

МВС України
Харківський національний університет
внутрішніх справ

Актуальні проблеми сучасної науки і правоохоронної діяльності

*Матеріали XIX науково-практичної конференції
курсантів та студентів*

(м. Харків, 28 квітня 2012 р.)

Харків 2012

*Друкується відповідно до розпорядження
Харківського національного університету внутрішніх справ
від 15.02.2012 № 31*

Актуальні проблеми сучасної науки і правоохоронної діяльності : матеріали XIX наук.-практ. конф. курсантів та студентів (м. Харків, 28 квіт. 2012 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х. : ХНУВС, 2012. – 216 с.

У збірці знайшли відображення наукові розвідки курсантів та студентів Харківського національного університету внутрішніх справ та інших харківських ВНЗ з багатьох галузей правоохоронної та правозастосовчої діяльності. Основну частину робіт обговорено на підсумковій науково-практичній конференції.

Матеріали викладені в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори та їх наукові керівники.

ББК 67.9(4УКР)

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ІСТОРІЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН. ІСТОРІЯ ДЕРЖАВНОСТІ УКРАЇНИ. ІСТОРІЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА СВІТОВОЇ КУЛЬТУРИ. ФІЛОСОФІЯ. ПОЛІТОЛОГІЯ. РЕЛІГІЄЗНАВСТВО

Гафурова Є. Р.	
ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ ПОНЯТТЯ «СУСПІЛЬНА МОРАЛЬ»	11
Гусарова О. Ю.	
ОБМЕЖЕННЯ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПЕРЕДВИБОРНОЇ АГІТАЦІЇ	13
Капустіна Ю. І.	
ПРАВО ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА САМОСТІЙНЕ ЗДІЙСНЕННЯ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ	15
Маміна М. Є.	
ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ДВОРЯНСЬКО-БУРЖУАЗНОЇ ІСТОРІОГРАФІЇ РУСЬКОЇ ПРАВДИ	16
Мирненко О. М.	
ДУХОВНІСТЬ В СУЧАСНІЙ СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ СИСТЕМІ	18
Перікова К. В.	
ШЛЮБНО-СІМЕЙНЕ ПРАВО ЗА ЛИТОВСЬКИМИ СТАТУТАМИ	19
Пеший Д. Г.	
ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ КОНСУЛА КАФІ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ СТАТУТУ ГЕНУЕЗЬКИХ КОЛОНІЙ НА ЧОРНОМУ МОРІ 1449 р.).	21
Скляр О. Ю.	
СТАНІСЛАВ ОРІХОВСЬКИЙ-РОКСОЛАН ПРО МИСТЕЦТВО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВОЮ	23
Химич Є. В.	
ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА	26
Хомич К. В.	
БЕЗПОСЕРЕДНЯ ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ	27

СЕКЦІЯ 2

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ТА ТРУДОВОГО ПРАВА В КОНТЕКСТІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОВС. ПРАВОВІ ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ФІНАНСОВЕ ПРАВО. ЕКОЛОГІЧНЕ ТА АГРАРНЕ ПРАВО

Бугай М. М.	
АКТУАЛЬНІСТЬ ВІДНОВЛЕННЯ РОБОТИ БУКМЕКЕРСЬКИХ КОНТОР В УКРАЇНІ	29
Волкова В. В.	
ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ СПАДКУВАННЯ	30
Глєбова А. О.	
НЕПОІМЕНОВАНІ ДОГОВОРИ В ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ	32
Данильченко Ю. О.	
НЕДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	33
Денисов Є. Ю.	
ЗАХИСТ АВТОРСЬКИХ ПРАВ В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРІ	35
Захаренко С. С.	
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЛІКВІДАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА	36

Іванченко М. В.	
ОБМЕЖЕННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ДІСЗДАТНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ, ЩО ЗЛОВЖИВАЮТЬ АЗАРТНИМИ ІГРАМИ.....	38
Князєва К. О.	
ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА В УКРАЇНІ.....	39
Личова К. О.	
ПРОБЛЕМА ПРОВЕДЕННЯ ПОПЕРЕДНЬОГО СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	42
Мазнова Н. І.	
ПОВНОВАЖЕННЯ СПІЛОК НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ.....	43
Речиць В. В.	
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КОРПОРАТИВНОГО РЕЙДЕРСТВА В УКРАЇНІ.....	45
Ромашко Д. В.	
ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ.....	46
Сергєєв М. В.	
ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ СТЮАРДІВ.....	48
Сідей О. В.	
ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ГРОМАДЯН ОРГАНАМИ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ.....	49
Смолянiнов С. В.	
РАДЯНСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО ЩОДО ОХОРОНИ ПРАЦІ ДІТЕЙ У МІЖВОСННИЙ ПЕРІОД (1918–1939 рр.).....	51
Трунов О. В.	
ПРАВОВЕ ПОЛОЖЕННЯ ТА СУТНІСТЬ ДОГОВОРУ ОХОРОНИ НЕДОТОРКАНОСТІ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ.....	52
Шеремета Р. Р.	
ТОРГОВЕЛЬНА МАРКА ЯК ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА.....	54
Щупаченко Т. П.	
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ІНОЗЕМЦІВ В УКРАЇНІ.....	55
Ярмошук С. С.	
ФАКТОРИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ВСТАНОВЛЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УКРАЇНІ.....	56

СЕКЦІЯ 3

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОВС. ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОВС

Бачинський О. В.	
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СБ УКРАЇНИ ТА ОКРЕМІ НАПРЯМКИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	59
Біляєва В. А.	
КОНТРОЛЬНІ ПОВНОВАЖЕННЯ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ.....	61
Гаврилко О. С.	
ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ОВС.....	63
Джагунов М. Г.	
РОЛЬ ОВС УКРАЇНИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ФІНАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ ЄВРО-2012 З ФУТБОЛУ.....	65
Жежеря О. В.	
ОЦІНОЧНІ ПОНЯТТЯ ЯК ФОРМА ЗАКРІПЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО РОЗСУДУ.....	66

Кавеза Ю. М.	
ОЦІНКА ДОКАЗІВ ТА ДОКАЗУВАННЯ ЩОДО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ.....	67
Комзюк М. А.	
ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ КОДИФІКАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОСТУПКИ.....	69
Лисенко О. Г.	
АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПРОБЛЕМ, ЩО МОЖУТЬ ВИНИКНУТИ В СФЕРІ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЧЕМПІОНАТУ ЄВРОПИ 2012 РОКУ З ФУТБОЛУ В УКРАЇНІ	70
Лук'яненко Б. В.	
ДІЯЛЬНІСТЬ ДІМ ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї	72
Мартинюк О. О.	
ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ДІТЕЙ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ЗА МИТНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ	74
Медведь М. Ю.	
ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ.....	75
Росляков А. В.	
ДО ПИТАННЯ ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ АДМІНІСТРАТИВНОГО НАГЛЯДУ	77
Савенко С. Д.	
МІЛІЦІЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ ЯК СУБ'ЄКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ПРИ ОХОРОНІ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЄВРО-2012.....	80
Супрун Я. С.	
ФІНАНСОВІ САНКЦІЇ ЯК ЗАСІБ ПРИТЯГНЕННЯ ДО ПОДАТКОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	80
Черноусова Ю. С.	
ЗНАЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ	81
Шинкаренко Г. М.	
СУД ПРИСЯЖНИХ В АНГЛІЇ ТА ФРАНЦІЇ: КОМПАРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ	83

СЕКЦІЯ 4

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА КРИМІНОЛОГІЇ. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА КРИМІНАЛІСТИКИ

Артюх В. Ю.	
ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПРОФЕСІЙНА ЗЛОЧИННІСТЬ» В КК УКРАЇНИ.....	85
Бирук С. С.	
ВИЛУЧЕННЯ ЗАПАХОВИХ СЛІДІВ ПІД ЧАС ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ.....	86
Біляєва В. А.	
КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ НЕГЛАСНОГО ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ПРЕДМЕТ КОНТРАБАНДИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.....	88
Власійчук Х. М.	
УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУРИ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА ЗА ПРОЕКТОМ КПК УКРАЇНИ	89

Ворон М. І. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО ПОЧАТКУ ПРОВАДЖЕННЯ У КРИМІНАЛЬНІЙ СПРАВІ ЗА ПРОЕКТОМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ	91
Гаврилюк В. В. УТРИМАННЯ МІСЦЬ РОЗПУСТИ ЯК ОДНА З ФОРМ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 302 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ	93
Гончаренко А. Г. ОСОБИСТІСТЬ ЖІНКИ-ЗЛОЧИННИЦІ В МЕХАНІЗМІ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ.....	94
Денисяка О. О. ДОСЛІДЖЕННЯ СЛІДІВ КОПИТ	96
Дорошенко К. Ю. ЗАЛУЧЕННЯ ПСИХОЛОГА-КОНСУЛЬТАНТА ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ СЕРІЙНИХ СЕКСУАЛЬНИХ ВБИВСТВ	97
Дроботов Д. І. «НОВЕ» ЗА ПРОЕКТОМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ	99
Дунай М. А. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОВАДЖЕННЯ ОЧНОЇ СТАВКИ	101
Зібарєва К. Ю. ЩОДО ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕЯКИХ ПРИНЦИПІВ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА В ПРОЕКТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ	102
Каразейська Є. Д. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОЦІНКА РЕФОРМУВАННЯ АМНІСТІЇ В УКРАЇНІ ...	104
Коліпаров С. В. НЕЗАКОННЕ ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ: МОМЕНТ ЗАКІНЧЕННЯ ЗЛОЧИНУ	106
Корнієць П. Ю. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ ХАБАРНИЦТВА	108
Лєвшина О. В. ЗНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ З КАНАЛІВ ЗВ'ЯЗКУ У СВІТЛІ ПРОЕКТУ НОВОГО КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ	110
Лисюк А. О. ОСОБЛИВОСТІ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ВИБУХІВ	111
Матяшова І. В. ЩОДО ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЇ ТОВАРНОЇ КОНТРАБАНДИ	113
Пашин М. А. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ГУМАНІЗАЦІЇ ТА ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНО-НЕБЕЗПЕЧНИХ ДІЯНЬ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ..	114
Півненко О. С. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТУ ТА ПРЕДМЕТУ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ	116
Полякова Ю. О. ХАРАКТЕРИСТИКА ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОРТРЕТУ ОСОБИ СЕРІЙНОГО ВБИВЦІ. «МАСКА НОРМАЛЬНОСТІ»	117

Прокопик І. О.	
ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА, ЯКЕ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ПРАВО НА ЗАХИСТ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	119
Романча М. Ю.	
ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ПОКАРАННЯ ЗА ОДЕРЖАННЯ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ ХАБАРА.....	120
Селюк О. Г.	
ЩОДО СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ ТЕРОРИСТИЧНОГО «АКТУ» ТА «ЗЛОЧИНУ»	121
Солобчук М. С.	
ДОМАШНІЙ АРЕШТ ЯК НОВОВВЕДЕННЯ У СИСТЕМІ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ УКРАЇНИ	123
Сухоносова О. Ю.	
ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО ПОВНОВАЖЕНЬ ПРОКУРОРА У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ	125
Сюсюкало В. В.	
ПОЗИТИВНІ АСПЕКТИ ПРОЕКТУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ.....	126
Яковлева Д. С.	
СМЕРТНА КАРА: ВІДРОДЖЕННЯ ЗАБУТОГО ЧИ НОВЕЛА В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ	128

СЕКЦІЯ 5

ПРАВОВІ Й ТАКТИЧНІ ОСНОВИ ОРД. СПЕЦТЕХНІКА. ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНА ПІДГОТОВКА. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ОВС. СТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ ТА КОМПЛЕКСІВ ТЕХНІЧНОГО ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ

Бринзей Г. М.	
СУЧАСНІ СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННІ МАСОВИХ ЗАВРУШЕНЬ	130
Галич А. В.	
АРМІЙСЬКА СИСТЕМА РУКОПАШНОГО БОЮ.....	132
Доскаленко С. М.	
ІСТОРІЯ ЛЕГКОЇ АТЛЕТИКИ. ЛЕГКА АТЛЕТИКА ЯК СПОРТ ТА ОСНОВНА ЛАНКА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКА ОВС	134
Калашник О. С.	
КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ СИГНАЛІЗАЦІЇ ОХОРОНЮВАНИХ ОБ'ЄКТІВ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ.....	135
Кондратенко А. А.	
ІДЕОГРАФІЧНИЙ МЕТОД ПРЕДСТАВЛЕННЯ СИСТЕМ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОВС	137
Лисьонків О. О.	
ПІДВИЩЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ ПРАЦІВНИКА МІЛІЦІЇ ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ ПЕЙНТБОЛЬНОГО ОБЛАДНАННЯ	138
Лікаренко О. О.	
АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЙ МАЛИХ БОЙОВИХ ГРУП ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	140
Літвінчук О. Ю.	
ЗНИЖЕННЯ ВЛУЧНОСТІ СТРІЛЬБИ ПРИ ВИКОРИСТАННІ ЗАСОБІВ БРОНЕЗАХИСТУ	142
Лях Б. В.	
ВПЛИВ ЗАСОБІВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО БРОНЕЗАХИСТУ НА ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ ТА БОЄЗДАТНІСТЬ ПРАЦІВНИКА МІЛІЦІЇ.....	144

Місюк А. В.	
РОЗРОБКА МАКЕТУ ПРИСТРОЮ БЛОКУВАННЯ РОБОТИ МОБІЛЬНИХ ТЕРМІНАЛІВ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ ЗА СТАНДАРТОМ GSM 900/1800 МГц	146
Резь В. В.	
БАГАТОФАКТОРНЕ ОЦІНЮВАННЯ ОБ'ЄКТІВ КОНТРОЛЮ ДИСКРЕТНИХ РОЗПОДІЛЕНИХ СИСТЕМ В ОВС	147
Яненко Т. С.	
ІНФОРМАЦІЙНО-ДОВІДКОВА СИСТЕМА ОБЛІКУ КОНТРОЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ	148

СЕКЦІЯ 6

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ. ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ТА РОЛЬ ОВС В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Антоненко Д. С.	
ЧИННИКИ СУЧАСНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ СФЕРИ ПОСЛУГ	150
Божидай І. І.	
ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ УКРЗАЛІЗНИЦІ ЗА МЕТОДОМ ФІРМИ «ДЮПОН».....	151
Володіна О. В.	
ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН У БОРОТЬБІ З КОРУПЦІЄЮ	153
Ганнус В. Г.	
РИНОК ЮРИДИЧНИХ ПОСЛУГ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	154
Гевлич К. В.	
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	156
Гога І. В.	
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ	158
Гошко М. О.	
ФУНКЦІОНАЛЬНІ ЦІЛІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	159
Дошченко О. С.	
ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	161
Думал О. С.	
ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ ЯК ГАРАНТІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	162
Захарченко Т. О.	
ІСТОРИКО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЧЛЕНСТВА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	163
Ільяшенко А. М.	
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ У СЕРВІСНІЙ ЕКОНОМІЦІ	166
Клімюк Г. В.	
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВЕЛИКОГО ТА МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ.....	167
Лисенко В. С.	
ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ЕНЕРГЕТИЧНИМИ ТА СИРОВИННИМИ РЕСУРСАМИ: ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ	169
Маковецький Р. Б.	
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ.....	171
Москалець Г. С.	
НАПРЯМКИ ПРОТИДІЇ ТІНЬОВІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	172

Полуян О. В.	
ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКУМЕНТІВ	173
Савченко М. С.	
ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ЯК СИСТЕМА ПРОТИДІЇ ІСНУЮЧИМ ЕКОНОМІЧНИМ ЗАГРОЗАМ БАНКУ	175
Ульяненко А. В.	
ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ	176

СЕКЦІЯ 7 ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОВС

Артеменко К. Д.	
ОСОБЛИВОСТІ Я-КОНЦЕПЦІЇ ЖІНОК-ПРАЦІВНИКІВ ОВС	178
Базалій І. О.	
ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ МІЖОСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ	179
Балюк Д. В.	
КОМУНІКАТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ФУТБОЛЬНИХ ФАНАТІВ	181
Божок Д. Г.	
СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФІЛАКТИКИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ	182
Бутенко М. В.	
СКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОРТРЕТУ ЗЛОЧИНЦЯ	183
Вольський О. В.	
ПРОФЕСІЙНА ДЕФОРМАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ ОВС ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА	185
Герасименко К. О.	
ОСОБЛИВОСТІ ОПАНОВУЮЧОЇ ПОВЕДІНКИ ЖІНОК, ЯКІ МАЮТЬ ЗАЙВУ ВАГУ	186
Давидович Ю. І.	
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОДРУЖНИХ ВІДНОСИН ПРАЦІВНИКІВ ОВС	188
Журба А. І.	
МОВЛЕННЄВА КОМПЕТЕНЦІЯ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ	189
Кілюшик Я. А.	
ОСОБЛИВОСТІ ОПАНОВУЮЧОЇ ПОВЕДІНКИ ЖІНОК-УВ'ЯЗНЕНИХ З РІЗНИМ РІВНЕМ УСВІДОМЛЕННЯ ПРОВИНИ	191
Лаптева Т. Ю.	
ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДЛІТКІВ З НЕБЛАГОПОЛУЧНИХ СІМЕЙ	192
Лимар А. М.	
НАРКОМАНІЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЯВИЩЕ	194
Падун К. Г.	
ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЗАХИСНОЇ ПОВЕДІНКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ СТРОКОВОЇ СЛУЖБИ	195
Тимчаль Б. Р.	
ПРОФЕСІЙНЕ СПІЛКУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ОВС	196

СЕКЦІЯ 8 СОЦІОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Агєєв М. М.	
ПРОБЛЕМА ГЕНДЕРНОЇ НЕРІВНОСТІ У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ	199
Бобро Р. С.	
СПЕЦИФІКА ТА СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ	200

Домашова І. В.

СОЦІАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНА РОБОТА
З НЕПОВНОЛІТНІМИ ДЕЛІНКВЕНТАМИ В УКРАЇНІ..... 202

Колеснік О. Є.

ВПЛИВ СУБКУЛЬТУРИ «РАСТАМАН» НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ..... 204

Орешкіна Я. А.

ФАКТОРИ, ЩО ЗУМОВЛЮЮТЬ ЗЛОЧИННІСТЬ ДІТЕЙ..... 205

Сокол В. А.

ПРИЧИНИ ТА ПРОФІЛАКТИКА СУЇЦИДУ В ОВС УКРАЇНИ..... 206

Стригунов В. І.

«ЧОРНИЙ ПІАР» ЯК СОЦІАЛЬНА ТЕХНОЛОГІЯ МАНІПУЛЮВАННЯ..... 208

Щербак М. А.

РОЛЬОВІ КОНФЛІКТИ СПІВРОБІТНИКІВ ОВС..... 209

СЕКЦІЯ 1

ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПРАВООХОРОННОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ. ІСТОРІЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ.
КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН.
ІСТОРІЯ ДЕРЖАВНОСТІ УКРАЇНИ. ІСТОРІЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ
ТА СВІТОВОЇ КУЛЬТУРИ. ФІЛОСОФІЯ. ПОЛІТОЛОГІЯ.
РЕЛІГІЄЗНАВСТВО

УДК 177

Гафурова Євгенія Русланівна,
 студент групи ПЗдср-08-12 НУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Кузніченко О. В.

ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ ПОНЯТТЯ «СУСПІЛЬНА МОРАЛЬ»

***Анотація.** Досліджено еволюцію поглядів на суспільну мораль у філософській думці.*

Етимологічно термін «мораль» походить від латинського слова «mos» (множина «mores»), що позначає «вдача». Інше значення цього слова – закон, правило, розпорядження. У сучасній філософській літературі під мораллю розуміється моральність, особлива форма суспільної свідомості і вид суспільних відносин; один з основних способів регуляції дій людини в суспільстві за допомогою норм.

Мораль виникає і розвивається на основі потреби суспільства регулювати поведінку людей у різних сферах їх життя. Мораль вважається одним із самих доступних способів осмислення людьми складних процесів соціального буття. Моральні ідеали, принципи і норми виникли з представлень людей про справедливість, гуманність, добро, суспільне благо тощо. Корінною проблемою моралі є регулювання взаємин і інтересів особистості і суспільства. Основна суспільна функція моралі, яка визначає специфіку її соціального буття – це функція регуляції людської поведінки та міжлюдських стосунків.

Наукою про мораль є етика. Як самостійна галузь знань вона виділилась у кінці XVIII ст. Це обумовлено і складністю її предмета, і складністю моралі як соціального явища. У реальному житті мораль не існує автономно, ізольовано, а пронизує усі види діяльності й відносин людини. Мораль як елемент суспільного буття і свідомості, а також моральне виховання як соціальна потреба і завдання, є об'єктом дослідження не лише етики, а й інших наук, наприклад філософії.

Якщо заглибитись у віки, то в східній і античній філософії етика спочатку злита воедино з філософією і правом. В особливу галузь знань етика виділена Аристотелем, який вважає етику вченням про душу (психологією) і вченням про державу (політикою).

Філософія виступає певною методологічною основою етики. Єдність етики і філософії виражається ще і в тому, що для вирішення основних етичних проблем необхідна теоретична допомога філософії. Етичні проблеми пов'язані, наприклад, з питанням про те, як людина розуміє своє місце в світі і в чому вбачає значення свого життя. А це означає: від того, як відповідаємо на основне питання тієї або іншої школи філософії, залежить правильна реалізація етичних проблем.

Філософія знаходить свої аспекти вивчення моралі. У визначенні моралі може бути і дійсно певна відмінність. Одні філософи, вважають, що мораль – не тільки форма суспільної свідомості, але й частина суспільного буття або аспект суспільних відносин. Інші ж дотримуються класичної концепції, що мораль, насамперед, одна з форм суспільної свідомості, що виявляється в поведінці людей.

Перші спроби філософської етики, що дістали відображення в ученнях Анаксимандра, Геракліта, Анаксагора, піфагорійців, інших філософів ранньої античності, мали переважно космологічний характер. Тут простежується невиділеність моральних проблем із єдиного комплексу уявлень про світобудову. Мораль розумілася суто натуралістично, як космічний світопорядок, спроектований на людину.

«Батько» античної етики Сократ абсолютизував мораль. Філософ переконаний в існуванні загальних моральних понять. Той факт, що люди далекі в своїй поведінці від моральної доброчесності, є доказом того, що вони її не знають. Доброчесність же, на думку Сократа, і є знання, моральна істиною.

Середньовічне етичне мислення уявляє собою заперечення античної моральної філософії перш за все тому, що основою інтерпретації моральності в ній виступає не розум, а релігійна віра. Ідея бога як морального абсолюту визначає межі тлумачення моральної проблеми: життя людини та цінності цього життя набувають сенсу тільки у співвідношенні божественним законодавством; бог виступає у якості об'єктивного, безумовного, єдиного істинного джерела моралі.

Домінантне становище займало об'єктивно-божественне обґрунтування моральності в системах головних ідеологів християнства, офіційних представників церкви Августина Блаженного та Фоми Аквінського.

Своєрідною формою заперечення середньовічного інтерпретування моралі виступає етика Нового часу, серед представників якого Ф. Бекон, Р. Декарт, Б. Спіноза, Т. Гоббс, Дж. Локк, Ж. Руссо, І. Кант, Г. В. Ф. Гегель та ін. Новоевропейською наукою засновано тип раціональності, орієнтованої на концепцію природного порядку, а отже, й природної моралі. В рамках цього підходу розвивалися етичні позиції Ф. Бекона, Р. Декарта, Б. Спінози. Моральні почуття розглядалися як породження людської природи й душевної організації.

У найзавершенішому вигляді етична концепція представлена у філософській системі Канта, який посідає особливе місце в історії розвитку

етичної думки. Для Канта людина виступає носієм «натуральної природи» і моральної свідомості, протистоять одне одному. Природне єство людини, її чуттєво-природні потреби, схильності й інтереси в бутті, як правило протидіють моральному заповіді. Через це моральне не зводиться до того, що закладене в людині від природи. Моральний стан досягається не завдяки природі, а скоріше всупереч їй.

Г. Гегель одним із перших виявив народжене етапом Нового часу двояке розуміння моралі й зробив спробу створити концепцію моральності, яка знімала крайності формалізму й натуралізму. Філософ удався до спроби синтезувати виокремлені попередниками, з одного боку, суспільно-регулятивну функцію моралі, з іншого – її особистісно-духовне значення.

Таким чином, мораль або моральність, є одне з численних суспільних явищ. Це форма суспільної свідомості. Мораль покликана регулювати поведінку людей майже у всіх сферах їх діяльності. У філософії терміни «мораль», «етики» вживаються для позначення сфери цінностей, мотивів індивідуальної поведінки. Таке розуміння руйнує традиції концептуально чіткого тлумачення моралі, вироблені в історії філософської етики від Сократа до Гегеля, а саме моралі як окремого феномену духовного життя.

Одержано 03.04.2012

#

УДК 342

Гусарова Олена Юріївна,

студент групи СФдср-09-01 СФ ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Грובה В. П.

ОБМЕЖЕННЯ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПЕРЕДВИБОРНОЇ АГІТАЦІЇ

***Анотація.** З'ясовується сутність зловживань правами у виборчому процесі на стадії передвиборної агітації.*

Виборча проблематика особливо сьогодні привертає до себе увагу і підвищений інтерес як вітчизняних, так і зарубіжних науковців.

На практиці поширення набувають зловживання правами та повноваженнями, пов'язані з правом на передвиборну агітацію. Передвиборна агітація – це здійснення будь-якої діяльності з метою спонукання виборців голосувати за або не голосувати за певного кандидата у депутати або партію – суб'єкта виборчого процесу. Суб'єкти виборчого процесу повинні надавати інформацію щодо підготовки і проведення виборів. У статті 47 Закону України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» зазначено, що громадяни України мають право вільно і

всебічно обговорювати політичні, ділові та особисті якості кандидатів на представницькі посади.

Чинне українське законодавство про вибори встановлює терміни проведення передвиборної агітації, умови участі в ній громадян та суб'єктів виборчого процесу, форми та способи агітації, заборону та обмеження агітаційної діяльності, а також відповідальність за порушення встановленого порядку проведення передвиборної агітації. Відкритою та нерозв'язаною на практиці залишається проблема «реального» терміну передвиборної агітації. Незважаючи на те, що законами встановлено певний строк початку агітації, жодний учасник виборчого процесу не може бути позбавлений права на інформування суспільства про свою діяльність до законодавчо встановленого терміну, тобто на інформацію, яка поширюється до моменту реєстрації суб'єкта виборчого процесу, не поширюється вимоги виборчого законодавства.

Законодавець, виявивши на практиці діяння, що є зловживанням правом, заборонив його у законі.

Закони України «Про вибори народних депутатів України» (стаття 74), «Про вибори Президента України» (стаття 64), «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» (стаття 53) містять перелік обмежень щодо ведення передвиборної інформації

Так, заборонено проведення агітації як іноземцям так і особам без громадянства, органам державної влади та органам місцевого самоврядування; за допомогою певних способів та різних форм електоральної корупції. Забороняється розповсюдження: у будь-якій формі агітаційних матеріалів, що містять заклики до ліквідації незалежності України, зміни конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підриву її безпеки, незаконного захоплення державної влади, пропаганди війни, насильства та розпалювання міжетнічної, національної, релігійної та расової ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення; завідомо недостовірних відомостей про суб'єктів виборчого процесу тощо.

У разі надходження до Центральної виборчої комісії або окружної виборчої комісії заяви чи іншого повідомлення щодо порушень, які мають ознаки вчинення злочину чи адміністративного правопорушення, відповідна виборча комісія невідкладно звертається до відповідних правоохоронних органів щодо перевірки зазначеного повідомлення та реагування відповідно до законів України (п. 25 ст. 74 Закону «Про вибори народних депутатів України»).

Одержано 30.03.2012

#

УДК 351.74

Капустіна Юлія Іванівна,

ПРАВО ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА САМОСТІЙНЕ ЗДІЙСНЕННЯ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

***Анотація.** Розглянуто особливості права міської влади створювати міську міліцію з метою охорони громадського порядку на території громади; наведені приклади розбудови муніципальних підрозділів поліції у містах Суми, Луцьк, Житомир.*

Останнім часом в Україні досить помітним став вплив локальних актів на регулювання правовідносин на рівні територіальної громади. Відповідно до ст. 19 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» статут територіальної громади – це нормативно-правовий документ, який відображає характерні риси взаємовідносин всередині територіальної спільноти. Виділяють наступні функції статуту: етичну, легітимну, правозахисну, правотворчу, регуляторну, управлінську.

Так, у статті 85 «Громадський порядок на території міста» Статуту територіальної громади міста Суми зазначено, що для забезпечення охорони прав і свобод громадян та громадського порядку на території міста міська влада може створювати відповідно до закону міську міліцію (міліцію міського самоврядування). Питання служби «Місцева міліція», що об'єднає патрульно-постову і дорожню служби та дільничних інспекторів залишається актуальним.

Ідея створення муніципальної поліції належить державотворцям з країн англосаксонської правової системи. Структура, організація, обсяг повноважень залежать від форми правління, адміністративно-територіального устрою, правових традицій і концепцій поліцейської діяльності. Так, у США досить успішно діє інститут шерифської служби, у Франції та Італії діяльність муніципальної поліції спрямована виключно на охорону громадського порядку. Великобританія відома муніципальною поліцією – Скотланд-Ярд, яка була створена у 1829 р.

Муніципальній міліції (поліції) притаманні наступні ознаки: створюється та підпорядковується органам місцевого самоврядування; фінансується з місцевого бюджету; функціонує у межах чітко визначеної юрисдикції; виконує завдання з обслуговування населення громади (охорона громадського порядку, нагляд за дорожнім рухом, санітарно-епідеміологічним добробутом населення, порядком на ринках); контролюється громадськістю.

Особливої уваги заслуговують «луцька» і «житомирська» моделі розбудови муніципальних підрозділів поліції (міліції).

При створенні муніципальної поліції Луцькою міською радою було значною мірою запозичено польський досвід організаційно-правового

регулювання діяльності обмундированої формації територіальної громади – гмінної (міської) сторожі Муніципальна поліція Луцька є демілітаризованим цивільним формуванням і має статус виконавчого органу Луцької міської ради, створеного міською радою, фінансованого за рахунок коштів міського бюджету.

«Житомирська» модель організації охорони громадського порядку на території міста ґрунтується на положеннях Програми сприяння забезпеченню безпеки життєдіяльності, благоустрою, законності та громадського порядку в м. Житомирі на період 2008–2012 років, затвердженої рішенням Житомирської міської ради від 21.11.2007 № 418.

Створення вищезазначених прецедентів свідчить про певні прояви в Україні загальноєвропейської тенденції муніципалізації поліцейської діяльності.

Отже, розбудова муніципальної міліції можлива за умов політичної та економічної стабільності, наявності необхідних коштів у місцевих бюджетах, урахування існуючого досвіду організації діяльності муніципальних поліцейських формувань.

Одержано 30.03.2012

УДК 930.1

Маміна Маргарита Євгеніївна,
студент групи ПЗдср-11-2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. іст. наук, доц. Головка Б. Г.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ДВОРЯНСЬКО-БУРЖУАЗНОЇ ІСТОРІОГРАФІЇ РУСЬКОЇ ПРАВДИ

***Анотація.** В роботі міститься спроба проаналізувати етапи дорадянської історіографії Руської Правди. Автором вивчені окремі доступні твори дворянських і буржуазних дослідників, указані достоїнства і недоліки їх робіт. Заслуговує на увагу висновок автора про оригінальність Руської Правди, яка створювалась на підставі східнослов'янських звичаїв, традицій, норм звичаєвого права і майже не сприйняла іноземну правову традицію. Така думка підкреслює значення Руської правди, як автентичного джерела і пам'ятки права.*

Руська Правда належить до числа найзначніших правових пам'яток східнослов'янського права. середньовіччя. Цінність цієї збірки в тому числі полягає у її автентичності. Разом з тим Руська Правда є незамінним джерелом з історії господарських, громадських і класових відносин на Русі, що яскраво відображено в роботах Б. Д. Грекова, С. В. Юшкова, Б. А. Рибаківа, М. С. Грушевського, М. Ф. Котляра та інших вчених. Початок вивчення Руської Правди датується 1738 р., коли В. Н. Татищев знайшов список Новгородського літопису, з текстом Короткої Правди. В. Н. Татищев «з крайньої старанністю» зробив список з цього пам'ятника і представив

його в Академію наук. У 1767 р., використавши знахідку В. Н. Татіщева, А. Л. Шлецер надрукував Руську Правду під заголовком: «Правда Руська, дана в одинадцятому столітті від великих князів Ярослава Володимировича і сина його Ізяслава Ярославича». З цього часу не припиняється інтерес істориків до цього видатного джерела з історії стародавньої Русі.

В. Крестинін надрукував текст Поширеної Правди, поміщений в одній Кормчій, що належала в XVI ст. Строгановим і подарованої ними в Благовіщенський собор в Сольвичегодську. Крестинінська Кормча довго вважалася загубленою, але недавно вдалося встановити її тотожність з одним рукописом Історичного музею в Москві. Звіряючи видання В. Крестиніна з оригіналом, ми виявимо деякі розбіжності в друкованому тексті, але дослідники визнають, що текст був виданий В. Крестиніним досить точно і близько до оригіналу. У 1792 р. І. Н. Болтін оприлюднив нове видання Поширеної Правди. На жаль, це видання відрізнялося особливостями, характерними для XVIII ст. Видавці доповнювали і виправляли текст стародавнього збірника на підставі інших рукописів і власних домислів.

Нові відкриття були зроблені Н. М. Карамзіним, який звернув увагу на пергаментний (Синодальний) список Кормчої XIII ст., котра містила в собі текст Поширеної Руської Правди. Н. М. Карамзін був відомий і інший пергаментний список Правди, що зберігався в бібліотеці А. І. Мусіна-Пушкіна. Він справедливо визначив його як більш новий у порівнянні з Синодальним. У 2-му томі своєї «Історії Держави Російської» М. М. Карамзін відвів цілу главу «Правді Руській, або законам Ярослава», даючи переклад окремих статей Правди. Н. М. Карамзін ввів в обіг і особливий список Правди, названий Карамзінським, в якому містяться розрахунки різів (відсотків).

Перший період вивчення Правди завершується твором Е.К.Тобіна «Правда руська», виданим німецькою мовою в 1844 р. Дослідник розділив всі списки Правди на дві редакції. До першої він відніс Коротку Правду, до другої – Поширену. Коротка Правда, на думку Е. Тобіна, є пам'яткою, складеною з двох частин. Перша частина Короткої Правди – Ярославом Мудрим, друга – його синами і служить доповненням до першої. Поширена Правда, в свою чергу, також містить дві частини. Перша, в основному, відповідає Короткій Правді, друга належить Володимиру Мономаху.

Питання класифікації та виявлення списків Руської Правди було поставлено в творі Н. В. Калачова «Попередні юридичні відомості для повного пояснення Руської Правди», вперше надрукованому в 1846 р. Дослідник проаналізував окремі етапи вивчення збірки та надав класифікацію різних списків Руської правди.

Незважаючи на значний обсяг літератури про Руській Правді, загальні підсумки її вивчення дворянсько-буржуазною історіографією не можна визнати задовільними. Видання текстів Руської Правди були зроблені неповно, велика кількість списків Руської Правди залишилися зовсім невивченими. При аналізі статей Руської Правди застосовувався метод

пояснення їх змісту шляхом зіставлення з законами інших країн, причому всі подібні явища зазвичай пояснювалися запозиченнями в Руську Правду зі скандинавських та інших законів. Після тривалого, майже двохсотлітнього, дослідження Руської Правди дворянськими і буржуазними істориками ця видатна пам'ятка так і залишилась без належного пояснення.

Одержано 21.03.2012

УДК 130.2+130.3

Мирненко Ольга Миколаївна,
курсант групи ФПТ-10-3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філос. наук, доц. Грищенко Н. В.

ДУХОВНІСТЬ В СУЧАСНІЙ СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ СИСТЕМІ

***Анотація.** Розглянуто місце та значення духовності у системі суспільних відносин.*

На початку ХХІ ст. людство опинилося на порозі великих змін. Стрімкий розвиток новітніх комп'ютерних технологій, науки, техніки набагато полегшив життя людини на Землі. Людство перегорнуло нову сторінку історії, де широкої популярності набули матеріальні та технічні цінності, а такі речі, як мораль, віра, любов та мир поступово відійшли на «задній план». Відбувається тотальна раціоналізація суспільного життя і самої людини. Раціоналізація суспільства призводить до формування соціотехносу з відсутністю культури, духовності, заміною останніх «текстурою». Раціоналізація культури і духовних цінностей призводить до панування економізму і техніцизму. Оскільки поняття культури і духовності зумовлюють один одного, втрата духовності є втратою культури і перетворення на цивілізацію, і навпаки, втрата культури і є втратою духовності, і перетворення її на розрахунок та інформацію. Навала ринкового фундаменталізму в наші дні призводить до створення ринкової (вартісної) культури, замість ринкової економіки. У соціокультурній системі вартості, суспільстві ринкової культури економіка і гроші вибудовують на свій лад і всю ієрархію духовних цінностей. Політолог О. С. Панарін пише про те, що в такій соціокультурній системі центральне місце займає банк, а університет, освіта, культура залишаються на далекій периферії. «Люди перестають мислити, коли перестають читати», – говорив французький філософ Д. Дідро, але, на превеликий жаль, ми дуже рідко відкриваємо сторінки книжок, майже не відвідуємо музеї, театри та кінотеатри, забули про справжні людські почуття та емоції. А совість?! «Немає совісті – немає духовності. Немає духовності – немає людини. Особистість мертва». Ми вважаємо, що ці слова Григорія Сковороди актуальні й зараз, але більшість сучасної молоді просто їх не сприймає. Усі

свої цінності ми замінили комп'ютером та Інтернетом, де проводимо більшу половину свого життя. Це перетворилось у звичку. Людина деградує у своєму культурно-духовному розвитку, повністю зливається з техногенною сферою і міняє свій розум, душу та серце. Невдовзі ми перетворимось на роботів чи зомбі, які здатні лише сприймати, а не осмислювати інформацію. Це шлях до децентрації свідомості людини, її фрагментації і перетворення на машину, автомат. В. О. Кутирьов говорить про виникнення особливого історичного типу людини ринково-технологічної епохи, що поступово замінює собою справжню духовну людську особистість. Ця людина є «розумним егоїстом, для якого почуття, спілкування, переживання втрачають власну цінність. Її життєдіяльність зводиться просто до діяльності, активність збуджується не стільки безпосередніми її потребами, скільки тими, що нав'язані їй в соціальних відносинах і сприйнятті розумом. Гранично скорочуючи фазу емоційного й образно-естетичного сприйняття світу, вона відразу спирається на концепти. Якщо говорити в термінах етики – це людина без цінностей». Шлях людини без цінностей – шлях заперечення духовності. Він призводить людину до падіння на рівень тварини, а потім – ще нижче, на рівень робота, машини. Що слід чекати вже через сто років такого способу життя? Відповідь однозначна: людина власними руками знищить себе і все живе на планеті! У такому разі цивілізація приречена на вимирання, якщо людина не встигне задуматись над своїми вчинками і не зуміє вдало поєднати в собі найкращі інтелектуальні та духовні потреби.

Ми живемо в молодій незалежній державі й відчуваємо на собі всі недоліки сьогодення. Нашому поколінню випало складне і відповідальне завдання – відродити українську державність, мову, націю, духовність. За нас цього ніхто не зробить. Це наш історичний обов'язок зрозуміти, що змінити життя на краще можна лише змінившись самому. Тож почнімо з себе...

Одержано 09.04.2012

#

УДК 347.62

Перікова Катерина Вячеславівна,
студент групи ПЗдср-11-2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. іст. наук, доц. Головка Б. Г.

ШЛЮБНО-СІМЕЙНЕ ПРАВО ЗА ЛИТОВСЬКИМИ СТАТУТАМИ

Анотація. В роботі досліджені окремі проблеми шлюбно-сімейного

права за Литовськими статутами XVI ст. Зосереджено увагу на наступних питаннях: умови укладання шлюбу, особистісні і матеріальні відносини подружжя, особливості спадкових відносин, можливість розірвання шлюбу, права батьків щодо виховання дітей. Доречно підкреслено, що окремі норми шлюбно-сімейного права зазнавали змін у зв'язку з прийняттям нових редакцій Литовських статутів.

Шлюбно-сімейні відносини на українських землях у XVI ст. регламентувалися нормами звичаєвого права, церковних статутів часів Київської Русі, а також офіційними кодексами, якими на більшій частині України стали три Литовські статuti. Два розділи Литовського статуту 1529 р. були присвячені шлюбно-сімейному праву.

Для вступу в шлюб вимагалось досягнути певного віку, не перебувати в іншому шлюбі і в близькій спорідненості між собою. Чоловік визнавався главою сім'ї і законним представником її інтересів. Якщо ж чоловік приходив до дому дружини, тобто в «прими», управління господарством фактично залишалось в руках дружини, а права чоловіка були значною мірою обмежені.

Заслугує на увагу підвищення шлюбного віку за Статутом 1566 року. Для жінок він становив 15 років, для чоловіків – 18 років. Згодом Статут 1588 року знову зменшив шлюбний вік жінки до 13 років. Шлюб передувала змова батьків сторін. Норми права передбачали згоду вступаючих у шлюб, внесення дружиною приданого та запис вена на користь дружини з боку чоловіка. Веном називалась частина майна, яку виділяв чоловік своїй майбутній дружині. В ст. 1 розд. IV Статуту 1529 року сказано, що сума вена повинна бути подвійною у відношенні до приданого, але не перевищувати 1/3 вартості майна чоловіка.

По смерті чоловіка вено ставало власністю дружини. Розмір і порядок видачі приданого були передбачені ст. 7 і 9 розд. IV того ж Статуту. Вдова розпоряджалась своїм приданим, мала право користуватись після смерті чоловіка майном разом з синами аж до її смерті або до повторного одруження. Дуже часто було так, що вдова сама управляла всім майном. В придане входило як рухоме, так і нерухоме майно.

Після смерті матері її спадок належав порівну синам і дочкам. Більш того, після смерті матері, батько повинен був виділити їм разом і половину власного, батьківського майна, оскільки існувала загроза, що з новим одруженням батька діти від першого шлюбу можуть зазнати втрат.

За вченням церкви, як католицької, так і православної, розірвання шлюбів не допускалося. Проте за звичаєвим правом шлюб міг бути розірваний за заявою одного або обох із подружжя духовним або світським судом.

У випадку, якщо дружина визнавалась винною у розірванні шлюбу, вона позбавлялась приданого і вена. Якщо шлюб визнавався недійсним, то придане залишалось у дружини, а чоловікові поверталось вено. Як і в попередній період, дружина відповідала за борги чоловіка.

Батьки зберегли за собою право покарання дітей і не відповідали перед судом за їхніми скаргами. Діти зобов'язані були підкорятися волі батьків. У разі неспроможності боржника (простої людини) суди могли винести рішення про передачу кредитору в заставу його дітей і навіть дружини.

Рівноправність жінки з чоловіком підтверджується її участю у різноманітних справах: вона могла управляти господарством, стояти на чолі війська, чинити наїзди (набіги) на сусідів тощо. Придане складало частину сімейного майна, яке потрібно було виділити дочці, яка виходила заміж. Після цього вона вже не мала права на батьківський спадок. Придане давалось і в грошовій формі.

Батьківський спадок розподілявся між синами в рівних долях. Ще за життя батька сини були співвласниками майна.

Литовські статuti навіть у розділах присвячених кримінальному праву, торкаються правопорушень щодо основ шлюбно-сімейного права. Так, якщо б жінка, не будучи одруженою, вела непорядний і розпусний спосіб життя і завагітніла, а потім через сором чи побоювання розкриття і покарання позбавилась плоду і умертвила його сама або з допомогою когось іншого, то вона вважалась злочинцем і разом зі своїми спільниками каралась смертною карою.

Таким чином, Литовські статuti дійсно є важливими джерелами шлюбно-сімейного права, до того ж в них простежується певна динаміка ставлення законодавця до цього інституту цивільного права.

Одержано 23.03.2012

#

УДК 930.85

Пеший Денис Григорович,
курсант групи ФГБ 11-7 ХНУВС

Науковий керівник: д-р юрид. наук, доц. Гавриленко О. А.

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ КОНСУЛА КАФИ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ СТАТУТУ ГЕНУЕЗЬКИХ КОЛОНІЙ НА ЧОРНОМУ МОРІ 1449 р.).

Анотація. *Розглянуто правовий статус консулів Кафи та їх місце у системі управління містом.*

У другій половині XIII століття на території північного узбережжя Чорного моря сформувалися перші колонії Генуї. Згодом Генуя підписала декілька договорів з татарами, а саме договори 1266, 1380, 1381 та 1387 років, згідно з якими Генуї належали землі узбережжя Чорного моря від Чембало (сучасна Балаклава) до Кафи (сучасна Феодосія). Колонії на Північному Причорномор'ї проіснували з 1260-х рр. до 1475 року. Головним адміністративним центром у Генуезькій Газарії була Кафа (сучасна Феодосія). Адміністрацію міста очолювали консули. Про них уперше згадується в генуезьких документах за 1281 і 1284 роки. Консул

Кафи був вищою особою всіх чорноморських володінь генуезців. Консулів спочатку обирали генуезці Кафи. Консул Кафи йменувався «главою Кафи й всього Чорного моря» і призначав консулів до всіх інших колоній. Більш детальне та повніше уявлення про правове становище консулів у Генуезьких колоніях дає Статут генуезьких колоній, затверджений у Генуї 28 лютого 1449 року.

Згідно з цим Статутом консул Кафи обирався на річний термін безпосередньо у Генуї. Консул очолював весь колоніальний адміністративний апарат в Причорномор'ї. Посівши цю посаду консул повинен був урочисто присягнути у тому, що буде беззаперечно дотримуватися норм Статуту генуезьких колоній, а також норм Статуту Генуї (гл. 1, п. 21).

Після вступу на посаду канцлер був зобов'язаний обрати новий склад ради старійшин (гл. 2, п. 1), управляючих фінансами. Управляючі фінансами обиралися строком на 6 місяців (гл. 3, п. 1), та входили до складу ради при консулі Кафи (гл. 3, п. 2).

Окрім того, до обов'язків консула входило обирання спільно з управляючими фінансами, радою старшин та піклувальним комітетом, колегії чотирьох генеральних синдиків Кафи (гл. 4, п. 1). Генеральні синдики займалися судовими справами та мали право здійснювати слідство і передавати суду всіх чиновників, які не виконували свої службові обов'язки чи підозрювалися у зловживанні службовим становищем та протизаконних діях.

Згідно зі Статутом 1449 р. обов'язком консула також був продаж з публічного торгу фінансових відкупів – доходів та зборів, що призначалися для казначейства. Для завірення необхідних документів консул зберігав общинну печатку, причому йому категорично заборонялося користуватися нею задля особистих вигод і потреб. Чиновники казначейства мусили стягнути з консула штраф у п'ять сонмів за кожен випадок такого користування печаткою (гл. 1, п. 12).

Консул міг саджати до в'язниці, вершити суд над жителями та накладати штрафи. Окрім цього він був зобов'язаний згідно параграфу 16 Статуту генуезьких колоній в Чорному морі ходити до суду у звичайні дні та тричі на тиждень, а саме зранку понеділка, четверга та суботи, залишатися на суді за для нагляду за правосуддям.

Також інколи консул Кафи водночас окрім своїх прямих безпосередніх функцій виконував також обов'язки капітана – начальника гарнізону форту та массарія – чиновника відповідального за здійснення управління земельними ресурсами, тому консул мав адміністративну, фінансову, військову і судову влади.

Консулу було заборонено мати будь-який інший прибуток: «Консул міста Кафа... повинен отримувати жалування на рік 500 сонмів монетою, що ходить у Кафі, та ... він ніяк не може, не сміє й думати не має одержувати прямо чи непрямо іншого прибутку або користі, окладу для

старих слуг, що перебувають на утриманні, жалування нічним сторожам, поліцейським служителям або аргузійм; але лише звільняється від мита з життєвих припасів» (гл. 1, п. 1), тобто йому де дозволено займатися іншою діяльністю (наприклад торгівлею (гл. 1 п. 6). Однак ця заборона мала винятки: наприклад наприкінці консульського терміну, консулу надавалося право закупити товари для подальшого продажу їх «на Заході» на суму, що не перевищувала його річної платні (гл. 1, п. 7).

Нормами Статуту консулові заборонялося приймати дарунки за виключенням випадків, коли «буде змушений прийняти на честь громади, оскільки трапляється іноді, що васалами посилаються коні й тому подібне». У випадку, якщо б подарунок усе ж був йому присланий, консул мав одразу повідомити про це казначейство та віддати річ, одержану як дарунок, до цієї установи для подальшої реалізації, гроші від якої йшли до міського бюджету (гл. 1, п. 10).

Окрім названих вище обов'язків консул також відповідав за укріплення міст, організація оборони генуезьких колоній, будівництво храмів, мостів і громадських споруд, створення умов для успішної торгівлі генуезьких купців.

Консул Кафи закінчував свій річний строк перебування на посаді після того як завершувалася ревізія результатів його діяльності комісією, що складалася з синдиків. Після закінчення терміну повноважень консул був зобов'язаний повернутися до Генуї «з тими ж кораблями, із якими приїде його наступник, або іншими, шляхом найзручнішим, найкоротшим та найшвидшим шляхом».

Отже, загалом консул, як керівник адміністративного апарату Кафи, мав значні повноваження, поєднуючи цивільну, судову, фінансову й військову владу. Поступово статус консулів змінювався, розширювалися межі їх компетенції, консули звільнялися від виконання низки невластивих їм функцій.

Одержано 28.03.2012

#

УДК 340.12

Скляр Олена Юріївна,
студент групи ПЗдср-11-2 ХНУВС
Науковий керівник: канд. іст. наук, доц. Головка Б. Г.

СТАНІСЛАВ ОРІХОВСЬКИЙ-РОКСОЛАН ПРО МИСТЕЦТВО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВОЮ

Анотація. У роботі міститься спроба визначити сутність поглядів видатного мислителя XVI століття С. Оріховського–Роксолана на проблему співвідношення закону і держави, порядку управління державою, створення апарату управління, взаємодії короля, як керівника держави з

його оточенням. Увагу приділено з'ясуванню ставлення мислителя до проблем природного права, співвідношення права і закону, присутності моральних принципів у державній діяльності.

Станіслав Оріховський-Роксолан народився в 1513 році, в селі Оріховці Перемишлянського округу, Руського воєводства. Походив з роду українського шляхтича – Станіслава Оріховського, який прийняв католицизм, мати – Ядвіга Баранецька – була також шляхтянкою, дочкою православного священика. Навчався в Краківському, Віденському, Падуанському, Болонському університеті. Після тривалої відсутності в Україні, повернувся в Перемишль. Поселившись в сімейному маєтку, написав визначні праці, які мали популярність як в Україні, так і за її межами, брав активну участь в гуманітарному русі. С. Оріховський поділяв погляди тих своїх сучасників, які возвеличували призначення індивіда, особливого значення надавав божественному у природі людини. Котра в свою чергу була наділена розумом і волею. Вважав, що ідеальне царство можна створити тільки після поєднання вчення Христа з античною наукою. Дійшов висновку, що гарантом свободи громадян є правовий устрій держави, інакше населення тих країн, де нехтують природним правом, перетворюються на невольників. Першоосновою права вважав мораль, будучи переконаний у тому, що без моралі право загалом існувати не може. У творчому доробку С. Оріховського-Роксолана такі твори, як «Про турецьку загрозу», «Про цілібат», «Відступництво Риму», «Напучення польському королеві Сигізмунду Августу», «Хроніка», в якій виклав історію Польщі, «Про природне право».

Нас зацікавила праця «Напучення королю Сигізмунду Августу», що містить перелік основних принципів і засад, на яких повинна будуватися державна влада. Робота поділяється на дві частини: до першої входять розділи «Про короля», «Про почет короля», «Де повинен мешкати король», «Як король повинен дбати про прихильність підлеглих?», «Що в державі більше: закон чи король?», до другої – «Про сенат», «Про зразкового підданого».

Автор вважав найкращою формою державного управління станову монархію, яка найбільше підходила для Речі Посполитої, право оцінював як гарантію розвитку та існування держави, дбав про те, щоб право Польщі однаково слугувало всім. Суспільство поділяв на шість станів: король, шляхта, ксьондзи, купці, ремісники, селяни. Король повинен був бути «філософом на троні», відзначатись особливими особистими рисами. «Передусім знай, що не всяка людина здатна бути при владі, а лише така, що за природою своєю прагне до правди і справедливості. Але й цього недостатньо. Треба, щоб прагнула вона до науки, яка саму людину зробить і правдивою і справедливою». Король повинен бути прикладом справедливості, чесності й миру і ці духовні дари слід постійно розвивати як в собі, так і давати народу. Правитель, приймаючи остаточні рішення на

сеймі, повинен дбати про користь народу. С. Оріховський радив королю, тримати біля себе людей обізнаних у різних суспільних справах.

Дуже цікавою є думка Роксолана про те, що «Закон же, якщо він є душею і розумом держави, значно кращий за державу, і вищий за короля», а король у свою чергу лише «вуста очі й вуха закону, а точніше інтерпретатор закону, який присягнувся віру в королівстві зміцнювати і нічого іншого не робити, як тільки те, що закон велить». Звідси шанобливе ставлення до закону, від якого король не повинен відступатися, адже через його недотримання Бог може помститися правителю.

У розділі «Про сенат» наведені поради, щодо складу, організації роботи сенату, тому що король «щоб більше державі прислужитися, вибирає собі у спільники найкращих, найвидатніших з поміж громадян, завдяки їх авторитету, порадам і помислам оберігає республіку під час війни і в мирний час».

Станіслав Оріховський радив остерігатися людей зажерливих, адже розкіш розпещує людей, походження яких не відоме, які мають заплямовану репутацію, обирати у помічники людей, стриманих у своїх проблемах. Опиралися слід на «мужів знатних і народжених славними батьками: почасти тому що вони є ніби стовпами твоєї держави, почасти ж що інші мешканці королівства з діда-прадіда вже звикли дослухатися авторитету таких родин». Та не тільки про походження треба дбати, а й про авторитет мужність, які грають чи не одну з головних ролей; відносини між самими чиновниками теж повинні бути налагоджені, що не аби як сприятиме розвитку цього органу. Посадові особи повинні справедливо і сумлінно виконувати свої повноваження, постійно перебувати під стримуючим контролем короля. Відповідаючи на питання про співвідношення церкви і держави, Роксолан виступав проти призначення єпископа королем і радив повернути цю прерогативу церкві, відокремивши в цьому відношенні церкву від держави.

Отже, на нашу думку, С.Оріховський-Роксолан є дійсно яскравим представником Відродження, захисником передових для свого часу ідей про освіченого монарха, який повинен керувати державою, виключна на підставі і в межах закону, піклуватися про добробут і моральність своїх громадян, оточувати себе найрозумнішими і глибоко порядними радниками, які мають не заплямовану репутація, поважати науки і мистецтва та надавати покровительство їх носіям, віддавати належне церкві, але уникати надмірного втручання в її діяльність.

Одержано 23.03.2012

#

УДК 340.1

Химич Єлизавета Василівна,
курсант групи ФГБ 09-2 ХНУВС
Науковий керівник: канд. юрид. наук Турута О. В.

ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

***Анотація.** Робота містить дослідження сутності принципу верховенства права. Визначається декілька підходів до розуміння принципу верховенства права вітчизняними вченими, надається правовий аналіз зазначеним підходам та проводиться паралель з тлумаченням принципу верховенства права зарубіжними правниками.*

Актуальність дослідження явища, яке в українському правничому середовищі дістало назву «верховенство права», зумовлена кількома фундаментальними чинниками. До Конституції 1996 р. в жодній з Конституцій УРСР (1919, 1929, 1937 та 1978 рр.) не згадувалось про принцип «верховенства права». Першою демократичною Конституцією в Україні на початку ХХ ст. стала Конституція УНР 1918 р. (про що безпосередньо свідчить її текст), але вона так і не набрала чинності. Конституція України 1996 р. поклала край негативній спадщині радянського періоду щодо вторинності прав і свобод людини і започаткувала правову базу для подальшої нормотворчої діяльності державних структур по забезпеченню прав і свобод людини і громадянина.

Отже, актуальність наукового дослідження проблеми верховенства права зумовлена широким колом питань, які стосуються історії виникнення та розвитку множинності ідей, що стали основою формування доктрини верховенства права.

В теоретичному відношенні принцип верховенства права можна розглядати в двох аспектах:

По-перше, в широкому розумінні як принцип правової організації державної влади у суспільстві в цілому, тобто «верховенства права над державою», коли він практично ототожнюється із засадами правової державності. Подібним чином цей принцип розглядається у правових системах, які користуються англосовітською конструкцією верховенства чи «пануванням права» подібно до континентальної моделі правової держави. Наприклад, проблема «американського досвіду» підтримання верховенства права включає вирішення широкого кола питань: конституціоналізму, федералізму, поділу влади, громадянських прав, судового захисту, судової системи, кримінального судочинства, адміністративного права тощо.

По-друге, у вузькому контексті співвідношення права і закону в регулюванні суспільних відносин у сенсі «верховенства права над законом». Саме на такий підхід орієнтує ст. 8 Конституції України, яка закріплює визнання і дію принципу верховенства права, роз'яснюючи відповідно до цього його зміст як: 1) найвищу юридичну силу Конституції України, яка передбачає, що закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй; 2) пряму дію норм Конституції України, яка передбачає гарантування звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України.

Безпосередньою підставою для адекватного розуміння змісту принципу верховенства права є усвідомлення відмінностей між усталеним

для вітчизняного правознавства принципом законності і власне принципом верховенства права.

Отже, аналізуючи різні підходи щодо розуміння принципу «верховенства права», можна зробити висновок, що при будь-якому підході і точці зору до тлумачення вказаного принципу, його юридична сутність передбачає визнання найвищою цінністю людину, її убезпеченість від свавілля державних органів та їх посадових осіб, рівність перед законом і судом, відповідальність держави перед особою, забезпечення реальності прав і свобод людини. Дієвість принципу верховенства права, проголошеного в ст. 8 Конституції України, визначається наявністю правових законів та пов'язаністю ними державної влади, здійсненням державної влади на основі розподілу її на законодавчу, виконавчу й судову, рівністю всіх суб'єктів права перед законом і судом, відповідальністю держави перед особою, а не тільки особи перед державою, визнанням людини, її життя й здоров'я, честі та гідності, недоторканності й безпеки.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 342.34

Хомич Катерина Володимирівна,
курсант групи ФГБ-09-3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Турута О. В.

БЕЗПОСЕРЕДНЯ ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ

***Анотація.** У роботі досліджується сутність такого правового та політичного явища, як безпосередня демократія. Визначаються основні форми безпосередньої демократії в Україні і надається їх порівняльна характеристика.*

Демократія являє собою одне з величезних досягнень світової цивілізації в процесі історичного розвитку. Цей феномен пов'язаний із розгортанням у часі і просторі принципів справедливості, свободи, гуманізму і рівності, а разом з тим і розширенням соціальної бази, на яку спирається та в інтересах якої здійснює владу держава.

Для розбудови правової держави та громадянського суспільства в Україні важливим є формування нового, вищого рівня правосвідомості та правової культури населення. Великого значення набуває розробка теоретичних і практичних питань, пов'язаних з реалізацією безпосередньої демократії народу України.

Чинна Конституція України визначає, що носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Стаття 69 Конституції України визначає, що народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії. Багатогранність безпосередньої демократії полягає у розмаїтті форм її реалізації, сфер застосування у суспільному та державному житті. Конституція України не

дає вичерпного переліку форм безпосередньої демократії, через які здійснюється волевиявлення народу. Тому сучасні вчені включають до її системи ті чи інші форми. Так, Г. Х. Шахназаров визнає тільки вищі форми безпосередньої демократії – голосування і референдум. В. Ф. Коток зараховує до форм безпосередньої демократії революції, з'їзди, наради трудящих, вибори у представницькі органи влади, звітність депутатів перед виборцями, референдум. М. П. Фарберов вказує поряд з іншими формами ще й робітничий контроль над виборами, сільські сходи, народні зібрання, всенародні обговорення законопроектів та проектів рішень місцевих рад.

Розглянемо основні форми безпосередньої демократії в Україні.

Найбільш поширеною формою прямого народовладдя є вибори у представницькі органи влади. Шляхом виборів формуються різні органи публічної влади: як державні інституції – парламент, посада глави держави, так і представницькі органи місцевого самоврядування.

Референдум – голосування населення всієї держави (загальнодержавний референдум) або певної частини її населення (місцевий референдум) з метою вирішення найважливіших питань державного і суспільного життя. Всеукраїнський референдум є порівняно новою для національної конституційної практики формою безпосередньої демократії, утверджується з 1991 року і стає складовою частиною національної системи безпосередньої демократії. Аналізуючи співвідношення всеукраїнського референдуму з іншими формами безпосередньої демократії, можна стверджувати, що саме він дозволяє громадянам певною мірою безпосередньо вирішувати справи держави та суспільного життя.

Наступною формою безпосередньої демократії слід відзначити інститут місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування гарантує мешканцям села, селища, міста право самостійно вирішувати певне коло місцевих справ, із цієї точки зору при правильному практичному втіленні має необмежений демократичний потенціал.

Ще однією з форм безпосередньої демократії є гарантії політичної думки і слова, свобода зборів, мітингів і демонстрацій, де кожна особа має право висловити власні погляди і таким чином реалізувати свої політичні права.

Отже, норми чинної Конституції України створюють необхідні політико-правові передумови формування в Україні стабільного демократичного режиму. Але водночас демократичний режим в Україні (при якому захищаються права і свободи людини і громадянина, а термін «влада народу» дійсно заслуговує на те, щоб вживатись у прямому, а не в переносному значенні), порівняно із західними моделями ще недостатньо розвинений і перебуває на стадії якщо не становлення, то завершення процесу формування.

Одержано 01.04.2012

#

СЕКЦІЯ 2
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ТА ТРУДОВОГО
ПРАВА В КОНТЕКСТІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОВС.
ПРАВОВІ ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.
ФІНАНСОВЕ ПРАВО. ЕКОЛОГІЧНЕ ТА АГРАРНЕ ПРАВО

УДК 334.722(477)

Бугай Максим Миколайович,
курсант групи ІКМ 09-11 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Чапічадзе Я. О.

АКТУАЛЬНІСТЬ ВІДНОВЛЕННЯ РОБОТИ БУКМЕКЕРСЬКИХ
КОНТОР В УКРАЇНІ

***Анотація.** В даних тезах висвітлюються проблеми, які з'явилися внаслідок заборони букмекерської діяльності в Україні та шляхи їх подолання.*

15 травня 2009 року Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про заборону грального бізнесу в Україні», у ст. 2 якого передбачена заборона букмекерської діяльності на території України.

Водночас, букмекерська діяльність є складовою частиною спортивної культури світової спільноти. Букмекерська діяльність істотно відрізняється від інших видів грального бізнесу. Парі, за англійською класифікацією, відносяться до ігор уміння, в той час як азартні ігри в казино і на ігрових автоматах – до ігор випадку. Парі – це інтелектуальне змагання щодо прогнозу результатів незалежних подій, на які організатор парі не може впливати.

Врегулювання даної проблеми на законодавчому рівні могло б сприяти покращенню державного регулювання букмекерського бізнесу, обмеженню негативного впливу діяльності у цій сфері на суспільну мораль, створенню цивілізованих умов розвитку відповідної підприємницької діяльності та реалізації і захисту прав громадян в Україні. Адже зовсім не секрет, що нелегальні букмекерські операції здійснюються під виглядом онлайн-платежів, ф'ючерсних угод на біржі. Також державна лотерея «Спортпрогноз» за своєю суттю схожа на діяльність букмекерських контор, хоча жодної державної монополії на букмерство в Законі України «Про заборону грального бізнесу в Україні» не встановлено і навпаки відповідно до статті 2 даного закону воно заборонено, оскільки входить в поняття «гральний бізнес».

Неодноразово робились спроби легалізувати букмекерську діяльність. До Верховної Ради України вносились вже три законопроекти з цього приводу: «Про порядок організації та здійснення азартних ігор в Україні» № 4648 від 11.06.2009; «Про державне регулювання діяльності з проведення азартних ігор та винесення їх в гральні зони» № 4648-1 від 18.06.2009 та

«Про букмекерську діяльність» № 10053 від 15.02.2012. Але усі вищезазначені законопроекти були зняті з розгляду.

Це наводить на думку, що комусь у вищих ешелонах влади є не вигідним подолання негативних проявів не виправданої заборони букмекерської діяльності: відсутність можливості українським та іноземним вболівальникам зробити ставку на улюблену команду під час проведення Євро-2012 (як наслідок відтік грошових коштів в іноземні букмекерські контори засобами електронних платіжних систем і кредитних карток та сприяння розвитку тіньового букмекерства); незахищеність інтересів осіб, які все ж беруть участь у підпільному букмекерстві; перекриття джерела надходжень до державного бюджету України за рахунок оподаткування вказаної сфери діяльності неможливість мінімізації суспільної шкоди, пов'язаної з організацією та проведенням букмекерської діяльності, яка сьогодні, фактично, перебуває у тіні; зменшення зацікавленості даним видом господарської діяльності у законослухняних підприємців.

На нашу думку, це питання потребує найшвидшого вирішення. Це можливо шляхом прийняття або окремого закону, який би регулював організацію букмекерської діяльності в Україні (наприклад «Про букмекерську діяльність»); або закону про регулювання організації грального бізнесу в цілому, який би в своїй частині регламентував букмекерську діяльність в Україні (наприклад «Про державне регулювання діяльності з проведення азартних ігор та винесення їх в гральні зони»); або певних змін до існуючого законодавства, які б дозволили букмекерство в Україні (наприклад викладення п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про заборону грального бізнесу в Україні» в новій редакції).

Одержано 15.03.2012

#

УДК 347.65.1

Волкова Вікторія Вікторівна,
курсант групи ФСД-10-1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, викладач кафедри охорони інтелектуальної власності, цивільного права та процесу Тіхонова М. А.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ СПАДКУВАННЯ

Анотація. *Звернуто увагу на необхідність змінення законодавчого врегулювання окремих проблемних питань щодо спадкування в розрізі набуття спадкоємцями комплексу прав та обов'язків спадкодавця.*

1. Одним з головних і найважливіших для людей є інститут спадкування. Спадкування – це перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців). Майже кожна людина працює та примножує свої матеріальні цінності за своє життя, але, на жаль, рано чи пізно вона помре і залишить після себе всі матеріальні статки за власним бажанням будь-якій особі (за заповітом) або своїм нащадкам (за законом). Спадкоємці набувають всіх прав та обов'язків

спадкодавця, за винятком тих, які за своєю природою не можуть бути передані іншій особі.

2. Закон визначає випадки усунення спадкоємців від права на спадкування (ст. 1224 Цивільного кодексу (далі – ЦК) України), які стосуються двох категорій фізичних осіб. До першої категорії відносяться особи, які в силу закону взагалі не мають права на спадкування: особи, які умисно позбавили життя спадкодавця чи будь-кого з можливих спадкоємців або вчинили замах на їхнє життя; особи, які умисно перешкоджали спадкодавцеві скласти заповіт, внести до нього зміни або скасувати заповіт і цим сприяли виникненню права на спадкування у них самих чи в інших осіб або сприяли збільшенню їхньої частки у спадщині; батьки після дитини, щодо якої вони були позбавлені батьківських прав і їхні права не були поновлені на час відкриття спадщини; батьки (усиновлювачі) та повнолітні діти (усиновлені), а також інші особи, які ухилялися від виконання обов'язку щодо утримання спадкодавця, якщо ця обставина встановлена судом; одна після одної особи, шлюб між якими є недійсним або визнаний таким за рішенням суду. До другої категорії належать особи, які можуть бути усунені від спадкування за рішенням суду – особа може бути усунена від права на спадкування за законом, якщо буде встановлено, що вона ухилялася від надання допомоги спадкодавцеві, який через похилий вік, тяжку хворобу або каліцтво був у безпорадному стані.

Але іноді ситуація може скластися таким чином, що повнолітні діти (усиновлені) спадкодавця ухиляються від виконання свого обов'язку щодо утримання спадкодавця у зв'язку із тим, що в них немає доходів на утримання або вони не мають повної працездатності. У зв'язку з цим я вважаю, що ч. 3 ст. 1224 ЦК треба уточнити положенням про те, що у разі, коли повнолітні діти (усиновлені) мають повну працездатність, доходи на утримання і ухилялись від утримання спадкодавця, то вони не будуть мати право на спадщину, а якщо вони не мали повну працездатність і доходу, то в даному випадку право на спадщину повинно бути, але не на всю спадщину, а хоча б на 2/3 її частки.

3. Відповідно до ст. 1231 ЦК України до спадкоємця переходить обов'язок сплатити неустойку (штраф, пеню), яка була присуджена судом кредиторів спадкодавця за життя спадкодавця. Але я вважаю, що задля збереження інтересів кредиторів спадкодавця всі штрафи, пеня повинні онолюватися, а у випадку якщо сума оновленої неустойки (штрафів, пені) буде дуже великою порівняно з вартістю рухомого чи нерухомого майна, а спадкоємець недієздатний і не має особистого доходу, то 1/3 частину неустойки (штрафів, пені) повинна відшкодовувати держава.

Одержано 23.04.2012

#

УДК 347.44.0

Глебова Анастасія Олексіївна,
студент групи ПЗдср-09-5 ХНУВС

НЕПОІМЕНОВАНІ ДОГОВОРИ В ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Анотація. Розглядаються теоретико-практичні проблеми класифікації договорів за такою ознакою, як передбаченість (поіменованість, чи, навпаки, непоіменованість) їх у цивільному законодавстві України.

У науковій літературі з цивільного права автори виділяють багато критеріїв класифікації договорів. Однією з підстав є передбаченість (поіменованість) договорів у актах цивільного законодавства. За цим критерієм виділяють поіменовані договори, тобто такі, укладання яких прямо передбачено в актах цивільного законодавства (купівлі-продажу, прокату та інші), та непоіменовані, укладання яких прямо не закріплено законодавцем. Серед найбільш поширених непоіменованих договорів можна назвати: договори про надання медичних, освітніх, аудиторських, маркетингових, рекламних, ритуальних юридичних та інших послуг. При укладанні наведених договорів використовується аналогія закону або аналогія права, а основним правилом є несуперечливість змісту даних договорів нормам цивільного законодавства та моральним засадам суспільства (ч. 1 ст. 6, ч. 4 ст. 13 ЦК України).

Чому ж виникає ситуація, коли договори не закріплюються в актах цивільного законодавства? Насамперед, це пов'язано з тим, що у сучасних умовах стрімкого розвитку сфери надання послуг законодавець не здатен передбачити їх у нормативних актах. Крім того, таке закріплення не завжди доцільним, оскільки встежити за всіма змінами є або неможливим, або досить складно. Саме тому законодавець передбачає можливість укладання непоіменованих договорів на загальних засадах, які передбачені главою 63 ЦК України.

В законодавстві відсутні ознаки цих договорів, які б допомогли чітко відмежовувати їх від інших договорів, крім тієї що вони не передбачені нормами ЦК України, що у деяких видах є недостатнім. Дане твердження обумовлено тим, що є не досить чітким поняття «непередбаченість». Це можна побачити у тих випадках, коли існують певні правовідносини закріплені у ЦК України, але не вказується їх предмет, наприклад домовленість (у формі договору) про заміну боргу позиковим зобов'язанням.

Ще одним проблемним моментом є те, якими нормами слід керуватися при визначенні спірних питань та формулюванні змісту договору, його предмету що є не визначеним. Керуючись лише загальними положеннями достатньо важко передбачити у договорі усі необхідні умови і бути повністю впевненим, що укладений договір не буде визнаний недійсним.

Про зазначені договори, як про родовий вид, вказується у главі 63 ЦК України, зокрема у статті 901 йдеться про поняття договору про надання послуг, а глави 64–75 надають родовий перелік таких договорів, серед яких не зазначається, наприклад, договір про надання юридичних, медичних та освітніх послуг. Якщо розглядати дані приклади, то необхідно зазначити, що, наприклад, умови договору про надання юридичних послуг не закріплюються і у спеціальному законодавстві. Зокрема, у Законі України «Про адвокатуру» зазначається можливість укладання угоди між фізичною або юридичною особою і адвокатським об'єднанням чи адвокатом як підставу для оплати праці адвоката та його помічника. Але чітку характеристику такого договору законодавець не наводить.

Крім того, хотілося б зазначити, що договір про надання ритуальних послуг навіть не визначається у Законі України «Про поховання та похоронну справу» від 10.07.2003 № 1102-IV, де взагалі не згадується подібний договір, незважаючи на те, що сучасні ритуальні агентства використовують даний договір і надають можливість укласти його за життя.

Виходячи з зазначеного вище, можна дійти висновку, що договори, які прямо не закріплені в нормах цивільного законодавства, але є дуже поширеними, незважаючи на те, що їх законодавче закріплення у деяких випадках є недостатнім, а інколи і зовсім відсутнє.

Одержано 28.03.2012

#

УДК 349.2

Данильченко Юлія Олександрівна,

студент групи СФдср-08-4 СФ ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Дуравкіна Н. І.

НЕДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

***Анотація.** У статті досліджено місце і роль недержавного пенсійного забезпечення як це складової частини системи накопичувального пенсійного забезпечення. Розглянуто його структуру та організаційні засади.*

Недержавні пенсійні фонди як добровільний та ефективний засіб накопичення на старість з'явилися в Англії більше двох з половиною століть тому, пізніше і в Росії (у другій половині XVIII сторіччя). У 1897 році в Росії і, зокрема, в Україні успішно діяли більше 200 емеритальних, пенсійних і страхових кас, найбільш потужними з яких були каси залізничників, вчителів, службовців Товариства пароплавства по Дніпру, деяких великих підприємств.

Принцип «зроби пенсію собі сам» відійшов на другий план з появою державних пенсійних систем. Німеччина запровадила цей соціальний інститут у 1889 році за часів канцлера Бісмарка, Австралія та Велика Британія – у 1908

році, в Сполучених Штатах Америки державна пенсійна система з'явилась в 30-ті роки XX сторіччя, у Радянському Союзі – в 1956 році.

Але сучасні пенсійні системи більшості країн включають як розподільчу складову (державну солідарну систему), так і накопичувальну (обов'язкову та добровільну), що є гарантією фінансового благополуччя осіб похилого віку.

Відповідно до ст. 2 закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» система недержавного пенсійного забезпечення – це складова частина системи накопичувального пенсійного забезпечення, яка ґрунтується на засадах добровільної участі фізичних та юридичних осіб, крім випадків, передбачених законами, у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання учасниками недержавного пенсійного забезпечення додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування пенсійних виплат.

Відповідно до чинного законодавства недержавне пенсійне забезпечення здійснюється:

□ недержавними пенсійними фондами шляхом укладення пенсійних контрактів між адміністраторами пенсійних фондів та вкладниками таких фондів. Відповідно до ст. 1 закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» недержавний пенсійний фонд (далі – пенсійний фонд) – юридична особа, створена відповідно до Закону, яка має статус неприбуткової організації (непідприємницького товариства), функціонує та провадить діяльність виключно з метою накопичення пенсійних внесків на користь учасників пенсійного фонду з подальшим управлінням пенсійними активами, а також здійснює пенсійні виплати учасникам зазначеного фонду у визначеному Законом порядку.

□ страховими організаціями шляхом укладення договорів страхування довічної пенсії, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника фонду;

□ банківськими установами шляхом укладення договорів про відкриття пенсійних депозитних рахунків для накопичення пенсійних заощаджень у межах суми, визначеної для відшкодування вкладів Фондом гарантування вкладів фізичних осіб.

Недержавне пенсійне забезпечення – додаткова гарантія достатнього життєвого рівня після закінчення активної трудової діяльності.

Одержано 30.03.2012

#

УДК 342.726

Денисов Євген Юрійович,
курсант групи ІКМ 10-8, ХНУВС
Науковий керівник: д-р юрид. наук, проф. Мічурін Є. О.

ЗАХИСТ АВТОРСЬКИХ ПРАВ В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРИ

***Анотація.** У даній роботі розкриваються основні думки науковців, теоретиків, практиків та основні норми законодавства щодо захисту авторських прав в Інтернет-просторі, відповідальність за їх порушення та основні шляхи вдосконалення законодавства з цієї проблеми.*

Захист авторських і суміжних прав належить до числа найбільш складних цивільно-правових проблем, що мають неминучу наукову і практичну значимість.

В Україні, як і в багатьох інших країнах, авторське право поширюється на твори науки, літератури і мистецтва, що є результатом творчої діяльності, незалежно від призначення і достоїнства твору, а також від способу його вираження.

Захист авторського права – одна з важливих категорій теорії цивільного та цивільно-процесуального права. Під захистом авторських прав слід розуміти передбачені законом заходи із їх визнання, припинення їх порушення, застосування до правопорушників заходів юридичної відповідальності. Захист особистих немайнових і майнових прав суб'єктів авторського права здійснюється в порядку, встановленому адміністративним, цивільним і кримінальним законодавством.

Швидке зростання соціально-економічного значення Інтернету та його технологічні особливості зумовили виникнення низки раніше невідомих правових проблем, пов'язаних з охороною прав інтелектуальної власності в глобальній мережі. В умовах науково-технічного прогресу недосконалість законодавства і відсутність надійних технічних засобів захисту створюють сприятливі умови для піратства та плагіату в Інтернеті.

Найбільшої шкоди зазнають онлайн-бібліотеки з текстовими, музичними та відеофайлами, а також веб-сторінки паперових періодичних видань з відкритим доступом до матеріалів номера.

Але законодавче регулювання цієї сфери та судовий захист прав, порушених з використанням Інтернету, ускладнюється їх анонімністю та технічною складністю, що і створює можливості для уникнення відповідальності за порушення авторського права.

Вирішенням проблем охорони та захисту об'єктів інтелектуальної власності в Інтернеті може стати, на думку науковців, спеціалізоване законодавче регулювання держави, що дозволило б усунути такі негативні явища, як плагіат, піратство, а електронні бібліотеки могли б повноправно працювати належним чином, не ставлячи під загрозу чийсь права. В такому випадку користувачі зможуть знаходити необхідну їм інформацію в зручний для них спосіб і не порушуючи закон, а автори будуть у спокої за свої авторські права.

На сьогодні серед дослідників не склалося єдиної думки щодо вирішення зазначених проблем.

На наш погляд, глави Цивільного кодексу України (далі – ЦК), присвячені захисту права інтелектуальної власності, ще до кінця не відпрацьовані і не можуть надати надійного та ефективного захисту.

Система правового захисту права інтелектуальної власності, закладена у чинному законодавстві України про інтелектуальну власність, не забезпечує надійного й ефективного захисту цієї власності. Вона вимагає радикального перегляду, в тому числі й подальшої демократизації – вона має бути більш простою, доступною і зрозумілою для всіх осіб, які мають право інтелектуальної власності.

Одержано 23.03.2012

УДК 346.12

Захаренко Світлана Сергіївна,
курсант групи ФСД-08-10 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Чапічадзе Я. О.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЛІКВІДАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. *Розглянуто основні проблемні моменти, що виникають у процесі ліквідації підприємства.*

На даний час в Україні склалася непроста фінансово-економічна ситуація, через яку чимало підприємств, особливо малих, змушені припиняти свою роботу. Проте таке рішення не завжди стає найкращим виходом із ситуації, адже ліквідувати підприємство зараз набагато складніше і витратніше, ніж, власне, його створити. Виходячи з цього виникає питання: чи слід взагалі реєструвати підприємство, якщо немає жодної гарантії, що внаслідок недосагнення поставлених завдань та цілей його можна буде без проблем закрити.

Припинення діяльності суб'єкта господарювання здійснюється або шляхом його реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або шляхом ліквідації. У процесі ведення господарської діяльності досить часто виникають ситуації, в яких саме ліквідація підприємства є найкращим, а іноді – і єдиним вибором для рішення проблем.

Процес ліквідації підприємства, відповідно до українського законодавства, являє собою ряд послідовних дій – прийняття рішення про ліквідацію, призначення ліквідаційної комісії, встановлення порядку і строків проведення ліквідації, а також строку для заявлення претензій кредиторів, проведення власне ліквідаційної процедури, розподіл залишків майна серед засновників підприємства, закриття рахунків в банку та зняття з обліку в державних органах, скасування державної реєстрації підприємства органом державної реєстрації, виключення підприємства з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України.

Проте, слід зазначити, що якщо у законодавстві процедура ліквідації виглядає простою і чіткою, то на практиці все виявляється зовсім по-іншому. Зокрема, це зумовлено тим, що за час діяльності підприємства зазвичай накопичується значний обсяг кредиторської заборгованості, велика кількість проблем у податковому і бухгалтерському обліку. Тому спроби діяти при цьому самостійно, без залучення фахівців, частіше за все не закінчуються успіхом, а

тягнуть за собою лише нові проблеми. Фахівці ж охоче допоможуть вибрати оптимальний шлях ліквідації підприємства та дійти у цій справі до кінця, але спершу суб'єктові підприємницької діяльності необхідно вирішити низку принципових питань, оскільки головним критерієм під час вибору схеми згортання підприємницької діяльності є причини, що спонукали власників до закриття підприємства. Разом з тим, допомога адвоката також потребує чималих грошових витрат, що особливо складно для підприємства з боргами.

Згідно з чинним законодавством, для припинення діяльності юридичної особи засновникам надається від двох місяців і більше. Кінцевий термін законом не обмежений. Перш за все це тому, що під час ліквідації підприємство зобов'язане пройти всі перевірки Державної податкової адміністрації та державних фондів, з якими співпрацювало, що можуть перевищувати зазначений законом термін.

Закриття юридичної особи завжди пов'язане із внесенням до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців рішення про припинення юридичної особи та про його виключення з реєстру. Термін між такими записами не може бути менше, ніж два місяці. Це мінімальний відрізок часу, виділений кредиторам для подання своїх вимог підприємству-боржнику. У разі самостійного рішення засновників про ліквідацію на підприємстві проводиться доліквідаційна робота для добровільного припинення відносин із контрагентами, проведення розрахунків з ними, припинення трудових відносин із працівниками, роботи з активами тощо. В інших випадках розірвання договорів та впорядкування бухгалтерського та податкового обліку проводиться вже під час ліквідації, що затягує процес. Кредитори можуть просто не знати про припинення контрагента, у відносинах з трудовим колективом потрібно витримати два місяці до звільнення, а списання або реалізація активів може тривати роки.

Неприємностей можна очікувати також від будь-якого державного органу: центр зайнятості може мати свій інтерес щодо осіб, які перебувають у декретній відпустці (тоді засновники зобов'язані знайти для них інше місце роботи); Пенсійний фонд – щодо обліку, нарахувань та сплати відповідних платежів; Державна податкова адміністрація ж часто вдається до особливого тлумачення деяких положень чинного законодавства тощо.

Таким чином, з цілковитою впевненістю можна стверджувати, що процедура ліквідації юридичних осіб є однією з найбільших прогалин законодавства у галузі підприємництва. Важливим показником при цьому є хоча б те, що вартість юридичних послуг із закриття підприємств набагато перевищує вартість їх відкриття. Крім того, не останню роль відіграє також те, що підприємство неможливо ліквідувати терміново, що призводить до використання різних способів пришвидшення даного процесу, причому не завжди законних (наприклад, доведення до банкрутства, фіктивне банкрутство), а також повернення вкладених в підприємство коштів (наприклад, шахрайство з фінансовими ресурсами). Тому, з боку держави було б набагато доцільніше приділити акцент даній проблемі та урегулювати питання ліквідації

підприємств, ніж постійно стикатися з правопорушеннями та, власне, злочинами в цій сфері.

Одержано 15.03.2012

УДК 347.155

Іванченко Марина Вадимівна,
студент групи ПЗдср-09-6 ХНУВС
Науковий керівник: Умецька Г. О.

ОБМЕЖЕННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ДІЄЗДАТНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ, ЩО ЗЛОВЖИВАЮТЬ АЗАРТНИМИ ІГРАМИ

***Анотація.** Значення прийняття Закону щодо обмеження цивільної дієздатності осіб, що зловживають азартними іграми; аналіз даного обмеження в цивільному законодавстві інших країн; співставлення позитивних та негативних наслідків, що можуть виникнути при безпосередньому застосуванні даного обмеження на практиці.*

На сьогоднішній день в Україні діє Закон № 4416-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обмеження цивільної дієздатності осіб, що зловживають азартними іграми», який набув чинності 7 березня 2012 року. Закон вносить зміни до Цивільного та Цивільно-процесуального кодексів України, додавши до підстав обмеження судом цивільної дієздатності фізичних осіб поняття «азартна гра». Відтепер, суд може обмежити цивільну дієздатність особи, що зловживає азартними іграми, які ведуться на гроші, цінне майно і ставить цим себе, свою сім'ю та інших осіб, яких вона за законом зобов'язана утримувати, у скрутне матеріальне становище. Прийняття Закону є досить доречним, у зв'язку з тим, що в Україні є надзвичайно поширеною участь азартних гравців, які часто не здатні самотійно припинити гру в азартних іграх. При цьому, так звані, ігромани можуть використовувати в якості ставок нерухоме майно, яке після програшу, як правило, втрачають. В подальшому це призводить до втрати житла та поповнення ними та їх сім'ями списків осіб без постійного місця проживання. Позитивним моментом є те, що Закон спрямований на обмеження права особи, що зловживає азартними іграми самотійно розпоряджатися своїм майном. Такій особі буде призначений піклувальник, який буде контролювати її витрати та не дозволить особі відчужувати своє майно заради азартних ігор.

Подібне обмеження диктується історичним досвідом та міжнародною практикою, а також необхідністю захистити майно і права членів сім'ї особи, схильної до ігрової хвороби. До країн, в яких вже діє подібне обмеження відносяться: Азербайджан, Вірменія, Киргизстан. В зазначених країнах постала проблема того, що особа, зловживаючи азартними іграми

ставить свою сім'ю в скрутне матеріальне становище. У зв'язку з цим стало актуальним питання щодо покращення життєвого рівня та зменшення впливу такого негативного соціального явища, як зловживання азартними іграми. В цивільне законодавство вищезазначених країн, до традиційних підстав обмеження дієздатності зловживання алкогольними напоями та наркотичними засобами, було включено ще таку підставу, як надмірна пристрасть або захоплення азартними іграми. Суд призначає такому громадянину піклувальника. Ігroman вправі здійснювати тільки дрібні побутові правочини, а отримувати заробітну плату, пенсію та інші доходи і розпоряджатися ними він може лише зі згоди піклувальника. Такий громадянин самостійно несе майнову відповідальність по вчинюваним ним правочинам і за спричинену ним шкоду. А якщо підстави, в силу яких дієздатність громадянина була обмеженою, відпали, суд скасовує набутий статус такої особи, яка відмінняє піклувальника.

Закон можна вважати логічним і зрозумілим. Члени сім'ї, органи опіки, родичі ігromана можуть зібрати докази, що він програє останнє і звернутися з відповідною заявою до суду. Такими доказами можуть бути показання свідків, інші документи, також судом може бути призначена психіатрична експертиза.

Отже, прийняття Закону щодо обмеження дієздатності людей із такою залежністю є виправданим. Адже, таким чином вдасться хоч якось захистити близьких цієї людини від її шкідливої звички. Але обмеження матеріальних прав ігromанів навряд чи вирішать проблему. Якщо гравець не братиме грошей в сім'ї, він шукатиме їх в іншому місці. Між тим, в таких справах буде дуже важко довести те, що ігroman витрачає кошти саме на азартні ігри. В судовому засіданні він може просто сказати, що витрачає гроші на тютюнові вироби, а не програє. Якщо немає доказів зворотного, то справу можна закрити.

Одержано 28.03.2012

#

УДК 346.12

Князева Карина Олександрівна,
курсант групи ФСД-08-10 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Чапічадзе Я. О.

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто питання правового регулювання інституту банкрутства в Україні.

Період переходу економіки України до ринкових відносин супроводжується кризою неплатежів, господарською взаємною заборгованістю, накопиченням боргів. Одним з механізмів правового захисту від таких проблем є процедура банкрутства. З однієї сторони, банкрутство дозволяє «відсіювати» неефективні підприємства, а з другої – сприяє оздоровленню господарюючих суб'єктів, що опинилися в тимчасових фінансових складнощах. Банкрутство – це невід'ємний елемент ринкової економіки.

До недавнього часу для більшості суб'єктів господарювання процеси банкрутства були маловідомі. Лише в період реформування економіки (після ліквідації планового розподілу використання грошових ресурсів) відчутними стали такі економічні явища, як нерентабельність, неплатоспроможність підприємств. Характерними ознаками фінансової кризи підприємства є скорочення попиту на його продукцію, і, як наслідок, зниження обсягів виробництва; зростання заборгованості постачальникам, держбюджету та банкам; затримки з виплатою заробітної плати працівникам. Кількість таких підприємств в економіці України неухильно зростає. Причому тенденції банкрутства поширюються не лише на окремих суб'єктів господарювання, а й на цілі галузі економіки (наприклад, сільське господарство, яке вже впродовж багатьох років перебуває в глибокій фінансовій кризі і де понад 85 % господарюючих суб'єктів закінчують свою діяльність щорічно із збитками; в промисловості збитковим є кожне друге підприємство). На сьогоднішній день для більшості українських підприємств характерним є більш або менш однакове коло проблем: зміна економічного середовища, в якому вони існують; втрата традиційних ринків збуту власної продукції; зміна системи планування і, як результат – порушення ритмічності виробничої діяльності; нестабільність правового поля.

Зважаючи на актуальність, проблему банкрутства підприємств неодноразово досліджували у своїх працях такі вчені, як С. Г. Беляєв, В. І. Кошкін, Г. П. Іванов, А. І. Семяніхін, Г. Таль, В. М. Андрєєва, М. М. Берест. Незважаючи на повноту проведених досліджень вищезазначеними авторами, до цього часу залишається маловивченим питання особливості явища банкрутства підприємств в Україні. З економічної точки зору банкрутство є неспроможністю продовження суб'єктом своєї підприємницької діяльності внаслідок її економічної нерентабельності, безприбутковості.

Нормативно-правова база, що існувала до 2001 р. в Україні, яка регламентувала процес банкрутства, виявилася непрацездатною в сучасних економічних умовах та призвела до того, що великі підприємства отримали можливість, не лякаючись банкрутства, продовжувати поглиблювати кризу неплатежів. Але, незважаючи на це, з кожним роком зростає кількість справ про неспроможність, розглянутих господарськими судами, що, без сумніву свідчить про те, що інститут банкрутства в Україні займає одне з провідних

місць в розвитку нормальних економічних відносин серед учасників господарського обороту.

Досліджуючи проблему банкрутства слід визначити, що інститут банкрутства є важливим і невід'ємним, еволюційно сформованим атрибутом ринкової економіки. Його основним завданням і передумовою виникнення виступає необхідність урегулювання та узгодження інтересів суб'єктів господарської діяльності для гарантування їх майнових прав з метою дотримання дисципліни в системі економічних відносин та забезпечення сталого збалансованого розвитку економіки. Головна вимога до ефективного використання інституту банкрутства – підпорядкованість цього засобу управління соціально-економічною системою суспільству і державі як ієрархічно найвищому інституту, оскільки безконтрольне функціонування будь-якого інституту призводить до порушення норм законодавства. Таке твердження впливає з особливості саморегульованого ринку, коли інститут банкрутства може перетворитися на самовільний засіб пригнічення економіки. Вказане означає недоцільність надання інституту банкрутства домінуючої ролі щодо всієї соціально-економічної системи, оскільки це завдає шкоди суспільству, порушує структуру і пропорції суспільного устрою, призводить до суперечностей у соціально-економічному розвитку. Об'єктивна потреба в існуванні інституту банкрутства в ринковій економіці вимагає його адекватного застосування в системі господарських відносин як засобу державного регулювання економіки.

Тому з нашої точки зору, в економіці України повинен діяти чіткий механізм проведення процедури банкрутства. Безумовно, законодавство недосконале. Адже воно повинно відповідати умовам, вимогам та шляху розвитку економіки, які складаються в державі, і змінюватися в разі висування нових завдань.

Сьогодні в Україні діє Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». Останні зміни до нього вносили в 2004 році. У Верховній Раді є декілька законопроектів, які планується об'єднати в один, щоб прийняти новий закон, який відповідав би останнім змінам і вимогам економічного розвитку України. На наш погляд, цей документ повинен насамперед забезпечити правову основу не для ліквідації, а для відновлення платоспроможності підприємств. І відповідно до цієї мети потрібно внести зміни до деяких положень цього закону. Сьогодні відпрацьовується блок питань щодо прав комітету кредиторів, реєстру кредиторів, шляхів розрахунків з кредиторами активами боржника та корпоративними правами.

Одержано 15.03.2012

#

УДК 347.93

Личова Катерина Олександрівна,

ПРОБЛЕМА ПРОВЕДЕННЯ ПОПЕРЕДНЬОГО СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

***Анотація.** Розглянуто значення та особливості правового регулювання проведення попереднього судового засідання у цивільному судочинстві.*

Відповідно до ч. 1 ст. 130 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК) попереднє судове засідання проводиться з метою з'ясування можливості врегулювання спору до судового розгляду або забезпечення правильного та швидкого вирішення справи.

Попереднє судове засідання є складовою та визначальною частиною провадження до судового розгляду.

Аналіз юридичної літератури та судової практики з цивільних справ свідчить, що більшість суддів місцевих судів не підтримують запровадження попереднього судового засідання через недосконалість процедури його проведення та велике навантаження на зазначені суди. В окремих випадках це зумовлювало формальне ставлення до попереднього судового засідання з боку суддів і, як наслідок, мета такого засідання не досягалася, що, крім іншого, призводило до порушення строків розгляду справи.

Поряд із цим, до липня 2010 року попереднє судове засідання мало проводитися в кожній цивільній справі. Однак, у вказаний період позиція законодавця щодо цього питання змінилася. Діючою редакцією ч. 7 ст. 130 ЦПК передбачено, що попереднє судове засідання не є обов'язковим. Питання про необхідність його проведення вирішується суддею під час відкриття провадження у справі.

У зв'язку з цим, на нашу думку, окреслився ряд практичних проблем. Попереднє судове засідання проводиться в першу чергу для врегулювання спору між сторонами до судового розгляду. З метою врегулювання суд з'ясовує – чи не відмовляється позивач від позову, чи визнає позов відповідач, чи не бажають сторони укласти мирову угоду або передати справу на розгляд третейського суду. Якщо припустити, що суд не буде вважати за доцільне проводити в конкретній справі попереднє засідання, то спроба врегулювання може відбутися в стадії судового розгляду, що навряд чи може негативно позначитися на справі.

Однак, привертають до себе увагу проблеми, пов'язані з забезпеченням правильного та швидкого вирішення справи шляхом проведення попереднього судового засідання, оскільки таке забезпечення передбачає: уточнення вимог та заперечень проти позову; визначення фактів, які необхідно встановити для вирішення спору, і які з них

визнаються кожною стороною, а які підлягають доказуванню; вирішення питання про склад осіб, які братимуть участь у справі; з'ясування питання подання доказів сторонами для обґрунтування своїх доводів чи заперечень щодо невизнаних обставин; за клопотанням осіб, які беруть участь у справі, вирішення питання про витребування доказів та виклик свідків, про проведення експертизи, залучення до участі у справі спеціаліста, перекладача, особи, яка надає правову допомогу, або про судові доручення щодо збирання доказів; проведення огляду доказів за їх місцезнаходженням; за клопотанням осіб, які беруть участь у справі, вирішення питання про вжиття заходів забезпечення позову тощо.

Визнання судом попереднього судового засідання не потрібним в конкретній справі ставить під сумнів можливість проведення стадії підготовки цивільної справи загалом. У такому випадку у сторін немає змоги заявити до початку судового засідання певних клопотань, скажімо з приводу доказів, і, відповідно, суд не може на них відреагувати.

У разі не проведення попереднього судового засідання, зазначені процесуальні дії будуть вчинятися судом безпосередньо в стадії судового розгляду, яка має інші цілі та завдання. Крім того, це може призвести до відкладення розгляду справи або зупинення провадження по справі, що є небажаним, оскільки тягне за собою затримки в розгляді цивільної справи. Наприклад, якщо суд з'ясує, що до справи необхідно залучити третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору, перекладача або викликати свідків він має для цього відкласти судовий розгляд та призначити день нового судового засідання.

Тому, на наш погляд інститут попереднього судового засідання має бути збереженим в ЦПК України з метою ефективного та своєчасного розгляду справ, а також винесення законних і обґрунтованих судових рішень.

Одержано 23.03.2012

#

УДК 349.2

Мазнова Наталія Іванівна,
студент групи СФдср-08-2 СФ ХНУВС
Науковий керівник: д-р юрид. наук, доц. Лукаш С. С.

ПОВНОВАЖЕННЯ СПІЛОК НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Анотація. У статті досліджено повноваження профспілок, через які вони залишаються реальним механізмом захисту прав працівників.

На сучасному етапі актуалізується роль та значення профспілок як суб'єктів сучасного трудового права. Сама профспілки виступають, як

правило, представниками працівників у соціально-партнерських відносинах.

Діяльність профспілок регулюється, насамперед, ч. 3 ст. 36 Конституції України, де зазначено: «Громадяни мають право на участь у професійних спілках з метою захисту своїх трудових і соціально-економічних прав та інтересів. Професійні спілки є громадськими організаціями, що об'єднують громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної діяльності. Професійні спілки утворюються без попереднього дозволу на основі вільного вибору їх членів. Усі професійні спілки мають рівні права. Обмеження щодо членства у професійних спілках встановлюються виключно цією Конституцією і законами України.», Законом України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», де у ст. 1 надається визначення «професійна спілка (профспілка) – добровільна неприбуткова громадська організація, що об'єднує громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної (трудової) діяльності (навчання)».

Згідно з законодавством України профспілки мають такі повноваження:

1. Здійснення громадського контролю за дотриманням роботодавцем законодавства про охорону праці, створення безпечних умов праці, належного виробничого побуту для працівників своєчасним забезпеченням відповідними засобами захисту. 2. Участь у розробці та здійсненні державної політики в галузі охорони праці та соціального захисту працівників. 3. Право вимагати від роботодавця негайного припинення праці на робочих місцях, виробничих ділянках та інших підрозділах на час, необхідний для усунення загрози життю та здоров'ю працівників. 4. Право на проведення незалежної експертизи умов праці, а також об'єктів виробничого призначення на відповідність їх стану нормативно-правовим актам з питань охорони праці. 5. Участь на підтвердження факту наявності небезпечної виробничої ситуації для працівників або їх оточення. 6. Участь в управлінні соціальним страхуванням від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. 7. Участь у розробці роботодавцем комплексних заходів щодо досягнення встановлених нормативів з охорони праці. 8. Участь у комісіях з перевірки знань з питань охорони праці посадових осіб, діяльність яких пов'язана з організацією безпечного ведення робіт. 9. Підготовка разом з роботодавцем проектів двосторонніх зобов'язань в колективних договорах стосовно забезпечення соціальних гарантій у галузі охорони праці працівникам, а також комплексних заходів щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, контролю за їх виконанням. 10. Участь у прийнятті в експлуатацію нових і реконструйованих виробничих об'єктів на відповідність їх вимогам охорони праці. 11. Участь у розслідуванні нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. 12. Участь у роботі комісій з питань охорони праці підприємств. 13. Участь у визначенні разом з роботодавцем видів заохочень працівників за активну

участь та ініціативу при здійсненні заходів на поліпшення умов праці та підвищення її безпеки. 14. Узгодження з органами державної виконавчої влади договору з питань поліпшення умов і безпеки праці. 15. Обов'язкові подання роботодавцям для розгляду з питань охорони праці та отримання від них аргументованих відповідей.

Основне призначення профспілок – виступати суб'єктом представництва працівників при реалізації та захисті їх колективних інтересів, тобто бути суб'єктом соціального партнерства на боці працівників.

Одержано 30.03.2012

#

УДК 347.471

Речиць Віталій Вікторович,
студент групи ПЗдср-08-11 ХНУВС
Науковий керівник: Сядристий А. О.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КОРПОРАТИВНОГО РЕЙДЕРСТВА В УКРАЇНІ

***Анотація.** В тезах доповіді розглянуті питання корпоративного рейдерства в Україні, способи здобуття корпоративного контролю та методи боротьби з рейдерством в Україні.*

Корпоративне рейдерство – вид недружного корпоративного захоплення компанії за допомогою прогалин у законодавстві з метою встановлення корпоративного контролю.

I. Способи здобуття корпоративного контролю над компанією:

☐ викуп акцій у міноритарних акціонерів за ринковою ціною. Викуп може згодитися в тому випадку, якщо в структурі акціонерного капіталу присутня група пов'язаних між собою акціонерів, які мають пакет акцій, що складає не менше 60 %;

☐ викуп боргів підприємства з подальшим банкрутством;

☐ лобіювання угод з пакетами акцій, які знаходяться у власності держави. Здебільшого ця практика поширена у США, оскільки «лобіювання інтересів» чітко передбачено внутрішнім законодавством;

☐ грінмейл – корпоративний шантаж, реалізація прав акціонерів, власників неконтрольного пакета акцій агресивним чином, мета - викуп акцій тощо.

II. Говорячи про фінансування угод щодо здобуття контролю над компанією ми розуміємо два джерела фінансування: по-перше, власний капітал компанії-рейдера, по-друге, кредитний капітал.

В силу української специфіки власні кошти компанії-рейдера надходять з офшорних рахунків, банків, компаній із зон пільгового оподаткування. Офшорні зони мають інтерес в більшій мірі при купівлі

боргів компанії, так як при купівлі її акцій існує ряд юридичних обмежень, пов'язаних зі статусом нерезидента.

III. На нашу думку, методами протидії корпоративному рейдерству в Україні є:

□ створення прозорої і зрозумілої системи корпоративного управління. У статуті компанії та інших її локальних актах слід закріпити ефективний механізм контролю над здійсненням менеджерами операцій з відчуження активів компанії, розпорядженням коштами у великих розмірах, залученню істотних позик і кредитів;

□ виведення управління активами компанії в іноземні юрисдикції;

□ збіг юридичної та фізичної адреси компанії;

□ аналіз ситуації над операціями з цінними паперами компанії;

□ прозорість власності та адекватна капіталізація компанії.

Придбання і відчуження активів компанії необхідно здійснювати з повним дотриманням чинного законодавства;

□ контроль заборгованості компанії;

□ прийняття положень про комерційну таємницю та конфіденційної інформації та належне їх дотримання та виконання;

□ зберігання оригіналів або нотаріальних копій установчих документів, протоколів загальних зборів та рішень органів управління компанії, зразків підписів засновників, відбитків печаток, правовстановлюючих документів на активи поза основним місцем діяльності та офісу, у важкодоступному місці, наприклад, у адвоката, нотаріуса або в банківській установі;

□ прийняття нормативно-правових актів щодо ефективної протидії та запобігання рейдерства в Україні з врахуванням досвіду зарубіжних країн.

Одержано 30.03.2012

#

УДК 347.191.11(477)

Ромашко Дмитро Володимирович,
студент групи ПЗдср-08-5 ХНУВС
Науковий керівник: Суц О. П.

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

***Анотація.** Розглянуто особливості діяльності та правового статусу транснаціональних корпорацій в Україні та світі.*

Розвиток глобалізації, процес всесвітньої економічної і політичної інтеграції та уніфікації наприкінці ХХ століття, зумовили виникнення у світовій торгівлі такого феномену як транснаціональні корпорації (далі – ТНК). На наш час ТНК забезпечують майже половину світового

промислового виробництва, чим відіграють особливу роль у світовій економіці.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що одним з чинників залучення в Україну іноземних інвестицій є саме стимулювання діяльності ТНК. Величезні ТНК мають бюджети, що можуть перевищувати бюджети деяких країн, а тому надходження прямих іноземних інвестицій в Україну може бути реалізовано за рахунок розміщення на її території потужностей цих корпорацій. Участь держави у міжнародних економічних відносинах зумовлює вплив на розвиток економіки України, політику і громадськість.

Правове регулювання діяльності ТНК як на міжнародно-правовому рівні так і на рівні внутрішньо законодавчому рівні сьогодні ще далеке від бажаного, оскільки залишаються не достатньо врегульованими деякі питання їх діяльності. Проблемним аспектом сучасного українського законодавства з питань діяльності ТНК, є невідповідність норм законодавства існуючим вимогам ТНК. В основі проблеми вбачаємо відсутність в Україні законодавчого визначення поняття «ТНК», а реєстраційний принцип створення фінансово-промислових груп не може бути використаний для регулювання діяльності ТНК.

Правове регулювання ТНК здійснюється Конвенцією про ТНК від 06.03.1998 та Законом України «Про ратифікацію Конвенції про ТНК» від 13.07.1999 № 921-XIV. Вказаний закон містить статті-застереження. Наприклад, ТНК на території України та за її межами у разі, коли їх створення може призвести до монополізації товарних ринків в Україні, впливає чи може вплинути на економічну конкуренцію на її території, створюються за згодою Антимонопольного комітету України в порядку, передбаченому антимонопольним законодавством України.

За офіційним визначенням Конференції ООН з торгівлі та розвитку (UNCTAD), ТНК – це підприємство, що об'єднує юридичних осіб будь-яких організаційно-правових форм і видів діяльності в двох чи більше країнах і провадить єдину політику та загальну стратегію завдяки одному або декільком центрам прийняття рішень.

Особливості діяльності ТНК впливають з їх ознак. ТНК притаманні такі ознаки: економічно єдина система; група юридичних осіб – самостійних підприємств – суб'єктів господарювання; керівництво і контроль здійснюється з єдиного центру; корпорація, будучи сукупністю юридичних осіб різної «національності» та інших утворень, наділених правосуб'єктністю за законами різних держав; діяльність проводиться на національній території та в правовому полі кількох держав; річний обсяг такої компанії повинен перевищувати 100 млн дол. США; наявність філіалів не менше, ніж у шести країнах; також аналізується відсоток продажу товарів за межами країни-резиденції; відокремлені структурні підрозділи є об'єктами регулювання системи національного права держави, місця їх дислокації, тобто вони є суб'єктами правовідносин, що регулюються міжнародним приватним правом даної держави.

Отже, діяльність ТНК в Україні з кожним роком лише набирає обертів, тому для сучасних і майбутніх правників є велике коло питань у

розробці власної національної нормативної бази для регламентації діяльності ТНК.

Одержано 30.03.2012

УДК 349.2

Сергеев Микола Валерійович,
курсант групи ФСД-09-06 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Кузніченко О. В.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ СТЮАРДІВ

Анотація. *Розглянуто правовий статус стюардів та проблеми його законодавчого закріплення.*

Хто такий стюард безпеки і чим він займається?

В Україні статус осіб, чії обов'язки окреслено терміном «професійний стюард» досить довго був невизначений. Тому питання функцій, які мають виконувати ці люди під час футбольних матчів і як взаємодіяти з міліцією, викликало жваву дискусію під час круглого столу «Безпека на Євро-2012 – запорука успіху».

На сьогодні в переліку професій не існує подібного визначення стюарда, жоден ВНЗ спеціально не готує такі кадри. Парадокс, але Постанова КМУ № 753 від 27.08.2008, яка контролює проведення масових заходів на стадіонах, більше 3 років визначає невід'ємну роль стюардів в організації футбольних заходів. 8 липня 2011 року нарешті прийнято Закон України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів», в якому і набули правового статусу стюарди. Нова професія на стадіоні стюард, це – фізична особа, яка пройшла відповідну підготовку та на договірній основі виконує допоміжні функції з підтримання громадського порядку та громадської безпеки на території спортивної споруди.

Згідно з Регламентом інфраструктури стадіонів та заходів безпеки проведення змагань з футболу для виконання вимог, передбачених цим регламентом, має бути найнято команду стюардів, що складається з працівників чоловічої та жіночої статі. Стюарди мають бути повнолітніми та відповідальними дорослими особами. Вони також повинні мати попередній досвід виконання завдань, пов'язаних з роботою стюардів, особливо на футбольних матчах. Всі стюарди мають бути вдягнені в однакову форму, що відбиває світло та є легко пізнаваною.

Головним елементом правового статусу стюарда є його обов'язки, передбачені п. 7.26 Регламенту інфраструктури стадіонів та заходів безпеки проведення змагань з футболу. Завдання та обов'язки стюардів має бути розподілено на конкретні зони та секції, та по можливості, підсекції. Якщо керівництво стадіону вирішить найняти зовнішню компанію безпеки в якості стюардів, про це має бути укладено відповідний договір. Цей договір

має, головним чином, охоплювати наступні питання: – завдання; – межі завдань; – посади, які мають бути заповнені; – проект робочого графіку; – час, необхідний для виконання завдань; – права та обов'язки стюардів відносно відвідувачів стадіону; – кількість та розподіл найманих працівників, а також інформація про їх досвід та особисті професійні якості; – організація команд стюардів, службові відносини; – ідентифікація (одяг) стюардів.

Тобто стюард виконує допоміжні функції по забезпеченню громадського порядку та громадської безпеки на стадіоні на основі укладеного між ним та власником стадіону договору, як правило, на один футбольний матч.

Якщо ретельно проаналізувати питання, які охоплюють цей договір, то можна вважати що це є саме трудовий договір на виконання певної роботи, чи на визначений термін (термін одного футбольного матчу), тому що він укладається між керівництвом конкретного стадіону (тобто роботодавцем) та стюардами (тобто звичайними фізичними особами, конкретними працівниками).

Серед деяких теоретиків існує думка, що стюарди – це працівники професіонального футбольного клубу, які виконують роботу щодо обслуговування вболівальників під час проведення змагань професіональних футбольних клубів. Тобто вони є штатними працівниками клубу та укладають трудовий договір на невизначений строк.

Для обслуговування матчів чемпіонату Європи з футболу 2012 року в Україні має бути підготовлено понад 3 тис. стюардів. Але, на жаль, на сьогодні ще до кінця не визначений механізм працевлаштування стюардів та їх подальше існування в Україні в якості професійних працівників на підставі укладеного трудового договору згідно з діючим законодавством.

Одержано 15.03.2012

#

УДК 347.23

Сідей Олена Валеріївна,
студент групи ПЗдср-09-7 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Синегубов О. В.

ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ГРОМАДЯН ОРГАНАМИ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

***Анотація.** Робота присвячена дослідженню актуальних проблем теоретичного та практичного характеру захисту майнових прав громадян органами внутрішніх справ України зокрема права власності. В роботі розкрито форми та способи захисту, визначені проблемні питання адміністративного захисту права власності.*

Стан забезпечення права власності з боку держави є одним з основних показників її реального ставлення до власних громадян і розвитку рівня демократичності держави в цілому. Так, стаття 17 Загальної декларації прав людини зазначає, що «кожна людина має право володіти майном як одноосібно, так і разом з іншими». Конституція України містить низку положень щодо захисту права власності, зокрема, стаття 41 закріплює право кожного громадянина володіти, користуватись і розпоряджатись своєю власністю. Незважаючи на це аналіз нормативно-правової, наукової та спеціальної літератури свідчить, що хоча питання захисту права власності вже досить добре досліджене у вітчизняній цивілістиці, але і тут є ряд невирішених проблем. Зокрема, невизначеним постає питання захисту права власності органами внутрішніх справ України. Вказане й зумовлює актуальність обраної теми.

Тематиці даної роботи присвячено праці таких вчених, як: І. О. Дзера, С. П. Швець, О. А. Пушкіна, О. А. Підпригори, О. С. Йоффе, І. В. Жилінкової, Н. С. Кузнецової та ін.

Відповідно до ст. 316 Цивільного кодексу України правом власності визнається право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб. Як свідчить теорія цивільного права, способи захисту прав громадян, а отже і права власності, поділяються на три групи: громадський, судовий та адміністративний. Але особливої уваги потрібно приділити адміністративній формі, зокрема діяльності працівників ОВС, щодо захисту права власності. Враховуючи криміногенну ситуацію саме у сфері майнових злочинів, видається неналежним виконання МВС України покладених на нього Законом України «Про міліцію» основних завдань та обов'язків в частині забезпечення прав та законних інтересів громадян, запобігання правопорушенням, захисту власності від злочинних посягань, а також вжиття своєчасних та вичерпних заходів, спрямованих на розкриття злочинів і розшук осіб, які їх вчинили. Можна виділити такі форми недотримання завдання захисту права власності, як: неналежне розслідування майнових злочинів; укриття майнових злочинів від обліку шляхом винесення незаконних постанов про відмову в порушенні кримінальних справ; пряме приховування працівниками міліції злочинів шляхом нереєстрації заяв та повідомлень про скоєнні злочини; нереагування співробітників міліції на повідомлення про скоєння майнових злочинів та інші. Деякі вказані процесуальні недоліки в роботі працівників міліції частково будуть вирішені та усунені з прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України. Проте, невирішеними залишаються такі питання як невизначеність на законодавчому рівні повноважень та функцій працівників міліції, їх ролі та статусу при захисті права власності, коли вони посилаючись на цивільно-правові відносини самоусуваються від реагування на заяви громадян про порушення їх майнових прав. Низька правова культура працівників міліції саме у сфері цивільного, сімейного та

господарського права, що є причинами необґрунтованого порушення кримінальних справ, або відмови у їх порушенні.

Підводячи підсумки, потрібно сказати, що законодавство України щодо правового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України у сфері захисту майнових прав громадян потребує негайного вдосконалення та реформування. Тільки після цього можливе створення дієвого механізму захисту майнових прав громадян.

Одержано 28.03.2012

#

УДК 340.11(477):342.726–053.6

Смолянінов Станіслав Вікторович,
студент групи СФдср-11-1 СФ ХНУВС
Науковий керівник: Ідріс Н. О.

РАДЯНСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО ЩОДО ОХОРОНИ ПРАЦІ ДІТЕЙ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД (1918-1939 РР.)

***Анотація.** Розглянуто історико-правові аспекти охорони праці дітей у радянській Україні у міжвоєнний період (1918-1939 рр.)*

В Україні за даними дослідження, проведеного Державним комітетом статистики у співпраці з МОП у 1999 та 2000 роках, виявлено понад 456 тис. дітей, що працюють. За даними Українського інституту соціальних досліджень кількість дітей, зайнятих важкою фізичною працею складає 18 %, з них віком від 7 до 12 років – 24 %. Кількість дітей, які працюють більше 8 годин на добу становить 3 %, а кількість дітей, які працюють постійно під час навчального року – 61 %. Наведені статистичні дані свідчать, що сьогодні питання щодо охорони та захисту прав дитини в Україні стоїть досить гостро. Вважаємо, що для вирішення наявного стану проблеми необхідно звернутися до історичних аспектів дослідження охорони праці дітей в контексті аналізу законодавства перших років радянської влади в Україні, коли більшовики декларували питання охорони праці як пріоритетні, а трудове законодавство перебувало під особливим контролем Радянської держави. Дитяча праця існувала завжди. В Україні традиційно найбільшим споживачем дитячої праці, було сільське господарство, торгівля, сфера послуг. Форми використання дитячої праці постійно видозмінювалися. Свого часу Ф. Енгельс писав, що першим кроком робітничого класу після здобуття політичної влади має бути прийняття законодавства щодо охорони жіночої і дитячої праці, яке є не менш важливим, ніж питання про десятигодинний або навіть про восьмигодинний робочий день. Серед перших декретів радянської влади закони, що регулювали працю дітей: декрет «Про дитячу соціальну інспекцію» (1921 р.), Кодекс законів про працю неповнолітніх та підлітків (1921 р.), Кодекси законів про працю РСФРР 1918 і 1922 років, відповідним чином адаптовані в УРСР.

Аналіз правових документів і архівних матеріалів свідчить, що вже в перші роки радянської влади розпочалося створення системи охорони дитинства. Були внесені зміни до Кодексу законів про працю 1918 р., відповідно до яких була скорочена тривалість робочого дня для неповнолітніх до 6-ти годин, введена обов'язкова відпустка для підлітків та заборонявся прийом на підприємства неповнолітніх, які не досягли 16-річного віку. У виняткових випадках інспекторам праці надавалось право на підставі спеціальної інструкції, яка видавалась НКП за погодженням з ВЦРПС, давати дозвіл на вступ на роботу малолітніх не молодше 14 років. Батьки, усиновителі і опікуни, а також установи та посадові особи, на яких покладался нагляд за додержанням законів про охорону праці, мали право вимагати дострокового розірвання договору, коли продовження його загрожувало здоров'ю неповнолітнього або взагалі призводило до шкоди для останнього.

Однак, наслідки першої світової та громадянської війни, голод 1921–1923 рр., неврожаї, безробіття, колективізація, політика розкуркулювання, голодомор 1932–1933 рр., репресії, масова дитяча безпритульність у Радянській Україні у 20–30-х рр. XX ст. стали причинами, що перешкоджали додержанню на практиці законів про охорону праці неповнолітніх. В умовах непу формувався ринок праці, приймалися постанови уряду, згідно з якими всі державні, кооперативні, громадські установи та підприємства були зобов'язані заповнити передбачену колективними договорами певну кількість робочих місць підлітками. Вилучені безпритульні залучалися у дитячих установах до суспільно-корисної праці на основі трудового виховання.

Усе вищесказане дає підстави для висновку про те, що в Україні існує нагальна потреба у розробці нормативно-законодавчих актів стосовно охорони праці неповнолітніх, дієвих механізмів їх запровадження та контролю за виконанням на практиці.

Одержано 28.03.2012

УДК 347.5

Трунов Олександр Володимирович,
студент групи ПЗдмс-10-1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Соколов О. В.

ПРАВОВЕ ПОЛОЖЕННЯ ТА СУТНІСТЬ ДОГОВОРУ ОХОРОНИ НЕДОТОРКАНОСТІ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

***Анотація.** Розглянуто поняття та сутність договору охорони недоторканості фізичної особи; приклади урегулювання даного інституту в іноземних державах; наведені теоретичні та практичні пропозиції, щодо закріплення та розвитку даного інституту в Україні.*

На даний час у світі відбувається безліч посягань як на життя, так і на здоров'я осіб (вбивства на замовлення, терористичні акти і т. д.). У будь-

який момент та будь-яка особа може стати жертвою незаконного замаху на власне життя.

Одним із ефективних засобів оберегти себе від даного негативного впливу є саме використання послуг охоронця (тілоохоронця). Одна з форм використання даного засобу захисту власного життя і здоров'я є саме укладення договору охорони недоторканості фізичної особи.

На даний час інститут договору охорони недоторканості фактично не врегульований. Норми Цивільного кодексу України, а саме диспозиція ст. 978 окреслюють лише загальні положення договору охорони, об'єднуючи у собі як охорону майна, так і охорону недоторканості особи.

На мою думку, це є прогалиною у чинному законодавстві України, особливо враховуючи той факт, що життя та здоров'я особи знаходяться на пріоритетному місці серед інших благ та суспільних відносин.

Більшість розвинутих країн вищевказаний договір виокремлюють серед інших, зокрема, хотів би навести приклад, у Російській Федерації Закон «Про приватну детективну та охоронну діяльність» виділяє охорону фізичної особи як окремий вид послуг.

Беручи приклад з даних держав, хочу зазначити, що на даний час є потреба у визначенні поняття та сутності договору про охорону недоторканості фізичної особи; у відмежуванні такого виду послуг, як охорона майна від охорони фізичної особи, адже дані послуги мають різну мету та предмет.

Враховуючи досвід іноземних країн, на мою думку, доцільним було б закріпити у Цивільному законодавстві України таке поняття договору недоторканості фізичної особи:

***Договір недоторканості фізичної особи (договір особистої охорони)** – це цивільно-правова угода, за якою одна сторона – охоронець (охоронна організація) зобов'язується, шляхом використання професійних навичок та спеціальних засобів, забезпечити повну недоторканість здоров'я та життя від протиправних посягань третіх осіб другої сторони – замовника (фізичної особи), у свою чергу замовник зобов'язується сплачувати обумовлену договором винагороду.*

Крім поняття, потрібно закріпити положення про те, що:

☐ охорона недоторканості фізичної особи здійснюється лише від протиправних посягань (аби не зловживати можливостями особистої охорони);

☐ охорона може здійснюватися лише професійним виконавцем;

☐ у разі необхідності, а саме для ефективного виконання своїх обов'язків охоронцем, замовник має надавати повну інформацію про особисте життя (денний розклад, звички і т. д.);

☐ зобов'язати замовника виконувати рекомендації та розпорядження охоронця (у розумних межах і лише для ефективного виконання предмету договору).

З вищевказаного стає зрозумілим, що на даний час настала нагальна потреба у фіксуванні на рівні нормативно-правових актів (в першу чергу у

Цивільному кодексі України) поняття, сутності, основних аспектів та змісту договору недоторканості фізичної особи, визначення прав та обов'язків сторін договору (охоронця та замовника) і т. д.

Одержано 28.03.2012

УДК 342.726

Шеремета Роман Русланович,
курсант групи ІКМ 10-8 ХНУВС

Науковий керівник: д-р юрид. наук, проф. Мічурін Є. О.

ТОРГОВЕЛЬНА МАРКА ЯК ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

***Анотація.** В даній роботі визначене теоретичне осмислення торгової марки як об'єкту цивільного права, що являє собою виклад на основі сучасного законодавства та праць науковців, опрацьованого матеріалу який характеризує правову природу торгової марки, її реєстрацію та аспекти вдосконалення законодавства щодо торгових марок.*

Торговельні марки належать до об'єктів права інтелектуальної власності, і об'єднуються в групу засобів індивідуалізації продукції, робіт, послуг (комерційні найменування, торговельні марки, географічні зазначення). У ринкових умовах поряд з комерційними найменуваннями важливе значення мають знаки, слова і символи, що допомагають споживачам орієнтуватися в однорідних товарах і послугах різних фірм, одержувати найбільш якісні товари й уникати підробок. Торговельною маркою може бути будь-яке позначення або будь-яка комбінація позначень, які придатні для вирізнення товарів (послуг), що виробляються (надаються) іншими особами. Такими позначеннями можуть бути, зокрема, слова, літери, цифри, зображувальні елементи, комбінації кольорів. Професор Мічурін Є. О. виділив такі ознаки торгової марки, як: новизна, умовне позначення та реєстраційна ознака. Характерна різниця між комерційними зазначеннями та торговельними марками полягає у тому, що на відміну від комерційного найменування торговельна марка може існувати не лише в словесній, а в зображувальній формі і їх комбінаціях. *За формою відображення* торговельні марки бувають словесними, зображувальними, об'ємними, комбінованими тощо. Варто зазначити, що права на торговельну марку підлягають державній реєстрації, мають терміновий характер, а свідоцтво на торговельну марку забезпечує його володільцю необмежену в часі можливість для позначення своїх товарів і послуг. Крім використання торговельної марки, її правовласник має виключне право перешкоджати, забороняти чи дозволяти іншим особам використовувати цю марку. Торговельні марки є об'єктами правової охорони у формі свідоцтв. Об'єктом правової охорони знака може бути колір чи поєднання кольорів як його розрізняльна ознака. Для реєстрації проводиться

експертиза заявки торговельної марки по суті і має своїм завданням передусім перевірити, чи не збігається заявлене позначення з тими зображеннями, які не можуть одержати правову охорону. При завершенні експертизи заявки по суті з позитивним результатом, Держпатент приймає рішення про реєстрацію торговельної марки. На підставі цього рішення і при сплаті збору за видачу свідоцтва Держпатент у своєму офіційному бюлетені публікує відомості про видачу свідоцтва. Захист прав на торговельну марку здійснюється нормами адміністративного, цивільного та кримінального права. Якщо торговельна марка використовується на ліцензійній основі, то захист прав власника здійснюється за допомогою засобів, що визначені сторонами в ліцензійному договорі.

Ефективною формою впливу на порушника права на торговельну марку може бути публікація судового рішення з метою відновлення ділової репутації власника торговельної марки.

Одержано 23.03.2012

#

УДК 349.2

Щупаченко Тетяна Петрівна,
студент групи ПЗдср-09-02 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Колеснік Т. В.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ІНОЗЕМЦІВ В УКРАЇНІ

***Анотація.** Розглянуто основні положення щодо працевлаштування іноземних громадян в Україні.*

Процес працевлаштування і роботи іноземців в Україні є одним з важливих елементів його правового статусу, оскільки спрямований на розвиток самої особистості. Правовий статус іноземців і осіб без громадянства в Україні, їх основні права, свободи і обов'язки у тому числі порядок їх працевлаштування регулюються законом України «Про правовий статус іноземців і осіб без громадянства».

В Законі України «Про зайнятість населення» визначені особливості прийому на роботу іноземців та осіб без громадянства, зокрема в ст. 8 цього закону передбачено, що роботодавці мають право на використання праці іноземців та осіб без громадянства на умовах трудового договору лише за наявності виданого роботодавцю державною службою зайнятості дозволу на використання праці іноземців та осіб без громадянства. Дозвіл на використання праці іноземців можуть отримати лише роботодавці, які: обґрунтовують доцільність використання праці іноземців на конкретному робочому місці або певній посаді і можливість створення для нього відповідних умов для перебування і роботи або у разі відсутності в країні працівників, спроможних виконувати відповідні роботи; які зареєстровані у центрі зайнятості як платники страхових внесків до Фонду

загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття та не мають заборгованості перед ним. Для отримання дозволу іноземці подають до центру зайнятості певний ряд документів, що встановлені законом України. Але деякі іноземці та роботодавці можуть вчинити незаконні дії, а саме підробити документи з корисних мотивів. Відповідальність за дане правопорушення передбачена у ч. 3 ст. 358 Кримінального кодексу України – використання завідомо підроблених документів – карається штрафом до п'ятдесяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі. Отже, слід підкреслити, що роботодавця, іноземця та представника центру зайнятості, який видав недостовірний документ (або прийняв на роботу) може бути притягнуто до кримінальної відповідальності.

Відповідно до ч. 2 ст. 41 Кодексу України про адміністративні правопорушення – порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці – тягне за собою накладення штрафу на працівників від двох до п'яти неоподаткованих мінімумів доходів громадян і на посадових осіб підприємств незалежно від форм власності та громадян – суб'єктів підприємницької діяльності – від п'яти до десяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян.

Слід зазначити, що іноземці, які перебувають на території України на законних підставах мають права та обов'язки нарівні з громадянами України. За певні правопорушення при реалізації трудової правосуб'єктності іноземці можуть бути притягнені до кримінальної та адміністративної відповідальності. Важливо зазначити те, що іноземці мають певні обмеження щодо працевлаштування. Відповідно до Закону України «Про державну виконавчу службу» право на державну службу мають лише громадяни України, а іноземці обмежені у використанні цього права – вони не можуть бути призначені на такі посади: державного службовця, який працює в апараті органів прокуратури, суддів, дипломатичної служби, митного контролю, служби безпеки, внутрішніх справ та на виборні посади.

Отже, і роботодавець і іноземний працівник повинні дотримуватися вимог законодавства при працевлаштуванні, що сприятиме створенню балансу інтересів сторін.

Одержано 30.03.2012

#

УДК 340.15

Ярмошук Світлана Сергіївна,
курсант групи ІКМ-09-12 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Чередніченко Н. А.

ФАКТОРИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ВСТАНОВЛЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація. Досліджено стан забезпечення гендерної рівності, виділено шляхи його вдосконалення.

Концепція і практичне застосування гендерної рівності є центральними поняттями сталого розвитку суспільства. Стосунки чоловіка та жінки не повинні ґрунтуватися на принципах панування й підкорення. Співіснування статей має базуватися на принципах рівноправного партнерства, взаємовідповідальності в сім'ї та суспільстві.

За останні часи було досягнуто значного прогресу в політиці гендерної рівності, проте, ще залишаються фактори, які заважають цій сфері розвиватись.

Ми вважаємо, що в наш час дуже важливо, щоб держава провела гендерний аналіз національного законодавства з цього питання. Перш за все, необхідно щоб було створено таке соціально-економічне середовище, за якого реалізація прав жінок стане реальністю. Саме такі зміни будуть поступово змінювати стару і формувати нову систему суспільних відносин, в основі якої буде не статеві, а соціальна і правова складові. Ця система суспільних стосунків і має сьогодні назву «гендер». І міжнародне, і українське законодавство передбачає гендерну рівність, але треба встановити певний контроль за його дотриманням і тоді, на нашу думку, гендерна нерівність буде зникати.

Принцип гендерної рівності закріплений в Конституції України. Статті 3, 21, 23, 24 Конституції України закріплюють рівність чоловіків та жінок в усіх сферах життя. Частина третя ст. 24 Конституції, безпосередньо присвячена подоланню дискримінації стосовно жінок в Україні та наголошує на тому, що рівність прав жінок і чоловіків забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній та культурній діяльності, у здобутті освіти та професійній підготовці, у праці та винагороді за неї тощо. Йдеться також про те, що створюються умови, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством. Окрім цього, Україною ратифікована низка міжнародних документів, зокрема базова з цих питань – Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. Наскільки ці нормативні акти вплинули на розвиток гендерної рівності в нашій країні? Вони носять виключно формальний характер та не забезпечені механізмами реалізації, тобто фінансовими та організаційними ресурсами щодо даних зобов'язань. Отже, законодавче закріплення гендерної рівності не допомогло жінкам домогтися реального рівноправ'я. Найбільш відчутна гендерна нерівність у праці та зайнятості, в сфері політики, у сімейному та повсякденному житті.

Гендерну нерівність можна відстежити і безпосередньо працюючи з сім'ями, що опинилися в складних життєвих ситуаціях. Під час роботи з даними категоріями населення відслідковується наступна ситуація – в значній частині сімей, де склалися важкі життєві обставини, є лише один з батьків і частіше – це жінка. Відслідковуючи роботу в даному напрямку можна сказати, що саме жінки на сьогоднішній день є більш соціально адаптованими до суспільного життя ніж чоловіки і значну частину проблемних питань вони вирішують після кваліфікованої консультації зі спеціалістом відділу у справах сім'ї, молоді та спорту. Лише в деяких питаннях вони безпорадні та

потребують допомоги. В той час як чоловіки з життєвих питань можуть вирішити лише окремі і ті – з великими труднощами.

Ще однією проблемою є сфера політики. Прекрасна стаття складає 53 % населення країни, кількість жіночих організацій зростає, а кількість жінок в органах влади зменшується.

Узагальнюючи вищесказане, можна зробити висновок, що на шляху до встановлення гендерної рівності у нашому суспільстві стоять наступні фактори:

□ стереотипи масової свідомості, які й досі розглядають жінку, як слабку, у порівнянні з чоловіком, істоту;

□ кризова економічна ситуація (і особливо безробіття, яке часто штовхає жінок на заробітчанство, що нерідко призводить до продажу жінок та подальшої сексуальної експлуатації) та переважаючий на ринку праці попит на працівників-чоловіків, а не жінок;

□ слаборозвинуте громадянське суспільство, у тому числі пасивність жіночих організацій та окремих жінок у відстоюванні своїх законних прав та свобод;

□ відсутність національного механізму щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків в усіх сферах суспільного життя.

Ситуація в сучасній Україні потребує створення і реалізації державної програми подолання гендерної нерівності, адже зміни у становищі жінок в Україні можливі лише за умови послідовної державної гендерної політики.

Одержано 15.03.2012

#

СЕКЦІЯ 3
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА АДМІНІСТРАТИВНА
ДІЯЛЬНІСТЬ ОВС. ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОВС

УДК 351.746.1

Бачинський Остап Володимирович,
студент 1 групи 2 курсу Інституту підготовки
юридичних кадрів для СБУ Національного університету
«Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого»
Науковий керівник: д-р юрид. наук, проф. Матюхіна Н. П.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СБ
УКРАЇНИ ТА ОКРЕМІ НАПРЯМКИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

***Анотація.** Досліджено особливості нормативно-правового забезпечення діяльності Служби безпеки України та шляхи його вдосконалення.*

За роки незалежності Україна пройшла нелегкий шлях державотворення та моделювання правової системи. Цей процес характеризується суперечностями та недоопрацюваннями в галузі законодавства, виникненням і намаганням вирішити ці суперечності та проблеми. Повною мірою це стосується і такої сфери як національна безпека і СБ України як складової сектору безпеки. Головну увагу в тезах приділено особливостям правового забезпечення діяльності СБ України та окремим напрямкам його вдосконалення.

Діяльність Служби безпеки України регулюється цілою низкою нормативно-правових актів. Насамперед це Закон України «Про Службу Безпеки України» від 25.03.1992, який закріплює, що основним завданням СБ України є забезпечення державної безпеки України, її підконтрольність Президенту України та Верховній Раді України. Пріоритетними в діяльності СБУ є права та свободи людини і громадянина, а також повага до гідності і особистого життя та здійснення діяльності відповідно до принципів позапартійності, відкритості та підзвітності громадськості. Принципово новим є закріплення системи та організації СБУ, відображення кадрових питань. Немаловажним є закріплення можливості широкої взаємодії СБУ як з органами державної влади України та посадовими особами, так і з органами безпеки іноземних держав. Закон також врегульовує такі питання як контроль та нагляд за СБУ відповідальність за правопорушення у сфері її діяльності, застосування зброї та спецзаходів працівниками.

Значно уточнюється правовий статус СБ України в таких Законах України як: «Про контррозвідувальну діяльність» від 26.12.2002, «Про державну таємницю» від 21.01.1994 «Про боротьбу з тероризмом» від 23.03.2003.

У сфері контролю над СБУ підкреслимо значення Закону України «Про демократичний цивільний контроль над воєнною організацією та правоохоронними органами держави» від 19.06.2003. Законом визначені сутність, основні завдання демократичного цивільного контролю, його принципи, а також систему та основні види контролю за суб'єктами його здійснення, які мають широкі повноваження щодо контролю за СБ України.

Відзначимо Закон України «Про основи національної безпеки» від 19.06.2003, згідно з яким СБ України є одним із головних суб'єктів забезпечення національної безпеки.

Важливу роль в конкретизації норм законів та забезпечення їх втілення в практику відіграють підзаконні акти. Провідне значення для СБУ мають укази Президента України як суб'єкта, що має широкі повноваження щодо контролю над СБУ та як глави держави, гаранта державного суверенітету України, прав та свобод людини і громадянина, додержання Конституції України. А саме це такі укази: «Про додержання прав людини під час проведення оперативно-технічних заходів» від 07.11.2005, «Про повноваження та гарантії здійснення постійного контролю за діяльністю Служби безпеки України» від 18.05.2007, «Про Концепцію реформування Служби безпеки України» від 20.03.2008.

Беручи до уваги короткий огляд вітчизняного законодавства щодо особливостей правового статусу СБУ, здійснення контролю, реформування СБУ, а також існуючий міжнародний досвід, спрямованість України до демократичних ідеалів та побудови спецслужб, які б працювали з підвищеною ефективністю тільки в ключових галузях національної безпеки, без порушень основоположних прав людей та громадян, не розпорошуючи ресурси на невластиві їм функції, а також враховуючи процеси реформування всіх державних структур і велику кількість різноманітних нормативно-правових актів, вважаємо за необхідне:

1. Вдосконалити та узагальнити систему правових актів, які регулюють діяльність СБУ, структуру, чисельність співробітників, особливості проходження ними державної служби, їх соціальний та правовий захист тощо, а також привести у відповідність між собою усіх законів та підзаконних актів. Враховуючи, що від прийняття закону «Про Службу безпеки України» пройшло вже два десятиліття, необхідно доопрацювати наявний проект закону (відзначимо з кращої сторони винесення його на розгляд громадськості для внесення змін), та прийняти Верховною Радою України.

2. Вдосконалити контроль за використанням бюджетних коштів СБУ одночасно із покращенням фінансування та забезпеченням іншими ресурсами.

3. Покращити систему контролю як за всіма правоохоронними органами, так і за СБУ. Насамперед, це передбачає вдосконалення контролю з боку Верховної ради України. Міжнародний досвід свідчить про ефективність створення спеціальних комісій в структурі законодавчих органів зі специфічним порядком входження до них депутатів, чітко

визначеною компетенцією та підзвітністю. Актуальним завданням є подальший розвиток як державного, так і недержавного видів контролю.

4. Покращити стан захисту прав людини і громадянина через розширення можливостей звернення осіб зі скаргами, пропозиціями як до посадових осіб СБУ, так і до суду з позовами про захист порушених прав.

5. Уточнити правовий статус інших органів, які співпрацюють та контролюють СБУ (Уповноважений Президента України з питань контролю за СБУ, Рада національної безпеки та оборони України та ін.). А також, ґрунтуючись на кращому світовому досвіді розглянути можливість створення нових для нашої правової системи інститутів – таких, наприклад, як безпековий омбудсмен.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 351.72(477)

Біляєва Вікторія Анатоліївна,

студентка групи ПЗдср-10-05 ХНУВС

Науковий керівник: д-р юрид. наук, проф. Гетманець О. П.

КОНТРОЛЬНІ ПОВНОВАЖЕННЯ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ

***Анотація.** Розглянуто основні контрольні повноваження місцевих органів державної влади щодо формування та виконання бюджетів*

Контроль за складанням, розглядом, затвердженням, виконанням та звітністю на рівні місцевих бюджетів здійснюється різними контролюючими суб'єктами, без відповідної системи зовнішнього та внутрішнього контролю. Система місцевих бюджетів аналогічна до системи Державного бюджету України. Принцип самостійності бюджетів забезпечується закріпленням джерел доходів за місцевими бюджетами, правом органів АРК та органів місцевого самоврядування на визначення напрямків використання коштів відповідно до законодавства України і самостійно, незалежно одне від одного розглядати і затверджувати відповідні бюджети (ст. 138, 143 Конституції України; ст. 7 Бюджетного кодексу).

Проблеми виконання й формування місцевих бюджетів, правильність розрахунків доходної і видаткової частини, досягнення збалансованості набувають у сучасних умовах особливої актуальності і потребують вирішення. Відповідно до Конституції, БК (ст. 114 БК) та законів України ВР АРК територіальні громади сіл, селищ, міст, районні та області ради мають контрольні повноваження, проте певні нормативні акти в бюджетному процесі ці повноваження не деталізуються. Контрольні повноваження Ради міністрів АРК, місцевих державних адміністрацій та виконавчих органів відповідних рад з контролю дотриманості бюджетного законодавства стосовно відповідних бюджетів встановлюються ст. 115

Бюджетного кодексу.

Ми вважаємо, що в бюджетному процесі остання стадія має особливе значення. По-перше, тому, що звітність включає оцінку ефективності використання бюджетних коштів, що здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу. По-друге, підготовку та розгляд звітів про виконання бюджетів можна розглядати як подальший бюджетний контроль. По-третє, досвід бюджетної діяльності свідчить про наявність подальшого контролю в бюджетному процесі будь-якої країни, на відміну від попереднього або поточного, але його організація має специфічні риси.

БК встановлює відповідальність органів місцевого самоврядування за порушення вимог бюджетного законодавства щодо формування місцевих бюджетів у частині державних делегованих повноважень (ст. 122 БК).

Розглянувши контрольні повноваження місцевих органів державної влади в бюджетному процесі, можна зробити висновки, що для посилення контролю і відповідальності за дотриманням бюджетного законодавства потрібно:

□ поширити контрольні повноваження представницьких органів влади місцевого рівня на стадії складання проектів бюджетів шляхом надання прав та внесення пропозицій депутатам всіх рівнів, громадськості на підставі вивчення, аналізу, оцінки виконання поточного бюджету, вільного доступу до інформації про бюджет;

□ поширити контрольні повноваження органів виконавчої влади всіх рівнів на стадії складання проектів бюджетів шляхом введення програмно-цільового методу, паспортів бюджетних програм у бюджетний процес, що сприятиме прийняттю обґрунтованих бюджетів (ч. 2 ст. 51 БК);

□ на стадії виконання бюджетів визначити повноваження місцевих фінансових органів щодо проведення внутрішнього аудиту та оцінки ефективності виконання бюджетних коштів (ст. 26 БК);

□ удосконалити порядок притягнення до фінансової та адміністративної відповідальності за порушення вимог бюджетного законодавства шляхом введення фінансових санкцій та адміністративних стягнень (ст. 117 БК).

Одержано 30.03.2012

#

УДК 342.9

Гаврилко Олександра Сергіївна,
курсант групи ФГБ-09-1 ХНУВС
Науковий керівник: Руколайніна І. Є.

ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ОВС

***Анотація.** Розглянуто фактори, що обумовлюють професійну деформацію працівників ОВС, та шляхи їх подолання.*

На сьогоднішній день актуальність проблеми професійної деформації працівників ОВС стає все більшою, тому що деформацію можна визначити як зміну характеру і результатів професійної діяльності співробітників органів внутрішніх справ, їхніх службових і позаслужбових відносин у колективі, розвиток в духовному світі співробітників негативних морально-психологічних рис характеру. Причини професійної деформації:

1. Юридичні: недосконалість кримінально-процесуального законодавства; нечітка урегульованість оперативної роботи; відсутність юридичних гарантій, що обмежують співробітників органів від протизаконних наказів і вказівок начальників.

2. Економічні: відсутність чітких економічних стимулів; зрівнялівка в оплаті; можливість витягу побічної матеріальної й іншої вигод у повсякденній роботі;

3. Організаційні: слабкий підбір у розміщенні кадрів; слабкий контроль з боку керівництва; специфічність роботи органів внутрішніх справ; погана організація внутрішнього обліку і контролю, у тому числі невірні критерії оцінки роботи; некомпетентне втручання керівництва в роботу.

4. Інтелектуальні: низький рівень професійних знань; недостатній рівень політичної, правової і загальної культури; недоліки у вихованні і самовихованні підлеглих.

5. Соціально-психологічні: брутальність і невірноваженість керівників; соціальна, групова, національна нетерпимість;

Практичні рекомендації з профілактики професійної деформації працівників ОВС:

У сфері організації професійної діяльності: 1. Підбір особового складу з числа співробітників, що бажають працювати і люблять роботу в даному відділенні. 2. Постановка реальних задач – прийняття всіх заходів для виконання їх у термін. 3. Формування навичок вести цілеспрямовану індивідуальну виховну роботу з громадянами, людьми з числа раніше осуджених, а також інших людей, що підпадають у сферу діяльності працівників ОВС. 4. Прищеплювання співробітникам уміння спілкуватися з людьми, знаходити загальні інтереси, психологічно на них впливати.

У сфері виховної роботи: 1. Формування в співробітників наукового світогляду, морально-правових переконань, ідейно-політичних і вольових якостей. 2. Виховання почуття критики і самокритики. 3. Виховання сили волі і характеру співробітників. 4. Виховання психологічного імунітету проти впливу з боку злочинного світу, формування моральної стійкості. 5. Надання впливу особистим прикладом у службі й у побуті. 6. Уміле

сполучення в процесі виховного впливу на підлеглих примусових заходів і переконання.

У сфері формування морально-психологічного клімату: 1. Створення умов, що прискорюють адаптацію молодих і тільки прибулих співробітників. 2. Систематичний збір і оцінка соціально-психологічної інформації про підлеглих (неформальне лідерство, психологічна атмосфера, слухи, плітки і т. д.). 3. Удосконалювання взаємин між членами колективу, керівниками і підлеглими шляхом розвитку товариського співробітництва і взаємодопомоги. 4. Удосконалювання системи інформування співробітників про найближчі і перспективні цілі та завдання, що стоять перед колективом.

Ці, а також інші питання, заслуговують спеціального вивчення, оскільки попередження професійної деформації співробітників органів внутрішніх справ, сьогодні «трансформувалося» з вузьковідомчої проблеми в загальногромадянську проблему, від рішення якої залежить громадянська і суспільна згода людей.

Одержано 01.04.2012

УДК 342.951

Джагунов Михайло Григорович,
курсант групи ІКМ-10-3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Джафарова О. В.

РОЛЬ ОВС УКРАЇНИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ФІНАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ ЄВРО-2012 З ФУТБОЛУ

***Анотація.** Тези-доповіді присвячені діяльності ОВС щодо забезпечення громадської безпеки та порядку під час проведення фінальної частини Євро-2012 з футболу.*

Міліція України протягом останнього року перебуває в процесі інтенсивних перетворень, спрямованих на приведення її у відповідність з вимогами до правоохоронних органів сучасної європейської держави. МВС України уживаються організаційні та практичні заходи з метою належної підготовки органів внутрішніх справ до забезпечення громадського порядку та безпеки громадян під час проведення фінальної частини Євро-2012 з футболу.

Всі переваги країна отримає в результаті комплексної успішної підготовки і проведення чемпіонату. Успіх же проведення Євро-2012 залежить не тільки від наявності певної інфраструктури, а також, що дуже важливо, від здатності держави, в особі правоохоронних органів, надати багаторівневу безпеку.

Безпека проведення Євро-2012 тісно пов'язана з одного боку, існують вимоги УЄФА (наприклад до стадіонів, місць масового скупчення людей тощо), а з другого – сам факт проведення чемпіонату провокує цілу низку небезпек для України, які, на перший погляд, не впливають на ефективність проведення заходу (нелегальна міграція, контрабанда, наркотрафік тощо). В окрему категорію слід обов'язково винести загрозу терактів. Все це потребує системного підходу до організації безпеки на високому державному рівні, що передбачає насамперед складання реєстру викликів та загроз, плану заходів з їх нейтралізації, включення потужного потенціалу недержавної системи безпеки, відпрацювання взаємодії державних та приватних структур безпеки, координація дій України та Польщі.

Європейський досвід свідчить, що УЄФА приділяє значну увагу саме питанням безпеки. Так, за оцінками експертів, на Євро-2004 Португалія витратила на заходи безпеки значні кошти та навіть залучила сили НАТО для гарантування громадського порядку і захисту від терактів. Німеччина в період підготовки чемпіонату світу з футболу 2006 року провела серію навчань у сфері безпеки, серед яких тренування «Теракт на стадіоні». Для підготовки Євро-2008 Австрія і Швейцарія підписали договір про єдину систему гарантування безпеки, а перед чемпіонатом розробили спільний план та затвердили відповідний комплекс заходів. Для підготовки Євро-2012 в Польщі підписаний відповідний договір з відомою приватною безпековою фірмою Group-4 (Велика Британія), на яку покладатимуться завдання фізичної охорони правопорядку та встановлення технічних приладів забезпечення безпеки.

Враховуючи викладене, зазначені заходи, повинні бути запроваджено в Україні в рамках підготовки до Євро-2012.

Однією з вимог вироблення ефективного механізму безпеки Євро-2012 є необхідність підготовки особового складу ОВС Україні зі знання іноземних мов, міжнародних стандартів, методів суспільної профілактики терористичним проявам, психології професійного спілкування та тактики взаємодії з правоохоронними органами. З метою визначення готовності органів внутрішніх справ до ліквідації можливих надзвичайних ситуацій під час проведення футбольних матчів є необхідність же раз відпрацювати комплекс тактико-спеціальних навчань особового складу в усіх містах, де передбачено проведення матчів Євро-2012.

Враховуючи викладене, слід зазначити, що під безпекою та громадським порядком під час Євро маєтись на увазі не лише забезпечення громадського порядку та гарантування безпеки осіб, діяльність яких пов'язана з проведення Чемпіонату, це також заходи з облаштування кордону та митних переходів, створення сучасних систем надання допомоги у разі виникнення надзвичайних ситуацій та забезпечення прав інтелектуальної власності, і в даному випадку повинно бути спрямовані всі сили, як правоохоронних органів, так і органів місцевого самоврядування та громадськості.

УДК 342.95+351.74

Жежеря Олександр Васильович,
курсант групи ФГБ-09-3 ХНУВС
Науковий керівник: Резанов С. А.

ОЦІНОЧНІ ПОНЯТТЯ ЯК ФОРМА ЗАКРІПЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО РОЗСУДУ

***Анотація.** У дослідженні здійснюється аналіз нормативної основи адміністративного розсуду. Мета доповіді полягає у встановленні особливостей оціночних понять та форми їх закріплення при застосуванні адміністративного розсуду.*

Одним з аспектів вирішення проблеми застосування розсуду, і відповідно захист прав та свобод громадян, які порушені під час реалізації дискреційних повноважень, є визначення його нормативної основи. Основним способом законодавчого закріплення адміністративного розсуду є використання оціночних понять.

У юридичній літературі цій проблемі приділяється недостатня увага, незважаючи на її очевидне науково-практичне значення. Даному питанню, та загальнотеоретичним аспектам правозастосовчої діяльності взагалі, присвятили свої праці такі вчені як: С. І. Вільнянський, В. Н. Кудрявцев, М. О. Бару, Я. М. Брайнін, Т. В. Кошаніна, Ю. П. Соловей та інші.

Юридична наука характеризує оціночні поняття, як відносно визначені поняття, зміст яких визначається тільки з відношенням до конкретної ситуації, обставин розглянутої справи. Критерії оцінки фактів і явищ, які визначені оціночними поняттями, дає практика. Отже, застосування таких норм викликає необхідність адміністративного розсуду.

Оціночні поняття можуть іноді знижувати ефективність адміністративної діяльності і навіть сприяти порушенням законності. Це відбувається у тому випадку, коли межі розсуду, встановлені оціночними поняттями, дуже широкі. У результаті частка суб'єктивного моменту істотно зростає, – створюються сприятливі умови для відхилення від точного змісту закону.

З початку потрібно визначитися з самим терміном. В одних джерелах використовується термін оціночні поняття, в інших – оцінні, є ще третій термін – оцінкові. Так, В. К. Колпаков у своїй роботі називає одним із різновидів перемінних ознак складу правопорушення – оцінними. Для того, щоб остаточно поставити крапку, звернемося до юридичної енциклопедії, яка визначає: «Оціночні поняття у праві – поняття, зміст яких недостатньо чи взагалі не визначено теорією права. До них, зокрема, належать

«особлива жорстокість», «винятковий цинізм», «злісне ухилення», «злісне хуліганство», «значний матеріальний збиток», «достатньо», «недостатньо».

Юридична наука характеризує оціночні поняття як певні поняття, зміст яких визначається тільки з урахуванням конкретної ситуації, обставин аналізованої справи. Вони використовуються як для регламентації юридичних фактів (грубе порушення правил дорожнього руху), так і для нормування юридичних наслідків, тобто можливих варіантів поведінки суб'єкта правозастосування (приймати необхідні заходи до припинення порушень суспільного порядку). Більш чітко особливості оціночних понять розкриваються в процесі порівняння їх із поняттями точного значення («неповнолітній порушник», «щире розкаяння», «група осіб», «затриманий злочинець»).

Деякі оціночні поняття потребують своєї конкретизації, оптимальний засіб здійснення якої – установа додаткових критеріїв оцінки, на основі якої застосовується відповідне поняття. Цього потребують, на думку Ю. П. Соловей, такі терміни, як «бродяжництво», «жебрування», «п'яний вигляд, що ображає людську гідність і суспільну моральність».

Підводячи підсумки, необхідно зазначити, що своєрідною формою удосконалення оціночних понять можна вважати випадки, коли в інтересах більш повного втілення в життя принципу законності, нормотворчий орган йде на повну відмову від використання оціночних понять при формулюванні основ застосування того або іншого виду адміністративного стягнення. З метою його недопущення законодавець може піти на звуження меж розсуду, які закріплені оціночними поняттями. Вирішити цю проблему можна двома шляхами: або сформулювати перелік (приблизний чи повний) фактів, відношень, дій, що підпадають під те чи інше поняття, або більш конкретний і повний виклад критеріїв їх оцінки. Якщо конкретизація оціночного поняття в нормативному порядку приводить до вичерпного врегулювання відповідних відносин, воно перестає бути оціночним, знімаючи тим самим питання про адміністративний розсуд.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 342.9

Кавеза Юлія Миколаївна,

курсант групи ІКМ-08-1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Подорожній Є. Ю.

ОЦІНКА ДОКАЗІВ ТА ДОКАЗУВАННЯ ЩОДО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ

Анотація. Розглянуто значення та особливості доказів порушення митних правил.

За останні роки відбулися радикальні зміни в суспільно-політичному житті нашої країни, що спричинили також значні зміни й у законодавстві. Крім того, й дотепер у законодавстві про адміністративні правопорушення немає чіткої і вичерпної системи норм стосовно збирання, дослідження й оцінки доказів в справах про порушення митних правил.

З цього випливає, що докази щодо порушення митних правил є важливим питанням при провадженні про порушення митних правил.

Відповідно до ст. 251 КпАП України доказами у справі про адміністративні правопорушення є будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлює наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність даної особи у його вчиненні, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи.

Класифікація доказів порушення митних правил підпорядковується визнанням у науці критеріям, відповідно до яких прийнято розрізняти такі види:

☐ протоколи та інші документи, які складені при проведенні митного контролю і проведенні митного оформлення, провадженні у справі про порушення митних правил чи при її розгляді;

☐ пояснення осіб, які притягуються до відповідальності;

☐ пояснення свідків;

☐ висновки експерта;

☐ речові докази;

☐ письмові докази.

Протоколи про порушення митних правил та протоколи процесуальних дій, складені й оформленні в порядку, передбаченому Митним кодексом України, є джерелом доказів, оскільки в них підтверджуються обставини та факти, що мають значення для вирішення справи. Протокол про порушення митних правил складається за формою, встановленою Державною Митною Службою України. Але недотримання встановленого порядку оформлення даного документу чи допущення інших орфографічних помилок спричиняє не тільки порушення законодавства України, але і права особи-правопорушника, при чому втрачає властивості доказу та зупиняє строки провадження справи щодо порушення митних правил. Тому варто звернути увагу на те, щоб у вищих навчальних закладах більше приділяли оформленню будь-яких документів для ефективної роботи системи чи апарату органів, професія яких пов'язана з повсякденним заповненням документації, яка в подальшому може виступати доказовою інформацією, яка підтверджує факти протиправних дій.

Оцінка доказів проводиться посадовою особою за її внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному дослідженні всіх обставин справи у їх сукупності. Посадова особа при цьому

керується виключно законом і правосвідомістю. Ніякі докази наперед не мають переваги над іншими.

Таким чином, структура митних органів потребує модернізації для подолання недоліків, які заважають нормальному функціонуванню діяльності у провадженні справ, що стосуються порушення митних правил, а безпосереднє виявлення, вилучення, фіксація, збирання, дослідження та оцінка доказів надає можливість всебічно та об'єктивно вирішити конкретну справу по суті.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 342.9

Комзюк Микола Анатолійович,
курсант групи ФСД 08-6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Салманова О. Ю.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ КОДИФІКАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОСТУПКИ

Анотація. Розглянуто завдання та напрями кодифікації законодавства про адміністративні проступки.

Одним із сучасних завдань реформування адміністративного права є кодифікація на нових засадах законодавства, яке регулює адміністративну відповідальність. В наукових дослідженнях піддається перегляду багато понять цього адміністративно-правового інституту. Зокрема, дискутуються поняття самої відповідальності, її меж та підстав, адміністративного правопорушення, системи суб'єктів юрисдикції тощо. Останнім часом виникла дискусія щодо шляхів та результатів майбутньої кодифікації законодавства про адміністративні правопорушення.

Першочерговим завданням майбутньої кодифікації законодавства про адміністративні правопорушення має бути перегляд орієнтирів цього законодавства. Адміністративно-деліктний закон повинен мати головним завданням захист прав, свобод і законних інтересів громадян, особливо тих з них, які не охороняються кримінально-правовими санкціями. Хоча в чинному КпАП проголошується охорона багатьох цінностей, але реально його норми забезпечують лише безперебійне функціонування державного апарату, захист інтересів державних підприємств, установ та організацій.

Для ілюстрації наведемо лише один приклад. В КпАП встановлено адміністративну відповідальність за порушення правил користування електричною або тепловою енергією споживачами. Відповідальність же посадових осіб, з вини яких це постачання не відповідає встановленим нормам, взагалі не передбачено. До того ж, протоколи про згадані правопорушення складають, як правило, представники підприємств та

організацій, на які якраз і покладається енергозабезпечення. За своїм характером зазначені відносини є цивільно-правовими, але одна сторона в них захищена адміністративно-правовими засобами, інша ж є, по суті, безправною, хоча, нагадаємо, завдання щодо охорони прав громадян в КпАП проголошено. Подібних прикладів можна було б навести досить багато.

Необхідно також звернути увагу на особливості формулювання в КпАП більшості складів адміністративних проступків. Маються на увазі ті норми, в яких проступком визнається порушення якихось загальнообов'язкових правил (наприклад, митних правил, правил дорожнього руху тощо). У відповідних статтях КпАП такі правила лише називаються, причому, частіш за все навіть без посилання на їх джерело. Повноваження щодо їх визначення мають Кабінет Міністрів України, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, а також органи місцевого самоврядування.

Запровадження, зміна чи скасування таких правил означає, по суті, зміни в регулюванні адміністративної відповідальності. Отже, положення ст. 92 Конституції України щодо регулювання адміністративної відповідальності виключно законами України виконати не завжди просто. Для цього необхідно законами також встановити і всі загальнообов'язкові правила, що в наш час, як уявляється, просто нереально. Але це не означає, що така мета взагалі недосяжна. Наприклад, в Митному кодексі вичерпно перераховано види порушень митних правил, які визнаються адміністративними проступками. Те ж саме можна рекомендувати і щодо формулювання в майбутньому інших загальнообов'язкових правил, що сприяло б посиленню охорони прав громадян та інших суб'єктів під час застосування заходів адміністративної відповідальності.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 351.75(477)

Лисенко Олена Григорівна,

курсант групи ФГБ-09-1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Казанчук І. Д.

**АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПРОБЛЕМ, ЩО МОЖУТЬ
ВИНИКНУТИ В СФЕРІ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО
ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЧЕМПІОНАТУ ЄВРОПИ 2012
РОКУ З ФУТБОЛУ В УКРАЇНІ**

Анотація. Досліджено основні загрози громадському порядку, що

можуть виникнути у зв'язку з проведенням Чемпіонату Європи з футболу 2012 року та шляхи реагування на них.

Чемпіонат Європи з футболу 2012 – це неабияке випробування для його майбутніх господарів – України та Польщі. З одного боку, нашій країні пощастило витягти «щасливий квиток» і заявити про себе світові, з іншого – це виявило багато проблем, насамперед, пов'язаних із сферою забезпечення безпеки громадян та охорони громадського порядку під час проведення футбольних матчів, відповідності цього напрямку правоохоронної діяльності європейським нормам і стандартам.

Конституція України визнала людину, її життя, здоров'я і безпеку вищою соціальною цінністю. Тому і імідж України в світі залежить від того рівня безпеки і правопорядку, який буде забезпечено в період проведення спортивних змагань. Отже, як будуть вирішувати дані проблеми українські та польські правоохоронці, які реформи на них чекають, що може перейняти від своїх колег українська міліція – це перелік основних питань, що потребують розв'язання.

Як показує досвід інших країн, під час проведення Чемпіонату з футболу можуть виникнути проблеми, пов'язані із:

- ☐ порушенням громадського порядку та хуліганськими проявами з боку футбольних уболівальників;
- ☐ можливістю вчинення терористичного акту;
- ☐ можливістю вчинення злочинів проти життя, здоров'я, честі та гідності, власності, статевої свободи та статевої недоторканості особи, громадського порядку і моральності, а також у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів;
- ☐ проведенням політичних та громадських акцій;
- ☐ виникненням надзвичайних ситуацій техногенного характеру;
- ☐ недостатнім рівнем забезпечення безпеки в місцях проживання та тимчасового перебування офіційних делегацій і гостей Чемпіонату, щодо яких здійснюється державна охорона.

Як відомо, охорона громадського порядку – це здійснення державними органами (міліцією) заходів щодо забезпечення недоторканості громадян, захисту їх конституційних прав і свобод, власності та створення умов громадського спокою, нормальних умов функціонування державних органів, установ, підприємств, організацій всіх форм власності. Важливо, що забезпечення громадського порядку в регіоні і країні загалом здійснюється на підставі норм адміністративного права, які регулюють поведінку громадян в громадських місцях. У свою чергу, охорона громадського порядку під час проведення футбольних матчів міжнародного характеру є складним і відповідальним процесом, до реалізації якого залучена значна кількість органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських формувань та громадян. Кінцевим етапом цього процесу повинно стати забезпечення належного правопорядку з урахуванням міжнародних вимог та стандартів.

Аналіз причин виникнення загроз громадській безпеці під час

проведення Чемпіонату з футболу дає змогу виділити такі шляхи їх усунення:

□ у повній мірі законодавчо врегулювати питання забезпечення безпеки та правопорядку, зокрема відповідальності за скоєння правопорушень під час та у зв'язку з проведенням футбольного матчу;

□ удосконалити методи і форми забезпеченням безпеки та правопорядку під час проведення змагань;

□ підвищити матеріально-технічне забезпечення правоохоронних органів; привести у відповідність до вимог УЄФА об'єкти спортивної, транспортної, інформаційно-телекомунікаційної та соціальної інфраструктури, які повинні забезпечувати проведення Чемпіонату та прийом уболівальників, офіційних делегацій і гостей, щодо яких здійснюється державна охорона.

Одержано 27.03.2012

УДК 351.713(477)

Лук'яненко Богдан Васильович,
курсант групи ФГБ-09-5 ХНУВС

Науковий керівник: д-р іст. наук, канд. юрид. наук, проф. Сворак С. Д.

ДІЯЛЬНІСТЬ ДІМ ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

***Анотація.** Здійснено характеристику діяльності дільничних інспекторів міліції щодо профілактики насильства в сім'ї.*

Відомо, що сфера побуту більш консервативна, ніж інші сфери соціального життя, а сімейні відносини менш доступні різноманітним видам соціального регулювання та контролю. Так, у ч. 1 ст. 32 Конституції України закріплено, що ніхто не може зазнавати втручання в його особисте й сімейне життя, що значно обмежує можливості та своєчасність втручання працівників міліції. Однак, законом України «Про міліцію» до основних її завдань віднесено забезпечення особистої безпеки громадян, охорону громадського порядку, попередження правопорушень, участь у наданні соціальної та правової допомоги населенню. Практичне виконання цих та інших завдань безпосередньо пов'язано з діяльністю служби дільничних інспекторів міліції як спеціалізованого підрозділу міліції, що здійснює найбільший обсяг профілактичних та охоронних функцій. На жаль, сьогодні в Україні діяльність служби дільничних інспекторів міліції щодо профілактики насильства в сім'ї потребує значного покращення. Недосконалість, а часто і неузгодженість чинного законодавства, що регулює питання протидії насильства в сім'ї та передбачає відповідальність за проступки, пов'язані зі вчиненням насильства, обмежує коло повноважень дільничних інспекторів міліції, форм і методів впливу на осіб, які вчиняють насильство в сім'ї, що формалізує підхід до цього явища працівників ОВС.

Досвід та аналіз статистичних даних підтверджують, що сьогодні повної картини масштабів та частоти випадків насильства в сім'ї не існує ні в країні, ні в окремих регіонах. Причинами відсутності об'єктивної статистики є відносна замкнутість сім'ї як системи, взаємозв'язок жертви та насильника, відсутність прямого доступу в сім'ю для соціальних працівників, недостатність інформації з медичних закладів та правоохоронних органів, що не дозволяє зробити висновки про розміри даного явища. Одночасно існує низка факторів, які створюють перепони для оперативного звернення реальних чи потенційних жертв до міліції. Це обгрунтована занепокоєність жертв, що злочинця так і не буде заарештовано чи покарано. Крім того, у суспільстві існує прихована недовіра до правової системи, небажання виносити сімейну таємницю на суспільний осуд та багато інших. Таким чином, аналіз соціологічних та статистичних даних означеної проблеми дозволяє однозначно стверджувати, що сьогодні насильство в сім'ї характеризується високим ступенем латентності. Водночас збільшення кількості осіб, поставлених на профілактичний облік, свідчить про ширшу поінформованість населення стосовно можливостей розв'язання проблеми та посилення уваги до зазначеного явища з боку правоохоронних органів. Однак, більшість громадян і надалі продовжують приховувати проблему через особисті мотиви та недовіру до правоохоронців.

Попередження насильства в сім'ї є вкрай складною проблемою для органів внутрішніх справ, так як в більшості випадків воно відбувається в умовах неочевидності, а його жертви переважно звертаються за допомогою та порадами до родичів, сусідів, друзів. Однак, перш за все, необхідно організувати роз'яснювальну роботу з метою зміни суспільних стереотипів з відношення до проблеми насильства в сім'ї. Крім того, необхідним є проведення моніторингу якості послуг, що надаються потерпілим від насильства та ефективності реалізації закону України «Про попередження насильства в сім'ї», а також удосконалення державної статистичної звітності з питань попередження насильства в сім'ї. Важливим напрямом профілактики випадків насильства в сім'ї є профілактичні бесіди, які повинні проводитися ДІМ як з жертвами насильства, так і з тими особами, які його вчиняють. Бесіда, у випадку її правильної побудови, може надати цілком відчутні результати в напрямку зменшення кількості випадків насильства у сім'ї, оскільки лише за рахунок впливу на свідомість людини можна переконати її у неприпустимості того або іншого варіанту протиправної поведінки.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 342.9

Мартинюк Олена Олегівна,

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ДІТЕЙ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ЗА МИТНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

***Анотація.** Досліджено шляхи протидії незаконному переміщенню неповнолітніх через кордон України.*

Вивезення дитини за межі України – тема, яка народжує безліч суперечок і оточена міфами, які вигідні туристичним агентствам і нечистим на руку прикордонникам. Останнім часом почастишали випадки незаконного переміщення дітей через митний кордон України, а також не пропуску через кордон неповнолітніх дітей у супроводі осіб без належних документів або взагалі без документів, які дають право на перевезення дитини.

Розв'язання таких проблем вимагає чималих нервових затрат як для прикордонників, так і для тих, хто став заручником неприємних обставин. Такі ситуації складаються, як правило, внаслідок незнання громадянами правил, за якими неповнолітні можуть перетинати український кордон.

Порядок виїзду за кордон дітей громадян України чітко визначено законодавчими та нормативними актами, основними з яких є :

- Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» (від 21 січня 1994 року № 3857-ХІІ);

- Правила оформлення і видачі паспортів громадянина України для виїзду за кордон і проїзних документів дитини, їх тимчасового затримання та вилучення, затверджені постановою КМУ від 31 березня 1995 р. № 231 (зі змінами, внесеними постановою КМУ від 24 березня 2004 р. № 380);

Зазначені законодавчі та нормативні акти спрямовані на запобігання незаконному вивезенню з країни неповнолітніх.

На захист дітей від їхнього незаконного переміщення спрямована також Конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей. Конвенція регламентує процедуру забезпечення повернення дітей, яких незаконно вивозять або утримують, до країни постійного місця проживання. Проте якщо дитина була незаконно переміщена через митний кордон України можливість повернення її до України втрачена, до досягнення нею повноліття.

За кордон вивозять дітей як колишні чоловіки/дружини за підробленими дозволами від нотаріуса, так і іноземці, які прагнуть незаконно всиновити дитину. Іншою метою, незаконного вивезення дітей є: 1) продаж дітей, з метою використання їх як безкоштовної робочої сили, позбавлення власного імені і основних прав людини; 2) інша оплатна передача дітей; 3) здійснення стосовно дітей будь-якої іншої незаконної угоди, пов'язаної із законним чи незаконним переміщенням за її згодою або без згоди через державний кордон України.

Отже, необхідно вжити певних заходів для недопущення незаконного переміщення дітей через митний кордон України. Як демонструє досвід

демократичних країн важливими профілактичними заходами у сфері розробки стратегій щодо запобігання незаконному переміщенню дітей є: координація зусиль спільноти, мобілізація громадськості, інтенсифікація заходів з інформування населення про загрозу віктимізації жертв злочинних посягань та ін.

Природно протидія незаконного переміщення дітей через митний кордон України може бути забезпечена не тільки заходами, які робляться урядом і правоохоронними органами. Дуже важливим і ефективним засобом є залучення ресурсів і потенціалу громадськості. Оскільки одним із показників духовного розвитку та соціальної зрілості суспільства є ставлення до дітей. Вкладаючи ресурси в дитинство, держава зміцнює майбутні продуктивні сили, забезпечує сталість економічного і духовного розвитку.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 351.73

Медведь Максим Юрійович,
курсант групи ІКМ-10-1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Казанчук І. Д.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

***Анотація.** Розглянуто проблеми правового регулювання інформатизації ОВС.*

У законодавстві України закріплені напрями державної інформаційної політики України, серед яких пріоритетними є: забезпечення доступу кожного до інформації; забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації; створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства; забезпечення прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень; створення інформаційних систем і мереж інформації.

Але хотілося б звернути увагу на те, що серед принципів і напрямків, які поширюють інформаційні права кожного громадянина, держава бере на себе зобов'язання щодо забезпечення інформаційної безпеки України. Тим не менш, проблема залишається в нормативно-правовому забезпеченні інформатизації суспільства, а особливо в інформатизації органів внутрішніх справ України.

Останні двадцять років нормативно-правове забезпечення інформатизації міліції України змушено було розвиватися в нових для України рамках демократії та гласності, та крім цього в умовах стрімкого провадження новітніх технологій. Мабуть, у зв'язку з цим деякі сфери інформатизації міліції залишаються не до кінця врегульованими, що

безумовно вимагає проведення ґрунтовного аналізу змісту нормативно-правової бази.

Визначаючи поняття інформації у вузькому розумінні в аспекті використання її органами внутрішніх справ, підтримуємо позицію М.В. Ковальова, який вказав, що інформація в ОВС – це відомості, які відображають стан злочинності, охорони громадського порядку та характеризують результати діяльності ОВС. Відповідно, наявність інформації є невід’ємним гарантом ефективності функціонування правоохоронних органів.

В системі МВС України нормативно-правове регулювання передбачає використання трьох груп нормативно-правових документів: а) закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України; б) накази та розпорядження Міністра внутрішніх справ, рішення колегії міністерства; в) накази керівництва ГУМВС, УМВС, УМВСТ.

Серед нормативних актів, направлених на забезпечення інформатизації міліції України заслуговує уваги Комплексна цільова програма боротьби зі злочинністю. Значна роль в реалізації цієї програми належить системі інформаційного забезпечення, котра здійснює інформаційну підтримку у розкритті, розслідуванні та попередженні злочинів, надає багатоцільову статистичну, аналітичну та довідкову інформацію. Розвиток цього питання знайшов свій відбиток в Рішенні колегії МВС України від 28 грудня 1999 року № 8км/1, на який було схвалено «Програму діяльності органів внутрішніх справ щодо поліпшення правопорядку України на початку III тисячоліття» та «Програму інформатизації органів внутрішніх справ України». Саме цією Програмою були встановлені найголовніші завдання щодо поліпшення ситуації у сфері інформаційного забезпечення міліції.

Сьогодні наявні численні дискусії та пропозиції з приводу необхідності вдосконалення нормативно-правового забезпечення інформатизації міліції України. Але, звертаючи увагу на орієнтири нашої країни, одним із яких є побудова демократичної держави, ми не можемо недооцінити реальний рівень здатності державних структур виконувати свої завдання відповідно до чинного законодавства України, визнаючи нормативне регулювання інформаційно-правових відносин – невід’ємним гарантом ефективності функціонування ОВС.

Таким чином, приходимо до висновку, що процес нормативного запровадження в органах внутрішніх справ інформаційних технологій тільки набирає сили і не є досконалим. Однак ті позитивні зміни, що відбуваються останнім часом, та визначені перспективні напрямки допоможуть здолати всі перешкоди в інформаційному забезпеченні діяльності органів внутрішніх справ та підвищити ефективність протидії злочинності та правопорушень.

Одержано 01.04.2012

#

Росляков Андрій Вікторович,
курсант групи ФГБ-09-3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Василенко В. М.

ДО ПИТАННЯ ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ АДМІНІСТРАТИВНОГО НАГЛЯДУ

***Анотація.** У тезах доповіді автором охарактеризовано правові засади здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі. Розкрито зміст адміністративної відповідальності за порушення правил адміністративного нагляду.*

Адміністративний нагляд – це систематичне спостереження, контроль за точним і неухильним дотриманням посадовими особами і громадянами правил, що регулюють громадський порядок і безпеку з метою попередження, припинення порушень цих правил, виявлення порушників і притягнення їх до відповідальності або вжиття до них інших заходів впливу.

Адміністративний нагляд поділяється на загальний і спеціальний. *Загальний нагляд* – нагляд за додержанням загальнообов'язкових правил поведінки (правила перебування іноземців, правила дозвільної системи, правила паспортної системи тощо). *Спеціальний нагляд* – нагляд за поведінкою певної категорії громадян, що здійснюється згідно із Законом України від 1 грудня 1994 р. № 264/94-ВР «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі».

Згідно зі ст. 1 цього Закону адміністративний нагляд – це система тимчасових примусових профілактичних заходів спостереження і контролю за поведінкою окремих осіб, звільнених з місць позбавлення волі, що здійснюються органами внутрішніх справ. Адміністративний нагляд встановлюється з метою запобігання вчиненню злочинів окремими особами, звільненими з місць позбавлення волі, і здійснення виховного впливу на них.

Адміністративний нагляд встановлюється щодо повнолітніх осіб:

- а) засуджених до позбавлення волі за тяжкі, особливо тяжкі злочини або засуджених два і більше разів до позбавлення волі за умисні злочини, якщо під час відбування покарання їх поведінка свідчила, що вони вперто не бажають стати на шлях виправлення і залишаються небезпечними для суспільства;
- б) засуджених до позбавлення волі за тяжкі, особливо тяжкі злочини або засуджених два і більше разів до позбавлення волі за умисні злочини, якщо вони після відбування покарання або умовно-дострокового звільнення від відбування покарання, незважаючи на попередження органів внутрішніх справ, систематично порушують громадський порядок і права інших громадян, вчиняють інші правопорушення;
- в) засуджених до позбавлення волі за один із злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

У разі злісного порушення правил адміністративного нагляду, визначених ст. 9, 10 Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», особи, щодо яких встановлено адміністративний нагляд, притягаються до відповідальності згідно з законодавством. Так, ст. 187 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачено адміністративну відповідальність за порушення правил адміністративного нагляду.

Порушення правил адміністративного нагляду особами, щодо яких встановлено такий нагляд, а саме: 1) неявка за викликом органу внутрішніх справ у вказаний термін і ненадання усних або письмових пояснень з питань, пов'язаних з виконанням правил адміністративного нагляду; 2) неповідомлення працівників органу внутрішніх справ, які здійснюють адміністративний нагляд, про зміну місця роботи чи проживання або про виїзд за межі району (міста) у службових справах; 3) порушення заборони виходу з будинку (квартири) у визначений час, який не може перевищувати восьми годин на добу; 4) порушення заборони перебування у визначених місцях району (міста); 5) нереєстрація в органі внутрішніх справ – тягнуть за собою накладення штрафу від трьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. У разі вчинення вищезазначених дій повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, – тягнуть за собою накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк від одного до двох місяців з відрахуванням двадцяти відсотків заробітку, а в разі, якщо за обставинами справи з урахуванням особи порушника застосування цих заходів буде визнано недостатнім, – адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 342.951

Савенко Сергій Дмитрович,

курсант групи ФГБ-10-5 мс ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Шатрава С. О.

**МІЛІЦІЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ
ЯК СУБ'ЄКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ПРАВ І СВОБОД
ЛЮДИНИ ПРИ ОХОРОНІ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПІД ЧАС
ПРОВЕДЕННЯ Євро-2012**

***Анотація.** Розглядається діяльність міліції громадської безпеки як провідного суб'єкта забезпечення охорони прав і свобод людини при охороні громадського порядку під час проведення Євро-2012.*

Держава ставить на перше місце сферу прав і свобод громадян та покладає на всі гілки державної влади, у тому числі на виконавчу владу, обов'язки щодо їх захисту й охорони. У правовій державі пріоритетність прав і свобод особистості підноситься до конституційного принципу. Соціальна роль міліції в державі зумовлюється її цільовим призначенням, виконуваними завданнями та функціями, формами й методами діяльності, які врегульовано та закріплено законодавством. Головне ж призначення полягає в здійсненні охорони та захисту людини, її прав, свобод, особистої та майнової безпеки. Тому в цьому напрямі діяльності міліція найбільш показово виступає як суб'єкт забезпечення безпеки та покликана виконувати функцію масового правоохоронного обслуговування населення.

Одним із напрямків діяльності міліції громадської безпеки є забезпечення охорони прав і свобод людини під час проведення Чемпіонату Європи з футболу 2012 року. Тому, міліцією громадської безпеки до моменту проведення Чемпіонату Європи з футболу 2012 року здійснюється робота, щодо аналізу ризиків під час підготовки та проведення Євро-2012, потенційних проблем та шляхів їх розв'язання, стратегії забезпечення безпеки та нормативно-правової бази, планування та реалізації заходів за участю підрозділів МНС, СБУ, Держприкордонслужби, Митної служби, установ охорони здоров'я, транспорту та зв'язку, залучення представників поліції зарубіжних країн.

З метою організаційного забезпечення правопорядку під час футбольних матчів МВС України здійснюється нормотворча діяльність, яка спрямована на визначення порядку підготовки спортивних споруд, інших відведених місць для проведення масових заходів, а також чіткий розподіл функціональних обов'язків та повноважень усіх учасників процесу забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час підготовки й проведення футбольних матчів з метою недопущення порушень громадського порядку та скоєння злочинів з боку вболівальників і глядачів.

Крім того, з боку міліції громадської безпеки триває робота щодо встановлення відповідальності осіб за порушення громадського порядку під час спортивних заходів та посилення відповідальності тих осіб, які систематично допускають порушення громадського порядку під час проведення футбольних матчів.

Крім того, міліція громадської безпеки здійснює роботу із формування бази даних осіб, схильних до скоєння протиправних проявів під час проведення футбольних матчів (скінхеди, фанати, футбольні хулігани тощо). Вказану базу планується щодо введення до складу єдиної Інтегрованої інформаційно-пошукової системи органів внутрішніх справ України. Позитивним досвідом в цьому напрямку є досягнення Міністерства внутрішніх справ і Адміністрації Республіки Польща, де за два роки функціонування аналогічної бази поставлено на профілактичний облік майже 90 % футбольних уболівальників.

Враховуючи викладене, слід підкреслити, що закріплені й гарантовані у всьому розділі II Основного Закону права, свободи та обов'язки людини і

громадянина – реальний шлях до побудови правової держави, усвідомлення її абсолютної цінності, піднесення особистості й забезпечення дійсно правового характеру взаємовідносин громадянина і держави.

Дослідження з даного питання приводить до висновку, що забезпечення прав, свобод і обов'язків людини і громадянина здійснюється всіма державними органами, місцевим самоврядуванням. На наш погляд, чільне місце в цьому напрямку займає діяльність підрозділів і служб міліції громадської безпеки. Тому їх слід визначити головними суб'єктами забезпечення прав, свобод і обов'язків людини та громадянина.

Одержано 01.04.2012

УДК 147.73

Супрун Яна Сергіївна,

студент групи ПЗдср-09-02 ХНУВС

Науковий керівник: д-р юрид. наук, проф. Гетманець О. П.

ФІНАНСОВІ САНКЦІЇ ЯК ЗАСІБ ПРИТЯГНЕННЯ ДО ПОДАТКОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

***Анотація.** Розглянуто та визначено поняття штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) як засобу притягнення до податкової відповідальності.*

Останнім часом у публікаціях на правові теми, в рішеннях арбітражних судів та інших документах досить часто використовується термін «фінансова санкція». Застосування цього терміну заперечень не викликає, однак неоднозначне наповнення змісту цього поняття породжує певні проблеми, як в теорії, так і на практиці.

Найбільш важливі з них, на наш погляд, пов'язані з вирішенням питань, які заходи державного примусу становлять зміст цього поняття і до якого ж виду юридичної відповідальності відноситься фінансова санкція. Оскільки зміст санкції і вид відповідальності визначають процесуальну форму її застосування, невизначеність фінансової санкції по відношенню до виду відповідальності породжує серйозні труднощі у правозастосовчій практиці.

Аналіз нормативно-правових актів, що діють у сфері юридичної відповідальності, а також великої кількості документів правозастосовчої практики, показують, що різні органи, їх видають і використовують, досить по-різному підходять до змісту досліджуваного поняття.

У діючому законодавстві впроваджений та застосовується термін «фінансова відповідальність», як самостійний вид юридичної відповідальності. Вона виражається в різних формах грошових стягнень, серед яких важливе місце займають фінансові санкції. Відповідно до ст. 111 Податкового кодексу України фінансова відповідальність застосовується у

вигляді штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) та/або пені. На нашу думку у даній статті законодавець не дає повного значення поняття «штрафні (фінансові) санкції (штрафи)». Тому метою нашої статті є дослідження та тлумачення цього поняття.

Фінансово-правова відповідальність реалізується у вигляді фінансових санкцій. Фінансові санкції – це заходи державного примусу, передбачені фінансово-правовими нормами, які накладають на правопорушника додаткові обтяження у вигляді фінансової пені та штрафів. Усі фінансово-правові санкції поділяються на два види: правовідновлювальні та штрафні(каральні).

Правовідновлювальні санкції спрямовані на усунення шкоди, спричиненої державі фінансовим правопорушенням. Виділяють два види: 1) стягнення всієї суми прихованого або заниженого платежу в бюджет у формі податку; 2) пеня; її можна визначати як установлену законодавством грошову суму, яку платник податку або збору повинен сплатити у разі сплати належних сум податку або збору в пізніші порівняно зі встановленими законодавством про податки та збори строки.

Каральні (штрафні) фінансово-правові санкції встановлюються за фінансові правопорушення з метою покарання правопорушника. Вони встановлюються у вигляді штрафів.

А. О. Мусаткіна, дослідуючи фінансово-правові санкції виділила ряд специфічних ознак: є частиною норми фінансового права; здебільшого пов'язані зі впливом на грошові фонди правопорушника; наслідки їх застосування полягають у зменшенні цих фондів або обмеженні користування грошовими фондами; у них відбивається специфіка методу владних приписів і примусового впливу на суспільні відносини; характерна тільки для фінансового права; можуть встановлюватися тільки органами державної влади.

На наш погляд законодавцеві необхідно також звернути увагу наочний підхід до фінансово-правової відповідальності та закріплення поняття штрафу, штрафної санкції та пені, як окремого виду фінансової санкції, що потребує внесення змін до ст. 113 Податкового кодексу.

Одержано 30.03.2012

#

УДК 342.9

Черноусова Юлія Сергіївна,
курсант групи ФСД-10-09 ХНУВС
Науковий керівник: Руколайніна І. Є.

ЗНАЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Анотація. Досліджено місце адміністративної діяльності в

Актуальність обраного питання полягає в тому, що при всій масі проблем покладених на ОВС необхідно врегульовувати надходження звернень громадян та фактів скоєння протиправних дій таким чином, щоб вони розглядалися в повному обсязі для подальшого їх успішного вирішення, а успішне вирішення поставленої задачі це плюс до підняття авторитету ОВС в очах населення, чого не вистачає у наші дні для позитивного відношення громадян до діяльності ОВС.

Як відомо, до структури правоохоронної діяльності органів внутрішніх справ входять; адміністративна, оперативно-розшукова, кримінально-процесуальна, виконавча та профілактична види діяльності, проведений аналіз правової літератури дозволяє зробити висновок, що однією із правових форм адміністративної діяльності ОВС виступає адміністративно-юрисдикційна діяльність. Вона починається при виявленні факту правопорушення, або іншого правового спору і продовжується у ході вияснення обставин вчинення протиправного проступку аж до виконання постанови по справі (виключення становить провадження зі звернень громадян в ОВС та у деякій мірі дисциплінарні провадження).

Аналіз правових джерел адміністративної юрисдикції та адміністративної практики органів внутрішніх справ дозволяє зробити висновок про те, що основними видами адміністративно-юрисдикційних справ в органах внутрішніх справ є наступні провадження: в справах про адміністративні правопорушення; по скаргам (заявам) громадян; дисциплінарне; по застосуванню заходів примусу; по справам про видворення іноземних громадян та осіб без громадянства; по встановленню нагляду за окремими категоріями громадян звільнених з міст позбавлення волі. Об'єднуючим фактором (ознакою) зазначених вище юрисдикційних проваджень ОВС є те, що вони розпочинаються після вчинення певного правопорушення (адміністративного, дисциплінарного, в окремих випадках, і кримінального) або коли має місце інший вид спору про певне право. Так, наприклад, при розгляді звернень громадян самого факту скоєння правопорушення може і не бути, але правовий спір та подальший його розгляд і вирішення виступає підставою до віднесення провадження зі звернень громадян до юрисдикційних. Зазначене вище з логічною послідовністю можна віднести і до провадження по застосуванню заходів примусу, провадження по справам про видворення іноземних громадян та осіб без громадянства, та провадження по встановленню нагляду за окремими категоріями громадян звільнених з міст позбавлення волі.

Будучи єдиною по своїй суті, адміністративна юрисдикція органів внутрішніх справ має певні відмінності в порядку вирішення адміністративних справ, що свідчить про різносторонність процесуальної форми досліджуваного виду діяльності. В цілому необхідно зазначити те, що юрисдикційний процес в органах внутрішніх справ має особливості які пов'язані: його правовою регламентацією; великим обсягом повноважень

посадових осіб та їх чисельністю, порядком розгляду справ, порядком оскарження. Але, незважаючи на це, адміністративна юрисдикція в системі органів внутрішніх справ все таки здійснюється великим колом суб'єктів юрисдикційних правоохоронних відносин, які у відповідності із нормативно-правовими актами мають право розглядати та вирішувати адміністративні суперечки, предметом яких є порушення певних прав.

Для юрисдикції органів внутрішніх справ характерним є те, що окрім юрисдикційних дій (розгляд і вирішення конкретних справ, здійснення повноважень по накладенню адміністративних стягнень тощо), вона також пов'язана з реалізацією компетенції не юрисдикційного характеру як самими суб'єктами адміністративної юрисдикції, так і іншими посадовими особами органів внутрішніх справ, що не мають право здійснювати юрисдикційні повноваження. Зокрема, працівникам міліції у відповідності зі статтею 11 Закону України «Про міліцію» надане право: здійснювати перевірку документів для встановлення особистості правопорушника; затримувати правопорушників тощо. Не юрисдикційні дії працівників органів внутрішніх справ носять багатозначний (неоднорідний) характер. В одних випадках органи внутрішніх справ «обслуговують» самі себе (затримання порушника громадського порядку співробітником органу чи підрозділу внутрішніх справ та ін.). В інших – здійснюють не юрисдикційні дії для забезпечення необхідних умов по реалізації адміністративної юрисдикції іншими її суб'єктами (оформлення протоколів про адміністративні правопорушення для суду, адміністративних комісій і ін.).

Одержано 01.04.2012

#

УДК 340.5

Шинкаренко Ганна Миколаївна,
студент групи ПЗдб-11-1м ХНУВС

Науковий керівник: д-р юрид. наук, доц. Проневич О. С.

СУД ПРИСЯЖНИХ В АНГЛІЇ ТА ФРАНЦІЇ: КОМПАРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Анотація. *Досліджено особливості правового регулювання діяльності суду присяжних у Франції та Англії, проведено їх порівняльний аналіз.*

Інституціоналізація суду присяжних в країнах англосаксонської та континентальної правової традиції стала об'єктивним наслідком прагнення вдосконалити механізм судочинства, захистити громадян від потенційних проявів свавілля державних органів і забезпечити дотримання конституційних прав і свобод.

Засаднича ідея створення суду присяжних полягає у ствердженні постулату «пересічного громадянина судять такі ж громадяни», тобто

наданні добропорядним громадянам, які не мають юридичної освіти та спеціальних знань у сфері юриспруденції, можливості участі поряд з професійними суддями у відправленні правосуддя з подальшою колегіальною ухвалою рішення щодо наявності або відсутності вини підсудного. При ухвалі рішення присяжні у першу чергу ґрунтуються не на нормах чинного законодавства, а керуються моральними нормами та власним баченням реалій суспільного життя.

Суд присяжних в Англії уповноважений розглядати як кримінальні справи, так й цивільні спори. Відповідно до Закону Англії «Про присяжних» від 1974 року передбачена можливість залучення як присяжного будь-якої людини, яка постійно проживає в Сполученому Королівстві протягом певного часу, зареєстрована виборцем до парламенту або місцевих органів влади та перебуває у віці від 18 до 65 років. Вердикт виноситься присяжними більшістю голосів. Ніхто не має права вимагати від журі мотивації вердикту про винність. При винесенні обвинувального вердикту присяжними питання про міру покарання вирішує суддя.

Натомість до виключної компетенції суду присяжних у Франції віднесено розгляд справ про тяжкі злочини. Діяльність суду присяжних регулюється нормами Кримінально-процесуального кодексу Франції від 1958 року. До складу кожного суду входять 3 професійних судді на чолі з головою, та 9 присяжних, обраних за списками виборців. Рішення про винність або невинність особи виноситься більшістю голосів. Виконання обов'язку присяжного обов'язкове. У випадку відмови від його виконання передбачається накладення штрафу. Списки присяжних формуються виключно з числа громадян Франції. Віковий ценз присяжних складає від 23 до 70 років.

Резюмуючи, зазначимо, що організація та діяльність суду присяжних в Англії та Франції суттєво відрізняється. У першу чергу різниця полягає у переліку справ, що розглядаються за участю присяжних, по-друге, у кількісному складі суду присяжних, по-третє, вимогах до особистості присяжного. Процедури розгляду справ присяжними також мають відчутну специфіку. Водночас зазначимо, що суди присяжних означених країн споріднює прагнення законодавця унеможливити тенденційність розгляду суспільно резонансних справ і створити умови для винесення об'єктивного рішення.

На нашу думку, існує об'єктивна необхідність запровадження інституту суду присяжних в Україні. Такий крок об'єктивно сприятиме підвищенню рівня соціальної активності та правової свідомості громадян, а також рівня обґрунтованості рішень судів, оскільки у присяжних відсутні стереотипи мислення, властиві професіоналам.

Одержано 30.03.2012

#

СЕКЦІЯ 4
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА
КРИМІНОЛОГІЇ. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-
ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА
КРИМІНАЛІСТИКИ

УДК 343.9

Артюх Василь Юрійович,
студент 2 групи 2 курсу Інституту підготовки юридичних
кадрів для СБУ Національного університету
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»
Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Байда А. О.

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПРОФЕСІЙНА
ЗЛОЧИННІСТЬ» В КК УКРАЇНИ

***Анотація.** Розглянуто та проаналізовано пропозицію введення в законодавство поняття «професійна злочинність». Проаналізовано переваги та недоліки таких змін».*

Здавна у злочинному світі багатьох країн чітко виділялися особи, які неодноразово вчиняли злочини, досягнувши при цьому значної спритності та майстерності. При цьому вони виявляли настирливість і небажання відмовлятися від злочинної поведінки, оскільки вона ефективно забезпечувала умови для існування.

Спираючись на власний багаторічний досвід, професійні злочинці мають можливість ретельно готувати, вчиняти та приховувати злочини, що у свою чергу дозволяє нейтралізувати діяльність правоохоронних органів, уникнути кримінальної відповідальності та отримати прибутки і довгий час не потрапляти в поле зору правоохоронних органів, що формує віру у власну безкарність. Тому такі особи мають високий ступінь суспільної небезпечності через злочинну діяльність. Професійну злочинність можна вважати криміналом, піднесеним до ступеня.

На основі наведеного вище, науковці неодноразово доводять думку, що професійна злочинність зі своїм багатим історичним минулим продовжує еволюціонувати і в наш час. Проблема полягає у тому, що на даний час відсутня кримінально-правова оцінка даного явища в сучасному законодавстві України. Постає питання про необхідність врегулювання цього небезпечного виду злочинності для ефективної боротьби з нею. Тому необхідно здійснити нововведення в кримінальному законодавстві для характеристики злочинців-професіоналів, застосувавши поняття «кримінальний професіоналізм» – як один з різновидів злочинів.

Зрозуміло, що будь-які зміни сприймаються важко, тому дане явище потребує наукового дослідження та аргументації.

У сучасних умовах склалася ситуація, при якій судді не враховують особливості, що характеризують злочинця як професіонала при винесенні вироку суду. Але після проведення змін у законодавстві, вдасться виправити ситуацію, збільшивши об'єктивність реалізації принципу індивідуалізації відповідальності та підвищення ефективності превентивної функції покарання. Таким чином, властивості особи, наявність злочинного професіоналізму та спеціалізації, які вона використовує у своїй злочинній діяльності, повинні бути враховані законодавцем при внесенні будь-яких змін.

Якщо проаналізувати практику, злочини, вчинені професійними злочинцями, найчастіше кваліфікуються як вчинені членами організованої злочинної групи чи злочинної організації, а у деяких випадках як повторюваність чи рецидив злочинів. Такий стан справ є абсолютно незадовільним.

Отже, доцільніше в КК України ввести для характеристики злочинців професіоналів категорію «кримінальний професіоналізм» як один із різновидів повторюваності злочинів.

Таке нововведення дасть змогу ефективніше боротися з цим негативним явищем та попереджувати його виникнення в майбутньому. А для ефективнішого використання нової статті необхідно підвищити професійний рівень правоохоронних органів по боротьбі з цим видом злочинності, адже з професійною злочинністю потрібно боротися професійно. Зрозуміло, що такі зміни будуть потребувати фінансових витрат, але затрати на боротьбу з злочинністю в кінцевому результаті завжди будуть повернуті.

Нововведення, що були запропоновані в даній роботі, можуть викликати зауваження та є дискусійними. Але дискусія є необхідною та завжди являється джерелом нових ідей та їх вдосконалення.

Одержано 29.03.2012

#

УДК 343.982.3

Бирук Семен Станіславович,
курсант групи ФСД-09-1 ХНУВС
Науковий керівник: Криводід О. І.

ВИЛУЧЕННЯ ЗАПАХОВИХ СЛІДІВ ПІД ЧАС ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ

***Анотація.** Визначено основні правила і методи виявлення та вилучення запахових слідів під час огляду місця події*

Оскільки запахові сліди належать до мікрооб'єктів, то робота по виявленню, фіксації й вилученню цих слідів організується і здійснюється таким же чином, як і по іншим мікрооб'єктам, відносно яких слідчий не може прийти до категоричного висновку про можливість їх утворення та перебування у визначеному місці. При цьому необхідно пам'ятати, що сліди

запаху схильні до більш швидкого зникнення, ніж інші мікрооб'єкти. Ця обставина визначає специфіку роботи з ними на місці події, а також вимагає знання техніки їх збору всіма учасниками слідчо-оперативної групи.

Запахові сліди повинні вилучатися негайно в самому початку огляду, поки його учасники не привнесли на місце події сторонні запахи, але як стверджує А. А. Койсин «...увага до запахів слідів не означає відмови від використання слідів інших видів». При прийнятті кожного рішення про вилучення предметів слідоносіїв з місця події потрібно проводити аналіз умов утворення запахів слідів і оцінювати можливість їхнього збереження аж до моменту вилучення. Для правильного визначення можливих місць знаходження запахів слідів злочинця необхідно, щораз подумки моделювати його поведінку, звертаючи особливу увагу на місця можливого його перебування. Під час ОМП, проведення обшуку, виїмки тощо у разі неможливості вилучення предмета цілком запахові сліди з нього рекомендується збирати методом аплікації шляхом тривалого (не менше 1–2 годин) контакту шматків бавовняної тканини з предметами-носіями запахів слідів. До горизонтальної поверхні слідоносія серветки, вкриті фольгою, притискають вантажем, метод ґрунтується на переході пахучих речовин потожирових слідів людини з предмета-слідоносія на бавовняні серветки під час дифузійних і сорбційних процесів. Якщо предмет-слідоносій дуже сухий, то перед вилученням слідів над ним один-два рази розпиляють пульверизатором дрібними краплями воду, оскільки легке зволоження таких предметів сприяє кращому переходу пахучих речовин.

Басай В. Д. зазначає, що коротка характеристика вмісту одорологічної валізи, одорологічного портфеля та інших комплектів технічних засобів роботи зі слідами і зразками запаху людини та інших речових джерел інформації має міститися у такій технічній темі, як «Поняття, різновиди і комплекти технічних засобів боротьби зі злочинами». На даний момент відповідна інформація міститься у методичних рекомендаціях експертів ДНДЕКЦ МВС України, таких як А. О. Єрмолаєва, П. О. Тимошок, Я. В. Красьоха, які зазначають, що в криміналістичному комплекті, який використовується під час огляду місця події, повинні знаходитися такі приладдя, необхідні для роботи із запахів слідами: алюмінієва (побутова) фольга в рулоні, великий анатомічний пінцет, спирт етиловий, бинт медичний стерильний або марлеві серветки, бавовняні тканини (байка, фланель) у шматках розмірами 10x15 см; стрічка липка у катушках; товста шовкова нитка, канцелярський папір, письмові приладдя, гумові рукавички, пульверизатор з водою. Також у криміналістичному комплекті має бути 5–6 чистих скляних банок ємністю 0,5–0,8 л з металевими кришками, що закручуються, для розміщення шматків бавовняної тканини із зібраними з об'єктів запахів слідами.

У протоколі огляду місця події повинно бути зафіксовано прийоми і методи вилучення слідів, засоби для роботи з запахів слідами, предмети – носії слідів. Вилучені проби і предмети в присутності понять повинні бути відповідним чином опечатані і долучено до кримінальної

справи як речові докази. На думку професора Д. А. Турчина, який вказує на те, що якщо пошук мікрослідів (у тому числі запахових) проводиться по імовірнісному методу, то поняті, очевидно, повинні засвідчувати лише факт вилучення для подальшого дослідження предмета, який виступає в якості носія цих мікрослідів.

Одержано 01.04.2012

УДК 343

Біляєва Вікторія Анатоліївна,
студент групи ПЗдср-10-5 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Давиденко В. Л.

КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ НЕГЛАСНОГО ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ПРЕДМЕТ КОНТРАБАНДИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

***Анотація.** В наданих тезах доповіді розглядаються питання визначення культурних цінностей та спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації як предмету злочину, передбаченого ст. 201 КК України «Контрабанда».*

Питання контрабанди є дуже актуальним в наш час. Значного поширення набули факти вчинення контрабанди культурних цінностей. Відповідно до п. 11 ст. 1 Митного кодексу України культурні цінності – об'єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення. При вивченні цього питання слід керуватися ст. 1 Закону України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей», в якій чітко вказаний перелік культурних цінностей. До них відносять: оригінальні художні твори живопису, графіки та скульптури, художні композиції та монтажні з будь-яких матеріалів, твори декоративно-прикладного і традиційного народного мистецтва; предмети, пов'язані з історичними подіями, розвитком суспільства та держави, історією науки і культури, а також такі, що стосуються життя та діяльності видатних діячів держави, політичних партій, громадських і релігійних організацій, науки, культури та мистецтва; предмети музейного значення, знайдені під час археологічних розкопок та інші.

Слід зазначити, що стаття 201 КК Контрабанда за останні часи зазнала змін. 15 листопада 2011 року Верховною Радою були внесені зміни до КК і саме до статті Контрабанда. У старій редакції до кола предметів злочину входили стратегічно важливі сировинні товари, щодо яких законодавством встановлено відповідні правила вивезення за межі України. В новій редакції статті цей предмет відсутній, але включені спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації. Це технічні засоби, устаткування, апаратура, прилади, пристрої, препарати та інші вироби, спеціально створені, розроблені, запрограмовані або модернізовані для

виконання завдань з негласного отримання інформації під час здійснення оперативно-розшукової діяльності. До таких засобів належать спеціальні технічні засоби для негласного: а) отримання та реєстрації аудіоінформації; б) візуального спостереження та документування; в) прослуховування телефонних переговорів; г) перехоплення та реєстрації інформації з технічних каналів зв'язку; д) контролю поштових повідомлень і відправлень; е) обстеження предметів і документів; є) проникнення у приміщення, транспортні засоби, інші об'єкти та їх обстеження; ж) контролю за переміщенням транспортних засобів та інших об'єктів; з) отримання (зміни, знищення) інформації з технічних засобів її зберігання, обробки та передачі (п. 1.3 «Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з розроблення, виготовлення спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку, інших засобів негласного отримання інформації, торгівлі спеціальними технічними засобами для зняття інформації з каналів зв'язку, іншими засобами негласного отримання інформації», затверджених наказом Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, Службою безпеки України від 29 січня 2001 р. № 17/17. Наведений перелік видів спеціальних технічних засобів є вичерпним і поширеному тлумаченню не підлягає. Спірні питання щодо належності до спеціальних технічних засобів конкретного технічного засобу вирішуються експертно-технічною комісією Служби безпеки України.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 343.13

Власійчук Христина Мирославівна,
курсант групи ІКМ-09-1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Бондаренко О. О.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУРИ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА ЗА ПРОЕКТОМ КПК УКРАЇНИ

Анотація. Розглядаються окремі новели кримінального судочинства згідно проекту Кримінального процесуального кодексу України.

Проект Кримінального процесуального кодексу України, прийнятий Верховною Радою України у першому читанні 9 лютого 2012 року, об'єднує дізнання та досудове слідство в одну стадію – досудове розслідування, яка розпочинається з моменту внесення відповідних даних до Єдиних реєстрів досудових розслідувань. Прийняття формального акта для порушення кримінальної справи не буде необхідним. Дізнання та досудове слідство, означене у проекті КПК єдиним терміном – розслідуванням, здійснюється відповідними органами. Ці процесуальні дії (оперативно-розшукові заходи, слідчі дії) можуть вчинитися лише після початку кримінального провадження у справі.

Відповідно до проекту КПК досудове розслідування полягає у збиранні фактичних даних, інформації про обставини вчинення злочинів і кримінальних проступків та встановленні осіб, які їх вчинили, гласними та негласними методами. Свідчення особи визначаються доказами за умови надання відповідної інформації безпосередньо суду. Сторони захисту та обвинувачення мають інформувати одна одну стосовно наявної у них фактичної інформації про кримінально карні діяння з метою всебічного, повного, об'єктивного дослідження обставин справи та з урахуванням принципу процесуальної економії.

Згідно нового проекту КПК слідчі органи під час здійснення досудового розслідування вправі проводити негласні слідчі дії. Ставши частиною кримінального процесу (оперативно-розшукова діяльність сьогодні відокремлена від кримінального процесу), порядок проведення гласних слідчих дій повинен відповідати міжнародним стандартам захисту прав і свобод людини у кримінальному процесі. Негласні слідчі дії є дієвим інструментом протидії корупції та організованій злочинності і були рекомендовані рядом міжнародних організацій, включаючи Раду Європи та ГРЕКО (Рекомендація 10 (2005) Комітету Міністрів держав членів щодо «спеціальних слідчих дій»; Оціночний звіт ГРЕКО щодо України, березень 2007).

Проект КПК започатковує процесуальну функцію слідчого судді, до повноважень якого віднесено здійснення судового контролю за досудовим розслідуванням, вирішення питань, які пов'язані з обмеженням конституційних свобод громадян.

Визнання зібраних фактичних даних доказами у справі здійснює виключно суд у присутності та за безпосередньої участі сторін обвинувачення та захисту. Відповідно, для забезпечення дотримання принципів змагальності, публічності та диспозитивності в законопроекті вдосконалено процесуальну регламентацію процедури збирання і надання суду інформації сторонами захисту та обвинувачення на основі чітко визначених критеріїв. У свою чергу, дані, зібрані стороною захисту, повинні бути оприлюднені стороні обвинувачення, і навпаки. Також, сторони отримують рівний доступ до експертних знань, а вибір експертів залежить виключно від волевиявлення сторони.

Судове провадження з розгляду кримінальних справ за проектом КПК уніфіковано з цивільним та адміністративним судочинством до тієї міри, наскільки це дозволяють особливості, обумовлені предметом і завданням кримінального судочинства.

Усі справи про злочин у першій інстанції розглядаються місцевими судами, в системі яких виділено окремі суди, що розглядають справи про особливо тяжкі злочини та функціонують у містах, де є слідчі ізолятори.

Окремі категорії справ, передбачені проектом КПК, суди розглядають за участю присяжних. Колегія присяжних виносить вердикт у кримінальній справі лише з питань факту, наприклад: чи мало місце діяння, чи вчинив

його обвинувачений, чи винуватий він у вчинення діяння, а головуючий у процесі – професійний суддя – на підставі вердикту вирішує питання права.

Скасовано інститут повернення справи прокурору або на додаткове розслідування, який не раз піддавався критиці зарубіжних експертів. Цей інститут, як відомо, на сьогодні по-суті замінює виправдувальні вирoki в судах.

Матеріали, документи та інформацію про вчинення злочину надають до суду безпосередньо сторони захисту і обвинувачення. На цьому етапі судового провадження запроваджено інститут визнання у суді фактів, що підтверджуються матеріалами справи та не оспорюються сторонами, не обтяжуючи суд їх дослідженням під час судового розгляду справи.

Таким чином, проект КПК України є більш прогресивним, демократичним та вдосконаленим.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 343.13

Ворон Мирослава Іванівна,

курсант групи ІКМ-09-9 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Глобенко Г. І.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО ПОЧАТКУ ПРОВАДЖЕННЯ У КРИМІНАЛЬНІЙ СПРАВІ ЗА ПРОЕКТОМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

***Анотація.** Розглянуті процесуальні особливості початку провадження у справі згідно проекту Кримінального процесуального кодексу України.*

З прийняттям Конституції Україна вступила у етап розбудови демократичної, соціальної і правової держави. Тому, основним завданням суспільства та держави є впровадження конституційних положень в життя. Це обумовлює приведення законодавства у відповідність до Основного Закону та створення відповідних ефективних механізмів, які можуть забезпечити його реалізацію. В сучасних умовах особливої актуальності набувають питання пов'язані з початком провадження у кримінальній справі. Цілком вірогідно, що вже цього року Україна почне жити за новим Кримінальним процесуальним кодексом. І однією з переваг проекту КПК України є відмова від стадії порушення кримінальної справи.

На сьогоднішній день не існує єдиного погляду щодо визначення назви цієї стадії, її меж та характеру діяльності. Значний внесок у розробку питань з приводу нормативно-правового регулювання процедури початку досудового розслідування, визначення приводів та підстав до порушення кримінальної справи та необхідності її існування зробили такі науковці, як

С. А. Альперт, О. В. Баулін, В. П. Бож'єв, В. С. Зеленецький, А. В. Колодяжний, В. Т. Маляренко, О. Р. Михайленко, М. М. Михеєнко, Д. П. Письменний та ін. Але, незважаючи на велику кількість наукових публікацій, окремі питання залишаються не вирішеними.

Слід зазначити, що серед науковців та практиків не існує єдиного погляду щодо визначення назви цієї стадії. Перш за все, звертає на увагу термін, що використовується у науковій літературі «стадія порушення кримінальної справи». Відповідно до положень ч. 2 ст. 97 КПК України за результатами перевірки заяв та повідомлень про вчинені злочини та злочини, що готуються може прийматися одне з таких рішень: а) порушення кримінальної справи; б) відмова в порушенні кримінальної справи; в) направлення заяви або повідомлення за належністю. У переважній більшості щодо таких заяв і повідомлень приймається рішення про відмову в порушенні кримінальної справи. Тому визначення, яке отримала стадія кримінального процесу не зовсім вдале.

Окрім цього, існують питання щодо меж та характеру діяльності у стадії порушення кримінальної справи. Так, діяльність суб'єктів системи кримінальної юстиції характеризується застосуванням невинновинно формальних процедур. Одним зі шляхів усунення цих недоліків є реформування процедури початку досудового провадження. У процедурі розслідування, замість безпосереднього проведення слідчих дій і пошуку винних у скоєнні злочину, великий відсоток часу витрачається на підготовку процесуальних документів.

Перш за все, це стосується такого процесуального документу, як постанова про порушення кримінальної справи, яка виноситься для констатації факту початку провадження у кримінальній справі. Відповідно до ст. 212 проекту КПК України службові особи мають бути зобов'язані розпочати досудове розслідування невідкладно після отримання інформації про злочин з попереднім занесенням її до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Таким чином, вирішуються проблемні питання щодо проведення слідчих та інших процесуальних дій, а також застосування заходів кримінально-процесуального примусу до порушення кримінальної справи, дотримання строків дослідчої перевірки, оскарження зацікавленими особами постанов про порушення кримінальної справи до суду, зупинення суддею слідчих дій на час розгляду таких скарг, скасування суддею рішень про порушення кримінальної справи, забезпечення прав і законних інтересів особи до порушення кримінальної справи тощо.

Стадія порушення кримінальної справи – це породження радянських уявлень про кримінальний процес, від яких доцільно віддалятися. Отже, можна зробити висновок, про те що відмова від стадії порушення кримінальної справи – це одна з багатьох переваг нового КПК України.

Одержано 01.04.2012

Гаврилюк Валерія Вікторівна,
курсант групи ІКМ-09-12 ХНУВС
Науковий керівник: канд. юрид. наук Пироженко О. С.

УТРИМАННЯ МІСЦЬ РОЗПУСТИ ЯК ОДНА З ФОРМ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 302 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

***Анотація.** Досліджено одну з форм об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 302 КК України; запропоновано зміни до чинного законодавства.*

Утримання місць розпусти є суспільно-небезпечним діянням, кримінальна відповідальність за яке закріплена у статті 302 Кримінального кодексу України (далі – КК) «Створення або утримання місць розпусти і звідництво». Правильне розуміння сутності даної форми об'єктивної сторони вказаного злочину допоможе уникнути певних проблем, що виникають у правоохоронних органів при їх застосуванні.

Під утриманням місць розпусти слід розуміти вчинення дій, що забезпечують його використання та функціонування. Це пошук клієнтів, оплата оренди приміщення, транспортних витрат, інші фінансові рахунки, придбання і реалізація для клієнтів білизни, напоїв, продуктів, розподіл злочинного доходу серед «персоналу» кубла, інструктаж повій тощо.

Зміст та сутність терміну утримання обґрунтовано розтлумачено у абз. 3 п. 16 постанови Пленуму Верховного Суду України № 4 від 26 квітня 2002 року «Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів», де вказано, що утримання – це сукупність дій по підтриманню його функціонування (матеріальне забезпечення, охорона, залучення й обслуговування клієнтів, здійснення конспіративних заходів тощо). Особа, яка утримує таке місце, може як володіти ним, так і розпоряджатися на інших підставах.

В юридичній літературі висловлюються погляди, що утримання місць розпусти проявляється й у систематичному наданні певного приміщення для вчинення розпусних дій. Під систематичним наданням приміщення для заняття проституцією розуміють три і більше разів надання винним належного йому на праві власності або іншого права володіння приміщення, використовуваного переважно для інших цілей (зокрема, для проживання), для заняття проституцією іншим особам.

На наш погляд, систематичне надання приміщень для зайняття проституцією не є дією що характеризує зміст терміну «утримання», оскільки характерною ознакою місць розпусти є їх пристосованість останнього до надання послуг сексуального характеру на постійній основі. При цьому на практиці нерідко зустрічаються випадки систематичного надання приміщень для зайняття проституцією.

Епізодичні надання приміщень, розрізнені великим розривом у часі, не містять ознаки складу злочину, передбаченого ст. 302 КК України.

Враховуючи викладене, пропонуємо в диспозиції основного складу злочину передбачити відповідальність за систематичне надання приміщень для зайняття проституцією. Під систематичністю в даному випадку слід розуміти надання приміщення не менше трьох разів.

Отже, ч. 1 ст. 302 КК України пропонуємо викласти у наступній редакції: «Створення або утримання місць розпусти, звідництво для розпусти, а також систематичне надання приміщень для зайняття проституцією, – караються...»

Одержано 01.04.2012

УДК 343.98

Гончаренко Анна Григоріївна,
курсант групи ФСД 09-1 ХНУВС
Науковий керівник: Криводід О. І.

ОСОБИСТІСТЬ ЖІНКИ-ЗЛОЧИННИЦІ В МЕХАНІЗМІ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

***Анотація.** Визначено та проаналізовано особливості особистості жінки-злочинниці, впливу її на механізм вчинення злочинів.*

Проблеми розробки криміналістичної методики розслідування злочинів залишаються актуальними. Сплеск жіночої злочинності характерний сьогодні, в тому числі, для країн Європи, де за останній 20-річний період жіноча злочинність зросла в 4 рази. У Італії в середньому 13 % вбивств здійснюється жінками. У Великобританії кожне третє замовлене вбивство вчиняється жінкою. У Польщі спостерігаються злочини, що здійснюються жіночими бандами з особливою жорстокістю. У США, незважаючи на загальне зниження кількості злочинів за останній час, спостерігається та ж тенденція, що і в Європі: кількість жінок у в'язницях збільшилася у декілька разів. Жіноча злочинність в Україні продовжує зростати і за останні 20 років збільшилася більше ніж у 3 рази. Жінки скоюють вбивства, грабежі, крадіжки та інші злочини.

Проблема розслідування і попередження злочинів, скоєних жінками, повинна стати одним із пріоритетних у зв'язку з особливою суспільною небезпекою даної категорії злочинців, що обумовлена відходом від соціальної та біологічної ролі жінки в суспільстві – як матері, тобто тієї ролі, яку вона повинна грати в суспільстві.

Розкриття злочинів, що скоюються жінками, має свої особливості. Практика свідчить про те, що жінки-злочинниці вдаються до специфічних механізмів і способів скоєння крадіжок, убивств, грабежів, розбоїв. Нерідко механізми їх злочинів значно складніші порівняно з чоловічими в силу

ретельнішого їх продумування, до найдрібніших деталей. У роботах криміналістів при розробці криміналістичних класифікацій злочинів статева приналежність суб'єкта злочину не розглядалася як критерій побудови методик розслідування злочинів.

Особа жінки в механізмі злочинів – важливий криміналістично значущий інформаційний елемент, за допомогою якого можна визначити предмет злочинного посягання, спосіб і картину сліду злочину.

В криміналістичній літературі, як правило, ці злочини не розглядаються окремо від злочинів, що скоюються чоловіками.

В своєму дослідженні Ю. А. Комов одним із перших звернув увагу на необхідність враховувати психофізіологічні особливості злочинця і вплив статевої особливості на розслідування злочинів. Він справедливо відмітив, що не розробляються методики, основою яких є стать злочинця. Недооцінка такої фундаментальної особливості, як стать, призводить до того, що традиційно чоловічі якості і зразки поведінки приймаються за універсальні, а функціональні, психологічні, соціальні особливості жінок під час розслідування злочинів не враховуються. Це в свою чергу відображається на якості розслідування цих злочинів.

Психофізіологічні властивості жінок, які скоюють злочини, зумовлюють вживані ними специфічні прийоми протидії слідству (дають помилкові свідчення, вдаючись до так званих «жіночих хитрощів»; намагаються виправдати себе в очах слідчого, позиціонуючи себе як жертву обставин, обману, підступності інших людей; прагнуть прикрасити мотиви скоєного злочину тощо; нерідкісні випадки псевдосуїциду, сексуального шантажу, інсценування зґвалтування і сексуального домагання), що необхідно враховувати при побудові окремої методики розслідування окремого виду злочинів, які скоюються жінками і при виборі тактичних прийомів провадження слідчих дій.

Інформація про вплив особистості злочинниці на весь механізм злочину (спосіб підготовки, скоєння та приховування, мотив та мета злочинного посягання, вибір потерпілих та предметів злочинного посягання та ін.) може з успіхом використовуватися як на початковому етапі розслідування злочинів, коли злочинець невідомий і необхідно його знайти, так і на наступних етапах – з метою підготовки та проведення слідчих дій та оперативно-розшукових заходів, особливо в умовах протидії слідству. Аналіз практики засвідчує про необхідність розробки криміналістичної типології жінок, які скоюють злочини, та використання цієї інформації в кримінальному законодавстві для вирішення криміналістичних пошуково-пізнавальних, тактико-психологічних та організаційно-методичних задач розслідування злочинів.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 343.982.3

Денисяка Олена Олександрівна,

ДОСЛІДЖЕННЯ СЛІДІВ КОПИТ

Анотація. *Визначено специфіку дослідження, виявлення та вилучення слідів копит коня, здійснено класифікацію залишених ним відбитків на місці злочину.*

Сліди тварин займали в минулому значне місце в криміналістичній практиці. І хоча з розвитком самохідних видів транспорту вони стали зустрічатися рідше, повністю свого значення не втратили до наших днів. З ними можна зустрітись у випадках, коли тварини являються об'єктом злочинного посягання, коли вони використовуються для перевезення вантажів(як гужовий транспорт), коли допомагають злочинцеві під час вчинення злочину(йдеться про випадки, коли, наприклад, злочинець нацьковує собаку на іншу особу з метою завдання їй тілесних ушкоджень) та у поодиноких випадках, коли тварини самостійно нападають на людей.

Варто зазначити, що єдиного комплексного дослідження слідів тварин не проводилося. Окремі аспекти даного питання вивчали І. Ф. Крилов, А. І. Миронов, Н. А. Селиванов, Н. П. Майліс та деякі інші науковці. Саме тому доцільним буде узагальнити вже відомі знання в цій сфері та дослідити ті сторони, які залишилися без уваги.

Найчастіше на практиці доводиться мати справу зі слідами ніг(лап) тварин. Як показує досвід минулих років, трасологічному дослідженню зазвичай підлягають сліди копитних, а саме – коня. При русі коня його копита залишають сліди, по яких можливо визначити напрям руху, аллюр (крок, рись, галоп), постановку передніх і задніх ніг, а також встановити, чи був кінь підкований і на які ноги. По окремих слідах копит можливо визначити групову належність і тотожність коня.

На нашу думку, залишені сліди копит коня можна розділити на два види: ті, що відображають особливості будови копит(якщо кінь не підкований); та ті, які відображають форму і деталі підкови(якщо тварина підкована).

Копито складається з рогової підшви, яка спереду обмежена роговою стінкою, а ззаду роговою стрілкою. В слідах копит відображаються наступні ознаки: величина і форма копита (широке, вузьке), форма підшви (плоска, увігнута), форма нижнього краю рогової стінки і стрілки, а також окремі ознаки деформації копита. Дефекти копит зазвичай виникають внаслідок випадкового їх пошкодження чи захворювання, які проявляються у загальній деформації рогової стінки копита, виникненні наростів, тріщин, викривлень, шорсткості та інших змін на роговій підшві копита.

Копита у коня постійно зношуються і одночасно відновлюються. Але у робочій тварини процес зношення відбувається скоріше за відновлення, тому з ціллю запобігання таких коней прийнято підковувати. Підкови для

коней бувають двох видів: стандартні – 13 номерів (00; 0; 1; 2; 2,5; 3; 3,5; 4; 4,5; 5; 6; 7; 8), виготовлені з м'якої сталі заводським методом, та кустарні, вироблені ручним способом у кузні індивідуально для кожного коня.

Підкова має зовнішню і внутрішню гілки, верхню і нижню поверхні, цвяхову доріжку, цвяхові отвори. На нижній поверхні стандартної підкови позначається номер, приналежність («П» – передня, «З» – задня) і товарний знак виробника.

З лікувальною метою застосовуються круглі підкови, підкови з металевим дном, напівпідкови, а також інших форм залежно від дефекту копита. В слідах кованих копит відображаються: загальна форма підкови, її розміри, кількість і форма шпильок, форма цвяхових доріжок, число цвяхових отворів і цвяхів, що знаходяться в них, розташування шапок цвяхів, а також ознаки деформації, що виникли при виготовленні, установці і експлуатації підкови.

При виявленні відбитків копит на місці події їх варто детально описати в протоколі, сфотографувати, з об'ємного сліду виготовити зліпок, а поверхневий – перенести на слідокопіюючу плівку. Для отримання більш повної інформації вилучені сліди потрібно направити на зоологічну експертизу.

Володіючи необхідними знаннями в даній галузі слідчому набагато легше буде висунути вірну версію і якнайшвидше розслідувати та розкрити злочин.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 343.98

Дорошенко Катерина Юріївна,
курсант групи ФСД-09-2 ХНУВС
Науковий керівник: Криводід О. І.

ЗАЛУЧЕННЯ ПСИХОЛОГА-КОНСУЛЬТАНТА ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ СЕРІЙНИХ СЕКСУАЛЬНИХ ВБИВСТВ

***Анотація.** Визначено функції психолога – консультанта та доцільність їх використання при розслідуванні серійних сексуальних вбивств.*

Після отримання слідчим інформації в результаті огляду місця події, судово-медичного дослідження трупа і даних про жертву проводиться її аналіз. Встановлення при цьому деяких ознак, наприклад, садизму, евісцерації, посмертних колотих або різаних поранень і таке ін., а також

наявності певної зовнішньої схожості потерпілих, може бути підставою для обґрунтованого припущення про наявність у злочинця психопатії. У такому випадку це може бути підставою для залучення до справи психолога як консультанта.

Психолог-консультант у процесуальній діяльності - це особа, яка володіє спеціальними знаннями про закономірності розвитку та функціонування психіки людини, на базі яких виконує функцію допомоги та сприяння слідчому, органу дізнання, прокурору, суду.

Психолог-консультант з урахуванням всієї інформації по справах (серії) може:

- ☐ за наявності ознак психологічної дисфункції в діяльності злочинця,
- ☐ окреслити його психологічний портрет (так званий «профіль»);
- ☐ створити модель поведінки невідомого злочинця (на підставі психолого- психіатричної типології осіб, які вчинили аналогічні діяння в минулому та дешифровки по матеріальних слідах смислових показників психологічного поводження сексуального маніяка);
- ☐ відтворити психологічну сторону скоєного злочину (-нів), механізму його (їх) вчинення, обставини, що йому (їм) сприяли;
- ☐ побудувати версії вчинення злочинів;
- ☐ надати рекомендації щодо особливостей проведення комунікативних слідчих дій, наприклад, допиту особи, яку підозрюють у вчиненні таких вбивств, адже як свідчить слідча практика досить важко встановити з ним психологічний контакт. Роль психолога – консультанта, у даному випадку, може полягати у наданні порад щодо формулювання таких питань, які б забезпечили отримання необхідної інформації для встановлення істини по справі.

Доцільна участь психолога-консультанта і при проведенні впізнання, точніше при підготовці даної слідчої дії. Так, психолог може допомогти слідчому підготувати впізнаючого, який часто під впливом побаченого, як правило, це «картини садизму», знаходиться у стані психологічного стресу: провести з ним попередню бесіду з приводу обставин, за яких упізнаючий бачив об'єкт (наприклад, труп), визначити можливі психологічні бар'єри та шляхи їх усунення.

У подальшому отримана від психолога інформація використовується під час проведення обшуків за місцем проживання і роботи підозрюваного (для вилучення предметів, які свідчать про злочинну діяльність особи).

Консультації фахівця-психолога необхідні в ряді випадків для складання постанови про призначення судово-психологічної експертизи (особливо при постановці запитань) і підборі, підготовці матеріалів, необхідних для дослідження експерту.

Отже, посиляючись на вищевикладене, ми вважаємо, що для висококваліфікованого розслідування справ даного виду перспективною була б така форма використання спеціальних психологічних знань, як залучення

психолога у судовому слідстві як консультанта. Така співпраця сприяла б успішному розкриттю серійних вбивств на сексуальному ґрунті.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 343.13

Дроботов Денис Ігорович,
курсант групи ФСД-09-4 ХНУВС
Науковий керівник: Романюк В. В.

«НОВЕ» ЗА ПРОЕКТОМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

***Анотація.** Розглядається процесуальний статус слідчого за проектом Кримінального процесуального кодексу України із формулюванням пропозицій щодо його удосконалення.*

Відповідно до проекту Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), оперативно-розшукова діяльність, пов’язана з розслідуванням злочину та слідство здійснюватимуться у рамках єдиного процесу розслідування. Всі процесуальні дії (оперативно-розшукові та слідчі) зможуть проводитись лише після початку кримінального провадження. Процесуальне керівництво розслідуванням, як зазначено у проекті, здійснюватиме прокурор. Він даватиме доручення слідчим та прийматиме ключові процесуальні рішення. Крім того, функцію з представництва державного обвинувачення у суді з конкретної справи буде покладено саме на того прокурора, який здійснював нагляд за органами, що проводили досудове розслідування.

Аналіз кримінально-процесуальних норм проекту КПК, які регламентують кримінальне провадження, а також провадження слідчих (в т. ч. негласних) дій дозволяє зробити деякі висновки, а саме:

1. У зв’язку з прийняттям нового КПК України виникає необхідність внесення змін до Закону України «Про ОРД», у зв’язку з тим, що проект КПК охоплює найбільш важливі оперативні дії, зазначені у ст. 8 відповідного закону «Права підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність», до яких відносяться:

- ☐ знімати інформацію з каналів зв’язку, застосовувати інші технічні засоби отримання інформації;
- ☐ контролювати шляхом відбору за окремими ознаками телеграфно-поштової відправлення;
- ☐ здійснювати візуальне спостереження в громадських місцях із застосуванням фото-, кіно- і відеозйомки, оптичних та радіоприладів, інших технічних засобів;
- ☐ мати гласних і негласних штатних та позаштатних працівників;
- ☐ встановлювати конфіденційне співробітництво з особами на засадах добровільності;

☐ отримувати від юридичних та фізичних осіб безкоштовно або за винагороду інформацію про злочини, які готуються або вчинені, та загрозу безпеці суспільства і держави;

☐ використовувати за згодою адміністрації службові приміщення, транспортні засоби та інше майно підприємств, установ, організацій, а так само за згодою осіб – житло, інші приміщення, транспортні засоби і майно, які їм належать;

☐ створювати з метою конспірації підприємства, організації, використовувати документи, які зашифровують особу чи відомчу належність працівників, приміщень і транспортних засобів оперативних підрозділів.

2. Потребуватиме змін Закон України «Про державну таємницю» та Інструкція МВС України № 07 в питаннях пов'язаних з отриманням слідчими необхідного допуску до роботи з таємними документами тобто протоколами про проведення негласних слідчих дій.

3. Необхідні суттєві зміни Закону України «Про прокуратуру», які полягатимуть у суттєвому обмеженні прокурора стосовно проведення розслідування, оскільки сьогоdnішній правовий стан працівників прокуратури робить їх «всесильними» стосовно слідчого та розслідуваного ним злочину. Крім того необхідно удосконалити повноважень прокурора, передбачені проектом КПК України. На нашу думку, особа, яка здійснювала нагляд за розслідуванням, не вправі підтримувати державне обвинувачення в суді, тому що ця особа на момент розгляду справи у суді може бути якимось чином заінтересованою у цій справі.

4. Необхідні зміни положень Закону України «Про адвокатуру», оскільки проект КПК передбачає більш ширші права та обов'язки захисника та обмежує коло осіб, які могли б бути захисником.

5. З урахуванням всього вищезазначеного, пропоную:

☐ внести зміни до проекту КПК України стосовно повноважень слідчого у ст. 38 «Слідчий органу досудового розслідування», де зазначити таке:

☐ забезпечення процесуальної самостійності та незалежності слідчого;

☐ недопустимість втручання в процесуальну діяльність слідчого;

☐ обов'язковість виконання процесуальних рішень слідчого, тобто залишити ті повноваження, які передбачені ст. 114 чинного КПК;

☐ прийняти Закон України «Про статус слідчого».

6. Враховуючи практичну неможливість органів досудового розслідування в майбутньому виконувати слідчу та оперативну діяльність як це передбачено проектом КПК, вважаю за потрібне:

створити комітет з розслідування злочинів у структурі Міністерства юстиції України, мотивуючи це тим, що у слідчого відсутні навички оперативної роботи та неможливістю виконувати гласні та негласні дії однією особою. До складу цього комітету включити слідчих ОВС, які б користувалися правами зазначеними мною раніше, працівників оперативних підрозділів, які виконували функцію оперативного працівника

та дізнавача. Даний орган залишити при райлініймиськоргані ОВС, але вивести з прямого підпорядкування начальника ОВС.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 343.13

Дунай Максим Анатолійович,
курсант групи ФГБ-09-3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Тучак Р. М.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОВАДЖЕННЯ ОЧНОЇ СТАВКИ

***Анотація.** Розглянуті окремі процесуальні особливості проведення очної ставки та запропоновані рекомендації щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства.*

Під час проведення будь-яких слідчих дій виникає безліч питань, які потребують удосконалення. Ми зупинимось на такій слідчій дії, як очна ставка.

Очна ставка – це слідча дія, суть якої полягає в одночасному допиті двох раніше допитаних по одному й тому ж факту осіб, з метою усунення суттєвих протиріч, що містяться в їх показаннях.

У Кримінально-процесуальному кодексі України існує дві статті, що тлумачать очну ставку – ст. 172, яка визначає, що саме це за слідча дія та ст. 173 в якій вказано процесуальний порядок проведення.

Слід погодитися з С. В. Мамчур, що дана слідча дія вже давно застосовується в кримінальному процесі і вже своє віджила, в тому вигляді в якому вона проводиться зараз. В своїй роботі «Можливість проведення очної ставки поза безпосереднього контакту допитуваних», Мамчур висвітлила проблему психологічної незахищеності учасників ставки. На її думку особа, яка дає показання – є незахищеною і психічно збудженою, в деякій мірі навіть заляканою, тією особою, яка переступила межу закону і між якою проводиться очна ставка. Бувають випадки коли очна ставка проводиться з неповнолітньою та дорослою особою, і в такому випадку зі сторони останнього існує певний тиск, який не кожен підліток витримає. Вона вважає, що особа, яка дає правдиві показання, відчуваючи певну незахищеність зі сторони правоохоронних органів, змінює їх піддавшись впливу психологічно сильнішого опонента.

Ад'юнкт кафедри криміналістики ХНУВС Тетяна Михальчук в своїй роботі «Особливості використання телекомунікацій при проведенні окремих слідчих дій», зазначила, що в окремих ситуаціях проведення очної ставки може бути ускладнено в силу неможливості доставки до місця проведення даної слідчої дії однієї з осіб. Основною причиною цього може бути значна віддаленість особи від місця проведення досудового

розслідування або від місця проведення слідчої дії з огляду на місце постійного або тимчасового проживання, перебування у тривалому відрядженні, відбування покарання тощо.

На нашу думку, це проблеми, які потребують ретельного вивчення та вдосконалення.

Для уникнення психологічного тиску між учасниками слідчої дії, необхідно виключити контакт даних осіб, навіть під час її проведення. Для цього потрібно забезпечити підрозділи ОВС, а саме слідчого, комп'ютерними системами, оснащеними звуко- та відео- платами, що дозволить фіксувати зображення та звук в кімнатах проведення слідчих дій. Також якщо особа чогось боїться, їй можна дати псевдонім та з допомогою технологій, що використовуються змінити голос та зовнішність (затемнення або часткове розмиття обличчя). Таку процедуру слід використовувати і під час судового засідання, коли є загроза учасникові, він може свідчити з окремого приміщення.

Проблему відстані, також слід вирішувати з допомогою комп'ютерних технологій та інформаційних комунікацій. Це дозволяє проводити очну ставку на відстані, що забезпечує передачу й запис (для подальшого збереження й перегляду) зображення й звуку в реальному часі.

Для проведення очної ставки в дистанційному форматі, слідчому необхідно дати доручення про організацію технічного забезпечення в слідчому органі, що розташовується за місцем перебування особи, яку необхідно допитати.

Для захисту учасників, а також для швидкого і повного розкриття злочинів необхідно деталізувати саму процедуру проведення очної ставки. Для цього необхідно внести корективи до діючого кримінально-процесуального законодавства, яке б більшою мірою регламентувало застосування новітніх технологій під час проведення слідчих дій. Я хотів би запропонувати законодавцям доповнити КПК статтею, яка б містила вичерпний перелік виняткових випадків застосування цих технологій, та доповнити ст. 173 частиною, що за наявності підстав буде дозволяти їх використання.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 343.13

Зібарєва Ксенія Юріївна,
курсант групи ФСД-09-3 ХНУВС
Науковий керівник: Єдин Р. В.

**ЩОДО ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕЯКИХ ПРИНЦИПІВ
КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА В ПРОЕКТІ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ**

Анотація. *Аналізуються окремі питання реалізації принципів кримінального судочинства за проектом Кримінального процесуального кодексу України.*

Кримінальне судочинство в державі будується та спрямовується основоположними, керівними ідеями – принципами кримінального процесу, які закріплені в Конституції, Кримінально-процесуальному кодексі України (далі – КПК України) та передбачені проектом Кримінального процесуального кодексу, внесеного Президентом на розгляд Верховної Ради України указом № 9700 від 13.01.2012 р. Зазначені принципи є базою, фундаментом усього кримінального процесу, їх дотримання забезпечує повноцінну, законну й узгоджену роботу системи судочинства.

Чинний КПК України передбачає, що національний кримінальний процес будується зокрема на принципах законності, змагальності й диспозитивності, гласності судового розгляду. Законність означає неухильне дотримання вимог норм КПК та законів України в кримінальному процесі. Змагальність, враховуючи положення ст. 16-1 КПК, – це можливість сторін користуватися рівними правами в наданні доказів, їх дослідженні та доведенні їх переконливості перед судом. Принципом гласності пронизана вся стадія судового розгляду справи, він знаходить своє втілення у проведенні судових засідань у відкритій формі.

Стаття 18 зазначеного проекту КПК України забезпечує рівноправність учасників кримінального провадження, тобто, наділяє сторони у кримінальному провадженні, їхніх представників рівними правами щодо збирання та подання доказів (пояснень, показань, предметів, документів), участі в їхньому дослідженні, заявлення клопотань та відстоювання інших процесуальних прав. На ряду з цим стаття 242 проекту КПК, передбачає проведення негласних слідчих дій, результатом яких, як і гласних, є отримання доказів у кримінальній справі, відповідно до статті 65 КПК України. Як відомо, будь-який доказ, що подається, повинен володіти такими властивостями як допустимість, належність та достовірність.

Щодо допустимості доказів, то вона, в першу чергу, передбачає те, що шлях та умови отримання доказової інформації є законними та відомими всім учасникам судочинства. Тут і виникає питання, як бути з такою новелою у кримінальному процесі як негласні слідчі дії? Адже, по-перше, повним обсягом інформації, отриманої в результаті зазначеної процесуальної діяльності слідчого, може користуватися лише прокурор, що вже за своєю суттю є певним порушенням принципу гласності та, передбаченого Проектом, принципу рівноправності сторін. По-друге, стаття 250 проекту КПК України передбачає заходи щодо захисту інформації, отриманої в результаті проведення негласних слідчих дій. Тобто відомості про умови, порядок, методи, осіб, що їх здійснюють, а так само інформація, отримана шляхом їх проведення, не підлягають розголошенню особами, яким це стало відомо в результаті ознайомлення з матеріалами, отриманими в ході негласних слідчих дій, що й суперечить, на нашу думку, такій якості доказової інформації як допустимість.

Основоположні принципи кримінального процесу вимагають від слідчого здійснювати процесуальну діяльність об'єктивно й неупереджено, тобто інформація отримана в результаті досудового розслідування не повинна мати заздалегідь суто обвинувальний характер, а також слідчий не має права використовувати лише відомості такого характеру, інші залишивши поза увагою. Порядок же використання даних, отриманих в результаті негласних слідчих дій, передбачає, що тільки прокурор у повному обсязі володіє інформацією та на власний розсуд використовує її під час судового розгляду. Згідно із Проектом, основним завданням КПК є створення рівних можливостей для кожної із сторін у кримінальному процесі та реальне впровадження у кримінальне судочинство принципу змагальності, за якого результат розгляду судом конкретного випадку залежатиме виключно від обґрунтованості позиції сторін. Але як бути з тим, що відповідно до інших положень того ж нормативного акту, сторони не матимуть реально рівних можливостей обґрунтування своїх позицій?

На нашу думку будь-які зміни в законодавчому регулюванні кримінального судочинства повинні виходити не лише з потреб правозастосовної практики, а також узгоджуватися із загальними засадами процесу, мати реальний законний механізм втілення. Будь-які дії, пов'язані з інтрузивним втручанням повинні здійснюватися на основі правових традицій, вироблених багаторічною практикою та ґрунтуватися на наукових дослідженнях, забезпечуючи, перш за все, права та законні інтереси учасників кримінального судочинства.

Одержано 01.04.2012

УДК 343.293(477)

Каразейська Євгенія Дмитрівна,
курсант групи ФСД-10-2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Байлов А. В.

КРИМІНАЛЬНО-ПРОВА ОЦІНКА РЕФОРМУВАННЯ АМНІСТІЇ В УКРАЇНІ

***Анотація.** Висвітлено проблемні питання інституту амністії в Україні в умовах реформування кримінального законодавства, запропоновано закріпити на законодавчому рівні врахування думки потерпілих або їх близьких родичів про застосування амністії до винних судами.*

Амністія вважається одним з найдавніших інститутів та інструментів державної політики та кримінального права. З грецької переводиться як забуття, прощення. Але з плином років, у сучасній кримінально-правовій доктрині, визначення поняття амністії трактується більш ширше. Так, у ст. 1 Закону України «Про застосування амністії в Україні» від 02.06.2011 № 392/96-ВР, амністією визнається повне або часткове звільнення від відбування покарання певної категорії осіб, визнаних винними у вчиненні

злочину, або кримінальні справи стосовно яких розглянуті судами, але вирoki стосовно цих осіб не набрали законної сили.

Сутність амністії полягає у державному прощенні зазначених в Законі категорій осіб шляхом звільнення їх від кримінальної відповідальності чи покарання. Акти амністії, здебільшого, видаються в ознаменування важливих державних подій. Наприклад, амністія з нагоди п'ятої річниці незалежності України (1996 р.), у зв'язку з 60-ою річницею Перемоги у Великій Вітчизняній війні (2005 р.) тощо.

Нещодавно набрав чинності Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про застосування амністії в Україні» та інших законодавчих актів України» від 2 червня 2011 року. Можна стверджувати про те, що дана редакція істотно розширює перелік осіб до яких взагалі не може застосовуватися амністія. Перш за все, до засуджених за вчинення умисного тяжкого або особливо тяжкого злочину, які відбули менше двох третин призначеного вироком суду основного покарання; до осіб, засуджених за злочини середньої тяжкості, які відбули менше половини призначеного вироком суду основного покарання та інші. Виходячи з цього, постає питання: чи доцільно взагалі застосовувати амністію в подальшому і чи є така зміна першочерговим кроком до скасування даного інституту?

Можливо, дана редакція Закону виступає як протидія злочинності. Адже, як відомо з попереднього досвіду, при застосуванні амністії підвищується рівень окремих показників злочинності. За статистичними даними, загальний рівень рецидивної злочинності становить близько 60 %. Щодо звільнених у зв'язку з амністією, цей показник – між 20 % і 30 %. Детальна статистика щодо осіб, які були звільнені по амністії і знову повернулись в місця позбавлення волі, не ведеться, оскільки вона не є показовою і багато в чому суб'єктивна. Але в середньому до місць позбавлення волі повертається кожен четвертий. До того ж, безперечно, залишається можливість показу світу та своїм громадянам акту гуманізму з боку держави.

Також, цікавим є те, що згідно із ст. 22 Конституції України при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод. Постає знову ж питання: чи є даний закон конституційним і чи не потягне за собою численні звернення в Конституційний Суд України?

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про застосування амністії» рішення про застосування чи незастосування амністії приймається судом стосовно кожної особи індивідуально після ретельної перевірки матеріалів особової справи та відомостей про поведінку засудженого за час відбування покарання. Але, чи повинна враховуватися думка потерпілих або їх близьких родичів про застосування амністії до винних?

З нашої точки зору, така думка повинна враховуватися судами при винесенні рішення. До того ж, відповідно до п. 33 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства, яким передбачені права потерпілих від злочинів» від 02.07.2004 № 13, при вирішенні питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності за статтями 7, 7-1, 7-2, 7-3, 8, 9, 10, 11-1 КПК потрібно з'ясувати думку

потерпілого з цього приводу. Тобто, йде мова про те, що за загальним правилом особа, яка винна у вчиненні злочину повинна нести кримінальну відповідальність, тим самим забезпечуючи безпеку потерпілому (вразі, наприклад, замаху на вбивство) або ж так би мовити «моральне задоволення» від притягнення винного до відповідальності. Але слід також установити перелік тих злочинів, у випадку вчинення яких суд повинен брати до уваги думку потерпілих. Так, до них в обов'язковому порядку необхідно включити: злочини проти життя та здоров'я особи; злочини проти статевої свободи та статевої недоторканності особи; злочини проти власності; злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту (виключаючи ті статті, згідно з якими помилування неможливе).

Таким чином, у світлі останніх змін, відбулися зрушення щодо переосмислення та ефективності інституту амністії, але його статус так і залишається, згідно з статистичними опитуваннями серед населення, доволі хитким і малоефективним. Вважаємо, з метою підвищення статусу інституту амністії серед населення України необхідно внести зміни до законодавства, а саме: встановити вичерпний перелік осіб, до яких неможливо застосовувати амністію, доречним є перелік визначений у Законі України «Про амністію у 2011 році», він є досить звужений і тим самим не дасть змогу зростанню злочинності. Крім того, закріпити на законодавчому рівні врахування думки потерпілих або їх близьких родичів про застосування амністії до винних судами та закріпити перелік злочинів, де думка потерпілих буде обов'язковою.

Одержано 29.03.2012

#

УДК 343.346(7177)

Коліпаров Сергій Віталійович,
курсант групи ФСД-10-4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Байлов А. В.

НЕЗАКОННЕ ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ: МОМЕНТ ЗАКІНЧЕННЯ ЗЛОЧИНУ

***Анотація.** Висвітлено проблемні питання визначення моменту закінчення незаконного заволодіння транспортним засобом, запропоновані шляхи їх усунення.*

За останні роки в Україні значно збільшилася кількість автомобілів. Одним із побічних наслідків інтенсивної автомобілізації стало розгортання злочинного бізнесу, пов'язаного з викраденням автомобілів та їх реалізацією.

Статтею 289 Кримінального кодексу України передбачена відповідальність за незаконне заволодіння транспортним засобом. З метою правильного і чіткого застосування судами законодавства у справах про злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту. У п. 15 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 14 від 23.12.2005 «Про

практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті» визначається поняття незаконного заволодіння транспортним засобом, під яким слід розуміти умисне, протиправне вилучення його з будь-якою метою у власника або законного користувача всупереч їх волі (з місця стоянки чи під час руху) шляхом запуску двигуна, буксирування, завантажування на інший транспортний засіб, примусового відсторонення зазначених осіб від керування, примушування їх до початку чи продовження руху тощо. Таке заволодіння може бути вчинене таємно або відкрито, шляхом обману чи зловживання довірою, із застосуванням насильства або погроз.

Абз. 2 п. 15 даної постанови роз'яснює, що злочин, передбачений ст. 289 КК, є закінченим з моменту, коли транспортний засіб почав рухатись унаслідок запуску двигуна чи буксирування, а якщо заволодіння відбувається під час руху транспортного засобу, – з моменту встановлення контролю над ним, нічого не згадується.

Аналіз матеріалів судової та досудової практики дає підстави дійти висновку, що слідчі, прокурори, судді зазнають чимало труднощів щодо визначення моменту закінчення злочину, що розглядається. Так, у п. 1.10 Правил дорожнього руху України надається визначення буксирування, яке трактується як переміщення одним транспортним засобом іншого транспортного засобу, яке не належить до експлуатації транспортних составів на жорсткому чи гнучкому зчепленні або способом *часткового* навантаження на платформу чи на спеціальне опорне пристосування. Наприклад, у російському законодавстві неправомірне заволодіння автомобілем або іншим транспортним засобом визнається закінченим злочином з моменту здійснення протиправного діяння незалежно від настання шкідливих наслідків. Тобто, незалежно від того, чи працював двигун чи ні, викрадення транспортного засобу відбулося за допомогою буксирування чи часткового завантаження на інший транспортний засіб й є закінченим злочином. Виходячи з цього, можна зауважити, що законодавець встановив відповідальність не за протиправне користування, експлуатацію транспортного засобу, а за сам факт неправомірного заволодіння ним. Підтвердженням висловленої думки служить те, що для визнання злочину закінченим зовсім не обов'язково після заволодіння транспортним засобом здійснити рух на ньому, достатньо лише відкотити його з місця стоянки.

За українським законодавством, щодо даного виду злочину ситуація є значно складнішою. Так, незаконне заволодіння транспортним засобом визнається закінченим з моменту, коли транспортний засіб почав рухатись унаслідок запуску двигуна чи буксирування. Виходячи з цього, якщо автомобіль або інший транспортний засіб викрали без запуску двигуна або, якщо повністю завантажили його на інший транспортний засіб, це не може розглядатися як закінчений злочин.

Беручи до уваги вищевикладене, з метою правильного і чіткого застосування судами законодавства у справах про злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, пропонуємо п. 15 Постанови

Пленуму Верховного Суду України № 14 від 23.12.2005 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті» викласти у наступній редакції: «Цей злочин необхідно визнавати закінченим з моменту, коли транспортний засіб почав рухатися унаслідок запуску двигуна, буксирування чи при завантаженні на інший транспортний засіб, при наданні фізичних зусиль особою, за умовою, коли двигун не запущений, для пересування транспортного засобу, а якщо заволодіння відбувається під час руху транспортного засобу – з моменту встановлення контролю над ним».

Одержано 29.03.2012

УДК 343.98

Корнієць Павло Юрійович,

курсант групи ІКМ-10-6мс ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Книженко О. О.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ ХАБАРНИЦТВА

***Анотація.** У даній статті автором розглянуті окремі питання та проблеми випадків злочинної протидії правоохоронним органам розслідування одержання хабара, відповідальність за яке передбачена кримінальним законодавством України.*

В сучасних умовах розвитку і формування української незалежної правової держави, одним із пріоритетних напрямків діяльності правоохоронних органів посідає протидія посадовим корупційним злочинам.

Одним із таких злочинів є одержання хабара. Кримінальним кодексом України передбачено, що дане діяння визначається, як одержання службовою особою в будь-якому вигляді хабара за виконання чи невиконання в інтересах того, хто дає хабара, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища.

Ефективність проведення досудового слідства по даній категорії справ залежить від тактики проведення оперативно-розшукових та слідчих дій.

У практичній діяльності правоохоронних органів часто зустрічаються випадки протидії розслідуванню злочинцями. Тож розглянемо окремі з них.

Однією з таких ситуацій є відмова хабарника, в момент його затримання «по гарячим слідам», визнавати предмети хабаром, вказуючи, що останні передані хабародавцем без причинних умов, які б вказували на існування дій, які має вчинити, або не буде вчиняти після їх отримання.

Також злочинці можуть виправдовувати себе відмовою вчинення дій у відношенні хабародавця, нібито маючи за мету обманути його, привласнивши гроші та відмовившись визнавати факт їх давання і існування взагалі, тобто бажання матеріально покарати хабародавця за його вчинок.

Цим самим злочинець думає або припускає відсутність такого складу злочину, як одержання хабара, але натомість кримінальне законодавство України дає кваліфікацію таким діям, як шахрайство, а саме заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою.

Хабарник може відмовитися від одержання хабара, посилаючись на те, що це помилка, що названі предмети йому не належать і при цьому інсценувати обурення, викликану нібито провокацією хабара, що застосовується в тих чи інших цілях, як окремими особами, так і правоохоронними органами.

В таких, випадках важливим моментом є проведення оперативних заходів, які в подальшому можуть послужити важливим матеріалом для підготовки та успішного проведення допиту злочинця, адже тільки у протоколі допиту може бути відображена суб'єктивна сторона злочину, психічне ставлення особи до вчиненого нею суспільно-небезпечного діяння та інші обставини, що матимуть місце при розгляді справи при кримінальному судочинстві.

Допиту належить одне з найсуттєвіших місць в пізнанні об'єктивної істини, встановлення якої є ціллю діяльності судочинства. Допит передбачає спілкування з людьми, а в нашому випадку з хабарниками, їх різний соціальний і професіональний статус, особливості психіки обумовлюють характер спілкування, тактику вчинення допиту і потребують від слідчих та судових працівників знань психології. Значення допиту в забезпеченні результативності слідства визначається рівнем професійної майстерності слідчого, обумовлює досягнення мети його діяльності.

Необхідно зазначити, що визначна роль в допиті належить тактиці його проведення, де у процесі спілкування з різними учасниками кримінального судочинства характерна своя лінія поведінки слідчого, яка базується на використанні комплексу тактичних прийомів, які сприяють отриманню інформації.

Проаналізувавши вищевикладене, ми дійшли висновку, що на початковому етапі розслідування факту одержання хабара, відповідальність за яке передбачена кримінальним законодавством України особа, яка одержала хабар може використовувати різноманітні прийоми для досягнення мети, протилежної меті слідства (ухилитися від відповідальності, вводити в оману правоохоронні органи, заважати розслідуванню), а отже діяльність слідчого, в даному випадку, полягає у постійному передбаченні такої протидії з боку злочинців.

Одержано 20.02.2012

#

УДК 343.985

Лєвшина Олександра Володимирівна,
курсант групи ФСД-09-4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Матюшкова Т. П.

ЗНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ З КАНАЛІВ ЗВ'ЯЗКУ У СВІТЛІ ПРОЕКТУ НОВОГО КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

***Анотація.** Розглянуто деякі аспекти зняття інформації з каналів зв'язку у діючому Кримінально-процесуальному кодексі України порівняно з проектом даного кодексу.*

У чинному Кримінально-процесуальному кодексі України (далі – КПК України) зняття інформації з каналів зв'язку регламентується статтею 187 і може бути застосовано лише за наявності достатніх підстав вважати, що у листах, телеграфній та іншій кореспонденції підозрюваного чи обвинуваченого іншим особам або інших осіб підозрюваному чи обвинуваченому, а також у інформації, якою вони обмінюються за допомогою засобів зв'язку, містяться дані про вчинений злочин або документи і предмети, що мають доказове значення, і якщо іншими способами одержати ці дані неможливо. Пункт 9 статті 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» зазначає, що зняття інформації з каналів зв'язку є оперативно-розшуковим заходом.

В проекті нового КПК України № 9700 від 13.02.2012, внесеному Президентом України, представлено розділ 21 «Негласні слідчі (розшукові) дії», до якого входять статті 263–266, що розкривають сутність зняття інформації з каналів зв'язку, як слідчої(розшукової) дії.

Частина 1 статті 258 проекту КПК України визначає, що ніхто не може зазнавати втручання у приватне спілкування без ухвали слідчого судді, за винятком випадків проведення негласної слідчої (розшукової) дії до постановлення ухвали слідчого судді. Втручанням у таке спілкування є доступ до змісту спілкування за умов, коли його учасники мають достатні підстави вважати, що воно є приватним. Різновидами втручання в приватне спілкування є:

- 1) аудіо-, відеоконтроль особи;
- 2) арешт, огляд і виїмка кореспонденції;
- 3) зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж;
- 4) зняття інформації з електронних інформаційних систем.

Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж полягає у проведенні із застосуванням відповідних технічних засобів спостереження, відбору та фіксації змісту інформації, яка передається особою та має значення для досудового розслідування, а також одержанні, перетворенні і фіксації різних видів сигналів, що передаються каналами зв'язку.

Ця негласна слідча (розшукова) дія покладається на уповноважені підрозділи органів внутрішніх справ та органів безпеки. Керівники та працівники операторів телекомунікаційного зв'язку зобов'язані сприяти виконанню дій із зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, вживати необхідних заходів щодо нерозголошення факту проведення таких дій та отриманої інформації, зберігати її у незмінному вигляді.

Якщо є відомості про наявність інформації в електронній інформаційній системі або її частині, що має значення для розслідування злочину, то виникає потреба зняття інформації з електронних інформаційних систем. Не потребує дозволу слідчого судді здобуття відомостей з таких систем або їх частин, доступ до яких не обмежується її власником, володільцем або утримувачем або не пов'язаний з подоланням системи логічного захисту.

Позитивним нововведенням є розділ 21, що у широкому сенсі розкриває поняття приватного спілкування і можливість втручання у це спілкування з метою збільшення доказової бази та ефективнішого процесу розслідування злочину. Але залишається питання щодо розмежування ролей слідчого і оперуповноваженого при проведенні даної слідчої (розшукової) дії. Також не знайшли свого відображення особливості підготовки, проведення й фіксації даної негласної слідчої (розшукової) дії – зняття інформації з каналів зв'язку.

Викладене свідчить про доцільність подальших досліджень зняття інформації з каналів зв'язку для вдосконалення чинного законодавства України та з метою ефективного розкриття та розслідування злочинів.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 343.98

Лисюк Аліна Олександрівна,
курсант групи ФСД-09-7 ХНУВС
Науковий керівник: Захарченко С. О.

ОСОБЛИВОСТІ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ВИБУХІВ

***Анотація.** Визначено специфіку огляду місця події, проаналізовано особливості дослідження слідів вибухових пристроїв на місці їх виявлення.*

Враховуючи особливу суспільну небезпечність кримінальних вибухів, огляд місця події потребує проведення відповідних організаційних заходів і має характерні особливості й тактичні прийоми при виявленні, фіксації та вилученні речових доказів, що відрізняє його від огляду будь-якого іншого місця події.

Специфіка дослідження доказів у справах, пов'язаних з використанням вибухових речовин та вибухових пристроїв, пояснюються сукупністю обставин: по-перше, наявністю ускладненої для сприймання і дослідження обстановки; по-друге, характером слідів вибуху, що підлягають виявленню та вивченню, а також зумовлених цим особливих правил і методів роботи на місці вибуху, вилучення об'єктів і зразків для встановлення природи вибуху;

по-третє, наявністю додаткової небезпеки (підірваний об'єкт заміновано, щоб зашкодити повноцінному розслідуванню; по-четверте, внесення змін в обстановку діями вибухотехніків, пожежників тощо.

Особливості та різноманітність слідової картини в даній категорії справ зумовлюють необхідність негайного виїзду на місце події слідчого. Причому роботу на місці вибуху доцільно проводити двома слідчо-оперативними групами: одна виконує її безпосередньо в епіцентрі вибуху, друга – шукає та фіксує сліди в прилеглій зоні. Також, обов'язковим, як свідчить аналіз протоколів огляду місць вибуху, є залучення спеціалістів і технічних помічників: вибухотехніків, фахівців у галузі радіоелектроніки, металознавства, будівництва, технології виробництва, експлуатації транспорту й інших сфер людської діяльності відповідно до характеру об'єкта, що зазнав вибуху, і засобів його здійснення.

Тактика огляду місця події залежить: від місця вибуху (де відбувся вибух або було встановлено вибуховий пристрій – в приміщенні або на відкритій місцевості, авто-, мото-, авіатранспорті тощо); потужності вибуху та його наслідків; потужності встановленого вибухового пристрою; наявності сил та засобів, задіяних в огляді.

Належної уваги заслуговує визначення особливостей огляду місця вибуху конкретних об'єктів. Так, в огляді місця вибуху у приміщенні повинні брати участь двоє слідчих: один проводить огляд місця приміщення з метою виявлення залишків вибухових пристроїв/речовин, а також інших предметів, які мають значення для справи; інший в той час здійснює огляд зовні, звертаючи увагу на сліди злочинця. Детальному дослідженню підлягають пошкоджені вибухом предмети (меблі, вікна, двері, стіни), в яких можуть бути виявлені деталі вибухових пристроїв. При огляді місця вибуху на відкритій місцевості слід визначити, в першу чергу, центр вибуху: при контакті заряду з поверхнею землі – утворення воронки на ґрунті або асфальті; при знаходженні заряду на відстані від землі необхідно шукати максимальні пошкодження на поверхні оточуючих об'єктів зі слідами бризантного та термічного впливу продуктів вибуху. При вибуху автомобіля місце закладення вибухового пристрою можна визначити за такими характерними ознаками, як отвір в підлозі, напрямок деформації елементів конструкції, пошкодження конкретних елементів конструкції. До огляду такого роду місць подій доцільно залучати, крім криміналістів та вибухотехніків, спеціалістів з ремонту та обслуговування автомобілів.

Огляд місця події у справах про кримінальні вибухи – складна з організаційно-тактичної точки зору слідча дія. Тому, на нашу думку, ця обставина зумовлює подальші криміналістичні дослідження, на базі яких можлива розробка методологічних і тактичних рекомендацій по боротьбі з даним видом злочину.

Одержано 01.04.2012

Матяшова Інна Вікторівна,

студент групи ПЗдср-08-02 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Канібер Ю. М.

ЩОДО ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЇ ТОВАРНОЇ КОНТРАБАНДИ

***Анотація.** В тезах доповіді розглянуті окремі питання застосування статті 201 Кримінального кодексу України та перспективи відновлення кримінальної відповідальності за товарну контрабанду.*

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» від 15.12.2011 виключив з предмету контрабанди, передбаченої ст. 201 КК, товари, незалежно від розміру їх вартості. Таким чином, з декриміналізацією товарної контрабанди в чинній редакції закону про кримінальну відповідальність залишились найбільш небезпечні види контрабанди, пов'язаної з протиправним переміщенням через державний кордон: культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї та боєприпасів (крім окремих видів), спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації (ст. 201 КК); ввезення в Україну з метою збуту підробленої національної валюти України у виді банкнот чи металевої монети, іноземної валюти, державних цінних паперів чи білетів державної лотереї (ст. 199 КК); контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів (ст. 305 КК).

Декриміналізація товарної контрабанди відповідає основним напрямкам державної політики щодо гуманізації кримінального законодавства по відношенню до господарської діяльності, заміни особистих видів покарання на штрафи за злочини, які на сьогодні втратили ознаки підвищеної суспільної небезпечності. У протидії товарній контрабанді держава робить ставку на застосування адміністративної відповідальності, що окрім більш швидкого і спрощеного порядку притягнення до відповідальності забезпечить додаткові надходження до Державного бюджету України.

Зокрема, у зв'язку з декриміналізацією товарної контрабанди Митний кодекс України суттєво посилив адміністративну відповідальність за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України поза митним контролем (ст. 351 МК), а також переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю (ст. 352 МК). Посилення адміністративної відповідальності полягає у наступному:

□ передбачене обов'язкове застосування конфіскації предмету правопорушення одночасно з накладанням штрафу;

□ встановлюється пряма залежність розміру штрафу від вартості предметів правопорушення на рівні 100 % останнього, тобто без обмеження розміру штрафу, що може перевищувати розмір штрафу, передбаченого Кримінальним кодексом;

□ за повторне правопорушення, передбачене цими нормами Митного кодексу, протягом року встановлюється за тими ж правилами штрафу у розмірі 200 % вартості цих товарів та їх конфіскація.

Таким чином, гуманізація відповідальності не повинна розумітись як послаблення відповідальності. З огляду на те, що проекти Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів передбачають кримінальні проступки, то є дуже велика вірогідність того, що товарна контрабанда повернеться у Кримінальний кодекс у вигляді кримінального проступку, тому що проекти передбачають віднесення до кримінальних проступків всі адміністративні правопорушення, що розглядаються судами.

Одержано 01.04.2012

УДК 343.2

Пашин Микола Анатолійович,
курсант групи ФГБ-09-1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Шульга А. М.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ГУМАНІЗАЦІЇ ТА ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНО-НЕБЕЗПЕЧНИХ ДІЯНЬ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

***Анотація.** Дані тези присвячені питанням гуманізації та декриміналізації суспільно – небезпечних діянь у сфері господарської діяльності. В роботі розглянуті напрями зменшення кримінально-правового навантаження на суспільні відносини у сфері здійснення законної господарської діяльності. Це – гуманізація системи покарань та декриміналізація окремих посягань у даній сфері.*

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» від 15.11.2011 № 4025-VI здійснено масштабне реформування законодавства в цій сфері. В результаті прийняття Закону змін зазнали Кримінально-процесуальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кримінальний кодекс України, Митний кодекс України, Кримінально-виконавчий кодекс України та деякі інші законодавчі акти України. Оскільки найбільших змін зазнав

Кримінальний кодекс України, то необхідно розглянути корегування, які в ньому відбулися.

Зміни у чинному КК України відбулися у двох напрямках: по-перше – це гуманізація системи покарань, по-друге – декриміналізація окремих злочинних діянь.

Що стосується гуманізації системи покарань, то відбулося розширення сфери застосування штрафу. Штраф замінив покарання у вигляді позбавлення волі в більшості санкцій статей, що передбачають відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності. Штраф також став критерієм визначення ступеню тяжкості злочину передбаченого у статті 12 КК України.

Щодо штрафу, як основного виду покарання, то збільшився як загальний його розмір, так і розмір в санкціях окремих статей розділу VII Особливої частини КК України. При визначенні розміру штрафу, що призначається судом у злочинах, за які передбачено основне покарання у виді штрафу понад три тисячі н. м. д. г, він не може бути меншим за розмір майнової шкоди, завданої злочином, або отриманого внаслідок вчинення злочину доходу, незалежно від граничного розміру штрафу, передбаченого санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини КК України. У разі несплати штрафу, як основного покарання, за злочини середньої тяжкості, тяжкі і особливо тяжкі злочини та відсутності підстав для розстрочки його виплати суд замінює несплачену суму штрафу покаранням у виді позбавлення волі у відповідності із тяжкістю злочину. Злочини ж невеликої тяжкості замінюються громадськими або виправними роботами.

Щодо Особливої частини КК України, то тут відбулася декриміналізації окремих суспільно – небезпечних діянь, передбачених статтями 202, 203, 207, 208, 214, 215, 217, 218, 220, 221, 223, 225, 226, 228, 234, 235 КК України шляхом встановлення за ці діяння адміністративної відповідальності. У зв'язку з цим відбулося доповнення КУпАП новими статтями 135-1, 162-1, 162-2, 162-3, 164-15, 164-16, 166-14, 166-18, 171-2 та 189-3 та внесення змін до вже існуючих статей: 155-2, 163, 163-7, 164, 166-8, 167, 221, 244-4, 244-17, 255, 265, 268, 273 та 277.

Підводячи підсумок, варто зазначити, що Україна, інтегруючись до єдиної Європи, взяла на себе зобов'язання привести національне (у тому числі кримінальне) законодавство до європейських стандартів. Складовою цього процесу є реформування кримінально-правових норм, які регулюють відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності. Така реформа обумовлена тим, що вітчизняне законодавство характеризувалося необґрунтовано завищеним рівнем криміналізації правопорушень у сфері господарської діяльності, а також тим, що переважно основним покаранням у санкціях за дані правопорушення є позбавлення волі на певний строк, в той час як в більшості Європейських країн за правопорушення в даній сфері перевага надається фінансовим санкціям.

УДК 343.3

Півненко Олена Сергіївна,

студент групи ПЗдср-09-06 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Блага А. Б.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТУ ТА ПРЕДМЕТУ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

***Анотація.** Тези доповіді присвячені проблемним питанням щодо визначення об'єкту та предмету злочинів проти громадської безпеки.*

У кримінальному праві родовим об'єктом злочинів проти громадської безпеки (розділ IX КК) визначають громадську безпеку. Загальне поняття безпеки, яке лежить в основі різних її видів (політична, економічна, ідеологічна, екологічна, тощо), полягає в такому стані предметів (явищ, діяльності, процесів), при якому немає небезпеки. Викладене тлумачення дає змогу поняттю безпеки ввібрати в себе, синтезувати всі риси, елементи безпеки, відобразити стабільність, об'єктивну основу, охоплюючи весь обсяг безпеки і всі її види.

Наразі щодо самої небезпеки, то ми визначаємо її через антипод. У змісті поняття немає такої ознаки, як безпека. Виражається це заперечною приставкою «не». Громадська небезпека – це матеріальна характеристика суспільних властивостей кожного злочину, а протиправність є лише юридичним відображенням цих громадських властивостей злочину. Тому відношення між протиправністю діяння та його громадською небезпекою може бути виражене як відношення між правовою формою діяння і його матеріальною соціально-політичною сутністю.

У зв'язку з викладеним, злочини, не пов'язані з порушенням будь-яких правил, інструкцій, положень, які регулюють порядок поведінки із загальнонебезпечними предметами (ст. 261, 262, 265–268 КК) доцільно називати деліктами безпосередньої небезпеки.

Зміст, який був покладений законодавцем у поняття громадської безпеки, показує, що вона вміщує досить широке коло інтересів, які належать до різних сфер життя суспільства. Через це термін «громадська безпека» для злочинів, передбачених у розділі IX КК, є надто вузьким. Для тих інтересів, що поставленні під кримінально-правову охорону, воно потребує більш широкого визначення, а саме як «загальна безпека», тобто як така, що поширюється на глобальні засади, відображенні у більшості статей зазначеного розділу КК.

На нашу думку, загальна безпека – це система суспільних відносин, які забезпечують і гарантують захищеність широкого кола осіб від загрози завдання шкоди здоров'ю або позбавлення життя, знищення майна чи іншої тяжкої

шкоди. Загальна безпека вміщує всі інші види безпеки – екологічну, громадську, безпеку здоров'я населення, професійну, виробничу, пожежну тощо.

Відповідно, виникає необхідність і у внесенні уточнень в ряд норм стосовно предмету злочинів проти загальної безпеки, а саме: 1) у статтю 261 КК, де предметом виступають хімічні, біологічні та вибухонебезпечні матеріали, речовини, предмети; 2) у статті 261, 262, 265, 267 КК, де предметом виступають радіоактивні матеріали.

Це сприятиме безпомилковому віднесенню тих чи інших речовин, після встановлення їхнього найменування, наприклад, до «сильнодіючих» або «отруйних» речовин, усуне непоінформованість слідчих і судових працівників, а також застереже від неправильної кваліфікації дій винних осіб і відмежує «легкозаймисті і їдкі речовини» від «сильнодіючих» і «отруйних» речовин, а також від наркотичних засобів тощо.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 343.98

Полякова Юлія Олегівна,
курсант групи ФСД-09-4 ХНУВС
Науковий керівник: Криводід О. І.

ХАРАКТЕРИСТИКА ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОРТРЕТУ ОСОБИ СЕРІЙНОГО ВБИВЦІ. «МАСКА НОРМАЛЬНОСТІ»

***Анотація.** Визначено специфіку способу життя серійних вбивць, проаналізовано поняття та особливості такого явища як «маска нормальності».*

При дослідженні феномену серійних вбивць (тобто осіб, які вчинили два і більше окремих, розділених між собою періодами емоційного спокою, вбивств з особливою жорстокістю людей, що підпадають під образ жертви, який склався у злочинця у свідомості) у нас об'єктивно виникає необхідність у ранжуванні чинників, що визначають специфіку психологічного статусу представника даної категорії злочинців. Серед них є і психологічний портрет серійного вбивці.

Серійним вбивцям властиві емоційні порушення, психологічна та соціальна відчуженість, труднощі у встановленні контактів, замкнутість і некоммунікбельність. Зазначені особи зазнають також складності у засвоєнні морально-правових норм. Найчастіше вони скоюють злочин у відношенні тієї чи іншої людини або ситуації у зв'язку з нагромадженням афекту, не помітивши при цьому (або не бажаючи бачити) іншого способу вирішення конфлікту.

Психологічні особливості серійних злочинців можна розглядати як схильність до вчинення злочину, тобто як властивості особистості, що

знижують криміногенний поріг. Вважається, що більшість серійних вбивць мають антисоціальні психологічні розлади, відносяться з байдужістю до страждань інших людей і з презирством до суспільних норм моралі, але дуже рідко страждають від чітко виражених психічних захворювань. На думку Ю. М. Антонян, маніяки зовні виглядають зовсім нормальними, а іноді навіть і привабливими, про що свідчить так звана «маска нормальності».

У своїй роботі Х. Шехтер під «маскою нормальності» розуміє здатність такої особи здаватися абсолютно нормальною, психічно повноцінною людиною. Основний акцент даного визначення зводиться до наявності елемента усвідомленого вольового контролю за поведінкою з боку носія «маски нормальності». У своєму не кримінальному житті, на наш погляд, більшість серійних вбивць є яскраво вираженими соціально адаптованими особистостями.

У методиці побудови психологічного профілю невідомого злочинця можна виділити наступні види даної «маски», що класифікуються за ступенем адаптованості в соціумі її носія:

1. Яскраво виражена «маска нормальності» – її носій, на наш погляд, гармонійно вписаний в соціум. Представниками даної групи злочинців є А. Чикатило, Х. Х. Холмс, Т. Банді, А. Сливко, П. Бернардо, Г. Міхасевич.

2. Може бути виражена «маска нормальності» – її носій, на наш погляд, непримітний в соціумі. Представниками даної групи злочинців є Д. Дамер, С. Головкін, А. Азімов, В. Кулик.

3. Мало виражена «маска нормальності» – її носій характеризується антисоціальними властивостями. Представниками даної групи злочинців є Е. Кемпер, Г. Люкас, О. Кузнецов, Р. Спек, М. Дютру.

«Маска нормальності» серійного вбивці тісно пов'язана з *modus operandi* (спосіб життя, існування) злочинця. Досягнення стану психічної стабільності виникає внаслідок одномоментного викиду несвідомої енергії і можливе тільки при унікальній сукупності обставин, в якій кожен елемент деформованої психіки знаходить вихід у навколишнє середовище. Легко зрозуміти, що з причини стабільної характеристики цих деформованих елементів, спосіб їх виведення назовні буде також стабільний. Саме цим пояснюється стереотипність способу життя серійного вбивці. *Modus operandi* виступає як оптимальна форма досягнення стану «маски нормальності», подібний підхід до нього дозволяє пояснити деякі елементи теорії кримінальних програм, розроблені Є. Г. Самовічевим.

Особистість злочинця відрізняється від особистості законослухняного громадянина певними психологічними особливостями, специфічними для людини, яка порушує норми закону. На нашу думку, розпізнати маніяка неспеціалістові майже неможливо. Серійні вбивці, відчуваючи в собі певні дивацтва, намагаються добре вдягатися, ясно говорити, словом, не виділятися з натовпу. Вони навіть намагаються виглядати трохи краще за інших. Роблять все, щоб не викликати підозри.

Одержано 01.04.2012

#

Прокопик Іванна Олегівна,
курсант групи ІКМ-08-01 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Бондаренко О. О.

ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА, ЯКЕ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ПРАВО НА ЗАХИСТ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

***Анотація.** Розглянуто механізм забезпечення права на захист у кримінальному судочинстві.*

Відповідно до ст. 59 Конституції України кожен має право на захист від обвинувачення та на правову допомогу. Тому розглядаючи кримінальну справу, суд у передбачених законом випадках має забезпечити обвинуваченому право на захист, передбачене ч. 2 ст. 43 КПК України: «обвинувачений має право мати захисника та побачення з ним до першого допиту». Це положення дублюється п. 19 ППВСУ № 9 «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» від 01.11.1996.

Підсудний може реалізувати своє право на захисника або відмовитись від нього. У разі такої відмови суд повинен дотримуватись норм кримінально – процесуального законодавства, яке визначає, що:

1. Відмова допускається лише з ініціативи підсудного.
2. При відмові від захисника суд вказує про це в протоколі з зазначенням мотивів відмови.
3. У випадках, передбачених у ст. 45 КПК, участь захисника є обов'язковою.

Вирішуючи питання про прийняття такої відмови, суд має з'ясувати, чи не є вона вимушеною (наприклад, у зв'язку з неявкою захисника в судові засідання) і як у подальшому підсудний здійснюватиме свій захист – самостійно чи за допомогою іншого захисника. Встановивши вимушеність відмови, суд вживає передбачених законом заходів до забезпечення участі захисника у справі. У такому разі необхідно керуватись ч. 4 ст. 47 КПК, який визначає обов'язковий порядок призначення захисника:

1. У випадках, передбачених ч. 1, 2 ст. 45 КПК підозрюваний, обвинувачений чи підсудний не бажає або не може запросити захисника;
2. Підозрюваний, обвинувачений, підсудний бажає запросити захисника, але за відсутності коштів чи з інших об'єктивних причин не може цього зробити.

Прийнявши відмову від участі у справі захисника, суд роз'яснює підсудному його право запросити іншого захисника та надає йому для цього в стадії судового розгляду справи не менше трьох діб. Якщо у випадках, передбачених ст. 45 КПК, підсудний не запросить іншого захисника, то суд своєю ухвалою призначає захисника його самостійно.

Відмова від захисника – реалізація конституційного права особи, яке жодним чином не позбавляє підсудного права запросити того ж чи іншого захисника у подальших стадіях процесу, що передбачено ч. 4 ст. 44 КПК: «захисник допускається до участі в справі в будь якій стадії процесу».

Отже, забезпечення підозрюваному, обвинуваченому, підсудному, засудженому і виправданому права на захист відповідно до положень п. 6 ч. 3 ст. 29, ст. 59, ч. 2 ст. 63 Конституції України й чинного кримінально – процесуального законодавства є однією з основних засад судочинства, важливою гарантією об'єктивного розгляду справи та запобігання притягнення до кримінальної відповідальності невинуватих осіб. Також у п. 2 ППВС № 7 « Про посилення судового захисту прав та свобод людини і громадянина» від 30.05.1997 зазначається, що суди не вправі відмовити у судовому захисті прав і свобод людини і громадянина, у прийнятті скарг на рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, посадових і службових осіб із підстав не передбачених Конституцією чи іншими законами України.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 343

Романча Маргарита Юріївна,
студент групи ПЗдср-09-02 ХНУВС.

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Кундеус В. Г.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ПОКАРАННЯ ЗА ОДЕРЖАННЯ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ ХАБАРА

***Анотація.** Тези доповіді присвячені актуальній проблемі в галузі кримінального права питанню встановлення покарання за одержання службовою особою хабара.*

Прийнятий 7 квітня 2011 року Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» змінює загальнодержавний підхід, як до розуміння корупції, так і до протидії цьому негативному явищу. В цьому зв'язку Закон України від 7 квітня 2011 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» (далі – Закон) вносить суттєві зміни та доповнення в Кримінальний кодекс України (далі – КК), щодо кримінальної відповідальності та покарання за злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Проте, поряд із позитивними змінами, що спрямовані на удосконалення кримінальної відповідальності та покарання за хабарництво, нова редакція санкції ч. 1 ст. 368 КК «Одержання хабара» містить положення, які на наш погляд, жодним чином не будуть сприяти у протидії корупції в цілому, та хабарництву зокрема.

Так, санкція ч. 1 ст. 368 КК встановлює покарання у вигляді штрафу від п'ятисот до семисот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного року, або арештом на строк до шести місяців, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років. Отже, на відміну від

старої редакції цієї статті КК (до набрання чинності Закону) у ч. 1 ст. 368 КК встановлено такий вид покарання як виправні роботи.

Проте, по-перше, відповідно ч. 1 ст. 57 КК «Виправні роботи» покарання у вигляді виправних робіт відбувається за місцем роботи засудженого. Отже, рішення про встановлення покарання хабарнику (службовій особі), яке вона буде відбувати за місцем своєї роботи, уявляється необґрунтованим як з позиції ефективності протидії корупції та хабарництву, так і з позиції мети та принципів призначення покарання.

По-друге, відповідно до ч. 1 ст. 22 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» особа, щодо якої винесено постанову про притягнення як обвинуваченої у вчиненні злочину у сфері службової діяльності, підлягає відстороненню від виконання повноважень на посаді, а відповідно до абзацу 2 ч. 2 ст. 22 цього Закону особи, яких притягнуто до кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення **підлягають звільненню** з відповідних посад у триденний строк з дня отримання органом державної влади, органом місцевого самоврядування, підприємством, установою, організацією копії відповідного судового рішення, яке набрало законної сили.

Оскільки покарання у вигляді виправних робіт відбувається за місцем роботи засудженого встановлення покарання у вигляді виправних робіт особі, яка за рішенням суду підлягає звільненню з відповідної посади виглядає сумнівним.

Таким чином, положення ч. 1 ст. 368 КК про встановлення покарання у вигляді виправних робіт за одержання хабара уявляється необґрунтованими і створюють проблемні питання, ігнорування яких не буде сприяти у протидії корупції.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 343.3

Селюк Олександр Геннадійович,
студент 2 групи 2 курсу Інституту підготовки
юридичних кадрів для СБУ Національного університету
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»
Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Байда А. О.

ЩОДО СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ ТЕРОРИСТИЧНОГО «АКТУ» ТА «ЗЛОЧИНУ»

***Анотація.** В статті аналізується співвідношення понять «терористичного акту» та «терористичного злочину» в сучасній науці кримінального права. Проводиться їх характеристика як загального і особливого, пропонуються певні вдосконалення законодавства в цій сфері.*

Питання тероризму, понятійного апарату цієї сфери, проблема відповідальності за скоєння терористичного акту і загалом характеристика

цієї діяльності як кримінально караної мала місце в наукових працях науковців: В. П. Ємельянова, В. В. Семикіного, С. А. Трофімова, В. Н. Кубальського, також це питання досліджували Л. В. Новікова, В. С. Зеленецький. Проаналізувавши праці вчених, взявши до уваги сформовані суспільні ідеї, врахувавши особливості національного законодавства, доцільно буде сказати, що саме категоріально-понятійні питання є найбільш дискусійними. Особливої уваги на нашу думку потрібно приділити проявам терористичної діяльності, а саме співвідношенню понять «акт» та «злочин». Актуальність даного дослідження має пряму практичну ціль: розробити науково обґрунтовані критерії ідентифікації тероризму, які дозволяють відмежувати тероризм від суміжних загально соціальних і загально кримінальних категорій. Правоохоронець повинен чітко знати проти чого спрямована його діяльність. Особливо в питаннях пов'язаних з безпекою держави неприпустима розпливчастість в розумінні вищевказаних понять.

Визначимось з понятійним апаратом. Ст. 11 чинного Кримінального Кодексу України визначає злочин, як передбачене цим кодексом суспільно небезпечне, винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину. Щодо акту, то словники визначають його як окремий прояв якої-небудь діяльності, дія, подія, вчинок. Законодавче визначення «акту» відсутнє, що є причиною неточності. На основі співвідношення загальних та особливих ознак цих понять можливо зробити висновок – *«злочин» є тим же актом, але характер якого закріплений в Кодексі*, а «акт» є лише загальним поняттям, яке означає прояв діяльності. Щодо прояву цих понять в площині тероризму, то В. П. Ємельянов стверджує, що поняття «терористична спрямованість» може розцінюватися як синонім «терористичного акту», оскільки виділення окремо суб'єктивних і об'єктивних їх критеріїв можливе лише в теоретичному плані. Поняття «терористичний злочин» складається з двох елементів. Перший вказує, що це діяння має саме терористичну спрямованість, а другий – вказує, що ця спрямованість вказує на кримінальну караність цього діяння. А «терористичний акт» розуміється просто як зовнішній вияв терористичної діяльності. Також, В. Н. Кубальським зверталася увага на особливу роль суб'єкта. Адже ст. 18 КК України пов'язує суб'єкта саме з вчиненням злочину, а злочин, в свою чергу, посилається на те, що його вчинює суб'єкт. *А поняття «акт» лише породжує теоретичні суперечки.* Дослідивши ці поняття як «загальне» та «особливе», доцільно погодитись з В. П. Ємельяновим, який підсумовує, що тероризм у найбільш широкому розумінні становить категорію «терористичні злочини», до якої як складові частини входять терористичний акт, злочини терористичної спрямованості та інші злочини, сутність яких полягає у сприянні, «обслуговуванні» та забезпеченні злочинів терористичної спрямованості. *Отже, «злочином», як проявом активної чи пасивної діяльності, охоплюється поняття «акту».* Як наслідок, введення в законодавство поняття «терористичний злочин» в подальшому дасть можливість підключити інститут співучасті, щодо тих дій які визначені в

ст. 258-1 – 258-4, в ролі підбурювання та пособництва. Що в подальшому дасть можливість справедливого визначення обсягу відповідальності за його скоєння, в залежності від ролей співучасників.

Підсумовуючи, треба сказати, що наявна достатня кількість напрацювань і доповнень, але потрібний виважений комплексний підхід для раціонального їх впровадження. Особливо це необхідно для зрозумілості і виваженості в діяльності правоохоронних органів.

Одержано 29.03.2012

#

УДК 343.13

Солобчук Мирослава Сергіївна,
курсант групи ІКМ-09-9 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Глобенко Г. І.

ДОМАШНІЙ АРЕШТ ЯК НОВОВВЕДЕННЯ У СИСТЕМІ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ УКРАЇНИ

***Анотація.** Розглянуті окремі процесуальні особливості обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та запропоновані рекомендації щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства.*

Проект Кримінального процесуального кодексу України (далі – проект КПК України) вносить суттєві зміни до системи заходів кримінально-процесуального примусу. Не оминули вони і таку важливу складову, як запобіжні заходи. Так, у законопроекті були виключені підписка про невиїзд, порука громадської організації або трудового колективу, нагляд командування військової частини. У свою чергу з'явилися і нові запобіжні заходи: особисте зобов'язання, домашній арешт.

Для вітчизняного кримінально-процесуального законодавства особливої уваги заслуговує такий запобіжний захід, як домашній арешт. Відповідно до положень ч. 1 ст. 181 проекту КПК України домашній арешт полягає в забороні підозрюваному, обвинуваченому залишати житло цілодобово або у певний період доби. Він застосовується до особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за вчинення якого законом передбачено покарання у виді позбавлення волі.

Якщо у вітчизняному кримінально-процесуальному законодавстві домашній арешт є нововведенням, то у деяких країнах пострадянського простору існує деяка практика його застосування. Так, наприклад, ч. 1 ст. 107 КПК Російської Федерації (далі – КПК РФ) визначає домашній арешт як запобіжний захід, що обирається за судовим рішенням щодо підозрюваного або обвинуваченого при неможливості застосування іншого, більш м'якого запобіжного заходу і полягає в знаходженні підозрюваного або

обвинуваченого у повній або частковій ізоляції від суспільства в житловому приміщенні, в якому він проживає в якості власника, наймача або на інших законних підставах, з покладанням на нього обмежень та (або) заборон і здійсненням за ним контролю.

Провівши детальний аналіз визначень домашнього арешту приходимо до висновку, що положення КПК РФ є більш досконалим. У зв'язку з цим вітчизняному законодавцю слід врахувати деякі важливі аспекти, що стосуються цього запобіжного заходу.

Окремої уваги заслуговує питання щодо його процесуального оформлення у матеріалах кримінальної справи. Так, ч. 3 ст. 181 проекту КПК України передбачає, що про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту приймається ухвала, яка передається для виконання органу внутрішніх справ за місцем проживання підозрюваного або обвинуваченого. Проте, на відміну від КПК РФ, проект КПК України не дає ніяких вказівок щодо змісту такої ухвали. Так, відповідно до ч. 9 ст. 107 КПК РФ у постанові суду про обрання цього запобіжного заходу зазначаються: місце, в якому буде знаходитися підозрюваний або обвинувачений, термін домашнього арешту, час протягом якого підозрюваному або обвинуваченому дозволено перебувати поза місцем виконання запобіжного заходу, заборони та (або) обмеження, встановлені щодо підозрюваного або обвинуваченого, місця, які йому дозволено відвідувати.

Законодавцю також варто прийняти до уваги деякі інші положення російського кримінально-процесуального закону. Перш за все про те, що з урахуванням стану здоров'я підозрюваного або обвинуваченого, місцем його утримання під домашнім арештом може бути визначено лікувальну установу (ч. 1 ст. 107 КПК РФ). Також КПК РФ зазначає, що суд при обранні даного заходу може обмежити особу не лише в пересуванні, а й у спілкуванні, але відразу ж вказує на неприпустимість обмеження у праві використання телефонного зв'язку для виклику швидкої медичної допомоги, співробітників правоохоронних органів, аварійно-рятувальних служб у разі виникнення надзвичайної ситуації, а також для спілкування з контролюючим органом, особою, що провадить дізнання, зі слідчим, про що навіть не згадується в проекті КПК України.

Окрім цього постає питання, чи «приживеться» в нашому законодавстві такий запобіжний захід, як домашній арешт? Адже, наприклад, застава була внесена до кримінально-процесуального законодавства України у 1996 році, але в порівнянні з іншими запобіжними заходами застосовується досить рідко.

Таким чином, на відміну від вітчизняного кримінально-процесуального законодавства, зарубіжне законодавство більш досконало визначає порядок застосування такого запобіжного заходу, як домашній арешт. Отже, питання пов'язані з застосуванням запобіжних заходів, як і інститут заходів кримінально-процесуального примусу в цілому, потребують подальшого теоретичного дослідження та належного вирішення на законодавчому рівні.

Одержано 01.04.2012

УДК 343.13

Сухоносова Ольга Юріївна,

курсант групи ІКМ-09-9 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Юхно О. О.**ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО ПОВНОВАЖЕНЬ ПРОКУРОРА У
КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ**

***Анотація.** Розглядаються окремі повноваження прокурора згідно проекту Кримінального процесуального кодексу України.*

Розвиток Українського суспільства в даний час супроводжується радикальними змінами у соціально-економічному та політичному житті. Відповідно міняється правовий статус, задачі, функції державних органів і посадових осіб, які ведуть боротьбу зі злочинністю та здійснюють кримінальне судочинство. Особливої актуальності набувають ці питання в контексті прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України).

Свої повноваження у кримінальному процесі прокурор здійснює незалежно від будь-яких органів і посадових осіб, підкоряючись лише закону і керуючись вказівками Генерального прокурора України (ч. 3 ст. 25 КПК України). Характерною особливістю процесуального статусу прокурора є те, що він бере участь у всіх стадіях кримінального судочинства. Прокурор у кримінальному судочинстві виконує дві процесуальні функції: підтримання державного обвинувачення в суді та нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство (п. п. 1 і 3 ст. 121 Конституції України). Дані положення знайшли своє відображення і в кримінально-процесуальному законодавстві. Так, згідно зі ст. 227 КПК України прокурор здійснює нагляд за додержанням законів органами дізнання і досудового слідства. Прокуратура, здійснюючи конституційну функцію нагляду повинна виконувати завдання, передбачені ст. 29, 30 Закону України «Про прокуратуру». Для виконання цих завдань прокурор наділений достатніми владно-розпорядчими повноваженнями, які умовно поділяють на: а) виявлення можливих порушень закону; б) реагування на виявлені порушення; в) попередження порушень.

Слід зазначити, що чинне кримінально-процесуальне законодавство не містить у собі тлумачення терміну «нагляд». Звернувшись до тлумачного словника можна визначити, що нагляд – це діяльність прокурора з забезпечення додержання законів органами дізнання, попереднього слідства та іншими органами, що ведуть боротьбу зі злочинністю.

Однак, у положеннях ст. 36 проекту КПК України, визначено, що державний обвинувач (прокурор) «здійснює нагляд за дотриманням законів при проведенні досудового розслідування у формі процесуального

керівництва досудовим розслідуванням». Таким чином законодавець закріплює повноваження які не вживається ні в Конституції України, ні в Законі України «Про прокуратуру», які і визначають основні напрями діяльності прокуратури. Це сприятиме необґрунтованому розширенню повноважень прокурорів та обмеження повноважень слідчих, їх процесуальної самостійності і незалежності.

Зазначене питання вже обговорювалось науковцями раніше. Так, наприклад, В.М. Савицький вважає, що прокурор повинен виконувати найбільш активну роль у кримінальному судочинстві, а нагляд за дотриманням законності органами досудового слідства може досягнути своєї мети лише за наявності безпосереднього керівництва прокурором діяльністю цих органів. З даним твердженням важко погодитися, оскільки такі повноваження прокуратури виходять за межі прокурорського нагляду. Прокурор не може керувати слідством, адже на досудовому слідстві він має бути незалежним та об'єктивно наглядати за дотриманням законності в ході досудового провадження.

Слід погодитися з А. П. Гуляєвим, який стверджує, що термін «процесуальне керівництво» не відображає характер правовідносин прокурора й органів досудового слідства. Злиття нагляду за дотриманням законності діяльності досудового слідства з керівництвом спричинить «зрощення» наглядового та піднаглядного органу.

Таким чином, пропонується виключити зі ст. 36 проекту КПК України положення щодо процесуального керівництва прокурора досудовим розслідуванням.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 343.13

Сюсюкало Володимир Валерійович,
курсант групи ІКМ-09-1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Бондаренко О. О.

ПОЗИТИВНІ АСПЕКТИ ПРОЕКТУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Анотація. *Характеризуються прогресивні зміни під час провадження у справі за проектом Кримінального процесуального кодексу України.*

Утвердження демократичних цінностей в нашій державі потребує постійного вдосконалення та реформування нормативно-правової бази. Оскільки саме вона є джерелом дотримання пріоритетних прав та свобод людини, що є найвищою державною та суспільною цінністю. Необхідність удосконалення та реформування кримінального процесу відповідно до міжнародних принципів та цінностей судочинства зводиться не лише до практичної потреби здійснення таких нововведень всередині нашої держави, а й необхідністю виконання нашою державою взятих на себе

міжнародних зобов'язань.

Старі «механізми законодавства» віджили своє та мусять бути змінені новими, більш сучасними, з усуненими недоліками та доопрацюваннями досвіду минулих років. Тому проект КПК не є виключенням з даного твердження. Розроблений робочою групою з питань реформування кримінального судочинства, в склад якої ввійшли керівники комітетів Верховної Ради України, Міністерства юстиції, Генеральної прокуратури, Національної академії правових наук та інших наукових установ, керівники та судді Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, законопроект, прийнятий Верховною Радою України 09.02.2012 являє собою доволі потужну заміну «старому» кодексу.

Даний проект обговорювався представниками Ради Європи, науковцями, а також пересіяними громадянами. Він у цілому отримав схвальні відгуки.

Запропонований проект КПК складається з 11 розділів, 46 глав та Додатку, яким вносяться зміни майже до 70 інших законодавчих актів.

Проект даного нормативно-правового акту містить багато нововведень. Насамперед, позитивні зрушення в бік створення рівних можливостей для сторін кримінального провадження, надання рівного обсягу прав, в тому числі щодо збирання доказів. При цьому сторона захисту має право самостійно залучати експертів. Таким чином, сторона обвинувачення позбавляється монопольного права подавати докази до суду.

Варто також зауважити, що позитивними аспектами проекту КПК є законодавче розширення прав та повноважень сторони захисту в межах кримінального процесу та запровадження змагальної моделі кримінального судочинства на відміну від обмеженої інквізиторської моделі, яка була наявна в Кримінально-процесуальному кодексі 1960 року, що в свою чергу, приводить до зміни функцій та ролі суду під час розгляду кримінальних справ в широкому загалі.

Проектом КПК скасовується така стадія кримінального процесу як порушення кримінальної справи. Так, відповідно до частини другої статті 214 проекту КПК досудове розслідування розпочинається з моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. При цьому постанова про порушення кримінальної справи не складається, а закінчення досудового розслідування оформляється обвинувальним актом, затвердженим (або складеним) прокурором (стаття 291).

Вагомим нововведенням є те, що запроваджується новий порядок, у відповідності до якого суд зможе обґрунтовувати свої висновки виключно на тих показаннях, які він безпосередньо отримав від сторін кримінального провадження у судовому засіданні. Також пропонується об'єднати нині відокремлені у чинному КПК стадії дізнання та досудового слідства в одну – досудове розслідування, яке розпочинатиметься з моменту надходження інформації про вчинений злочин до правоохоронних органів, які в свою чергу, є обов'язковими для внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Необхідно відзначити також скорочення процесуальних строків, що закріплюються в положенні проекту КПК. Відтак, строк досудового розслідування становитиме два місяці. Але цей строк для злочинів невеликої або середньої тяжкості становитиме шість місяців, і для тяжких та особливо тяжких злочинів – дванадцять місяців. Нововведення також не пройшли повз строку тримання під вартою, відтепер він становитиме 60 днів і може бути продовжений до шести місяців для злочинів невеликої та середньої тяжкості, а для тяжких та особливо тяжких злочинів – до 12 місяців.

Надзвичайно важливим є те, що з прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України буде вдосконалений процес обрання запобіжних заходів. А саме, відтепер тримання під вартою визначається винятковим запобіжним заходом, також при цьому доволі розширюється можливість застосування альтернативних запобіжних заходів, до яких відносяться домашній арешт та застава.

Вісянням наукового прогресу є те, що запроваджуються електронні засоби контролю, такі як «електронний браслет», що дозволяє слідкувати за місцем знаходження особи, до якої було обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту. Також запроваджується інститут слідчого судді.

Проектом КПК скасовується інститут додаткового розслідування. Нововведенням є укладання угоди між прокурором та обвинуваченим про визнання винуватості, а також угоди між потерпілим і обвинуваченим.

Це далеко не всі позитивні аспекти проекту КПК. Як наслідок, прийняття вказаного законопроекту відкриє нові шляхи удосконалення КПК, які відіграють значну роль у формуванні системи кримінального судочинства України, підґрунтям якої є втілення принципів змагальності та рівності прав сторін кримінального провадження, поваги до прав людини та поліпшення системи її захисту.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 343.25

Яковлева Діана Станіславівна,
студент групи ПЗдср-09-7 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Яценко А. М.

СМЕРТНА КАРА: ВІДРОДЖЕННЯ ЗАБУТОГО ЧИ НОВЕЛА В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

***Анотація.** Аналізується проблема смертної кари як виду кримінального покарання та пропонується варіант її відродження у чинному кримінальному законодавстві України.*

Останнім часом в нашому суспільстві дедалі частіше обговорюється проблема відродження вищої міри покарання – смертної кари. Як відомо, на виконання зобов'язань щодо входження України до Ради Європи, парламентом України смертна кара була виключена із системи видів

кримінальних покарань. Таке рішення, пояснювалось необхідністю узгодження чинного кримінального законодавства України із низкою міжнародно-правових документів. Однак події, які останнім часом сколихнули суспільство, на думку деяких вітчизняних політиків та науковців, ставить під сумнів раніше прийняте рішення законодавця. Отже проблема смертної кари як виду найсуворішого покарання за особливо тяжкі злочини набуває своєї нової актуальності. В контексті цього хотілось би висловити деякі власні міркування.

У юридичній літературі існує чимало точок зору «за» і «проти» смертної кари. Уявляється, немає потреби їх наводити, оскільки вони є загальновідомими. Відзначимо лише, що в їх основі лежить низка обґрунтованих аргументів.

Враховуючи їх, відзначимо, що нам імponує позиції тих науковців, які виступають за відродження смертної кари. Як свідчить статистика, випадки вчинення злочинів, за які передбачено покарання у виді довічного позбавлення волі, мають тенденцію до збільшення. Цей вид кримінального покарання не стримує злочинців при вчиненні ними тяжких та особливо тяжких злочинів. Лише смертна кара, як зазначають деякі науковці, здатна забезпечити таке стримування. Отже, як зазначає В. Головченко, смертна кара – є необхідним та повинна стати винятковим видом покарання у нашій державі. Водночас, уявляється, було б за доцільне разом із відродженням смертної кари у кримінальному законодавстві України запровадити страту за умисне засудження невинної особи до смертної кари. Це у певній мірі виступало б «противагою» у справах про притягнення невинних осіб до кримінальної відповідальності, і зумовило суддів з більшою відповідальністю ставитися до винесення обвинувальних вироків у кожній кримінальній справі.

Ми свідомі того, що наші опоненти не сприймуть подібних думок і в обґрунтування своєї позиції наведуть вагомні аргументи, однак, хай народ сам визначиться в тому: чи потрібно це йому чи ні. Для цього необхідно провести референдум. Тут лише зауважимо, що опитування громадської думки свідчить, що більша половина громадян України виступає за смертну кару, а саме від 60 до 80 % респондентів підтримують повернення страти як різновиду покарання (за станом на травень 2010 року).

Одержано 01.04.2012

#

СЕКЦІЯ 5

ПРАВОВІ Й ТАКТИЧНІ ОСНОВИ ОРД. СПЕЦТЕХНІКА. ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНА ПІДГОТОВКА. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ОВС. СТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ ТА КОМПЛЕКСІВ ТЕХНІЧНОГО ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ

УДК 351.75

Бринзей Галина Михайлівна,
курсант групи ФПТ-10-3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук, доц. Власенко І. В.

СУЧАСНІ СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННІ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

***Анотація.** Розглянуто особливості масових заворушень та способи протидії їм.*

Актуальність теми не має сумнівів, особливо під час підготовки до футбольного свята Євро-2012 в Україні. Наукова новизна полягає в визначенні нових способів та методів щодо підготовки, організації та проведення масових заворушень. Отримані результати та надані рекомендації носять не тільки наукову, а насамперед практичну спрямованість, в чому і полягає практична значимість.

В результаті проведеного анкетування у 2008–2011 роках з працівниками міліції різних підрозділів з різних регіонів України було встановлено, що правоохоронці очікують нових знань та вмінь у цій сфері. 87,4 % опитуваних вказало на недостатність знань та вмінь. Необхідність більш суттєвого розгляду цього питання підтверджує і факт залучення працівників міліції до блокування або ліквідації масових заворушень. І якщо після першого року служби приблизно 20 % опитуваних брали участь у ліквідації масових заворушень, то вже при стажі роботи 4 роки – 76 %, а після 10 років стажу роботи майже 100 %.

Масові заворушення відносяться до числа надзвичайних ситуацій соціально-політичного характеру. Слід зазначити, що відповідальність за ці дії передбачена ст. 294 Кримінального кодексу України, яка належить до розділу XII, особливо її частини «Злочини проти громадського порядку та моральності». Закон визначає масові заворушення як дії невизначеної кількості людей – натовпу, із вчиненням насильства над особою, погромів, підпалів, вибухів, нищення майна, захоплення будівель та споруд, інших дій руйнівного характеру, опору представникам влади із застосуванням зброї або інших предметів, які використовуються як зброя. До кримінальної відповідальності за вчинення масових заворушень притягуються як їх організатори, так і ті, хто був виконавцем підпалу, руйнування або інших подібних дій чи чинив збройний опір владі. Просте ж перебування в натовпі при масових заворушеннях не вважається злочином.

Для того, щоб ефективно протидіяти та попереджати виникнення заворушень, необхідно визначитися з основними напрямками в їх організації та проведенні. Проаналізувавши сучасне соціально-економічне, політичне становище у світі, слід зазначити, що основними причинами виникнення масових заворушень є економічна криза, зубожіння населення, незаконна міграція, вплив кіно, засобів масової інформації, невиконання законів в країні, релігійні та політичні конфлікти, а також терористична діяльність.

Особливостями масових заворушень, які виникали в останні роки, стали поширення масштабних підпалів та погромів, попередня підготовка бойових груп, опрацювання їх тактики і дій, протидія натовпу діям поліції з активною провокацією тощо. Свідченням цього є:

1. Серйозні кримінальні заворушення в Лондоні призвели до поранень, іноді серйозних, серед поліцейських. Багато офіцерів досі знаходяться в лікарнях, деяким необхідні операції. За останніми даними поліції, всього в Лондоні заарештовано 563 учасників погромів, 105 з них висунуто звинувачення в порушенні громадського порядку, нанесенні збитків та в крадіжках зі зломом.

2. Масові акції в Лівії з вимогою зміни лідера країни Муаммара Каддафі, який правив країною вже більше 40 років. Акції переросли у збройне громадське протистояння. За даними міжнародних організацій, у сутичках із силами безпеки та іноземними найманцями загинули до шести тисяч людей, близько чотирьох тисяч отримали поранення.

3. Під час антиурядових протестів у Сирії з вимогою відставки президента, які почалися в березні 2011 року, загинуло понад 3500 осіб.

4. Серія вуличних демонстрацій у Єгипті в січні-лютому 2011 року, що призвели зокрема до відставки президента країни Хосні Мубарака (саме це було головною вимогою демонстрантів упродовж двох з половиною тижнів протестів). 7 лютого міжнародна правозахисна організація оприлюднила дані, згідно з якими внаслідок протестів у Єгипті загинуло щонайменше 297 людей, зокрема 32 поліцейських. Ще понад 1000 правоохоронців отримали поранення і травми.

5. Загальнонаціональний страйк у Греції. На вулиці Афін відрядили понад 5000 поліцейських. Спершу акції протесту були мирними, але згодом сотні демонстрантів з масками на обличчях почали жбурляти каміння та пляшки, поліція у відповідь застосувала сльозогінний газ. Демонстранти також підпалили кілька будівель. Поліція каже, що 4 поліцейських та 4 демонстрантів зазнали поранень. Згідно із повідомленнями, поліція затримала 18 людей.

6. 29 січня 2009 року Франція пережила один із наймасштабніших страйків у своїй історії, на вулиці вийшли два з половиною мільйони французів. Вони вимагали від влади захисту в період фінансової кризи, збереження робочих місць, заробітної плати, соціальних гарантій і підтримки громадського сектору.

Отже, існує безліч причин виникнення масових заворушень у світі серед яких основними є такі: низький рівень матеріального забезпечення

населення, нерозв'язаність більшості економічних та соціальних проблем, що підштовхує найбідніші і соціально незахищені верстви населення до відчайдушних кроків та форм соціального протесту, в тому числі й застосування тероризму; високий рівень безробіття, особливо серед молоді, що дозволяє досить легко втягти цю категорію населення у ряди бойовиків і терористів, обіцяючи за це високу винагороду; відсутність у керівництва окремих держав чіткої, зрозумілої й обґрунтованої економічної, соціальної та конфесіональної політики; діяльність міжнародних терористичних, націоналістичних та релігійних рухів; недостатній рівень професійної підготовки правоохоронних органів; відсутність сучасних науково обґрунтованих методик виявлення, попередження та розкриття причин масових заворушень, що не дозволяє їм вчасно одержувати інформацію про плани і запобігти їх реалізації. Головним висновком для правоохоронних органів є необхідність подальших глибоких досліджень в цій сфері та визначення нових форм та методів протидії масовим заворушенням.

Одержано 29.03.2012

УДК 796

Галич Андрій Вікторович,
курсант групи ФПТ-09-2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. наук з фіз. виховання та спорту Ярещенко О. А.

АРМІЙСЬКА СИСТЕМА РУКОПАШНОГО БОЮ

***Анотація.** В цій науковій праці викладені короткі відомості про зародження армійської системи рукопашного бою, основні аспекти, та її роль в професійній підготовці.*

Армійський рукопашний бій – універсальна система навчання прийомам захисту і нападу, що поєднала в собі багато функціональні елементи з арсеналу світових видів єдиноборств, випробувана в реальних бойових діях. Це сучасний вид бойових єдиноборств, який отримав популярність за повноконтактні поєдинки при мінімальних травмах спортсменів. Також, це універсальна система навчання прийомам захисту і нападу, що ввібрала в себе все краще з арсеналу світових видів єдиноборств, відпрацьована та випробувана в реальній бойовій діяльності.

Різні прийоми нападу зі зброєю і без, відомі з моменту зародження людства. З того моменту, коли наші далекі предки взяли в руки камінь, дубину і спис, стали зароджуватися різні способи ведення рукопашного бою. Ще в давнину слов'яни розвивали мистецтво рукопашного бою, у зв'язку з постійними нападами ворожих сусідів і кочовиків. Серед слов'янських воїнів виділялися воїни, яких називали «обоєруки», у зв'язку з тим, що вони вміли битися двома мечами. З появою перших збройних організацій, не залежно від їх назв, рукопашний бій отримував чіткий

напрямок на знищення або полонення противника. Уже в той час прийоми нападу і захисту із зброєю і без неї, налічують сотні і навіть тисячі різних комбінацій, які починають складатися в різні бойові єдиноборства. З розвитком холодної зброї, техніка її застосування значно збагачується в залежності від властивостей того, чи іншого виду зброї та захищеності супротивників. З появою ручної вогнепальної зброї, рукопашний бій не втратив свого значення, а перейшов у більш якісну форму. Штик прийшов на зміну спису і аж до Другої Світової війни штиковий бій грав важливу роль на полі бою.

У другій половині XVIII століття виникла Вітчизняна школа військово-фізичної підготовки. Основоположником її був великий російський полководець А. В. Суворов. Основні положення навчання російського солдата, Суворов виклав у своїй книзі «Наука перемогати» (1796–1799 рр.). Він надавав виняткове значення мистецтву володіння багнетом в рукопашній сутичці. Загальновідомі слова А. В. Суворова: «Расстреляли патроны, ружья нет, штык всегда есть, всегда заряжен».

З часом, інтенсивність та щільність вогню стала найбільш важливою частиною в збройних зіткненнях. Рукопашні сутички стали епізодичними і, здавалося б, що рукопашний бій почав втрачати своє значення, але насправді це не так. У складній і швидко мінливій обстановці сучасного бою можливо все. І раптове зіткнення з противником в лісі, населених пунктах, а так само вночі цілком реально. Крім того, рукопашний бій для підрозділів розвідки і спеціального призначення, просто необхідний для взяття полонених, зняття вартового, втечі з полону і багатьох інших специфічних завдань і ситуацій.

Локальні війни останнього періоду показали, що в сучасному бою виграє той, у кого вище маневреність і перевага в вогневій потужності. В даний час навряд чи хто, маючи в руках скорострільну автоматичну зброю, допустить противника до себе настільки, що потрібно буде вступати в рукопашну сутичку. Прийоми рукопашного бою все більше стають прерогативою підрозділів розвідки і спеціального призначення.

Техніка армійських систем рукопашного бою включає в себе базові удари руками і ногами, способи протидії ударам і захопленням (часто засновані на застосуванні ударів), прийоми захисту від ударів ножем і палицею (або саперною лопаткою), прийомам боротьби, і боротьби лежачи, уколів багнетом, а також техніку обеззброєння супротивника.

Незважаючи на зазначені вище причини, рукопашний бій був, є і буде однією з основних дисциплін фізичної підготовки Збройних Сил. Військовослужбовець, який займається будь-яким з військово-прикладних видів спорту, більш фізично і психологічно підготовлений до різних екстремальних ситуацій. Той, хто займається рукопашним боєм, крім фізичної та психологічної підготовки, націлений на ведення жорстокої сутички без всяких правил, умовностей і обмежень, що важливо при

скрутній криміногенній обстановці і дає йому переваги перед тим, хто займається різними спортивними єдиноборствами.

Одержано 31.03.2012

УДК 796

Доскаленко Станіслав Миколайович,
курсант групи ФПТ 09-2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. наук з фіз. виховання та спорту Ярещенко О. А.

ІСТОРІЯ ЛЕГКОЇ АТЛЕТИКИ. ЛЕГКА АТЛЕТИКА ЯК СПОРТ ТА ОСНОВНА ЛАНКА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКА ОВС

***Анотація.** В цій науковій праці робиться спроба розкрити основні аспекти розвитку легкої атлетики та її роль в професійній підготовці працівника ОВС.*

Легка атлетика – один з основних і найбільш масових видів спорту, який включає ходьбу і біг на різні дистанції, стрибки в довжину і висоту, метання диску, спису, молоту, гранати (штовхання ядра), а також легкоатлетичного багатоборства – десятиборство, п'ятиборство та ін. В сучасній спортивній класифікації налічується понад 60 різновидів легкоатлетичних вправ. Також, легка атлетика займає важливе місце в професійній підготовці працівника ОВС, про що буде сказано пізніше.

У програмі сучасних Олімпійських ігор легка атлетика представлена 24 номерами для чоловіків і 14 – для жінок. Легкоатлетичні змагання входять в програми найбільших континентальних спортивних змагань: чемпіонатів Європи, Африканських, Азіатських, Балканських, Британських, Панамериканських ігор та ін.

Основою легкої атлетики є природні рухи людини. Заняття легкою атлетикою сприяє усебічному фізичному розвитку, зміцненню здоров'я людей. Популярність і масовість легкої атлетики пояснюється загальнодоступністю і великою різноманітністю легкоатлетичних вправ, простотою техніки виконання, можливістю варіювати навантаження і проводити заняття у будь-яку пору року не лише на спортивних майданчиках, але і в природних умовах. У навчальних закладах, підрозділах та військових частинах МВС присутні спеціальні майданчики для занять легкою атлетикою.

Легка атлетика – частина державної системи *фізичного виховання*. Легкоатлетичні вправи входять в програми фізичного виховання школярів, студентів, в плани тренувальної роботи в усіх видах спорту. Легкоатлетичні секції займають провідне місце в діяльності колективів фізкультури, спортивних клубів, добровільних спортивних спілок.

Звернемося до історії цього виду спорту. Історії, насиченої цікавими подіями, знайомство з якими, допоможе вам отримати уявлення про те, якими були фізичні можливості людини в стародавні часи і яких висот в цьому відношенні досягли наші сучасники.

У великому літописі легкоатлетичного спорту багато славних імен, з якими пов'язані гучні перемоги і видатні рекордні досягнення. Чемпіони і рекордсмени минулого, підкорюючи час і простір, прокладали дорогу для своїх послідовників, намічали орієнтири для подальшого просування шляхом фізичного вдосконалення – одного з доданків загального прогресу людства.

Ще в глибокій сивині людині було необхідно уміти швидко бігати, вправно долати різні перешкоди, метати різного роду снаряди. Від умінь людини наздогнати і влучно уразити здобич, від здатності бути стійким і загартованим у боротьбі з таємничими силами природи залежала його мисливська удача, а значить – і життя. Теж саме можна сказати і про нелегку службову діяльність працівника ОВС в сьогодення. Не дивлячись на всю метафоричність даного висловлення, не можна не погодитись, що бігові та спритнісні якості дозволяють працівнику ОВС залишатись у безпеці в екстремальних умовах, ефективно затримувати правопорушників, реагувати на зміну оперативної обстановки більш точно та швидко.

Отже, при комплексному та періодичному виконанні легкоатлетичних вправ, підвищується професійно-службова придатність працівника ОВС. Підвищується здатність до інтенсивних навантажень, підвищується загальний тонус.

Одержано 31.03.2012

#

УДК 65.012.8

Калашник Олександр Сергійович,
курсант групи ФПТ-08-3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Манжай О. В.

КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ СИГНАЛІЗАЦІЇ ОХОРОНЮВАНИХ ОБ'ЄКТІВ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Анотація. здійснено класифікацію різних видів сигналізації, проведено аналіз методів подолання систем сигналізації та реалізації відповідного захисту.

Фізичну безпеку приміщень, споруд, окремих технічних засобів та матеріальних цінностей важко уявити без застосування сигналізації.

Сигналізація – це система пристроїв, призначених для оповіщення про несанкціоноване проникнення, пожежу та інші надзвичайні ситуації. Її завдання полягає в контролі об'єкту, що охороняється, та своєчасному оповіщенні про нештатну ситуацію.

Неправильне встановлення сигналізації не лише не забезпечую безпеку майна, але й створює додаткові канали витоку інформації.

Можна виділити наступні методи подолання сигналізації:

1. *Технічні*, за допомогою сторонніх технічних засобів (маскування корисного сигналу завадами в каналі зв'язку, передавачі та/або приймачі; створення аналогічного сигналу «під охороною» на приймачі; повне блокування сигналу тривоги при передачі його до пристроїв обробки сигналів та/або передачі його на пульт охорони; перехоплення і розшифрування сигналів постановки та зняття з охорони (для безпроводних)).

2. *Методичні*, використання певних методик пересування (дуже повільний, або навпаки швидкий рух повз датчик; пересування пригнувшись, чи повзком; радіальний характер руху, відносно сповіщувача; вичікування часу постановки на охорону і використання часу, за який датчики переходять з неактивного стану в стан «під охороною»; поступова, з інтервалами та малою інтенсивністю, дія на охоронюваний об'єкт).

3. *Фізичні*, використання певних фізичних особливостей роботи сповіщувача, чи середовища (дія стороннього потужного магнітного поля; використання екранів, заклеювання чи зафарбовування датчика, що перешкоджають виявленню порушника; вимкнення сповіщувача; обрив ланцюга сигналізації або заземлення; використання спеціальних матеріалів, які через свої фізичні особливості маскують порушника; врізання в шлейф сигналізації; вимкнення живлення охоронюваного об'єкта; відключення контактних датчиків від підконтрольного об'єкта).

Відповідно можна виділити наступні методи захисту:

1. *Організаційні* (маскування датчиків сигналізації; приховування від сторонніх осіб технологій та методів, що реалізовані; постійний контроль службою безпеки пересування сторонніх осіб територією та огляд технічних засобів охорони; використання сповіщувачів, що побудовані за різними технологіями та/або комбінувати різні види датчиків).

2. *Технічні* (використання датчиків та блоків обробки сигналів, що дають змогу контролювати цілісність їх корпусу; датчиків, що виявляють присутність перепон між ним та охоронюваним об'єктом; блоків обробки інформації, що мають можливість контролювати кількість та справність підключених сповіщувачів; датчики, що контролюють появу потужних сторонніх магнітних полів; сповіщувачі, що мають протисаботажні зони; контактні датчики, що перевіряють, чи прикріплені вони до контрольованого об'єкта; контроль опору ланцюга сигналізації).

В залежності від конструкції охоронної сигналізації для неї можуть бути передбачені різні завдання. Лише правильно спроектована та реалізована сигналізація, у поєднанні з надійними механічними засобами та організаційними заходами, дає змогу досягти оптимального рівня безпеки.

Одержано 30.03.2012

#

Кондратенко Андрій Анатолійович,

курсант групи ФПТ-09-2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук Кузьменко С. В.

ІДЕОГРАФІЧНИЙ МЕТОД ПРЕДСТАВЛЕННЯ СИСТЕМ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОВС

***Анотація.** В цій науковій роботі розглянуто основи ідеографічного способу представлення інформаційних систем ОВС України та загальний опис систем широкого класу на основі ідеограм.*

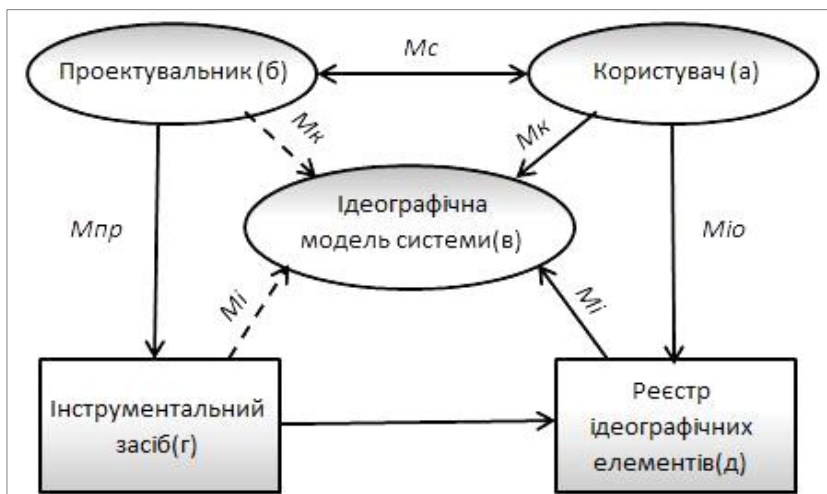
Існує два підходи для представлення інформаційних систем: номотетичний та ідеографічний. Спробуємо зрозуміти в чому полягають їх суттєві відмінності. Номотетичний підхід – це спосіб пізнання, який полягає в порівнянні об'єктів і виявленні загальних закономірностей, а ідеографічний підхід направлений на вивченні одного об'єкта без зіставлення його даних з іншими.

Номотетичний та ідеографічний підходи суттєво відрізняються. По-перше, об'єкт вимірювання в цих способах представлення розуміється зовсім по-різному. Якщо номотетичний підхід представляє поняття об'єкта як набору властивостей, то ідеографічний підхід представляє об'єкт як єдину цілісну систему. По-друге, для кожного підходу характерні різні напрями вимірювань: для номотетичного підходу – виявлення та вимірювання загальних властивостей для всіх об'єктів системи, а для ідеографічного – це розпізнання індивідуальних особливостей об'єкта. По-третє, кожен з підходів має різний характер методів вимірювання: стандартизовані методи вимірювання з одного боку, і проєктивні методики та якісні технології з іншого.

В результаті швидкого розвитку інформаційних технологій, а саме засобів візуалізації різноманітних процесів, з'явилася можливість переходу від номотетичного до ідеографічного способу представлення відомчих інформаційних систем ОВС, які є основним важелем правоохоронної системи України.

Перехід до конкретних особливостей інформаційної системи вимагає подання їх в термінах ідеографічного підходу у вигляді індивідуальних образів. Рішення такого завдання потребує розробки певної індивідуальної моделі, яка дозволить представити як загальні, так і особистісні властивості інформаційних систем. Необхідно також звернути увагу, що людське мислення оперує образами, а не формулами і числам, тому при розробці такої моделі потрібний перехід до широкого використання ідеографічного методу в поєднанні з номотетичним.

Розглянемо інформаційну технологію ідеографічного опису систем широкого класу на основі ідеограм. Основні об'єкти цієї технології зображені нижче на схемі.

Інформаційна технологія реалізується наступним чином: користувач(а) і проектувальник (б), використовуючи мову специфікацій M_c , визначають вимоги до ідеографічного моделювання (опису) тієї предметної області (системи), в якій працює користувач. Проектувальник (б), використовуючи мову проектування M_{pr} та інструментальний засіб (г), створює ідеографічні елементи опису системи і розміщує їх в реєстрі (д). Під час налагодження ідеографічних елементів опису системи, проектувальник (б) використовує мову M_i створення ідеографічної моделі системи (в) і мову команд M_k для управління процесом використання ідеографічної моделі системи (в). Користувач (а), використовуючи мову ідеографічного опису M_{io} , має можливість аналізувати склад реєстру ідеографічних елементів(д) і, використовуючи мову опису ідеографічної моделі M_i системи (в), створює ідеографічну модель (в), а використовуючи мову команд M_k , керує процесом використання ідеографічної моделі системи (в).

Отже, розглянутий ідеографічний опис систем дозволяє управляти системою на основі образів(плану відображення), а не математичних залежностей, схем, діаграм та іншого, що більш природно для людини. Однак реалізація такої взаємодії вимагає розробки інформаційної технології ідеографічного опису систем для конкретної предметної області, що є напрямом подальших робіт в розвитку не тільки правоохоронних інформаційних технологій.

Одержано 28.03.2012

#

УДК 351.74

Лисьонків Олександр Олександрович,
курсант групи ФГБ-10-7 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук, доц. Власенко І. В.

ПІДВИЩЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ ПРАЦІВНИКА МІЛІЦІЇ ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ ПЕЙНТБОЛЬНОГО ОБЛАДНАННЯ

Анотація. Розглянуто перспективи використання пейнтбольного обладнання при підготовці працівників міліції.

Особовий склад підрозділів правоохоронних органів під час несення служби часто знаходяться в екстремальних ситуаціях, в яких піддаються своє життя та життя громадян великому ризику. Приблизно 50 % службового часу працівник міліції знаходиться під дією екстремальних ситуацій. Під дією небезпечних факторів співробітник ОВС у більшості випадків не встигає швидко оцінити обстановку та своєчасно зреагувати на зміни в оперативній обстановці, а це призводить до тяжких наслідків. Причиною цього є невміння діяти у екстремальних ситуаціях. Для оцінки обстановки та прийняття рішення необхідно збільшити час на адаптацію, а це в оперативній обстановці може коштувати життя. Ось чому важливо щоб міліціонер не тільки теоретично знав алгоритм своїх дій, а і неодноразово відпрацьовував екстремальних ситуаціях свої дії до того як опинитися в них. Дуже важливо щоб міліціонер діяв швидше ніж встигав спланувати свої дії, а цього можна досягти лише наполегливими тренуваннями, не тільки в тренувальних залах, тирах, спортмайданчиках, а і в наближеній до реальних умов обстановці. Нажаль, кожен рік гинуть та травмуються працівники міліції під час виконання оперативних задач. Співробітник повинен вміти діяти у будь-якій ситуації та виконувати свої обов'язки незважаючи на навколишні фактори, що впливає на їх боєготовність та боєздатність.

Боєготовність міліціонера складається з великої кількості складових: професійний рівень, фізичні та психологічні здібності, впевненість у власній правоті і у верховенстві закону.

Боєготовність – здатність людини (підрозділів) розпочати і вести активні оперативні (бойові) дії в різних умовах. *Боєздатність* – вміння, а також можливість виконувати будь-які дії в умовах бойового зіткнення.

Отже для закріплення здобутих на тренуваннях навичок необхідні стресові ситуації, та наближену до реальності обстановку, а для цього доцільно використовувати пейнтбольне спорядження. Цей досвід вже давно використовують зарубіжні правоохоронні органи та спецпідрозділи.

Основна мета дослідження:

- ☐ зниження рівня травматизму у правоохоронних органах шляхом підвищення навичок та вмінь;
- ☐ встановити способи підвищення боєготовності та боєздатності за рахунок використання пейнтбольного спорядження;
- ☐ визначити чи можливо за допомогою пейнтболу наблизити правоохоронців до реальних умов бойового зіткнення.

Особливості пейнтбольного відпрацювання оперативних задач:

- ☐ під час пейнтбольного бою впливають такі ж самі небезпечні чинники, як і у вогняному контакті;
- ☐ страх неправильних дій та перед можливістю «загинути»;
- ☐ «ворог» постійно рухається;
- ☐ «ворог» постійно веде вогонь;
- ☐ відпрацьовується взаємодопомога у підрозділі.

Нами були проведені експерименти з використанням пейнтбольного обладнання. В результаті експериментів були отримані наступні результати:

- кількість перемог у боях залежить від кількісних показників, рівня тренуваності особового складу;
- попереднє відпрацювання можливих ситуацій значно збільшує боєготовність та боєздатність підрозділу;
- кількість підготовленого особового складу можна зменшити без змін ефективності дій у разі виконання задач у обмежених просторах.

У наш час швидкими темпами відбувається професіоналізація злочинності. Це відбувається внаслідок залучення злочинцями колишніх правоохоронців та пристосування до навичок працівників міліції. Тому рівень професійної підготовки підрозділів внутрішніх справ не повинен залишатися на одному рівні. Правоохоронці повинні закріплювати здобуті вміння з вогневої, фізичної та тактико-спеціальної підготовки в умовах бойового зіткнення де необхідно застосовувати всі знання одразу, а на планування подальших дій та згадування матеріалу час відсутній. Під час наших експериментів, під час відпрацювання вогняного контакту на пейнтболі, курсанти які перший раз вступали в вогневий контакт частково або повністю втрачали контроль над ситуацією та не могли вчинити жодних дій, а це лише гра. Можна уявити що б було в реальній ситуації. Тому використання пейнтбольного спорядження під вмілим керівництвом може дати поштовх розробленню нових методик тренувань в різних ситуаціях які можна змодельовати на полігоні. В першу чергу повинне йти засвоєння та здобуття навичок за всіма напрямками підготовки, а потім в якості екзамену використовувати пейнтбол де працівники або курсанти зможуть застосувати здобуті знання та оцінити свої психічні та фізичні можливості. Важливе значення має відношення до своєї справи, працівники повинні розуміти, що це не просто гра, а модель реальної ситуації і можливо в майбутньому діяти доведеться саме так. Звичайно зі справжньою зброєю в руках людина буде поводитися інакше, але наявність будь-якої підготовки – це краще ніж її відсутність взагалі тому застосування пейнтболу є важливим кроком у підвищенні боєготовності та боєздатності правоохоронців.

Одержано 29.03.2012

#

УДК 351.74

Лікаренко Олександр Олександрович,
курсант групи ФГБ-10-2

Науковий керівник: канд. техн. наук, доц. Власенко І. В.

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЙ МАЛИХ БОЙОВИХ ГРУП ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

***Анотація.** Досліджено питання ефективності використання малих бойових груп для виконання завдань оперативно-службової діяльності ОВС.*

Актуальність проблеми полягає в необхідності більш якісної та ефективної протидії злочинним проявам, особливо при протидії організованим злочинним групам. Також актуальність дослідження

визначається зростаючою значимістю в сучасних умовах високого рівня індивідуальної та групової бойової готовності, як складової частини професіоналізму співробітників ОВС. Статистика умисних вбивств в Україні і нещасних випадків серед працівників ОВС України при виконанні оперативно – розшукових завдань має тенденцію сталого зростання.

Зростання числа організованих злочинних груп призводить, у кінцевому рахунку, до зростання втрат серед працівників правоохоронних органів. Протидія злочинним угрупованням, бандам, терористичним організаціям є однією з актуальних напрямків діяльності органів внутрішніх справ. Показником ефективності в цьому протидію виступає швидке затримання або знищення злочинців, без втрат серед особового складу підрозділів ОВС

У той же час найбільш якісного рівня підготовки фахівців можна добитися лише на основі досягнень передових знань у галузі науки і практики, які спрямовані на вдосконалення засобів і методів навчання фахівців для Міністерства внутрішніх справ.

На ефективність дій працівників міліції при протидії злочинним проявам, в тому числі і озброєному протидію, найбільший вплив мають:

- ☐ зростання професіоналізму кримінальних елементів;
- ☐ рівень професійної підготовки працівників ОВС;
- ☐ зовнішні та внутрішні чинники оперативної обстановки;
- ☐ технічна оснащеність працівників міліції;
- ☐ оцінка обстановки, організація і планування дій;
- ☐ значення вмінь і знань кожного міліціонера в оперативній обстановці для виконання завдань;
- ☐ неготовність до дій в екстремальних умовах;
- ☐ психологічні проблеми при використанні фізичної сили і зброї;
- ☐ низька професійна підготовка;
- ☐ високий рівень травмування;
- ☐ матеріальне стимулювання;
- ☐ недосконалість нормативної бази;
- ☐ страх перед покаранням.

На сьогодні профпідготовка працівників ОВС вимагає впровадження нових форм і методів роботи, які сприяли б формуванню професійно-важливих якостей і підвищення рівня виконання працівниками міліції оперативно-службових завдань.

Кожен міліціонер який входить до групи спеціального призначення повинен бути «універсальним» (виживання в різних екстремальних ситуаціях, хороша вогняна і тактична підготовка, знання ПМД) тому що від дій працівника у спецоперації або екстремальної ситуації залежить виконання завдання і саме життя напарника, адже втрата одного члена групи може погіршити ефективність групи на 50 %, що може призвести до невиконання завдання і загибелі всієї групи.

Існуюча в даний час тенденція до зростання злочинності в країні вимагає нового підходу до професійної підготовки особового складу органів внутрішніх справ.

□ кількісний склад малих груп залежить від виду виконуваних службово-оперативних задач, ступеню небезпеки, кількості злочинців, інтенсивності фізичного та психологічного навантаження (для міліцейських підрозділів склад групи знаходиться у діапазоні від 3 до 8 осіб);

□ для активної протидії злочинності необхідно більш інтенсивно удосконалювати систему професійної підготовки оперативних підрозділів, а саме малих груп (захоплення, прикриття, штурмових);

□ ефективність дій малих бойових груп залежить від ступеню опрацювання кожної ситуації, які можуть скластися під час виконання задачі.

Одержано 29.03.2012

УДК 623.445

Літвінчук Олег Юрійович,

курсант групи ФПТ-10-3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук, доц. Власенко І. В.

ЗНИЖЕННЯ ВЛУЧНОСТІ СТРІЛЬБИ ПРИ ВИКОРИСТАННІ ЗАСОБІВ БРОНЕЗАХИСТУ

***Анотація.** Досліджено проблему зниження влучності стрільби внаслідок використання засобів бронезахисту та шляхи її подолання.*

З кожним днем збільшується кількість випадків застосування вогнепальної зброї з метою скоєння правопорушень, тому для забезпечення безпеки співробітник правоохоронних органів має можливість використовувати засоби індивідуального бронезахисту, прийоми рукопашного бою, а також згідно зі статтею 15 і 15-1, працівники міліції як крайній захід мають право застосовувати вогнепальну зброю. Наприклад, у 2011 році під час нападу двох озброєних злочинців на Одещині загинуло 2 та отримало поранення 4 працівників міліції. Під час несення служби щорічно гине 17–25 працівників міліції. Тому актуальність теми дослідження не потребує доказів.

З використанням засобів індивідуального бронезахисту виникають труднощі в ефективному застосуванні вогнепальної зброї. Дискомфорт, що відчуває співробітник правоохоронних органів при тривалому носінні бронезилета, а також інші фактори які негативно впливають на функціональну діяльність організму в цілому. Робота має наукову новизну, що полягає у визначенні факторів впливу на боєздатність правоохоронців та встановленні основних закономірностей використання вогнепальної зброї при носінні засобів індивідуального бронезахисту. Практичну значимість роботи важко не переоцінити, рекомендації по роботі необхідно

впроваджувати у системі професійної підготовки українських правоохоронців.

У 2010–2011 роках в Харківському національному університеті внутрішніх справ були проведені дослідження причин та умов зниження точності стрільби при застосуванні засобів бронезахисту. В результаті проведеного огляду літератури встановлено, що в 45 % випадків проти працівників міліції застосовується пістолет Макарова (ПМ), у 40 % випадків – пістолет Токарева, вся інша вогнепальна зброя застосовується в 15 % випадків. Тому для проведення балістичних експериментів був обраний ПМ. Учасники експерименту (офіцери і курсанти ХНУВС) забезпечувалися бронекурткою «Міраж» та бронешоломом «Сфера». Кожна серія містила в собі п'ять пострілів. Було проведено 4 серії: без бронезахисту з однієї руки, без бронезахисту з двох рук, у бронезахисті з однієї руки й у бронезахисті з двох рук. Результати експериментів вказують на суттєвий вплив носіння засобів індивідуального бронезахисту на влучність стрільби.

Сам факт застосування вогнепальної зброї впливає на фізіологічний стан людини, а застосування бронезахисту збільшує цей шкідливий вплив. У результаті проведених експериментів були отримані наступні результати: при стрільбі без засобів захисту частота серцевих скорочень збільшилася в порівнянні з ЧСС до стрільби на 12 %; при стрільбі в засобах захисту ЧСС збільшилася в порівнянні з ЧСС до стрільби на 16 %. Вплив бронеодягу при стрільбі на пульс – не єдиний несприятливий фактор. Співробітники відзначають дискомфорт, підвищення температури, втому. В результаті впливу цих факторів знижувалася точність стрільби: при стрільбі з однієї руки точність знизилася на 25 %, при стрільбі з двох рук точність знизилася на 16,5 %.

Динамічне навантаження впливає на ефективність стрільби з вогнепальної зброї у засобах бронезахисту, однак під час швидкоплинної вогневої сутички попереднє навантаження несуттєво знижує точність стрільби. В той же час довге попереднє носіння засобів індивідуального бронезахисту впливає на боєздатність працівників міліції і на їх здатність ефективно використовувати зброю.

При використанні вогнепальної зброї рекомендуємо враховувати конструктивні особливості бронежилетів, а саме: наявність шийно-коміркової секції, пахової секції, металевих і керамічних бронеелементів, сполучних і фіксуючих ременів тощо. Обов'язково необхідно враховувати експлуатаційні властивості засобів індивідуального бронезахисту: маси, гнучкості, можливості скритого носіння, камуфляж, площу захисту і т.д. Особливо ефективно можна використовувати тверду поверхню бронежилета при приготуванні і стрільбі.

Виникає проблема навчання володінню вогнепальною зброєю при використанні засобів індивідуального бронезахисту. Її рішення потребує ретельного аналізу суперечностей, а практичний досвід співробітників органів внутрішніх справ внесення корективів, порад що до покращення навичок стрільби.

Одним з основних шляхів підвищення бойової готовності співробітників правоохоронних органів є вибір методів навчання і вміле їх використання в навчальному процесі. При цьому потрібно враховувати специфіку використання дій і прийомів в засобах індивідуального бронезахисту в процесі оперативної діяльності.

На даний момент ці питання недостатньо розглянуті. У спеціальній літературі і в службовій практиці ОВС не вистачає науково обґрунтованих даних про правила, поради використання вогнепальної зброї при застосуванні засобів бронезахисту, рекомендації по методиці швидкого застосування вогнепальної зброї. Життя показує, що працівники органів внутрішніх справ продовжують гинути при виконанні службових обов'язків через незнання, невміння швидкого і точного використання вогнепальної зброї в засобах бронезахисту.

Одержано 29.03.2012

УДК 623.445

Лях Богдан В'ячеславович,

курсант групи ФПТ-10-3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук, доц. Власенко І. В.

ВПЛИВ ЗАСОБІВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО БРОНЕЗАХИСТУ НА ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ ТА БОЄЗДАТНІСТЬ ПРАЦІВНИКА МІЛІЦІЇ

***Анотація.** Досліджено вплив засобів індивідуального бронезахисту на здатність виконання працівниками міліції поставлених перед ними завдань.*

Актуальність теми дослідження полягає у необхідності забезпечити особисту безпеку працівникам міліції. Життя та здоров'я громадян України є найвищою цінністю нашої держави – це конституційна норма. На озброєні правоохоронних органів знаходиться великий спектр засобів індивідуального бронезахисту (бронежилети, шоломи, щити та щитки) (ЗІБ). Наукова новизна полягає у визначенні ступеня впливу на боєздатність працівників міліції при носінні ЗІБ. Практичне значення роботи також не можливо переоцінити.

Працівники міліції під час несення служби підлягають впливу факторів таких як:

- фактори зовнішнього середовища;
- фактори фізичної готовності працівника ОВС;
- фактори психологічної готовності працівника ОВС;
- фактор часу;
- фактор комплектності екіпіровки та озброєння,

Ці фактори впливають на професійну працездатність та боєздатність правоохоронців. Знаходячись у засобах індивідуального бронезахисту працівник міліції повинен вміти правильно вибрати за розміром засіб

індивідуального броне захисту (малий за розміром бронежилет має меншу площу захисту, а великий при пересуванні буде бовтатися на тілі та постійно зміщатися відкриваючи ділянки тіла), правила вдягання (дуже перетягнутий бронежилет затискає грудну клітину, а незатягнутий при русі б'ється по грудній клітині, тощо), носіння його та способи відпочинку від впливу фізичних факторів засобів пасивної оборони (вага, скованість рухів, тощо). У протилежному випадку значно знижуються працездатність, боєздатність, а виконання службових обов'язків може знизитись майже повністю, у зв'язку з відволіканням на поправлення та інші некомфортні відчуття. Одним із негативних факторів, може стати температура навколишнього середовища, зокрема в літку.

Анкетування, яке проводилося в 2010–2011 році з офіцерським складом підрозділів ОВС різних регіонів України вказало, що тільки 61,4 % опитаних здатні правильно вибрати тип бронежилету в залежності від виду загрози, 58,3 % – здатні встановити стан бронежилету та доцільність його подальшого використання, 73,6 % респондентів здатні повністю оцінити захисні властивості бронежилетів. Ці цифри вказують на незадовільний стан у підтриманні особистої безпеки працівниками міліції при використанні засобів пасивної оборони. Враховуючи закони комбінаторики, навички практичного використання засобів індивідуального броне захисту мають тільки 27,7 % опитуваних. Виходячи з того, що знання та вміння офіцерського складу перевищують рівень знань рядового працівника міліції, відсоток правильного застосування засобів захисту рядовим складом міліції буде ще меншим. Це може призвести до підвищення рівню травматизму та загибелі серед працівників міліції.

Згідно з опитуванням, яке було проведено у 2010–2011 році з особовим складом різних служб та підрозділів ОВС з різних регіонів України, працівники міліції вважають, що наявність засобів індивідуального бронезахисту захисту на міліціонері знижує ймовірність злочинного нападу на нього, чим пояснюється підвищення почуття впевненості у працівника

Здійснюються численні напади на працівників міліції. Правова регламентація затримання злочинця вимагає не тільки фізичної сили, витривалості, володіння бойовими мистецтвами, знання правил застосування фізичного впливу чи спеціальних засобів (це завдання фізичного виховання і бойової підготовки), а й уміння належним чином використовувати фізичну силу. Йдеться про фізичну культуру, тобто про культуру фізичних дій як необхідний компонент спеціальної професійної культури правоохоронця.

Фізична культура – це знання працівникам міліції правил застосування фізичного впливу, свідоме ставлення та психологічну готовність до застосування фізичної сили, уміння використовувати

спеціальні прийоми при затриманні правопорушника, навіть під час перебування у засобах індивідуального бронезахисту.

В роботі ми прийшли до наступного висновку, що кожний вид службової підготовки та відповідні йому навчальні дисципліни, безумовно, дуже важливі складові. Однак необхідно проводити заняття, які будуть містити комплексні дисципліни по спеціальній, вогневій, фізичній підготовках. Це буде кращим підходом до організації навчання і дасть вагомі результати при використанні знань на практиці.

#

Одержано 29.03.2012

УДК 65.012.8

Місюк Альона Вікторівна,

курсант групи ФПТ 08-3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Манжай О. В.

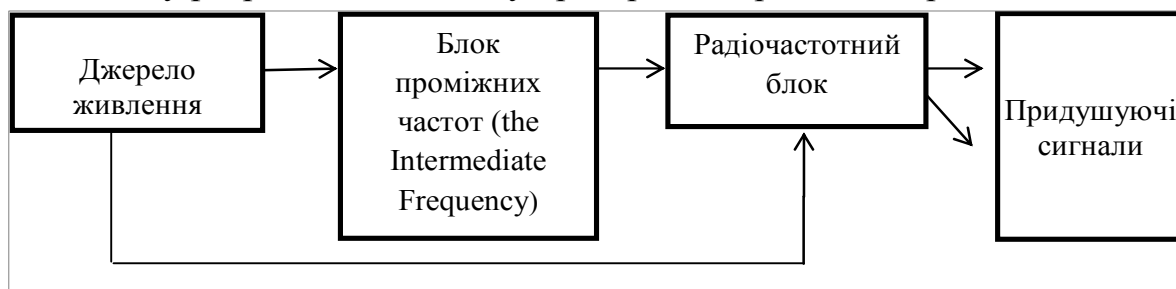
РОЗРОБКА МАКЕТУ ПРИСТРОЮ БЛОКУВАННЯ РОБОТИ МОБІЛЬНИХ ТЕРМІНАЛІВ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ ЗА СТАНДАРТОМ GSM 900/1800 МГц

***Анотація.** запропоновано макет пристрою, який блокуватиме роботу мобільних терміналів, що працюють за стандартом GSM 900/1800 МГц.*

Засоби мобільного радіозв'язку використовується як канал витоку інформації. Так, багато радіозакладних пристроїв експлуатують метод передачі інформації по каналу GSM, що призводить до витоку інформації через мобільний термінал шляхом його дистанційної активації, а також включає можливість використання радіопередавальних пристроїв, які працюють за стандартом GSM, в якості закладного пристрою. Найбільш вразливими місцями для здійснення таких атак є конференц-зали, суди, бібліотеки, аудиторії тощо.

Одним із способів нейтралізації вказаного каналу витоку інформації є встановлення у належних місцях пристроїв, що перешкоджатимуть використанню засобів GSM-зв'язку, тобто зроблять їх «непрацюючими». Такі пристрої відомі, як «GSM-придушувачі» і використовуються в основному як електронний пристрій для контрзаходів.

Схему розробленого макету пристрою зображено на рис. 1.

Рис. 1. Функціональна схема пристрою

Робота пристрою організована за методикою, що має назву DOS. У цій методиці, пристрій передає сигнал/шум так, щоб зменшити відношення сигнал/шум (SNR) на засобі GSM-зв'язку до його мінімального значення. Цей вид завад має назву радіоелектронне придушення. Пристрій працює за принципом утворення «білого шуму» в діапазоні частот GSM 900–1800 МГц. Сформовані електромагнітні коливання створюють завади в каналі прийому мобільного телефону, що не дозволяє йому встановити стабільне з'єднання з базовою станцією. Для створення необхідної потужності сигналу використовується підсилювач.

Вказаний пристрій може бути використаний у підрозділах органів внутрішніх справ та інших правоохоронних органах для забезпечення конфіденційності інформації, яка циркулює у виділених приміщеннях.

Одержано 27.03.2012

#

УДК 519.673

Резь Віталій Вікторович,

курсант групи ФПТ-09-2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук Кузьменко С. В.

БАГАТОФАКТОРНЕ ОЦІНЮВАННЯ ОБ'ЄКТІВ КОНТРОЛЮ ДИСКРЕТНИХ РОЗПОДІЛЕНИХ СИСТЕМ В ОВС

***Анотація.** Дана робота присвячена багатофакторному оцінюванню об'єктів контролю в дискретних розподілених системах, якими являються районні відділи органів внутрішніх справ України.*

До чергових частин райвідділів органів внутрішніх справ з певною періодичністю звертається значна кількість громадян. Своєчасне і правильне реагування працівників органів внутрішніх справ на заяви, скарги та пропозиції гарантує надійну охорону прав і законних інтересів громадян, і одночасно сприяє забезпеченню громадського порядку та громадської безпеки.

В органах внутрішніх справ України безперервно виконуються операції по переміщенню даних про злочинні посягання від безлічі громадян до безлічі міських відділів через районні відділи ОВС. Так як районні відділи міліції розміщені відносно далеко один від одного, розкидані по регіонах, але представляються єдиною об'єднаною системою – системою Міністерства внутрішніх справ України, то їх можна розглядати як дискретні розподілені системи.

В загальному випадку, такі системи виконують операції по переміщенню даних про злочинні посягання, події від множини громадян $S = \{s : s = \overline{1, k}\}$ до множини міських відділів ОВС $R = \{r : r = \overline{1, c}\}$, а також включає центри приймання, реєстрації заяв і повідомлень про злочини, інші правопорушення й події $C = \{c : c = \overline{1, n}\}$, якими являються районні відділи ОВС. Сукупність районних відділів ОВС здійснює перетворення дискретних вхідних даних про правопорушення, злочини та інші події у дискретні вихідні дані для подальшого аналізу.

Для визначення стану системи в будь-який момент часу використовується підсистема контролю, яка повинна володіти певними якісними характеристиками, а саме: готовність, оперативність, швидкодія та інші.

Існує багато параметрів оцінки стану системи, тобто станів безлічі районних відділів ОВС $S = \{s: s = \overline{1, n}\}$, якими характеризуються різні сторони діяльності цих частин по прийнятті, реєстрації заяв і повідомлень про злочини, інші правопорушення й події, організації негайного реагування на них та подальшого розкриття.

В результаті аналізу характеристик діяльності районних відділів і завдань, що вирішуються системою виділяють склад параметрів системи.

Так як кількість контрольованих параметрів в підсистемі контролю велика, то зменшення її можна виконати шляхом їх згортки на основі рішення задачі ідентифікації моделі багатофакторного оцінювання безлічі критеріїв. У загальному випадку задача багатофакторного оцінювання досягається завданнями структурної та параметричної ідентифікації. Завдання структурної ідентифікації полягає у виборі виду моделі, а параметричної – в підборі найкращих значень параметрів моделі.

Вводяться групування критеріїв за певними ознаками, оскільки безліч критеріїв характеризують конкретні показники об'єктів контролю, що належать до визначених груп показників. Для прикладу можна взяти критерій розкриття злочинів у районі. Кожного виду правопорушення чи злочину призначається свій коефіцієнт, розмір якого буде залежати від тяжкості, пріоритету розгляду справи та ін. В результаті аналізу буде отриманий показник, у вигляді якогось конкретного числа. Ця цифра буде направлятися до міського відділу, де буде здійснюватися подальший її аналіз, і визначення обстановки в районах і прийняття певних заходів.

Тоді, якщо для кожної групи виконати згортку критеріїв на основі розв'язання задачі параметричної ідентифікації, то в результаті отримаємо значення для кожної з груп критеріїв. Дану задачу можна розв'язати з використанням методів побудови функції загальної корисності, а також методів на основі компараторних схем.

#

Одержано 28.03.2012

УДК 004.4

Яненко Тетяна Станіславівна,
курсант групи ФПТ-08-2 ХНУВС
Науковий керівник: Струкова О. В.

ІНФОРМАЦІЙНО-ДОВІДКОВА СИСТЕМА ОБЛІКУ КОНТРОЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ

***Анотація.** У багатьох службах та підрозділах органів внутрішніх справ процеси інформатизації та комп'ютеризації розгортаються досить повільно. Значна доля роботи часто виконується застарілими методами, вручну, без використання сучасних технологій, у зв'язку з чим ефективність роботи значно знижена.*

Окремі види діяльності досить легко автоматизувати, і зокрема це стосується роботи з документами. Адже більшість документів реєструється в письмовому вигляді, що ускладнює їх облік, контроль за термінами виконання та оперативну підготовку звітів, довідок.

Для вирішення цієї проблеми пропонується розробка інформаційно-довідкової системи, призначеної для реєстрації контрольних документів, які мають обмежений термін виконання та знаходяться на контролі в керівництва, обліку їх виконання та вирішення різних супровідних задач.

Для ефективної роботи з контрольними документами інформаційно-довідкова система має забезпечувати такі функції:

1. **Постановка на облік контрольних документів** (додавання записів в базу даних). Обов'язковими даними для ідентифікації об'єкту контролю є: 1) номер, дата, назва та тип документу; 2) звідки надійшов документ; 3) посада, звання та ПІБ виконавця; 4) терміни виконання документу; 5) дата відмітки про виконання та строк виконання.

2. **Наповнення та редагування словників.** Передбачається використовувати словники для наповнення системи новими даними та для внесення змін.

3. **Редагування окремих полів.** Впродовж терміну виконання тієї чи іншої задачі можуть виникати підстави для змінення строку її виконання, передоручення або прийняття рішення про неможливість її виконання. Необхідно зафіксувати ці зміни, а також вказати, ким вони санкціоновані та в якому документі зазначені.

4. **Вчасне оповіщення про наближення строків контролю документу.** Враховуючи кількість документів, які надходять до підрозділів та стають на контроль, своєчасне нагадування про строки їх виконання покращує організацію роботи, допомагає визначити її слабкі місця та запобігає порушенню встановлених термінів.

5. **Підготовка звітів** (вибірки за певними фільтрами, сортування тощо). Зокрема, це стає у нагоді під час підготовки звітів про виконання планів роботи підрозділу за певний період.

По закінченні розробки інформаційно-довідкової системи може бути впроваджена в діяльність практичних підрозділів лінійного та регіонального рівня, що дозволить впорядкувати облік та виконання контрольних документів, автоматизувати пошук інформації та підготовку звітів, значною мірою сприятиме переходу до безпаперових технологій в діяльності практичних підрозділів ОВС.

Одержано 28.03.2012

#

СЕКЦІЯ 6
ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ. ПРОБЛЕМИ
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ТА РОЛЬ ОВС В
ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЇХ ВИРІШЕННЯ

УДК 330.1:338.46

Антоненко Дарина Сергіївна,
студент групи МЕ-10 Харківського державного
університету харчування та торгівлі
Науковий керівник: канд. екон. наук, проф. Ушакова Н. Г.

ЧИННИКИ СУЧАСНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ СФЕРИ ПОСЛУГ

***Анотація.** Виділено основні чинники сучасної модернізації сфери послуг, обґрунтовано напрями подолання «хвороби витрат У. Бомола».*

У ході становлення постіндустріальної економіки різко зростає актуальність проблематики сфери послуг як системоутворюючого сектора господарства. Говорячи про роль сфери послуг у функціонуванні економіки, не можна не сказати про якість і кількість використовуваних у ній факторів виробництва. Основним виробничим ресурсом цієї сфери є праця. Тому збільшення випуску багатьох галузей сфери послуг, природно, не могло відбутися без збільшення числа зайнятих в цих галузях і відповідно витрат на оплату їхньої праці, зокрема, в більшості галузей сфери послуг, що надають переважно неринкові послуги (освіта, охорона здоров'я, наука і наукове обслуговування, культура і мистецтво).

В економічній науці утвердилося уявлення про порівняно низькі темпи зростання продуктивності в сфері послуг, так званий ефект «хвороби витрат У. Бомола». У цьому випадку безперервне розширення її позицій в господарстві повинно призводити до зниження ефективності на макрорівні. Однак це явно не узгоджується з реальністю і довгостроковий тренд розширення сфери послуг не супроводжується регресом. Серед змін, які закріпили роль лідера за сферою послуг, слід виділити перехід галузей на новий технологічний уклад, основу якого складають інформаційно-комунікаційні технології, що повною мірою відповідають специфіці виробництва багатьох видів неречового продукту. Прогрес технологій супроводжувався якісними зрушеннями в системах організації, управління і структурі виробництва. Суттєво змінилася інституційна структура, політика приватизації і дерегулювання ряду ринків, що призвело до вивільнення ділової активності, посилення конкуренції, в тому числі і в глобальному господарському просторі. Чималу роль у цьому зіграли заходи економічного та адміністративного характеру.

У результаті відбулася всебічна модернізація сфери послуг, радикальна зміна її традиційних характеристик. Багато галузей спираються

на технологічно складний та інноваційний виробничий апарат і пропонують широке розмаїття високоякісного продукту. У цьому сегменті послуг концентрується робоча сила високого рівня освіти та кваліфікації. Поняття «послуги» в масовому сприйнятті все більше ототожнюється з комплексом високотехнологічних та інтелектуальних ділових і фінансових послуг, а також з галузями науки, освіти та охорони здоров'я. Хвиля оновлення захопила і традиційні галузі – торгівлю, транспорт, побутові послуги, рекреаційні галузі тощо.

Науковий потенціал сфери послуг серйозно зростає за рахунок державного фінансування. І тут стверджується розвинена в індустрії практика участі держави у фінансуванні проектів в партнерстві з бізнесом і некомерційним сектором. Безсумнівна першорядна роль послуг у накопиченні нематеріальних активів (людських, організаційних, управлінських та ін.), які, істотно доповнюючи інвестиції в матеріальний капітал, виступають в якості стратегічного ресурсу соціально-економічного прогресу і конкурентоспроможності. Інтегруючись у відтворювальний процес в якості проміжної його ланки, нові види такого роду послуг формують нематеріальну інфраструктуру, що забезпечує накопичення наукового знання і передового досвіду в галузі технологій, управління, організації виробництва і праці, а також дифузії інновацій в рамках всього господарства. З їхньою діяльністю багато в чому пов'язані високий динамізм та ефективність інформаційної революції. Ефект інформаційно-комунікаційних технологій – аж ніяк не фантом, але виявляється він не стільки в сфері їх виробництва, скільки в галузях-споживачах, і найбільш чітко виражений у зростанні продуктивності в сфері послуг, що впливає на економіку в цілому, зокрема на ефективність використання ресурсів і більш повне задоволення суспільних потреб.

Одержано 31.03.2012

#

УДК 658

Божидай Ірина Ігорівна,
студент групи ЕП-50 Харківського національного
університету будівництва та архітектури
Науковий керівник: д-р екон. наук, проф. Іванілов О. С.

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ УКРЗАЛІЗНИЦІ ЗА МЕТОДОМ ФІРМИ «ДЮПОН»

***Анотація.** У тезах розглянуто факторний аналіз рентабельності та метод фірми «Дюпон».*

Залізничний транспорт України є провідною галуззю в дорожньо-транспортному комплексі країни, який забезпечує 82 % вантажних і майже 50 % пасажирських перевезень, здійснюваних всіма видами транспорту. Ефективна діяльність Укрзалізниці створює сприятливі умови для

успішного функціонування та розвитку регіонів та країни в цілому. За таких умов найбільш актуальним постає завдання щодо підвищення рентабельності її діяльності. При оцінці ефективності роботи залізничного транспорту важливим питанням є рівень рентабельності. Необхідно не тільки його збільшувати за рахунок збільшення перевезень, а оптимально використовувати наявні ресурси для надання достатньої кількості послуг з перевезень, більш ефективно використовувати наявний парк, виявляти непродуктивні основні засоби та проводити їх оновлення чи ліквідацію. Рентабельність – узагальнюючий показник економічної ефективності виробництва, що характеризує співвідношення між результатами виробничо-господарської діяльності і затратами на виробництво продукції, тобто показує дохідність, прибутковість. Конкурентний рівень прибутковості власного капіталу є основним стимулом нарощування обсягів виробництва в тій чи іншій галузі, основним індикатором ефективності діяльності суб'єкта підприємницької діяльності і, власне, фінансовою основою його функціонування. Вивчення публікацій з фінансової тематики показує, що існують різноманітні підходи до визначення зазначеного показника та чинників, що його формують. Зазвичай така оцінка здійснюється за допомогою фінансових коефіцієнтів, однак, все частіше фахівцями застосовуються системний та комплексний підхід до аналізу за допомогою моделей взаємозв'язку фінансових індикаторів. Саме тому, як методологічну основу для дослідження було запозичено систему, названу на честь американської ТНК Дюпон, фінансові аналітики якої вперше ввели даний метод аналізу в практику. Їх заслуга в тому, що вони визнали основним індикатором ефективності діяльності підприємства та стимулятором виробництва рівень прибутковості власного капіталу. Перш за все, аналізується тенденція зміни показника рентабельності власного капіталу. Потім, використовуючи формули розкладу цього показника на фактори, визначається, який з факторів і в якій мірі впливає на результативний показник. Існує декілька варіацій методу, які відрізняються ступенем деталізації. Найбільш повно враховує фактори, які впливають на рентабельність власного капіталу, рівняння фірми «Дюпон», що складається з п'яти факторів:

$$ROE = \frac{ЧП}{ВК} = \frac{ЧП}{ЕВТ} \times \frac{ЕВТ}{ЕВІТ} \times \frac{ЕВІТ}{Ор} \times \frac{Ор}{А} \times \frac{А}{ВК} \quad (1)$$

де ROE – дохідність власного капіталу; ЧП – чистий прибуток, тис. грн; ЕВТ – прибуток до сплати податків, тис. грн; ЕВІТ – прибуток до сплати відсотків і податків, тис. грн; Ор – реалізація товарів, робіт, послуг, без акцизів та ПДВ, тис. грн; А – сумарні активи компанії, тис. грн; ВК – акціонерний капітал підприємства, тис. грн. Рівень рентабельності власного капіталу Укрзалізниці у 2009 році становив 1,3 %, а в 2010 – 17,2 %. Проведений факторний аналіз за допомогою методу ланцюгових підстановок дозволяє робити висновок, що збільшення рівня рентабельності власного капіталу Укрзалізниці на 16 % в 2010 році відносно 2009 року головним чином обумовлене збільшенням операційної рентабельності (на

1275 %) та збільшенням оборотності активів на 33,33 %. Негативними факторами впливу є збільшення податкового тягаря на 125 % та зниження дохідності активів на 100 %.

Одержано 31.03.2012

#

УДК 342.95

Володіна Ольга Василівна,
курсант групи ІКМ-10-9 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Павленко Н. В.

ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН У БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ

Анотація. *В тезах аналізується досвід зарубіжних країн у боротьбі з корупцією. Виділені особливості антикорупційних заходів країн, що мають позитивні результати в цій сфері.*

Вирішення питання щодо подолання корупції є актуальним не лише в Україні, але й у більшості країн світу. Зменшення рівня корупції вимагає вивчення та втілення в життя закордонного досвіду боротьби із цим вкрай негативним соціальним явищем, в першу чергу, успішно діючих в інших країнах політичних, правових, економічних та організаційних механізмів подолання корупції. Особливо актуальним це завдання стає за відсутності в Україні власного реально діючого механізму протидії корупції.

У Великій Британії система антикорупційних механізмів врегульована на законодавчому рівні. На відміну від традиційних правових принципів, закони вимагають від посадових осіб доводити свою невинуватість. Друга особливість – це надзвичайно висока роль громадської думки. Здебільшого громадські дебати точаться навколо питань, пов'язаних з лобіюванням і купівлею політичного впливу, моральним кліматом, зловживаннями службовців місцевих органів влади, поліції, митної служби тощо.

В основу боротьби з корупцією в Німеччині покладено завдання знищення матеріальної, насамперед фінансової, бази злочинних угруповань. Це досягається двома шляхами: конфіскаційним (конфіскація майна) і створенням належної правової бази для унеможливлення «відмивання брудних грошей». Особливо слід виділити обов'язок банківських установ надавати правоохоронним органам інформацію про операції з грошима у розмірі понад 20 тис. євро. Законодавчі, організаційні, кадрові та інші заходи Уряду унеможливають зловживання державним службовцем своїм посадовим становищем.

Японський досвід боротьби з корупцією доводить, що відсутність єдиного кодифікованого акту, направленого на боротьбу з корупцією, не перешкоджає ефективному вирішенню проблеми. Норми антикорупційного характеру містяться в багатьох національних законах. В Японії пріоритетними у сфері боротьби з корупцією стали заходи контролю коштів політичних партій (підзвітність політичного керівництва, реформа фінансування політичних партій і кампаній); реформа державної служби

(гідна оплата праці, система стимулів); забезпечення громадських свобод (система соціально-правового контролю і морального тиску на політиків з боку громадянського суспільства).

У США накопичено найбільший досвід боротьби з корупцією. Демократичний режим хоча і не гарантує свободу від корупції, але принаймні забезпечує більше можливостей для боротьби з нею. По-перше, конкуренція партій викриває корупцію правлячої верхівки. По-друге, свобода слова дозволяє пресі контролювати державних службовців. Громадянське суспільство, як інститут властивий демократичному режиму, здатний підвищити ефективність діяльності незалежних комісій по боротьбі з корупцією.

Отже за кордоном антикорупційна діяльність розвивається у бік використання всього арсеналу засобів боротьби і з акцентом на попередження. Боротьба з корупцією – це доволі тривалий процес, тому дуже важливо вчасно почати виховувати кваліфікованих спеціалістів для попередження її розвитку у майбутньому, використовуючи позитивний міжнародний досвід. На сьогодні Україна знаходиться на початковому етапі боротьби з корупцією, що доводить 152 місце у рейтингу Transparency International в 2011 році. Однак, державою обрано правильний шлях. На даний час проблема корупції в Україні являє собою серйозну перепону для подальшого розвитку нашої молодोї країни, але за умови наявності політичної волі та ведення послідовної державної політики її можна перемогти.

Одержано 31.03.2012

#

УДК [338.467:34](477)

Ганнус Вікторія Геннадіївна,

студент групи СФдср-11-01 СФ ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Лук'янихіна О. А.

РИНОК ЮРИДИЧНИХ ПОСЛУГ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

***Анотація.** У статті досліджено сутність та особливості функціонування ринку юридичних послуг. Окреслено загальні тенденції його розвитку в Україні.*

В Україні ринок юридичних послуг знаходиться у процесі становлення. Це стосується як його інфраструктури, так і маркетингу, формування попиту і пропозиції на певні види юридичних послуг у суб'єктів ринку.

Ринок юридичних послуг (РЮП) – це сукупність трансакцій, об'єктом яких є певні професійні дії фахівців із права з надання на комерційній основі юридичної допомоги фізичним та юридичним особам. Він є соціально – економічним механізмом, який забезпечує передавання та

прийняття прав власності на особливий об'єкт купівлі-продажу – юридичну послугу.

До суб'єктів РЮП належать клієнти (замовники), метою яких є вирішення певних проблем за допомогою фахівців з права та юристи, що надають юридичні послуги. З боку пропозиції головними суб'єктами на ринку юридичних послуг України є представництва та філіали транснаціональних юридичних компаній, фірми з іноземним капіталом, вітчизняні юридичні фірми різних форм власності, приватні юристи, адвокати та юридичні консультації обласних колегій адвокатів.

Агрегованими групами юридичних послуг є: адвокатські послуги, нотаріальні послуги, юридичні консультації, інші юридичні послуги. Найзатребуванішими послугами є нотаріальні та послуги адвоката. Іншу частину становлять юридичні послуги та консультації з різної тематики.

Попит на РЮП України формують підприємства різних форм власності: державні підприємства, акціонерні товариства, державні органи й громадські організації, іноземні фірми й інвестори, населення.

На українському РЮП існує значний потенційний попит щодо юридичних послуг, можливість трансформації якого сьогодні визначається багатьма чинниками, зокрема, розвитком економіки й ефективністю ринкових реформ, зміцненням законності й правопорядку, зростанням правової культури, підвищенням професійного рівня.

РЮП характерні асиметричний розподіл інформації, висока невизначеність і, як наслідок, значна величина трансакційних витрат фахівців з права та їх клієнтів. Ефективність системи функціонування РЮП забезпечується наявністю оптимальної чисельності професійних учасників та сприятливим нормативно-правовим полем.

Нажаль, сучасний рівень розвитку системи послуг, якість та види послуг, їх доступність для населення значно відстають від потреби людей. При цьому для вітчизняного РЮП є характерним: інформаційна закритість ринку, значний обсяг тіньових контрактів; скорочення витрат на професійні юридичні послуги; – встановлення фіксованих гонорарів та гонорарів успіху, сплата яких пов'язана із результатом для клієнта; диверсифікація звернень до юридичних радників в залежності від їх спеціалізації та репутації у певній сфері, а звідси, тенденція до поглиблення спеціалізації юридичних радників; автоматизація надання певних юридичних послуг і зменшення їхньої вартості; звернення до юридичних радників для отримання допомоги у складних / вузькоспеціалізованих питаннях; надання клієнтами переваги послугам «замінникам» як альтернативи юридичним послугам.

Для розвитку сфери послуг в Україні має значення покращення в країні соціально-економічної ситуації, поліпшення інвестиційного клімату і залучення додаткових інвестицій, забезпечення стабільності фондових ринків та підвищення правової культури громадян. Ті практики, які здатні забезпечити потреби клієнтів у перспективних сферах української

економіки, зокрема, у сфері інтернет-технологій і комунікацій, сільському господарстві, енергетиці, будуть мати позитивні тенденції.

Одержано 28.03.2012

УДК 336.07

Гевлич Кристина Вадимівна,

студент групи ФНдср-09-1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Куштим В. В.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

***Анотація.** В статті розглянуті теоретичні підвалини місцевих фінансів зокрема, та бюджетної системи України в цілому. Обрана тема є актуальною в умовах ринкової економіки та в умовах реформування бюджетної системи України.*

Сучасні трансформаційні процеси в Україні визначають нові підходи до формування взаємовідносин у системі державного і місцевих бюджетів. Місцевий бюджет – це централізований фонд фінансових ресурсів окремого бюджету (бюджету місцевого самоврядування), один з головних каналів доведення до населення кінцевих результатів виробництва. Через нього суспільні фонди споживання розподіляються між окремими групами населення. Органи місцевого самоврядування забезпечують задоволення основних життєвих потреб населення у сферах, віднесених до ведення місцевого самоврядування, на рівні не нижче мінімальних державних соціальних стандартів, виконання яких закріплено законодавчо.

До доходів місцевих бюджетів зараховуються місцеві податки, збори та штрафи. До власних доходів місцевих бюджетів належать:

- доходи від приватизації та реалізації муніципального майна;
- не мене 10 % доходів від приватизації державного майна, що знаходиться на території місцевої освіти, що проводиться відповідно до Державної програми приватизації;
- доходи від здачі в оренду місцевого майна, включаючи оренду нежитлових приміщень і місцевих земель;
- платежі за користування надрами та природними ресурсами, встановлені відповідно до законодавства України;
- доходи від проведення місцевих грошово-речових лотерей;
- штрафи, що підлягають відрахуванню до місцевих бюджетів відповідно до державних законів;
- державне мито, встановлене відповідно до законодавства України;
- не менше 50 % податку на майно підприємств (організацій);
- прибутковий податок з фізичних осіб, які займаються підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи.

До власних доходів місцевих бюджетів належать також частки державних податків, розподілені між бюджетами різних рівнів і закріплені за місцевими утвореннями на постійній основі. До них відносяться:

Актуальні проблеми сучасної науки і правоохоронної діяльності. Харків, 2012

- частина прибуткового податку з фізичних осіб у межах не менше 50 %;
- частина податку на прибуток організацій у межах не менш 5 %;
- частина акцизів на спирт, горілку і лікєро-горілчані вироби в межах не менше 5 %;
- частина акцизів на інші підакцизні товари (за винятком акцизів на мінеральні види сировини, бензин, автомобілі, імпорітні підакцизні товари) в межах не менше 10 %.

Відповідно до Бюджетного кодексу України виключно з місцевих бюджетів фінансуються наступні функціональні види витрат:

- утримання органів місцевого самоврядування;
- формування місцевої власності і її управління;
- організація, утримання і розвиток закладів освіти, охорони здоров'я, культури, засобів масової інформації;
- зміст муніципальних органів охорони громадського порядку;
- організація, утримання і розвиток муніципального житлово-комунального господарства;
- муніципальне дорожнє будівництво та утримання доріг місцевого значення;
- благоустрій та озеленення територій місцевих утворень;
- забезпечення протипожежної безпеки;
- охорона навколишнього природного середовища на територіях місцевих утворень;
- обслуговування і погашення муніципального боргу;
- цільове дотування населення.

Питання формування доходів місцевих бюджетів та побудови системи бюджетного вирівнювання за умов проведення державної регіональної фінансової політики відповідно до Європейської хартії про місцеве самоврядування, дослідженні ще не досить повно. У процесі побудови бюджетної системи в країні мало використовується зарубіжний досвід, а при визначенні доходних баз місцевих бюджетів майже не застосовуються ефективні економіко-математичні моделі. Успішний розвиток процесу становлення місцевих фінансів в Україні можливий лише за проведення в країні широкомасштабної адміністративної реформи.

Одержано 31.03.2012

#

УДК 336.748.12

Гога Ірина Вікторівна,
студент групи СФдср-10-1 СФ ХНУВС
Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Сапич В. І.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ

***Анотація.** Розглянуто теоретичні основи сутності і причин інфляції, зроблено аналіз особливостей дії чинників інфляції в Україні як на початку 1990-х рр., так і в сучасних умовах.*

Існує два основних теоретичних підходи щодо інфляції: кейнсіанська теорія інфляції і монетаристська кількісна концепція. Відповідно до поглядів Дж. Кейнса, «справжня» інфляція виникає тільки тоді, коли економіка країни досягає рівня повної зайнятості, до цього моменту зростання грошової маси впливає не на рівень цін, а на обсяг виробництва. Невелика («повзуча») інфляція має, на думку кейнсіанців, корисний ефект, супроводжуючи зростання виробництва і доходу. Монетаристи, навпаки, не розглядають інфляцію як «неминучу плату» за досягнення високого рівня зайнятості. Вони вказують на існування «природного рівня безробіття», що жорстко визначений умовами ринку праці і не може бути змінений державною політикою.

До основних причини інфляції економічна теорія відносить грошово-кредитну емісію, монополістичні тенденції в економіці, структурну розбалансованість економіки, слабкість валютно-фінансової системи.

На початку 1990-х рр. основними причинами розвитку інфляції були: низький рівень ефективності виробництва та якості продукції; державний монополізм і відсутність конкуренції; спотворена структура виробництва з низькою часткою предметів споживання; надмірне зношення основних фондів; гіпермілітаризація (в радянський час Україна, займаючи 2,6 % території СРСР, виробляла 38 % його озброєнь та військового спорядження).

Понад 20-річна історія незалежної України знає усі види інфляції в залежності від темпів зростання цін та згубності впливу на економіку крім допустимої (до 3 % на рік), коли забезпечується стає економічне зростання і підвищується добробут населення. Так, у 1991–1995 рр. темпи зростання інфляції в Україні перевищували 200 %, що є характерним для гіперінфляції. Такий рівень інфляції призвів до руйнації господарських зв'язків, наслідком якої стало масове припинення діяльності підприємств і їх банкрутства. Введення в обіг гривні суттєво знизило рівень інфляції, хоча у 1996–2000 рр. її рівень вимірювався двозначними числами (від 10,1 до 39,7 %), що класифікується як галопуюча інфляція. За такого виду інфляції невпинно падає купівельна спроможність населення, уряд регулює та координує міжгалузеві зв'язки на межі можливого, соціальна політика реалізується за залишковим принципом і постійно корегується. На початку 2000-х рр. і у 2010–2011 рр. темпи зростання цін в Україні склали до 10 %. Таку інфляцію прийнято називати помірною, вона дає змогу підприємцям і населенню пристосуватися до зростання цін, а уряду у ручному режимі корегувати свою соціально-економічну політику. Найнижчим рівень інфляції зафіксовано у 2011 р. (4,6 %), хоча у багатьох економістів офіційно

проголошений даний показник викликає недовіру, оскільки не оприлюднюється методика його розрахунку. Відповідна реакція є і у більшості населення.

Наведені дані свідчать, що в Україні не подолано ті специфічні причини інфляції, які мали місце на початку 1990-х рр. (за винятком гіпермілітаризації економіки). Більш того, з'явилися нові чинники інфляції. Одним із головних з них є неефективне використання бюджетних коштів, яке в значній мірі обумовлено корупцією державних чиновників. До сучасних чинників інфляції в Україні також слід віднести незбалансованість експортно-імпоротної діяльності, недовіру населення до національної валюти і фінансових установ, відсутність сприятливої інвестиційної політики, яка б забезпечила зростання реального сектора економіки на основі мобілізації внутрішніх і зовнішніх джерел інвестицій. Шляхи подолання інфляції в Україні необхідно вбачати в усуненні розглянутих факторів. Визначальним у вирішенні даної проблеми є наявність політичної волі у керівництва країни щодо відповідних дій.

Одержано 28.03.2012

#

УДК 338.2(477)

Гошко Марія Олександрівна,
студент групи ПЗдср-09-5 ХНУВС
Науковий керівник: Ворфоломеєва О. М.

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ЦІЛІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

***Анотація.** У статті розглянута проблема економічної безпеки підприємства, що дозволяє зберегти властивості рівноваги і стійкості при мінімізації загроз господарській діяльності.*

Проблема економічної безпеки на рівні нижчої ланки управління економіки – підприємства, є досить обширною та важливою в керівництві фінансово-господарською діяльністю суб'єкта підприємницької діяльності. Дослідження сутності економічної безпеки підприємства показало, що в економічній теорії і практиці не існує однозначної термінології щодо її визначення. Економічна безпека підприємства є характеристикою системи, що самостійно розвивається в ході його роботи, тобто це стан, при якому економічні параметри дозволяють зберегти головні властивості: рівновагу і стійкість при мінімізації загроз. Таким чином, це стан виробничо-комерційної діяльності, при якому забезпечується дотримання економічних інтересів підприємства на підставі його стійкості та властивостей системи, що розвивається, і попередження впливу внутрішніх і зовнішніх загроз.

Для українських підприємств, на наш погляд, самими значимими проблемами сучасного етапу реформ є: відсутність засобів на технічне

переоснащення і здійснення наукових досліджень та конструкторських розробок; неритмічність роботи; відсутність контрактів замовлення; безробіття; велика дебіторська заборгованість та інше.

Головним завданням економічної безпеки підприємства є забезпечення стабільності й функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності. Для цього, потрібно розробити певну програму конкретних дій, спрямованих на створення надійної економічної безпеки підприємства.

Головна мета економічної безпеки підприємства полягає в тім, щоб гарантувати його стабільне та максимально ефективне функціонування на даний момент і високий потенціал розвитку в майбутньому. До основних функціональних цілей економічної безпеки можна віднести:

1) забезпечення високої фінансової ефективності роботи, фінансової стійкості та незалежності підприємства;

2) забезпечення технологічної незалежності та досягнення високої конкурентоспроможності підприємства;

3) досягнення ефективної організаційної структури управління підприємством;

4) досягнення високого рівня кваліфікації персоналу та його інтелектуального потенціалу;

5) мінімізація руйнівного впливу результатів виробничо-господарської діяльності на стан навколишнього середовища;

6) якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства;

7) забезпечення захисту комерційної таємниці і досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення роботи всіх підрозділів підприємства та відділів організації;

8) ефективна організація безпеки персоналу підприємства, його капіталу та майна, а також комерційних інтересів.

Тільки за здійснення в необхідному обсязі зазначених заходів можна буде досягти належного рівня економічної безпеки підприємства.

Але з цього можна зробити висновок: рівень економічної безпеки підприємства також залежить від того, наскільки ефективно керівництво і спеціалісти (менеджери) суб'єкта господарювання будуть спроможні уникнути можливих загроз і ліквідувати шкідливі наслідки окремих негативних складових зовнішнього і внутрішнього середовища.

Одержано 31.03.2012

#

УДК 339.166.5

Дощенко Олександр Сергійович,
студент групи ПЗдср 09-3 ХНУВС
Науковий керівник: Самборський В. О.

ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

***Анотація.** У статті розкриваються позитивні та негативні наслідки щодо захисту інтелектуальної власності, а також пропонуються показники оптимального рівня захисту інтелектуальної власності.*

Перехід України до інноваційного типу розвитку пов'язаний з використанням інтелектуального капіталу та його складової інтелектуальної власності. Об'єктом інтелектуальної власності (ІВ) в світовій практиці вважаються все що є результатом творчої, науково-дослідницької та винахідницької діяльності й надає його автору економічні, соціальні чи моральні переваги.

Особливістю об'єкту ІВ як економічного товару є те, що його можна охарактеризувати як громадське благо, за такими ознаками: неконкурентний, тобто споживання додаткової одиниці товару не збільшує граничних витрат на його виробництво; не виключний, тобто важко або неможливо виключити додаткових індивідумів від споживання даного товару. Наявність цих характеристик означає, що вільний доступ до результату інтелектуальної власності дає найбільшу суспільну вигоду, бо сприяє його більшому поширенню та більшому задоволенню суспільної потреби в ньому.

Водночас ринок творів інтелектуальної діяльності володіє ознаками, властивими ринкам громадських благ, а саме витрати на отримання результатів творчої діяльності є, як правило, фіксованими і збільшення доходу із зростанням об'єму комерційної реалізації цих результатів приводить до спадних середніх витрат, тобто монопольна власність на результати творчої діяльності дає можливість відшкодувати витрати і отримати найбільший прибуток, а також в творчій та пошуковій діяльності завжди присутній додатковий елемент невизначеності, який робить інвестиції в подібну діяльність більш ризикованими і тому вимагає більшого очікуваного прибутку від неї. Зазначені ознаки свідчать про неспроможність функціонування конкурентних ринків творів інтелектуальної діяльності. Це означає, що ринок результатів інтелектуальної діяльності (і водночас сама інтелектуальна діяльність) може існувати лише за умов втручання держави, встановлення правових обмежень доступу до цих результатів, іншими словами, встановлення монополії на об'єкти ІВ. Патенти та інші форми захисту ІВ дають можливість творцям та винахідникам заборонити або обмежити комерційне використання своїх творів, що гарантує авторам отримання економічної вигоди від своєї творчої діяльності та стимулює, таким чином, творчу та інноваційну діяльність.

В той же час, у випадку забезпечення захисту прав ІВ значно обмежується загальний доступ до творів та винаходів, і знижується суспільна вигода від їхнього використання.

Беручи до уваги, з одного боку, необхідність захисту ІВ та, з іншого, можливість виникнення негативних ефектів від необґрунтованого захисту

ІВ, очевидною є потреба в компромісі між економічною ефективністю та стимулами до інтелектуальної діяльності, які підтримує захист ІВ.

При визначенні оптимального рівня захисту ІВ необхідно враховувати такі показники: суспільний добробут (забезпечення прав ІВ не повинно бути перешкодою до задоволення життєво необхідних потреб населення: важливо підтримувати баланс між економічною вигодою виробників та задоволенням потреб споживачів); економічна ефективність (ефективне розміщення ресурсів: треба зважити доцільність використання ресурсів з точки зору задоволення суспільних потреб); розвиток творчої та інноваційної діяльності; сприяння міжнародній торгівлі та прямим іноземним інвестиціям; сприяння поширенню та міжнародному обміну технологіями.

#

Одержано 31.03.2012

УДК 330.322

Думал Ольга Сергіївна,
студент групи СФдср-08-02 СФ ХНУВС
Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Бутенко В. М.

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ ЯК ГАРАНТІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Анотація. У статті досліджено причини зниження оцінок інвестиційного клімату України в міжнародних рейтингах. Запропоновано основні напрями формування інвестиційного клімату як складової економічної безпеки країни.

У сучасних умовах досягти сталого економічного розвитку можна лише здійснивши структурні зрушення у господарському комплексі України. Враховуючи, що інвестиційний клімат безпосередньо впливає на основні показники соціально-економічного розвитку країни, то ключовими завданнями забезпечення економічної безпеки країни є покращення інвестиційного клімату, активізація інвестиційної активності, накопичення інвестиційних ресурсів та їх концентрація на пріоритетних напрямках розвитку економіки.

Про Україну зазвичай говорять як про країну з величезним інвестиційним потенціалом, проте цей потенціал ще тільки належить використати повністю. Серед причин, з яких Україна досі не скористалася своїм потенціалом, називають зарегульоване й «недружнє» бізнес-середовище та несприятливий інвестиційний клімат. Обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у 2011 р. хоча й випередив показники 2009 р., але був значно меншим, ніж у докризових 2007 і 2008 рр. Сума ПІІ на душу населення в Україні у 2011 р. становила \$142, що менше, ніж, наприклад, у сусідній Росії (\$290), Вірменії (\$186) чи Казахстані (\$610). Малий обсяг інвестицій в Україну є ключовим показником несприятливого інвестиційного клімату. Через важкі умови для інвестицій та розвитку бізнесу інвестори, як правило, оминають Україну увагою, коли розмірковують, куди спрямувати свої кошти, й обирають менш зарегульовані та більш передбачувані

середовища. Невизначеність України щодо інвестиційного клімату обмежує ентузіазм інвесторів і пригнічує її справжній інвестиційний потенціал.

Відповідно до різноманітних рейтингів, складених низкою міжнародних організацій, які вимірюють аспекти, що впливають на бізнес-середовище та інвестиційний клімат в економіках усього світу, Україна має одні з найгірших показників. Наразі Україна продовжує поступатися своїм місцем у більшості зі згаданих рейтингів. Наприклад, порівняно з 2009 р. вона втратила сім позицій і опинилася на 89-му місці в Глобальному індексі конкурентоспроможності за 2010–2011 рр. та спустилася на два щаблі в Індексі економічної свободи за 2011 р., посівши 164-те місце. Необхідно відмітити і низький рівень Індексу економічної свободи. Основні висновки щодо привабливості України для ПІІ показують, що інвестори очікують на поліпшення інфраструктури, підвищення стабільності та прозорості, а також збільшення інвестицій у людські ресурси та інновації.

Отже, сьогодні інвестиційний клімат залишається несприятливим через політичну та економічну нестабільність, криміногенну ситуацію в державі, недосконалу податкову систему, відсутність належних гарантій інвесторам, корупцію, низький рівень використання новітніх технологій та конкурентоспроможності вітчизняних товарів, який відвертає увагу іноземних інвесторів і значно перевищує значимість багатих природних ресурсів, науково-технологічного потенціалу, кваліфікованої і відносно дешевої робочої сили та інших факторів в очах іноземних інвесторів, які перш за все керуються власними інтересами і ставлять собі за мету отримати максимальний прибуток.

Основним завданням забезпечення економічної безпеки країни, на нашу думку, має стати: створення сприятливого інвестиційного середовища шляхом стимулювання національних інвесторів здійснювати інвестиції; концентрація грошових потоків на пріоритетних напрямках розвитку економіки; акумуляція достатнього обсягу фінансових ресурсів у провідних банках країни; забезпечення доступності кредитів для позичальників шляхом зниження їх вартості; забезпечення пріоритетного виділення кредитних ресурсів на пільгових умовах рефінансування банкам, які кредитують високоефективні інвестиційні проекти тощо.

Одержано 28.03.2012

#

УДК 327

Захарченко Тетяна Олексіївна,
курсант групи ФСД-10-4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. іст. наук Дедурін Г. Г.

**ІСТОРИКО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЧЛЕНСТВА
ВЕЛИКОБРИТАНІЇ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ**

***Анотація.** В тезах розглядаються історико-правові особливості співробітництва Великобританії і Європейського Союзу. Особливу увагу автор звертає на причинах тривалого ігнорування Британією європейських інтеграційних ініціатив. Розкриваються, як зовнішньо, так і внутрішньополітичні аспекти цієї позиції.*

Одразу після досягнення незалежності, наша країна оголосила, що одним із пріоритетних напрямків її зовнішньої політики буде інтеграція до європейського співтовариства. Це здається цілком виправданим, так як на сьогоднішній день, Європейський Союз охоплює всі провідні держави Старого світу, зокрема і Великобританію. Проте становище цієї країни у ЄС має певні особливості. Щоб зрозуміти їх, треба зробити невеликий екскурс у історію відносин Великобританії та ЄС протягом останніх п'ятдесяти років.

У повоєнній Європі сумний досвід Першої світової війни застерігав, що шлях утисків і суцільних обмежень країни-винуватця конфлікту, може викликати зворотні наслідки. Лідери європейських країн добре розуміли, що тільки єднання зусиль допоможе уникнути у майбутньому таких катаклізмів, як Друга світова війна. Розуміли це і Великобританії. Так, видатний британський політик У. Черчіль, першим у повоєнній Європі наголосив на необхідності створення європейського співтовариства. Участь у Другій світовій війні в складі антигітлерівської коаліції, порівняно незначні економічні збитки Британії внаслідок війни та успішне функціонування усіх політичних інституцій в процесі стримування німецької агресії сприяли її самоствердженню і формуванню іміджу «над європейської» держави. До того ж, повоєнні британські уряди, в першу чергу, були занепокоєні ситуацією у власних колоніях, адже Британія залишалася найбільшою колоніальною країною світу. Тому, наприкінці 1940-х – на початку 1950-х рр. Великобританія дещо дистанціювалася від інтеграційних процесів.

Саме в цей час, за ініціативи Франції і Західної Німеччини було створено Європейське співтовариство вугілля і сталі (1951), що стало першим кроком на шляху створення об'єднаної Європи. У 1957 р. воно було перетворено у Європейське економічне співтовариство (ЄЕС) у складі Франції, Італії, ФРН, Бельгії, Нідерландів і Люксембургу. Як бачимо, на той час Британія все ще залишалась осторонь процесу інтеграції.

Але у другій половині 1950-х рр. британські політики були змушені більш уважно поставитися до європейського напрямку своєї зовнішньополітичної діяльності. Цьому сприяла низка об'єктивних причин. На тлі дедалі слабнучих неєвропейських контактів, втрати паритету у відносинах з США, кризи імперських амбіцій, внутрішніх економічних труднощів, тоді як у країнах-учасниках ЄЕС економіка бурхливо розвивалася, засвідчили ослаблення колишньої британської могутності. Це робило співробітництво з європейськими партнерами набагато привабливішим і перспективнішим.

Протягом 1960-х рр. Британія двічі (1963 та 1967) подавала заяву про приєднання до Римської угоди і вступ до ЄЕС. Проте, в обох випадках, на заваді британському членству у ЄЕС ставало «вето» французького президента Шарля де Голля. На його думку, доки Великобританія буде

ставити свою атлантичні (співробітництво з США) та постколоніальні інтереси вище за ідею налагодження взаємовигідного європейського співробітництва, доти вона не зможе стати повноцінним членом Співдружності. Відставка Ш. де Голля (1969) і прихід до влади у Британії консервативної партії на чолі з Е. Хітом, більш зацікавленої у зближенні з європейськими країнами ніж лейбористи, дозволила розпочати новий раунд переговорів про членство Великобританії в ЄЕС.

З січня 1973 року Великобританія нарешті офіційно отримала членство у ЄЕС. Це сприяло суттєвому збільшенню авторитету співтовариства, остаточно перетворив його у центр подальшого об'єднання Європи.

Зазначимо, що вступ Великобританії до ЄЕС став поштовхом до істотних змін у її внутрішній та зовнішній політиці. Всі міжнародні організації, членом яких виступала Великобританія, мали міжурядовий характер, тобто не зобов'язували Британію до жодних дій неприйнятних для неї. ЄЕС з його наднаціональними структурами, наклало на неї певні зобов'язання. З того часу не припиняються дебати британських політиків з приводу членства Британії в європейському співтоваристві.

Найбільший вплив довгий час мали так звані «конфедерати». Конфедеративна позиція у концентрованому вигляді була представлена «залізною леді» Британії Маргарет Тетчер. Її сутність – визнання ідеї співробітництва між незалежними суверенними державами, не заперечуючи існування самого союзу, проте негативне ставлення до втягнення країни у організації, що будувалися на наднаціональних принципах, що могло стати загрозою для британського суверенітету.

В цілому, ставлення консервативного уряду М. Тетчер (1979–1990) до ЄС мало дуалістичний характер. З одного боку, – постійна демонстрація британської винятковості, не бажання загальноєвропейської зрівнялівки, а з іншого – активна участь в діяльності ЄС, що сприяло подальшому його розвитку. Так, з ініціативи адміністрації М. Тетчер, парламент схвалив Єдиний Європейський Акт (1987 р.) про створення спільного ринку.

У лютому 1992 р. відбулося підписання Маастрихтського договору, який трансформував ЄЕС у Європейський Союз (ЄС), шляхом посилення наднаціональної складової європейського співробітництва. В найближчому майбутньому передбачалося відкриття кордонів між країнами-учасниками ЄС та запровадження єдиної європейської валюти.

Ці рішення стали справжнім викликом для Великобританії. Британці зуміли переконати керівництво ЄС зробити для них кілька виключень. Так, Великобританія відмовилася від участі у процесі переходу на єдину валюту¹ і низки ініціатив стосовно поглиблення соціального співробітництва. Великобританія не прийняла Шенгенського законодавства передбаченого Амстердамським договором 1999 р., про скасування прикордонного контролю².

¹До сьогодні проблема референдуму з приводу єдиної європейської валюти залишається відкритою.

²З 1 січня 2005 р. Великобританія формально бере участь у передбачених Шенгенським законодавством постановах про поліцейське й судове співробітництво.

Своєрідний шлях Великобританії до ЄС пов'язаний з тим, що її політичні лідери пізніше за інших наблизилися до ідеї членства в ЄС, вже не маючи інших альтернатив. Враховуючи також своєрідний британський менталітет не можна не визнати, що ця країна – «найменш європейська» з великих країн-членів Союзу. Її уповільненість та нерішучість стосовно ЄС обумовлена і особливостями внутрішньополітичного розвитку. На сучасному етапі у Великобританії тривають дискусії з приводу різних аспектів її діяльності в рамках ЄС.

Одержано 31.03.2012

УДК 330.1:338.46

Ільяшенко Альона Миколаївна,
студент групи МЕ-10 Харківського державного
університету харчування та торгівлі

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Савицька Н. Л.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ У СЕРВІСНІЙ ЕКОНОМІЦІ

***Анотація.** Визначена роль сфери послуг у сучасній економіці. Окреслені особливості функціонування підприємств за умов становлення сервісної економіки.*

Виникнення і становлення сервісної економіки актуалізує інтерес до сфери послуг, що відображається в сучасній економічній теорії у характеристиці новітньої структури постіндустріального виробництва, яка має наступні відмінні риси. Сучасне виробництво здатне забезпечити масове задоволення всього спектру дійсних і перспективних потреб; економіка включає дві комплементарні сфери виробництва: матеріальне, що створює речове багатство, і нематеріальне – створює духовні, моральні й інші цінності; до виробництва органічно належить сфера послуг. Роль сфери послуг в умовах сучасної економіки визначається наступними умовами: у ній постійно створюються нові робочі місця; збільшується частка у ВВП країни; за рахунок сфери послуг йде скорочення часу обслуговування домашнього господарства, що підвищує якість життя населення.

Зростання потреб у послугах у фірм та установ стимулюється зростаючими складністю, інтернаціоналізацією і комплексністю управління ними. Створюються нові спеціалізовані сервісні фірми (наприклад, тимчасова допомога, вирішення конфліктів), так само як і комплекси потреб у таких усталених галузях послуг, як реклама, бухгалтерський облік і звітність, консалтинг, інформаційні системи, ведення інвестиційних банківських операцій, маркетингові дослідження. Більш складна продукція і досконаліші технології, що впливають на ланцюжок цінності фірм,

вимагають все більшого переліку послуг в царині дизайну, управління і ремонту. Інтернаціоналізація конкуренції сприяє зростанню послуг, необхідних для забезпечення збуту та менеджменту у мережних підприємств. Основні відмінності у функціонуванні підприємства в сервісній та індустріальній економіках полягають у наступному.

У сервісній економіці підприємства націлені в першу чергу на підвищення ефекту корисності, більш повне задоволення специфічних запитів клієнтів. В індустріальній ж виробники прагнуть максимізувати випуск товарної продукції. Поняття корисності ототожнюється з характером використання товару і з тим, наскільки досконалі системи, що включають як матеріальний продукт, так і відповідні послуги, а в індустріальній – тільки з матеріальною стороною продукції. Під якістю розуміється здатність виробника встановити і постійно відстежувати відносини зі споживачем з метою максимізації ступеня задоволення його потреб. В індустріальній економіці під якістю розуміють вміння підприємства «добре робити свою справу». У сервісній економіці змінюється стиль менеджменту, відмітними особливостями його стають гнучкість, швидкість прийняття рішень, мережева організація, свобода маневру і відкритість. В індустріальній економіці менеджмент носить переважно «механічний» характер, що визначається у вирішальній мірі ієрархічністю структур та їх надмірної впорядкованістю. Сучасні партнери прагнуть створювати організаційні структури, що відрізняються більш розвиненими горизонтальними зв'язками, за яких ступінь вертикальної інтеграції відносин між їх підрозділами була б меншою. У цьому випадку, орієнтуючись на потреби клієнтів, підприємства більше уваги приділяють забезпеченню взаємозв'язку між стратегічними цілями фірми і мотивацією співробітників. Основна увага приділяється ефективності функціонування матеріально-сервісних систем, а в індустріальній – перетворенню сировини в готову продукцію (на це націлені основні технології). Слід зауважити, що в сервісній економіці головним фактором, що визначає успіх підприємства, є його здатність зрозуміти системи переваг клієнтів і тенденції їх розвитку та якнайкращим чином задовольняти ці запити.

Одержано 31.03.2012

#

УДК 334.012.62(477)

Клімюк Ганна Вячеславівна,
студент групи ФНдср-09-1 ХНУВС

Науковий керівник: д-р екон. наук, проф. Ковальов Є. В.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВЕЛИКОГО ТА МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

***Анотація.** Розглянуті умови існування в Україні великого і малого бізнесу. Виявлені перепони, що стоять на заваді їх розвитку. Зроблені пропозиції зі стимулювання бізнесу.*

На наш погляд, найбільш значними сьогодні є такі проблеми, що заважають розвитку великого і малого бізнесу в Україні:

1. Високе податкове навантаження на прибуток. Номінальна ставка податку на прибуток в Україні сьогодні співставна з номінальними ставками даного податку в західних країнах. 2. Асиметричний розподіл зобов'язань соціального страхування між працівником та роботодавцем. Виходить, що створивши робоче місце, підприємство вимушене додатково сплачувати до 50 % заробітної плати на соціальне забезпечення робітника. 3. Недосконале адміністрування податків, проявом чого є надмірна кількість податкових платежів, значні затрати бізнесу на дотримання процедур податкового законодавства, проблеми з відшкодуванням ПДВ, надмірна кількість необґрунтованих штрафних санкцій, значна кількість податкових, перевірок. 4. Бюрократизація та зарегульованість створення та ведення бізнесу. 5. Високі часові та фінансові витрати підприємців на проходження дозвільних процедур, що пов'язано із недосконалою організацією процесу отримання дозволів. 6. Непрозорість дозвільних процедур як на центральному, так і на регіональному рівнях, ускладненість доступу до отримання інформації щодо процедури отримання дозволів. 7. Недостатній рівень підготовки посадових осіб дозвільних органів, безвідповідальність чиновників, особливо на регіональному рівні. 8. Відсутність ефективної системи гарантій та захисту прав та інтересів бізнесу. 9. Значні перешкоди та затрати для входу та виходу з ринку, в тому числі на реєстрацію бізнесу, закриття бізнесу, складність та тривалість процедури банкрутства.

Одним із ключових напрямів посткризової політики в економічно-розвинутих країнах світу сьогодні є покращення внутрішнього бізнес-середовища. Пропонуємо переглянути такий комплекс заходів щодо стимулювання ділової активності, які включали зменшення податкового навантаження (застосування прискореної амортизації, податкові кредити, податкові знижки, амортизаційні премії), спрощення процедур обліку, адміністрування та сплати податків, усунення регуляторних перешкод для ведення бізнесу (зменшення кількості дозвільних документів), запровадження нових сервісів для інвесторів (картотек інвестиційних можливостей країни, інформаційні ресурси щодо необхідних дозвільних документів, тощо), зменшення витрат на комунікацію з органами влади, покращення кредитування бізнесу. Загалом, в західних економічно розвинутих країнах саме стимулювання приватної ініціативи вважається ключовим чинником швидкого економічного відновлення та підвищення конкурентоспроможності економіки яке б дало можливість вже присутнім компаніям в країні розвивати власний бізнес та сприяло б переміщенню в країну нових виробництв, бажано високотехнологічних укладів економіки.

На нашу думку, перед владою постає ключове завдання вже на найближчу перспективу – сформулювати бізнес-клімат, для розвитку та розширення ведення бізнесу в Україні та його діяльності.

Для розвитку великого і малого бізнесу потрібно внести суттєві зміни не тільки в системі контролю і заохочення великої підприємницької діяльності, але і в загальних економічних умовах, що визначають становлення основоположних характеристик підприємництва.

Нажаль, влада сьогодні концентрується на формальних аспектах, прийняття окремих законодавчих актів розглядається як самоціль, хоча вони повинні бути лише інструментом вирішення конкретних проблем. У питанні формування сприятливого бізнес-середовища досягненням влади в економічній сфері можна виміряти зростанням інвестицій та прибутків корпорацій, покращенням структури промисловості. Через це уряду варто було б змінити сам підхід до реалізації економічних завдань. Зокрема, основою державної політики має стати прагматичний підхід, орієнтований на конкретний результат. Очевидно, що для того, щоб стимулювати бізнес, необхідно в першу чергу прибрати ті бар'єри та перепони, які не дають йому розвиватися.

Одержано 31.03.2012

#

УДК 338.1

Лисенко Вадим Сергійович,
студент групи ФПТ-10-2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Ларіна Т. Ф.

ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ЕНЕРГЕТИЧНИМИ ТА СИРОВИННИМИ РЕСУРСАМИ: ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ

***Анотація.** В тезах аналізується комплекс проблем, що пов'язані з раціоналізацією використання енергетичних та сировинних ресурсів. Акцент зроблено на дослідженні таких складових вирішення завдання як використання штучних матеріалів, вторинної сировини, альтернативних джерел енергії.*

У розвитку світового господарства важливу роль відіграє комплекс проблем, пов'язаних з використанням енергетичних і сировинних ресурсів. Як засвідчили економічні потрясіння середини 70-х років XX сторіччя, ці питання мають не тільки екологічний (забруднення довкілля), а й економічний характер, серйозно впливаючи на весь процес економічного розвитку, насамперед на стан виробничої, валютно-фінансової, зовнішньоекономічної діяльності. Це виявляється в тому, що енергетично-сировинна проблема безпосередньо зачіпає інтереси всіх людей, народів, країн і регіонів світу. Саме вона значною мірою визначає і визначатиме їх подальший розвиток і добробут населення. Крім того, зростаючий обсяг світового господарського процесу дедалі гостріше ставить питання про наявність і відкриття у світі нових родовищ корисних копалин, пошук і використання нових джерел енергії.

Практика господарювання демонструє, що вже сьогодні доводиться експлуатувати родовища, які знаходяться у гірших гірничо-геологічних умовах, у районах з екстремальними природними умовами (Сибір, Канадська Арктика, пустелі Африки і Австралії), з нижчим вмістом корисних компонентів у рудах.

Поліпшення загального становища з енергетичними і сировинними ресурсами можливе лише у разі докорінної зміни підходів до їх видобування, експлуатації і споживання.

До зменшення використання сировини повинна привести і заміна багатьох видів природних матеріалів на штучні і синтетичні, які можуть створюватися із наперед заданими властивостями. При цьому більшість таких матеріалів є надзвичайно складними хімічними сполуками, нерідко вони мають токсичні і канцерогенні властивості. Тому в світі існує тенденція до ширшого використання екологічно безпечних матеріалів на основі відновних біологічних ресурсів (деревина, натуральні волокна, шкіра) та найбільш розповсюджених корисних копалин (будівельне каміння, пісок, глина).

Значна економія сировини досягається за рахунок використання вторинних матеріалів – металобрухту, макулатури, пластмас. Запаси їх у багатьох країнах настільки значні, що можуть значною мірою компенсувати дефіцит природних ресурсів. У старопромислових районах Західної і Східної Європи та США обсяги заготівлі вторинних ресурсів навіть перебивають місцеві потреби і частково експортуються в інші країни. Приклади високоефективного використання вторинної сировини показують «малі» високорозвинені країни Західної Європи. Тут використовується 80–90 % щорічного надходження металобрухту, 50–70 % макулатури і багатьох видів пластмас, до 75 % побутового сміття спалюється з метою виробництва енергії.

Розв'язання енергетичної проблеми передбачає широке використання альтернативних джерел енергії, передусім сонячної, вітрової, внутрішнього тепла Землі.

Отже, розв'язанню енергетично-сировинної проблеми сприятиме вжиття таких заходів: впровадження нових технологій виробництва – енерго- і ресурсозберігаючих; використання нетрадиційних джерел сировини й енергії; раціональне розміщення виробництва та його структурна перебудова; всебічне використання країнами досягнень науки і широке залучення інновацій.

Одержано 31.03.2012

#

УДК 336.226.232

Маковецький Роман Борисович,
студент групи СФзср – 09-02 СФ ХНУВС
Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Байдала В. В.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

***Анотація.** В статті розглянутий сучасний стан біржового ринку України, вказані основні проблеми та перспективи розвитку, подані пропозиції щодо створення універсальні національні біржі.*

Біржова торгівля є універсальним механізмом ринкової організації, масштабом використання якого можна вимірювати стан розвитку економіки країни. Сьогодні українські фондові біржі не регульовані ринки фінансових інструментів, а лише один з видів ліцензованої професійної діяльності. Склалася ситуація, коли загальне зростання обсягів торгівлі на ринках цінних паперів не позначилося на динаміці обсягів біржової торгівлі (у відносних показниках). На товарному ринку теж започаткувалися негативні тенденції, які щороку поглиблюються, руйнуючи біржову торгівлю. В Україні протягом 14 років утримується ситуація, яка характеризується повним домінуванням позабіржового ринку, недостатньою кількістю інвестиційно привабливих цінних паперів, що знаходяться в обігу, та як наслідок – низькою ліквідністю біржових ринків. Домінування позабіржового ринку цінних паперів над організованим породжує такі явища, як непрозорість та недостатня інформаційна відкритість. Нерозвиненість біржової торгівлі впливає на капіталізацію і ліквідність ринків цінних паперів у цілому, позбавляючи підприємства можливостей для залучення фінансових ресурсів через механізми ринку капіталів, змушуючи звертатися лише до системи банківського кредитування, а слабка концентрація торгівлі цінними паперами та іншими фінансовими інструментами на регульованих ринках ставить під сумнів наявність в країні систем ціноутворення, здатних визначити справедливую вартість фінансового ресурсу. Не сприяє розвитку системи біржової торгівлі і відокремленість первинного розміщення державних цінних паперів від їх біржового обігу. Цілісності біржової торгівлі заважає також слабка взаємодія бірж з системами виконання та гарантування біржових угод. Технологічна відокремленість біржової торгівлі від Національної депозитарної системи створює труднощі як для інвесторів та учасників ринків, так і для держави в цілому. Цілісності системи перешкоджає також існування особливостей у веденні обліку окремих видів цінних паперів. Паралельне існування окремих систем депозитарного обліку державних та корпоративних цінних паперів призводить до збільшення організаційних, технологічних та фінансових витрат учасників ринків та власників цінних паперів, системних та операційних ризиків. Відсутність консолідованої системи розкриття біржової інформації знижує прозорість ринку і його привабливість для потенційних іноземних та вітчизняних інвесторів, оскільки не забезпечується прямий доступ до своєчасних і достовірних даних щодо об'єктів інвестування та поточної ситуації на ринку. Сучасний стан біржової торгівлі свідчить, що вона потребує структурної перебудови, суттєвої технологічної модернізації, адаптації до правових норм європейського законодавства та впровадження

кращої практики функціонування аналогічних систем на світових ринках. Центральним ядром біржової індустрії мають стати універсальні національні біржі. Національна біржа зобов'язана створити ринок строкових угод за базовими активами, що є основними біржовими товарами на ринках, якими вона управляє.

Державна політика має бути спрямована на підтримку процесу концентрації торгівлі на біржах України та сприяння процесу набуття найбільш конкурентоздатними біржами статусу національних, делегування їм суттєвих регуляторних повноважень.

Одержано 31.03.2012

УДК 343.37:338(477)

Москалець Ганна Сергіївна,

студент групи ФНдср-09-1 ХНУВС

Науковий керівник: д-р екон. наук, проф. Ковальов Є. В.

НАПРЯМКИ ПРОТИДІЇ ТІНЬОВІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

***Анотація.** Розглянуті ознаки, причини, умови виникнення тіньової економічної діяльності. Запропоновані заходи протидії тіньовій економіці.*

Поширення в Україні такого соціально-економічного явища, як тіньова економіка, являють собою суттєву перешкоду забезпеченню сталого розвитку держави. Значною проблемою є те, що переважна більшість операцій, які можна віднести до тіньових, можна здійснити в легальному нормативно-правовому полі, а доведення факту здійснення тіньової діяльності потребує значних зусиль органів державної влади.

З ідентифікацією реальних причин тінізації економіки безпосередньо пов'язується таке ключове поняття, як механізми одержання тіньових прибутків.

Вважаю, що для успішного рішення проблеми необхідно розробити державну програму зниження тінізації економіки України, в якій обґрунтувати мету, завдання державних адміністративних установ з вирішенням проблеми, форм і методів їх досягнення, а також механізмів їх реалізації, в тому числі і фінансового забезпечення.

Тіньову економіку підприємницької діяльності доцільно розділити на три групи:

- формування нелегальних підприємницьких структур;
- заниження результатів господарювання, ухилення від податків;
- дія заборонених чинним законодавством видів підприємницької діяльності.

Такий розподіл має принципове значення у визначенні форм і методів боротьби з тіньовою економікою.

Зазначимо, що шкода від функціонування нелегальних структур підприємницької діяльності, полягає в тому, що від них не надходять кошти в державний бюджет, оскільки вони не зареєстровані і не сплачують податків державі. Разом з тим така форма підприємництва забезпечує зайнятість і доходи значної частини населення.

Нелегальні економічні відносини будуються, в основному, на рівні окремих працівників та їх горизонтальних взаємозв'язків між постачальниками товару.

Для боротьби з нелегальними підприємницькими структурами необхідно створити більш ліберальні умови для їх функціонування.

Тінізація діяльності підприємців другої групи носить частковий характер, оскільки вони функціонують реально і сплачують податки, якщо не в повному обсязі, то принаймні частково. Заходи із зниження тінізації стосовно цієї групи підприємців мають формуватись в двох напрямках:

- зниження бартеризації в стосунках підприємців;
- зниження податкового тиску на підприємців з боку держави.

Що стосується третьої групи тінізації в сфері підприємництва, яка заборонена чинним законодавством України і носить кримінальних характер, до цієї сфери повинна застосовуватись жорстка політика держави, спрямована на її знищення і заборону.

Одержано 31.03.2012

#

УДК 621.391

Полуян Олександр Вячеславович,
студент групи СФдср-10-1 СФ ХНУВС
Науковий керівник: Чередниченко В. Б.

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКУМЕНТІВ

***Анотація.** Розглянуто правові аспекти створення електронних документів з використанням електронного цифрового підпису.*

Впровадження електронного документообігу між підприємствами, установами та між їх структурними підрозділами дозволяє значно прискорити процес підготовки та візування документу, скоротити час руху документів, удосконалити і здешевити процедури обліку і зберігання документації, об'єм архіву, тощо. Правова база для процедур захисту документів електронним цифровим підписом встановлена Законами України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронний цифровий підпис» від 22.05.2003.

Електронним документом (ЕД) називається інформація, яка зафіксована у вигляді електронних даних та включає електронний цифровий підпис. Оригіналом електронного документа вважається електронний примірник документа з обов'язковими реквізитами, у тому числі з електронним цифровим підписом автора. У разі надсилання електронного документа кільком адресатам або його зберігання на кількох

електронних носіях інформації кожний з електронних примірників вважається оригіналом електронного документа.

Електронний цифровий підпис (ЕЦП) – це вид електронного підпису, отриманий за результатом криптографічного перетворення набору електронних даних, який додається до цього набору або логічно з ним поєднується і дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати підписувача. ЕЦП накладається за допомогою особистого (закритого) ключа та перевіряється з використанням публічного (відкритого) ключа.

Електронний цифровий підпис за правовим статусом прирівнюється до власноручного підпису та печатки при виконанні наступних умов:

- ЕЦП підтверджено з використанням посиленого сертифіката ключа за допомогою надійних засобів цифрового підпису;
- під час перевірки дійсності ЕЦП використовувався посилений сертифікат ключа, чинний на момент накладення ЕЦП;
- особистий ключ підписувача відповідає відкритому ключу, зазначеному у сертифікаті.

Суб'єктами правових відносин у сфері послуг електронного цифрового підпису є: підписувач; користувач; центр сертифікації ключів; центральний засвідчувальний орган; контролюючий орган.

Центром сертифікації ключів може бути юридична особа незалежно від форми власності або фізична особа, яка є суб'єктом підприємницької діяльності. Центр сертифікації формує взаємопов'язану пару відкритого та закритого ключів, створює сертифікати кінцевих користувачів і засвідчує їх автентичність своїм цифровим підписом. Також центр проводить відкликання прострочених або скомпрометованих сертифікатів і веде бази виданих та відкликаних сертифікатів з доступом до них у режимі он-лайн.

Центральний засвідчувальний орган визначається Кабінетом Міністрів України та має такі основні функції: веде акредитацію центрів сертифікації ключів; формує і видає посилені сертифікати ключів; блокує, скасовує та поновлює посилені сертифікати ключів; веде електронні реєстри чинних, блокованих та скасованих посилених сертифікатів ключів засвідчувальних центрів та центрів сертифікації ключів; забезпечує цілодобовий доступ користувачів до посилених сертифікатів ключів та електронних реєстрів через загальнодоступні телекомунікаційні канали, тощо.

Контролюючий орган – це центральний орган виконавчої влади у сфері криптографічного захисту інформації, уповноважений перевіряти дотримання вимог Закону «Про електронний цифровий підпис» Контролюючим органом в Україні визначена Адміністрація Держспецзв'язку.

Одержано 28.03.2012

#

УДК 338.2(477)

Савченко Маргарита Сергіївна,

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ЯК СИСТЕМА ПРОТИДІЇ ІСНУЮЧИМ ЕКОНОМІЧНИМ ЗАГРОЗАМ БАНКУ

***Анотація.** В сучасних умовах господарювання проблеми забезпечення фінансової безпеки банків належать до найважливіших чинників національної й міжнародної економіки. Тому обрана тема є дуже актуальною.*

З прискоренням розвитку людства зменшуються періоди виникнення глобальних економічних криз, зростають їх масштаби, а головне – зі сфери виробництва вони зміщуються в сферу фінансів. У свою чергу, в цій сфері акцент зміщується в банківський сектор. Таким чином, проблеми забезпечення безпеки банків сьогодні належать не тільки до найважливіших чинників національної, але й міжнародної економіки.

Що стосується банківської системи України, то в міру залучення економіки нашої країни до світової, зі збільшенням ступеня її інтеграції в світову фінансову систему залежність від нестабільності на світових фінансових ринках зростає. Зокрема, вплив останньої світової кризи все сильніше позначається на банківській системі України: починають виникати проблеми з ліквідністю; зростає вартість ресурсів для банків; згортаються перспективні проекти через нестачу фінансових ресурсів і неможливість їх отримання на зовнішніх ринках.

Поняття економічної безпеки банківської системи, як правило, визначається як стан, при якому фінансова стабільність і репутація банківських установ не можуть бути втрачені внаслідок цілеспрямованих дій певної групи осіб або організації як усередині, так і за межами держави, а також через негативні макроекономічні і політичні чинники.

Безпека як система заснована на протидії існуючим загрозам. Вона характеризує стан об'єкта в цілому і забезпечується для захисту від порушень нормального процесу діяльності; злочинного світу; порушень законодавства; недобросовісної конкуренції; некомпетентних і протиправних дій власних співробітників.

Забезпечення банківської безпеки можна розглядати як системну діяльність щодо запобігання або зниження тяжкості наслідків протиправних дій, що зачіпають інтереси банку.

Таким чином, разом із завданнями по забезпеченню основної, кредитно-фінансової діяльності виникають особливі завдання щодо захисту інтересів банку шляхом виконання функцій забезпечення банківської безпеки, направлених на попередження або зниження обсягів наслідків протиправних дій, небажаних для банку.

Головною метою економічної безпеки банку є забезпечення гарантованого, стабільного та максимально ефективного функціонування

банку в сучасних умовах адаптація до швидкоплинного зовнішнього середовища та високий потенціал розвитку в майбутньому.

В Україні відсутній закон про банківську таємницю. Виходячи з цього, вітчизняні банки надають інформацію про свою діяльність у десятки різних інстанцій, що деякою мірою знижує рівень їх фінансової безпеки. Водночас банки не отримують від державних структур належної інформації про великі розкрадання грошових коштів, виявлення фальшивих грошових знаків, недобросовісних клієнтів, що також явно не підвищує ступеня фінансової безпеки.

Звичайно, фінансова безпека комерційних банків потерпає від локальних і глобальних фінансових криз. Головними причинами банківської кризи можуть також бути недостатній нагляд за комерційними банками; слабе управління ними; надмірне втручання уряду у справи банків.

Одержано 31.03.2012

УДК 656.027:339.137.2

Ульяненко Анна Володимирівна,
студент групи ЕП-50 Харківського національного
університету будівництва та архітектури
Науковий керівник: д-р екон. наук, проф. Іванілов О. С.

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

***Анотація.** Розглянуто основні проблеми залізничного транспорту в Україні та питання щодо реформування системи залізничного транспорту.*

Залізничний транспорт є однією з найважливіших виробничих інфраструктур, що впливає на розвиток всіх галузей економіки країни. Щороку залізничним транспортом в Україні перевозиться до 83 % усіх вантажів і близько 42 % пасажирів, що є найвищим показником серед країн Європи, не враховуючи Росію. Зокрема, українські залізничники щорічно перевозять до 500 млн тонн вантажів. При цьому експлуатується рухомий склад і локомотивний парк переважно ще з часів Радянського Союзу.

Основними проблемами залізничного транспорту в Україні є:

- ☐ підвищення якості менеджменту управління;
- ☐ потреба в оновленні парку потягів і вагонів;
- ☐ створення вітчизняних швидкісних ліній;
- ☐ підвищення якості послуг для пасажирів;
- ☐ підвищення якості менеджменту управління;
- ☐ підвищення якості виробництва вагонів.

Проте найважливішою проблемою для України при її інтеграції у європейську єдину залізничну систему є звуження ширини української

залізничної колії (1524 мм) до європейського зразка (1435 мм), як у сусідніх Польщі, Словаччині, Угорщині та Румунії. Зараз на кордоні з цими державами існують складні системи переведення рухомого складу поїздів з колії на колію, що значно знижує ефективність роботи залізничного транспорту, зокрема в часі, адже заміна коліс на кордонах призводить до втрати часу під час транспортування.

Назріла необхідність докорінної модернізації основних фондів Укрзалізниці за рахунок інвестицій та інфраструктурних змін, розмежування функції державного управління залізницею та деякими видами її господарської діяльності, які в подальшому могли б конкурувати між собою.

Метою такої ринкової трансформації залізничного комплексу є залучення недержавних інвестицій для оновлення рухомого складу, реконструкції і модернізації залізниць та їх інфраструктури.

Значні зміни в роботі залізничного транспорту повинні забезпечити заходи із його реформування та адаптації до ринкових умов. Поява у галузі залізничного транспорту різноманітних форм власності є необхідною передумовою сталого його розвитку, так як приватні операторські компанії можуть підвищувати прибутковість пасажирських перевезень за рахунок розвитку маркетингу, підвищення комфортності, гнучкій тарифній політиці, привабливому розкладу руху, більш раціональному використанні власного рухомого складу та розвитку додаткових послуг, зокрема непрофільних – таких як послуги таксі, туристичне обслуговування тощо. В даному питанні щодо реформування системи залізничного транспорту необхідно визначити межі державного регулювання. З одного боку, залізничний транспорт не повинен економічно залежати від держави, а працювати в ринкових умовах, в умовах конкуренції між підрозділами залізниці та із іншими видами транспорту, що призведе до зростання ефективності його функціонування, а з іншого – державне регулювання необхідне для забезпечення загального контролю, збереження справедливого ціноутворення, захист прав пільгових груп споживачів та інше. В цілому залізниці потребують раціонального поєднання державного регулювання і ринкового механізму.

Отже, різноплановість роботи Українських залізниць обумовлює широкий вибір потенційних об'єктів для реалізації різного роду інвестиційних проектів для більшої ефективності роботи залізничного транспорту. Укрзалізниця має значний потенціал сталого розвитку та можливості реалізації інфраструктурних проектів міжнародного рівня.

Одержано 31.03.2012

#

СЕКЦІЯ 7 ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОВС

УДК 159.942

Артеменко Ксенія Дмитрівна,
курсант групи ФПТ 08-5 ХНУВС

Науковий керівник: канд. психол. наук Ларіонов С. О.

ОСОБЛИВОСТІ Я-КОНЦЕПЦІЇ ЖІНОК-ПРАЦІВНИКІВ ОВС

***Анотація.** Стаття присвячена дослідженню стану теоретичної розробленості проблеми Я-концепції жінок, які проходять службу в органах внутрішніх справ. Окреслені основні напрямки наукових досліджень проблеми, узагальнені підходи до структури Я-концепції жінок – працівників ОВС.*

На теперішній час збільшується кількість жінок, які проходять службу в правоохоронних органах, в той час, як в суспільстві та серед досвідчених працівників міліції ця праця традиційно вважається чоловічою. Жінки-працівники ОВС в службовій діяльності виконують ті ж функціональні обов'язки, що і чоловіки, проте більшість жінок має сім'ю, дітей, тому слід зазначити, що жінка має подвійне навантаження. Проте на сьогоднішній день жінки-працівники ОВС успішно несуть службу в оперативних підрозділах, обіймають керівні посади, тобто дедалі більше адаптуються до чоловічої субкультури оперативних підрозділів зокрема і правоохоронній системі в цілому.

Причиною збільшення жінок в органах внутрішніх справ є соціально-економічні фактори, демографічні проблеми, а також низка інших. Поряд з тим, вибір жінкою професії правоохоронця обумовлений і особливостями її Я-концепції. Сучасні жінки прагнуть соціального визнання, економічної самостійності, активної професійної діяльності та кар'єрного зростання. Також залишається не вирішеним питання, завдяки яким особистісним характеристикам стає можливим успішний розвиток почуття самоповаги, відчуття особистісної цінності, позитивного самовідношення та інших характеристик Я-концепції жінки-правоохоронця. Саме тому даний напрямок досліджень є надзвичайно актуальним.

Вивченням Я-концепції жінки займалися такі науковці, як О. К. Карпукіна, Н. Н. Кіреєва, В. Н. Князев, С. М. Петрова та інші. Існують дослідження Я-концепції особистості жінки, як працівника правоохоронних органів, наприклад, О. М. Мірошніченко (проблема професійної діяльності жінок, їх особистісних та ділових якостей), В. Л. Лапшиної (проблеми професійної мотивації, реалізації жінок у правоохоронній сфері), М. І. Ануфрієва, О. М. Бандурки, Н. П. Матюхіної (питання проходження служби жінками в поліції), П. В. Макаренка (структура професійної

Я-концепції працівників органів внутрішніх справ, дослідження факторів формування позитивної Я-концепції у працівників ОВС), Я. В. Мацегори (особливості «образу Я» працівників ОВС залежно від типу професійної культури) та інші.

В психології Я-концепція розглядається як система уявлень індивіда про самого себе, усвідомлювана, рефлексивна частина особистості. Структурна будова Я-концепції жінок, а саме її компоненти вивчені різною мірою. Найбільш вивчений когнітивний компонент, який утворений з уявлень індивіда про самого себе, виражених у вербальній формі. Менш вивчений емоційно-оцінний компонент Я-концепції, що включає в себе: афективно-оціночну та систему емоційно-ціннісного самоставлення. Ще меншою мірою вивчений поведінковий компонент, під яким мається на увазі готовність до дій, реальні дії, поведінка в цілому та саморегуляція поведінки.

Особливості Я-концепції саме жінок-працівників ОВС мають досліджуватись з урахуванням таких важливих компонентів, як професійно-важливі та власні особистісні якості, поведінка, сфера самосвідомості.

Вважаємо, що обґрунтовані положення та проведені дослідження дають можливість виявити особливості, відмінності в Я-концепції жінок – працівників ОВС та психологічно грамотно підходити до її формування та вдосконалення в ході психологічного супроводу їх професійної діяльності.

Одержано 31.03.2012

#

УДК 159.922.1

Базалій Інна Олександрівна,
студент групи ПЗдб-11-05 ХНУВС
Науковий керівник: Теслик Н. М.

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ МІЖОСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ

Анотація. Розглянуто проблему вирішення міжособистісних конфліктів з урахуванням особливостей гендерної взаємодії. Проаналізовано особливості конфліктів на основі розподілу ролей між чоловіками та жінками у сімейному житті та професійній діяльності.

Попри постійний інтерес до так званих «гендерних питань» у сучасному світі абсолютно не остаточно вирішеним є визначення самого поняття «гендер». Ми будемо відштовхуватись від запропонованої О. Кисельовою простої формули: «Як існує біологічна стать – чоловік і жінка, також існує соціальна стать – це гендер. Це ті соціальні ролі, які виконують чоловік і жінка у суспільстві». І розподіл цих ролей досить часто детермінує міжособистісні конфлікти.

Прожити життя без конфлікту, напевно, неможливо, саме тому відомий жарт: «Якщо у Вас немає конфліктів, перевірте, чи є у Вас пульс». Н. Є. Милорадова у статті «Деякі підходи до вивчення міжособистісних конфліктів» визначає міжособистісний конфлікт як протиборство

несумісних індивідуальних намірів, мотивів, інтересів, які спрямовують поведінку конфліктуючих сторін. На рівні міжособистісних відносин гендерні конфлікти найбільш поширені в сімейній і професійній сферах.

Дослідники, що займаються вивченням сімейних відносин, як правило, звертають свою увагу на такий значимий показник сімейного життя, як характер розподілу ролей між чоловіком і дружиною. Як правило, чоловіки мають установки на традиційний тип сімейних відносин у побуті (дружина виконує більший обсяг домашніх робіт, а якщо чоловік їй і допомагає, то тільки виконанням традиційних видів «чоловічої роботи»). За проведеними Н. Лаврінено дослідженнями встановлено, що саме жінка є основним працівником у дома: 69 % хатніх справ робиться руками жінок, чоловіки виконують тільки одну десяту їх, решту (12 %) – виконують або батьки, або діти. Жінки частіше схильються до егалітарного типу розподілу ролей у сім'ї, за якого сімейні обов'язки поділяються порівну між чоловіком і дружиною або розподіляються залежно від наявності вільного часу у будь-якого члена сім'ї.

Ситуації, які не відповідають експектаціям, пов'язаним з рольовою поведінкою подружжя, є постійною причиною сімейних конфліктів. Іншими словами, партнер очікує інакшого виконання своїх сімейних ролей, що призводить до когнітивного дисонансу, створюючи конфліктну ситуацію.

Тепер зупинимось на аналізі гендерних конфліктів у професійній сфері. Наприклад, політика у нашій державі є майже суто «чоловічою справою». У Верховній Раді України шостого скликання представниць слабкої статі близько 8 % складу. За міжнародними нормами, як вказує О. Дашковська, держава, яка не пододала 10-відсоткового бар'єру присутності жінок у парламенті, вважається країною третього світу. Однією з найбільш актуальних проблем залишається різниця в оплаті праці між чоловіками та жінками. Відповідно до даних з різних джерел, проаналізованих Т. Марценюк, в Україні чоловіки в середньому заробляють на 30–50 % більше. Сучасні дослідження рівня вимог жінок та чоловіків, які шукають роботу, доводять існуючу диспропорцію. Так, претендуючи на одну й ту ж посаду, маючи однаковий рівень освіти та досвід роботи, чоловіки претендують на значно вищу винагороду, ніж жінки. Це свідчить про стійкий суспільний стереотип меншовартості жіночої праці, який безумовно створює потенційну конфліктогенну ситуацію.

Проблему аналізу причини та шляхів виникнення міжособистісних конфліктів на базі розподілу ролей між чоловіками та жінками не можна назвати вичерпаною, але головний висновок залишиться незмінним: у будь-якій ситуації використовувати конфлікт слід як джерело життєвого досвіду, самовиховання і самонавчання. Таке розуміння допоможе знайти правильне вирішення та засоби профілактики міжособистісних конфліктів.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 159.9.075

Балюк Дар'я Віталіївна,
студент групи ПСдср-08-1 ХНУВС

КОМУНІКАТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ФУТБОЛЬНИХ ФАНАТІВ

***Анотація.** Автором наведені результати дослідження комунікативних особливостей футбольних фанатів.*

В останні роки у всьому світі у тому числі й в Україні, відмічається зростання кількості порушень громадського порядку з боку молодіжних неформальних угруповань (спортивних фанатів), вони відрізняються особливою зухвалістю та жорстокістю, заподіянням матеріального збитку обладнанню стадіонів, транспортним засобам та матеріальному майну громадян. Ці дії також часто супроводжуються нанесенням фізичних пошкоджень та можливим виникненням психічних розладів не тільки у громадян, але й у особового складу сил охорони правопорядку, які забезпечують охорону правопорядку та громадську безпеку.

Ця тема є дуже актуальною адже поведінку футбольних фанатів не можна передбачити і часто їх дії є агресивними. Дуже мало уваги приділяється саме комунікативним особливостям футбольних фанатів.

Нами було проведено дослідження, мета якого – визначити комунікативні особливості футбольних фанатів.

Для вирішення цієї проблеми використовувалися наступні методики: діагностика комунікативної соціальної компетентності (КСК); визначення інтегральних форм комунікативної агресивності (В. В. Бойко); Тест-опитувальник оцінки «соціально-комунікативної компетентності».

У нашому дослідженні брали участь дві досліджувані групи: перша група – студенти гуманітарних факультетів (20 чоловік) та друга група – футбольні фанати відомих футбольних клубів (20 чоловік). Групи були зрівняні за статтю та віком.

В результаті нашого дослідження було виявлено, що фанати менш життєрадісні та веселі, ніж контрольна група. У своїх рішеннях футбольні фанати більше схильні орієнтуватись на інших, вони більш залежні від оточуючого середовища.

Фанати більшою мірою схильні бути імпульсивними та неорганізованими, неуважними у справах.

В комунікативній сфері фанатів мають місце підвищення низки компонентів агресивності: спонтанність агресії, нездатність гальмувати агресію, анонімна агресія, провокація агресії у оточуючих, схильність до відбитої агресії, ритуалізація агресії, схильність заражатися агресією натовпу.

Комунікативна соціальна компетентність має такі особливості: фанати мають більшу схильність до невизначеності у комунікації, конформності, фрустраційної нетолерантності.

Таким чином, ми можемо припустити, що саме комунікативні особливості футбольних фанатів призводять до можливих проявів агресії та порушення громадського порядку.

Практична цінність проведеного нами дослідження полягає в тому, що отримані результати можна застосувати при консультаціях особового складу сил охорони правопорядку.

Проведене нами дослідження не вичерпує поставленої проблеми. Актуальним можна вважати подальші дослідження у вибраному напрямку, які були б спрямовані на вивчення комунікативної сфери футбольних фанатів.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 343.45

Божок Денис Григорович,
курсант групи ФСД 09-12 ХНУВС
Науковий керівник: Вайда Т. С.

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФІЛАКТИКИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

***Анотація.** Стаття присвячена начальному питанню викорінення причин та умов, що сприяють розвиткові неправомірної поведінки учнівської молоді в умовах комп'ютеризації суспільства та поширеності неконтрольованого явища ігроманії. У статті наведені причини та передумови адиктивної поведінки молоді, запропоновані деякі шляхи законодавчого врегулювання цього питання та вказані основні принципи здійснення запропонованих ініціатив.*

***Актуальність проблеми.** Профілактика адиктивної поведінки підлітків є однією з актуальних проблем в сучасних умовах, оскільки в крайніх проявах загрожує майбутньому генофонду нації. Під адиктивною поведінкою підлітка розуміємо стійкий динамічний стереотип певного способу життя, детермінований узалежненням від наркотичних (психотропних) речовин та азартних ігор. В процесі дослідження нами звернено увагу на такі види адиктивної поведінки, як тютюнопаління, алкогольна залежність, наркотизм; ігроманія, що є передумовою делінквентної поведінки.*

Основними причинами адиктивної поведінки є соціальна та вікова незрілість, недосконалість правової освіти, неналежне виховання в сім'ї; недостатня мережа позашкільних закладів; неконтрольоване немедичне вживання наркотичних засобів, необмежений доступ неповнолітніх до закладів ігрового бізнесу тощо.

Для реалізації системи профілактики адиктивної поведінки підлітків необхідно на основі комплексного підходу сконцентрувати зусилля фахівців багатьох галузей. Особливе місце слід відвести розвитку правової свідомості і відповідальності, формування особистості на основі існуючих морально-етичних та правових норм. З цією метою необхідно першочергово

удосконалювати правове виховання роз'яснення та поглиблене вивчення молоддю норм чинного законодавства України; надання підліткам з адиктивною поведінкою правової допомоги, залучення працівників КМСД та ін.

Використання правової інформації та вплив різних педагогічних форм позитивно впливає на зміст і ефективність профілактичної роботи, сприяє формуванню у підлітків необхідного багажу знань як невід'ємного елементу суспільних взаємовідносин та життєвого досвіду.

Профілактика адиктивної поведінки повинна здійснюватися при дотриманні таких загальноправових *принципів*: законності; спільності (участі в профілактичній діяльності, крім правоохоронних органів, усіх інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій та громадян); гуманізму (поваги до прав, свобод та законних інтересів підлітка); віддання переваги методам переконання; недопущення розголошення особистих даних дитини, отриманих у процесі профілактичних заходів; об'єктивності; верховенства права.

Для забезпечення та захисту підлітків, суспільної моралі, на нашу думку, необхідно реалізувати наступні *пропозиції* у вітчизняному законодавстві:

1) ввести контроль при розробці за змістом ігор, а саме - встановити певні обмеження щодо сценарію гри (мінімізувати кількість вбивств, руйнувань та ін.);

2) виключити негативний механізм впливу на гравців або можливість відриву від реального життя (наприклад, обмеження часу перебування за ігровим автоматом, зробити їх менш доступними у нічний час чи під час навчання);

3) ввести обмеження щодо мінімального віку гравців;

4) змінити місцезнаходження гральних автоматів, казино, тоталізаторів та Інтернет-кафе (наприклад, поза межами населеного пункту);

5) створити органи державного нагляду за змістом й діяльністю суб'єктів грального бізнесу, притягувати до відповідальності власників гральних автоматів за порушення законів.

Одержано 30.03.2012

#

УДК 159:351.745

Бутенко Михайло Володимирович,
курсант групи ФПТ-10-5 ХНУВС

Науковий керівник: канд. психол. наук, доц. Харченко С. В.

СКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОРТРЕТУ ЗЛОЧИНЦЯ

Анотація. У роботі розглядаються етапи складання психологічного

портрету злочинця. Особлива увага приділена опису психологічного статусу гвалтівника. Визначені провідні проблеми в роботі психолога, який складає психологічний портрет злочинця.

Складання психологічних портретів вбивць можна сказати є одним із засобів, який має на меті не точно описати зовнішність злочинця, а допомогти органам слідства зрозуміти в якому напрямку слід діяти, як діє психіка злочинця, і як змусити злочинця зробити невірний крок.

Психолог, який складає психологічний портрет, повинне працювати за принципом того, що поведінка відображає особистість злочинця. Умовно можна поділити процес зіставлення психологічного портрету на 7 етапів:

1. Оцінка злочину.
2. Детальна оцінка специфічних особливостей місця або місць злочину.
3. Докладний аналіз жертви або жертв.
4. Розгляд попередніх звітів правоохоронців.
5. Вивчення судово-медичного протоколу.
6. Розробка профілю з критичними характеристиками підозрюваного.
7. Пропозиції щодо слідчої стратегії.

Поширена думка, що більшість злочинців походять з неблагополучних сімей. Зазвичай гвалтівників породжує насилля – фізичне, сексуальне, емоційне або поєднання кількох видів. В ранньому майбутні гвалтівники мають так званий «убивчий трикутник», або «вбивчу тріаду»: енурез або нічне нетримання сечі, підпали і жорстокість по відношенню до дитинчат тварин або до дітей. До моменту здійснення першого серйозного злочину злочинець зазвичай досягає років двадцяти-двадцяти п'яти. Він відрізнявся низькою самооцінкою і звинувачував у своїх невдачах весь світ, переконаний, що протягом усього життя був жертвою. В ситуації злочину злочинець сам визначає, чого хоче від жертви. Тільки він може вирішити, чи залишиться його жертва в живих або помре, а якщо помре, то як саме. По суті, здатність маніпулювати жертвою і панувати над нею; контроль виявляється в його руках. Він нарешті відіграється за свої колишні невдачі.

Психолог повинен повністю проникнутись злочином і діями злочинця, саме для цього потрібно мати гарну уяву і творчих здібностей. Психолог повинен не тільки бачити, що вже трапилося, а повинен побачити те, що було до вбивства, і що стало причиною. Він повинен описати картину зрозуміти і для цього він повинен діяти і довіряти своїй інтуїції.

Найчастіше виділяють 2 види вбивств:

- випадкове, людина буде себе звинувачувати, розуміти, що вчинила неправильно. Злочинець може з'явитися на похороні, аби зняти з себе провину. В нього зміниться поведінка, він почне активно зловживати алкоголем, наркотики, докори совісті змусять його розповісти комусь про це вбивство. Коли його будуть допитувати, то з нього буде простіше отримати зізнання. Також зазвичай такі вбивства пов'язані з не покорою особи яку

вбили, тому такі вбивства можна сказати більше в сім'ї, або ж дією якогось фрустратора (втрата роботи, втрата коханої людини).

- вбивства, які зв'язані із помстою. Або ж для задоволення своїх бажань. Зазвичай злочинець не зупиняється на одній жертві, а може продовжувати вбивати. Це зв'язано з тим, що в нього самооцінка стає вищою, він задовольняє свої сексуальні потреби. У таких людей можна в дома знайти записи про вбивства, речі загиблих від їх рук, так названі «сувеніри».

Одержано 31.03.2012

#

УДК 159.922

Вольський Олександр Валерійович,

курсант групи ФПТ-08-5 ХНУВС

Науковий керівник: канд. психол. наук, доц. Харченко С. В.

ПРОФЕСІЙНА ДЕФОРМАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ ОВС ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

***Анотація.** Робота присвячена проблемі професійної деформації працівників органів внутрішніх справ. Наведена думка автора щодо можливості профілактики професійної деформації працівників правоохоронних органів.*

Будь-яка професія має суттєвий вплив на формування особистості суб'єкта діяльності. Психологічна організація особистості – одна з найбільш пластичних і динамічних структур, стабільність, стійкість органічно поєднуються в ній з гнучкістю, величезними компенсаторними резервами, можливостями перебудови, взаємозамінності її компонентів. З цих позицій феномен професійної деформації можна розглядати, з одного боку, як багаторівневу систему адаптації особистості до умов соціуму і як спосіб активного перетворення власної життєдіяльності в конкретній ситуації, відповідно до досвіду особистості, з іншого боку, як негативну зміну особистісних якостей фахівця під впливом особливостей професійної діяльності.

Вивченню професійної деформації працівників правоохоронних органів присвячена низка наукових досліджень (С. П. Безносов, С. Є. Борисова, А. В. Буданов, В. С. Медведєв, Б. Д. Новиков, К. Р. Такасаєва та інші), але досить гостро стоїть проблема створення психологічних технологій, призначених для роботи в даному напрямку, розробки та впровадження нових методів і форм психопрофілактичних заходів, що реалізуються в ОВС. Існуюча практика психологічного забезпечення службової діяльності працівників органів внутрішніх справ показує, що рівень психологічної підготовленості і ступінь сформованості психологічної стійкості особового складу до дій факторів, які сприяють виникненню професійної деформації, не

відповідає сучасним вимогам до працівників правоохоронних органів. Рівень професійної деформації серед працівників ОВС високий, а в окремих підрозділах він вже діагностується з перших років роботи в практичних органах.

Можна виділити наступні тенденції професійної деформації:

- відставання, уповільнення професійного розвитку;
- уповільнення або зупинка формування професійної діяльності;
- дезінтеграція професійного розвитку, розпад професійної свідомості;
- низька професійна мобільність;
- неузгодженість окремих ланок професійного розвитку, коли одна сфера як би забігає вперед, а інша відстає (наприклад, мотивація до професійного росту є, але заважає відсутність цілісної професійної свідомості);
- ослаблення професійних якостей, які раніше існували, зменшення професійних здібностей, зниження професійного мислення;
- перекручений професійний розвиток, поява раніше відсутніх негативних якостей, відхилень від соціальних і індивідуальних норм професійного розвитку, що змінюють профіль особистості;
- поява деформацій особистості.

На нашу думку найкраща противага професійній деформації – позитивний особистісний зміст професійної діяльності і позитивний професійний і життєвий досвід в значимій для співробітника сфері. Професійний розвиток або професійна деформація? Як для себе співробітник вирішить це питання, багато в чому залежить саме від наявності (або відсутності) у нього реальної і значущої перспективи у сфері професійної діяльності. Тут завдання подолання професійної деформації поєднується із завданням розвитку особистості: розвиток гідності людини є кращим способом подолання його недоліків.

Одержано 31.03.2012

#

УДК 159.9.075

Герасименко Катерина Олександрівна,
студент групи ПСзб11-1м ХНУВС
Науковий керівник: Форотинська О. В.

ОСОБЛИВОСТІ ОПАНОВУЮЧОЇ ПОВЕДІНКИ ЖІНОК, ЯКІ МАЮТЬ ЗАЙВУ ВАГУ

***Анотація.** Робота присвячена вивченню особливостей опановуючої поведінки жінок, які мають зайву вагу.*

Надмірна вага та ожиріння, поширеність якого в економічно розвинених країнах досягає 30 %, є не тільки фактором ризику для виникнення проблем зі здоров'ям, але і, порушуючи пристосовність до соціального середовища, сприяють дисфункції психічної сфери. Будучи проблемою, яку важко приховати від оточуючих, надмірна вага призводить до значного психологічного ризику, зумовленого сильним соціальним тиском, викликаним існуючими в суспільстві негативними установками по відношенню до повних.

Домінуючі в сучасній західній культурі стандарти жіночої краси, відповідно до яких ідеальною вважається худорлява фігура, викликають відчуття неадекватності у більшості жінок, більш-менш схильних до повноти. Цьому значною мірою сприяють засоби масової інформації, які не тільки пропагують стрункість і різні способи схуднення, але і набагато частіше використовують жінок як сексуальний об'єкт, що ще більшою мірою підкреслює більш високу значимість зовнішності в ієрархії цінностей у жінок. Тому вивчення особливостей опануючої поведінки саме жінок з проблемами ваги в даний час представляє особливий інтерес.

За останній час зросла кількість досліджень, присвячених вивченню даної проблеми. У вітчизняних дослідженнях проблеми надлишкової ваги, які більшою мірою служили медичним завданням, психодіагностичні методи, як правило, застосовувалися в комплексі з психофізіологічними методиками або на додаток до спостережень. В нашому дослідженні ми вивчили особливості опановуючої поведінки жінок, які мають надлишкову вагу.

Нами було проведено дослідження, мета якого – вивчити особливості опановуючої поведінки у жінок, які мають надлишкову вагу.

У даному дослідженні були використані наступні методики: діагностика стратегій імпульсивної поведінки в конфліктних ситуаціях; діагностика типологій психологічного захисту (Р. Плутчик в адаптації Л. І. Вассермана, О. Ф. Єришева, Є. Б. Клубова та ін.)

За результатами нашого дослідження ми можемо зробити наступні висновки:

Жінки, які мають зайву вагу, використовують менше копінг стратегій поведінки, їх стратегії мають менш виразний характер. Можна припустити, що оскільки такі жінки не мають ефективних стратегій поведінки у складних ситуаціях, вони вдаються до того, щоб «заїсти» стрес, що, в свою чергу, приводить їх до підвищення ваги. З іншого боку, можливо, що в результаті тиску суспільної думки на гендерне само сприйняття жінок, які мають надлишкову вагу, вони в меншій мірі вважають за можливе виражати себе в якихось стратегіях долаючої поведінки. В будь якому разі, стратегії подолання стресу жінок, які мають надлишкову вагу повинні бути об'єктом психологічної та соціально-педагогічної корекції при роботі психолога або соціального робітника із цією групою жінок.

Одержано 01.04.2012

#

Давидович Юлія Іванівна,

курсант групи ФПТ 08-5 ХНУВС

Науковий керівник: канд. психол. наук Ларіонов С. О.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОДРУЖНІХ ВІДНОСИН ПРАЦІВНИКІВ ОВС

Анотація. *Стаття присвячена дослідженню проблеми подружніх відносин в сім'ях працівників ОВС. Проаналізовані результати анкетування сімей працівників ОВС щодо рівня та структури конфліктності внаслідок професійної діяльності.*

На сьогоднішній день в психологічній науці однією з найменш вивчених сфер життя правоохоронців є сімейна. Специфіка професійної діяльності працівників ОВС обумовлює високі вимоги до соціальних та психологічних якостей, однак вплив сімейної ситуації на діяльність працівників ОВС залишається мало дослідженим. Поряд із загальними для будь-яких сімей проблемами (зростанням кількості розлучень, зниженням рівня народжуваності, явищами сімейної дезорганізації), діяльність працівників ОВС здатна викликати міжособистісні конфлікти між членами сім'ї, порушення стабільності родинних відносин, а досить часто – дестабілізацію та розпад сім'ї. Тому вивчення особливостей сімейних відносин в сім'ях працівників ОВС безсумнівно є актуальним.

Проблематика сім'ї і шлюбу розкривається в дослідженнях А. Адлера, Г. Андрєєвої, В. Дружиніна, Е. Ейдемільера, Ю. Семенова, В. Сисенка, А. Харчева, Л. Шнейдер, В. Юстіцька та інших. У більшості досліджень знайшли відображення мотиви вступу в шлюб, функції сім'ї, причини сімейних конфліктів і розлучень, методи сімейної терапії. Висвітлено широке коло питань, пов'язаних з типологією сімей, формуванням шлюбно-сімейних стосунків, благополуччям шлюбного союзу, структури, специфіки відносин, як подружніх, так і дитячо-батьківських.

Метою дослідження є вивчення психологічних особливостей подружніх відносин працівників органів внутрішніх справ.

Для проведення дослідження була використана авторська анкета, спрямована на дослідження впливу професійної діяльності на взаємовідносини в сім'ї працівників міліції. Вибірку дослідження склали 30 сімейних пар, в яких чоловіки є працівниками різних підрозділів УМВС України у Волинській області, з середнім подружнім стажем 6 років, всі досліджувані мають дітей.

За результатами проведеного анкетування встановлено, що досліджувані працівники ОВС в цілому задоволені своєю роботою (55 %), на відміну від своїх дружин (40 %). На думку працівників міліції (80 %) робота в ОВС негативно впливає на взаємовідносини в подружжі, що і підтвердили їх дружини (75 %). Негативний вплив виникає через недостатнє приділення часу сім'ї у (55 %) працівників ОВС та у (60 %) їх

дружин, у (25 %) чоловіків робота призводить до непорозумінь в сім'ї.

Проаналізувавши отримані дані було визначено, що на думку (25 %) працівників ОВС та (50 %) їх дружин в сім'ях виникають конфлікти через непорозуміння членами сім'ї один одного. Четверта частина (25 %) чоловіків та (35 %) їх дружин відмітили, що конфлікти виникають через розходження думок в питаннях виховання дітей. Також було відмічено що у сім'ях працівників міліції виникають конфлікти через роботу чоловіків, у (25 %) через пізні повернення з роботи та у (30 %) їх дружин. Слід відзначити що головною із проблем непорозумінь та суперечностей в сім'ї як відмітили дружини (35 %) є часта відсутність чоловіка дома, що в невеликій мірі відрізняється від думки чоловіків (25 %).

Отже, на основі отриманих результатів можна сказати, що професійна діяльність працівників ОВС має в цілому негативно відображається на їх сімейних відносинах. Перспективою подальших досліджень має бути необхідність виявлення психологічних проблем та умов оптимізації подружніх відносин працівників міліції.

Одержано 31.03.2012

#

УДК 811.161

Журба Анна Ігорівна,

студент групи СФдср-09-1 СФ ХНУВС

Науковий керівник: канд. філол. наук, проф. Василенко В. А.

МОВЛЕННЄВА КОМПЕТЕНЦІЯ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ

***Анотація.** Досліджено питання формування комунікативної компетентності майбутніх правників, визначено специфіку фахової комунікації, комунікативні параметри юриста.*

Активний розвиток юридичної освіти в Україні створює умови для підготовки висококваліфікованих юридичних кадрів, що спроможні до активної, творчої участі в державно-правовому житті, які володіють політичною, правовою і, що надзвичайно важливо, належною мовленнєвою культурою. Однак варто з'ясувати, наскільки майбутні спеціалісти правоохоронної сфери усвідомлюють значення ефективності мовленнєвих дій і необхідність удосконалення своїх мовленнєвих умінь.

Метою даної статті є висвітлення основних аспектів комунікації правознавців у світлі основних дилем та перспектив сучасності.

Проблемам удосконалення фахової підготовки юристів присвячені роботи Бандурки О., Біленчука П., Гусарєва С., Коваль Н., Скакун О., Тихомирова О. та інших. Окремі аспекти мовної підготовки правників досліджували Артикуца Н., Олешко Б., Прадід Ю., Токарська А.

Формування комунікативної компетентності та її прояв у відповідних особистісних установках багато в чому визначає і здібності до професійної діяльності, і професійні знання та уміння як особистісно-значимі. Юристи,

котрі оволодівають мовленнєвою компетентністю, успішно діють під час укладання юридичних документів, проведення юридичних консультацій, виступів у юридичних установах, при тлумаченні текстів нормативно-правових актів та інших юридичних документів, оперуванні фаховою термінологією.

О. Павленко в дисертаційному дослідженні робить висновок, що комунікативна компетенція – це знання мови, високий рівень практичного володіння як вербальними, так і невербальними її засобами, а також досвід володіння мовою на варіативно-адаптованому рівні залежно від конкретної мовленнєвої ситуації. В. Черевко доводить, що рівень розвитку комунікативної компетентності індивіда є показником його особистісного зростання, а в її основі лежить не просто досконале володіння засобами спілкування, а й особливості особистості в цілому, які завжди проявляються в конкретному соціальному контексті. Аналіз дисертаційного дослідження В. Романової дає можливість зробити висновок про особливості формування комунікативної компетенції фахівців соціально-культурної діяльності, які визначаються специфікою фахової комунікації, необхідністю постійної словесної її взаємодії. Науковою новизною даного дослідження є критерії сформованості комунікативної компетенції майбутніх фахівців: володіння мовними нормами, володіння невербальними засобами спілкування, володіння навичками діалогічного мовлення, володіння технікою словесної взаємодії, володіння правилами мовленнєвого та ділового етикету.

У сьогоденні питанням мовленнєвої компетенції правників відводиться другорядне місце, що є неправомірним. Має рацію Усманова Є. Ф., яка, говорячи про комунікативні параметри юриста, справедливо наголошує: «Бездоганне володіння мовою і розвинуті комунікативні навички необхідні юристу з різних причин:

а) вони забезпечують об'єктивність і достовірність розслідування, а в багатьох випадках і судочинства.

б) розвинуті комунікативні навички забезпечують доступність мовлення юриста. Цей фактор не менш важливий. Адже навіть якщо юрист правильно розуміє слова співрозмовника, іноді достатньо одного неточного чи невміло поставленого питання, щоб весь процес пішов неправильним шляхом;

в) розвинуті мовленнєві навички й уміння дозволяють юристу встановити живий психологічний контакт, увійти в довіру;

г) мовні навички істотні й для професійної діяльності самого юриста. Вони сприяють чіткості та ясності мислення, допомагають долати сковувальний вплив професійної мови, який нерідко відтворюється в певній шаблонності криміналістичної думки».

З огляду на вище викладене слід зазначити, що мовлення – це духовне обличчя людини. Воно свідчить про загальний розвиток правника, про ступінь прилучення його до духовних багатств рідного народу й надбань усього людства.

Питання мовної компетенції юристів є вкрай актуальним та важливим, але незважаючи на це, все ще залишається відкритим. «Тому, – слушно зазначають Токарська А.С, Штангрет М.Й., проаналізувавши рівень комунікативної компетентності працівників ОВС, – постає завдання привернути увагу відомчої освіти до проблем комунікативістики, чим заповнити суттєву прогалину в підготовці правоохоронців».

Одержано 01.04.2012

#

УДК 159.9.075

Кілюшик Яна Андріївна,
студент групи ПСдср-08-1 ХНУВС
Науковий керівник: канд. психол. наук Шиліна А. А.

ОСОБЛИВОСТІ ОПАНОВУЮЧОЇ ПОВЕДІНКИ ЖІНОК-УВ'ЯЗНЕНИХ З РІЗНИМ РІВНЕМ УСВІДОМЛЕННЯ ПРОВИНИ

***Анотація.** Автором надані результати дослідження особливостей опановуючої поведінки жінок-ув'язнених з різним рівнем усвідомлення провини.*

Подолання є дуже важливою рисою характеру, яка допомагає людині керувати самим собою, власною поведінкою, зберігати здатність до виконання діяльності в самих несприятливих умовах. Людина з розвиненим самоподоланням вміє при будь-яких, навіть надзвичайних, обставинах підкорити свої емоції голосу розуму, не дозволити їм порушити організований лад його психічного життя. Основний зміст цієї властивості становить робота двох психологічних механізмів: самоконтролю й корекції (впливу).

Дослідження опановуючої (копінг) поведінки як істотної складової адаптивної соціальної поведінки актуально у зв'язку із соціальною нестабільністю, існуванням суперечливих, у тому числі, негативних тенденцій розвитку (злочинність, насильство, безробіття та ін.) саме серед жінок.

Нами було проведено дослідження, мета якого – виявити особливості опановуючої поведінки жінок-ув'язнених, з різним рівнем усвідомлення провини.

У дослідженні брали участь 50 жінок-ув'язнених, у віці від 20 до 30 років, що відбувають покарання по різних статтях (від розповсюдження наркотиків до навмисного вбивства). Дві групи: першу групу склали – жінки-ув'язнені з повним усвідомленням провини, другу – що усвідомили її частково.

У кризові періоди(у даному дослідженні – перебування у виправній колонії, у наслідку здійснення злочину), коли людей випробовує особлива напруга, він особливо потребує того, щоб у його поведінці використовувалися конструктивні способи подолання.

Жінки-ув'язнені, що усвідомили повною мірою провину у вчиненому, використовують конструктивні стратегії («позитивна переоцінка» і «самоконтроль»; злочинниці, що усвідомили провину – не конструктивні («дистанціювання», «втеча»).

Психічна дезадаптація, з якої зустрічаються злочинниці потрапляючи у виправну колонію, під впливом соціальної фрустрованості або соціально-стресових розладів, може з високою ймовірністю привести до невротичних або психосоматичних розладів із клінічно обкресленою симптоматикою (тривожними, депресивними, астеничними й т.п. проявами) і тому вивчення механізмів психологічного захисту стає життєво необхідним.

Жінки-ув'язнені незалежно від рівня усвідомлення провини використовують такі види захистів, як «реактивні утворення», «придушення», «заперечення», що говорить про те, що випробувані даної групи запобігають вираженню не приємних/не прийнятних думок, почуттів і вчинків шляхом перебільшеного розвитку протилежних прагнень (більш виражені дані механізми в злочинниць другої групи). Випробувані заперечують ті аспекти зовнішньої реальності, які будучи очевидними для навколишніх (у даній ситуації для наслідку), проте не ухвалюються й не зізнаються ними. А головне не дивлячись на рівень усвідомлення, усе злочинницям, що прийняли участь у дослідження, як показують результати – нічого не лишається, як використовувати механізм «придушення», тому що повернути вже нічого не можна.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 159.9.075

Лаптева Тетяна Юріївна,

студент групи ПСдер-08-1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. психол. наук, доц. Ламаш І. В.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДЛІТКІВ З НЕБЛАГОПОЛУЧНИХ СІМЕЙ

***Анотація.** Автором наведені результати дослідження особливостей відповідальності підлітків з неблагополучних сімей.*

У процесі розвитку громадянського суспільства видозмінюється трактування багатьох соціальних феноменів. Проблема відповідальності знову стала актуальною, тому що розуміння даного феномена на сьогодні в корені відрізняється від останнього витка досліджень 80-х років минулого століття, коли відповідальність розглядалася, насамперед, як властивість, що виявляється в моральному відношенні до суспільства, як моральна стійкість особистості. В даний час відбулося ускладнення розуміння відповідальності – з'явилися роботи, що відображають характерологічні

особливості прояву відповідальності. Проблема «плутанини» у визначенні відповідальності, піднята ще Е. Фроммом знайшла своє продовження в дослідженнях Д. Г. Трунова. Структура особистісної відповідальності є найменш вивченою проблемою в даній галузі психологічних досліджень. Відповідальність формується в підлітковому віці, як інтегрована моральна властивість, яка виражається в його здатності адекватно вести в школі, сім'ї, предметному середовищі, конструктивно взаємодіяти з однолітками і дорослими, усвідомлено ставитися до їхніх вимог, критично оцінювати власну поведінку та вчинки як корисні чи шкідливі для себе та інших.

Було виявлено, що підлітки з неблагополучних сімей більш здатні до самостійного, без додаткового контролю, ретельного виконання важких і відповідальних завдань, ніж діти з благополучних сімей. Можна припустити, що це пов'язано з тим, у яких соціальних та психологічних умовах перебувають підлітки з неблагополучних сімей.

З одного боку ми можемо припустити, що дані особливості відповідальності у підлітків з неблагополучних сімей можуть формуватися через те, що діти в таких сім'ях розуміють, що відповідальне виконання поставлених перед ними завдань перш за все необхідно їм самим, а не батькам і соціальному оточенню, що є наслідком неналежного батьківського виховання й уваги, на відміну від дітей з благополучних сімей. З іншого боку, можливо це закладається в сім'ї де в рамках соціального неблагополуччя батьки схильні до покарання, за невиконання різних вимог.

Дітям з неблагополучних сімей в більшій мірі властиві труднощі внутрішнього порядку, такі як тривожність, невпевненість, поганий настрій і т. п. Можливо це пов'язано з тим у яких соціальних та психологічних умовах перебувають підлітки з неблагополучних сімей, де вони недоотримують належної батьківської любові, підтримки, яка впливає на формування адекватної самооцінки і відсутність тривожності.

Відсутність відмінностей між гармонійними і дисгармонійними складовими відповідальності свідчать про те, що не розуміння відповідальності у підлітків має подвійний характер, тобто вони не завжди можуть обрати якийсь необхідний тип поведінки, що може породжувати внутрішньоміжособистісні конфлікти коли людина не може обрати переважаючі напрямки відповідальності дій або дій в ситуації яких потрібен прояв відповідальності.

Також спостерігається що «морально-етична відповідальність» достовірно вище у підлітків з благополучних сімей, ніж у підлітків з неблагополучних сімей, це говорить про те, що специфіка морально-етичних цінностей для сімей, які ми визначаємо як благополучні, є більш значущою і включено в систему виховання дитини.

Результати дослідження можна використовувати в профілактичних, корекційних і виховних програмах у роботі з підлітками.

Одержано 01.04.2012

УДК 159.922

Лимар Аліна Миколаївна,

курсант групи: ФСД-08-4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. психол. наук Ступакова О. В.

НАРКОМАНІЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЯВИЩЕ

***Анотація.** Розглянуто негативний вплив наркоманії на розвиток особистості та суспільства в цілому.*

Україна, яка є невід'ємною частиною світової співдружності, не могла довго перебувати поза глобальною епідемією наркоманії, значущість цієї проблеми у країні зростає з кожним роком. Наша держава вже перетворилася у так звану наркозалежну країну. Небезпеку цієї хвороби можна зрозуміти з даної роботи. Але щоб отримати перемогу над цією хворобою людство повинно перш за все зрозуміти небезпеку цього лиха. Адже у багатьох, особливо у молоді, існує неправильне уявлення про наркотики. Люди помиляються, вважаючи наркоманію розвагою, що відносить у світ приємних відчуттів. Вони навіть не підозрюють, яку небезпеку приховують у собі ці «задоволення», які наслідки спричиняють нешкідливі на перший погляд захоплення, до якої життєвої трагедії вони призводять.

Проблеми, пов'язані з вживанням наркотиків, стали сьогодні загрозливим викликом українській нації і державі. Особливо гостро в сучасному суспільстві постала проблема наркоманії, яка перетворилася на проблему всіх верств населення, починаючи з людей, що живуть за межею бідності та закінчуючи заможними людьми.

Масове вживання наркотиків у Європі почалося у дев'ятнадцятому столітті, у період, коли група інтелектуальних авантюристів почали експериментувати над власною свідомістю, вживаючи наркотики, привезені з Єгипту та Індії. На початку двадцятого століття зріс інтерес до засобів, які здатні змінювати стан психіки.

Повністю наркоманію не знищити, адже наркомани у країні були і будуть. Можливо лише зменшити число залежних. Для вирішення цього питання необхідно дивитися у корінь самої проблеми, необхідно з'ясувати причину і створити умови, щоб у майбутньому вона не призвела до небажаних результатів. Ми вважаємо, що ні лікування, не досконале законодавство не розв'яже повністю проблему наркоманії.

Питанню наркоманії необхідно приділяти більше уваги у кожній сім'ї, школі, у навчальних закладах, на підприємствах, популяризувати знання про шкоду наркотиків серед молоді, передусім у періодичній пресі, на радіо - і телепередачах, науково-популярній літературі.

Проблеми можуть бути вирішені лише тоді коли суспільство буде з належною увагою до них ставитися, докладаючи всіх зусиль до їх викорінювання, тоді наркоманію можна буде перемогти. І саме тоді, матиме

результат і профілактики, і лікування, і буде впливати на людей чинне законодавство. Адже відомо, якщо особа залежна, то ніякі діючі нормативні акти не можуть їй перегородити шлях, щоб отримати наркотичні або психотропні речовини.

Тому необхідно терміново і активно включитися в боротьбу з наркоманією, як органам державної влади, так і громадянам України, використовуючи для цього весь арсенал доступних засобів.

Одержано 01.03.2012

#

УДК 159.9.075

Падун Кароліна Геннадіївна,
студент групи ПСдср-08-1 ХНУВС
Науковий керівник: Форотинська О. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЗАХИСНОЇ ПОВЕДІНКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ СТРОКОВОЇ СЛУЖБИ

***Анотація.** Автором наведені результати дослідження особливостей психозахисної поведінки у військовослужбовців строкової служби.*

Дослідження проблеми особливості опоновуючої поведінки визначено тим, що відповідно до майбутньої відповідальності, до військовослужбовців пред'являються високі вимоги в плані психічного здоров'я та психологічного благополуччя. Уміння ефективно справлятися зі стресовими ситуаціями визначає ефективність їх майбутньої служби і скорочує вірогідність професійних деструктивних змін.

Для опанування стресових ситуацій людина протягом свого життя виробляє так звану копінг-поведінку або копінг-стратегію – тобто систему цілеспрямованої поведінки по свідомому оволодінню ситуацією для зменшення шкідливого впливу стресу, тобто психозахисну поведінку.

Основоположники дослідження даного питання – психологи Фолкман і Лазарус – називали копінг-стратегії «стратегіями опанування труднощів і врегулювання взаємовідносин з навколишнім середовищем». Ці автори ввели в словник такі поняття, як життестійкість і стресостійкість. Також цю проблему розглядали М. Ендлер і Д. Паркер, Н. Кьюпер, Т. А. Вілле, Л. Перлін і К. Шулер, А. Біллінгс і Р. Моос, Є. Хейм, Дж. Амірхан.

Автори присвятили проблемі опанування стресу безліч досліджень. Серед них найбільш популярні роботи, які вивчають механізм дії копінг-стратегій (поведінкових стратегій), їх зв'язок з копінг-ресурсами (особистісними ресурсами) та іншими психологічними характеристиками. У цих роботах визначаються стилі опоновуючої поведінки, вивчається її

вплив на процеси адаптації, самопочуття людей. Великий інтерес викликають вікові і статеві відмінності копінг-поведінки

Копінг-поведінка – це стратегії дій, що вживаються людиною в ситуаціях психологічної загрози фізичному, особистісному та соціальному благополуччю, здійснювані в когнітивної, емоційної і поведінкової сферах функціонування особистості і ведуть до успішної-менш успішної адаптації.

Наявність здатності протистояти стресу дозволяє уникнути стану «жертви» – переживання почуттів безсилля, безпорадності і приреченості. Кожен здатний спрямувати внутрішні резерви на знищення страху, збереження самооцінки, розвиток свого самоповаги. Психологічні захисти, захисно-компенсаторні механізми та їх комплекси дозволяють забезпечити переживання натхнення, творчих і душевних поривів, відчуття легкості та впевненості в собі, відчуття загальної бадьорості, активного прагнення до досягнення високих результатів.

Наше дослідження було присвячене визначенню основних типів его-захисту і діагностиці домінуючих копінг-стратегій особистості військовослужбовців.

У дослідженні прийняли участь дві групи осіб. Група один – солдати строкової служби, 25 осіб, група два – особи, які навчаються на військовій кафедрі у ВНЗ, 27 осіб.

За результатами дослідження ми можемо зробити висновок, що військовослужбовці армії більше спрямовані на ефективне вирішення проблем і використовують активні поведінкові стратегії при цьому використовують такі механізми психологічного захисту які заперечують або знижують значимість конфлікту або причини конфлікту, учні військової кафедри воліють справлятися зі стресовою ситуацією шляхом «регресії», тобто несвідомо вдаються до більш ранніх, менш зрілим і менш адекватним зразків поведінки, які здаються їм гарантують захист і безпеку.

Одержано 01.04.2012

#

УДК 159:351.745.7

Тимчаль Богдан Романович,
курсант групи ФПТ-08-5 ХНУВС

Науковий керівник: канд. психол. наук, доц. Харченко С. В.

ПРОФЕСІЙНЕ СПІЛКУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ОВС

Анотація. В роботі розглядаються основні підходи до розуміння процесу спілкування в соціальній психології, особлива увага приділена професійному спілкуванню персоналу органів правопорядку. Автором наведені елементи конструктивного професійного спілкування.

Актуальність вивчення особливостей спілкування майбутніх правоохоронців визначається перш за все тим, що неможливе вирішення

правоохоронних задач без організованого та ефективного спілкування працівників органів внутрішніх справ з громадянами, керівників з підлеглими, представників різних підрозділів органів внутрішніх справ друг з другом.

У сучасній психології існують різні думки щодо сутності процесу спілкування. Низка вчених розглядає спілкування як інтеріндивідуальний процес, що зводиться до обміну інформацією, до передачі чогось комусь, наприклад, знань, соціального досвіду тощо. В основному, спілкування розуміється як процес передачі і прийому інформації. Відповідно до іншого підходу (М. Аргайл, Т. Шибутани та ін.) сутність спілкування в комунікації, обміні інформацією та інтеракції, тобто взаємодії. Важливою передумовою для успішної взаємодії є, безумовно, обрання сприятливої тактики встановлення та розвитку психологічного контакту з об'єктами, що охоплює процес попередження виникнення (або усунення виниклих) психологічних бар'єрів, створення невимушеної, довірчої атмосфери спілкування тощо. Загалом встановлення психологічного контакту в контактній взаємодії створює умови для позитивного сприйняття об'єктом прийомів вивідування інформації й для посилення ефективності цих прийомів.

Професійне спілкування персоналу органів правопорядку – це різновид спеціального організованої взаємодії людей, змістом якої є обмін інформацією та вплив на учасників комунікації одне на одного з метою вирішення правоохоронних задач. Професійне спілкування має низку важливих характеристик: орієнтування спілкування, ступінь опосередкованого спілкування, нормативну регламентацію спілкування.

Важливим елементом конструктивного професійного спілкування є елементарні правила поведінки та додержання етичних норм:

- бажано концентрувати увагу та протилежній стороні, на змісті її повідомлення;
- необхідно уточнювати, чи правильно ви зрозуміли як загальний зміст інформації, так і її окремі складові й деталі;
- надавати іншій стороні у перефразованій формі зміст прийнятої інформації;
- під час спілкування не перебивати того, хто говорить;
- добиватися щоб вас почули та зрозуміли; для цього зберігати послідовність надання та отримання інформації;
- підтримувати атмосферу довіри, взаємної поваги, проявляти емпатію до іншої сторони;
- використовувати невербальні засоби комунікації, візуальну міміку.

Сучасні умови пред'являють все більш високі вимоги до персоналу правоохоронних органів, що робить особливо значущим підвищення професійного рівня майбутніх співробітників ОВС. Ділове спілкування має займати провідне місце в структурі професійної діяльності працівників підрозділів ОВС. Саме комунікативна компетентність відноситься до

професійно значущих якостей в діяльності підрозділів правоохоронних органів.

Одержано 31.03.2012

#

СЕКЦІЯ 8 СОЦІОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

УДК 316

Агєєв Микола Миколайович,
студент групи СОдср-09-1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. соц. наук, доц. Дубровський І. М.

ПРОБЛЕМА ГЕНДЕРНОЇ НЕРІВНОСТІ У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ

***Анотація.** У тезах розглядається проблема гендерної нерівності у сфері зайнятості. Аналізується місце й роль жінки у соціально-професійній структурі суспільства. Визначаються чинники, що перешкоджають встановленню гендерної рівності на ринку праці України.*

У наш час все частіше постає питання про рівність між чоловіком та жінкою. Для українського суспільства найяскравішим проявом недосконалості та незавершеності формування нормативної бази регулювання зайнятості жінок в Україні є повна відсутність антидискримінаційного блоку у законодавчому регулюванні зайнятості. У результаті рівність можливостей для всіх суб'єктів ринку праці незалежно від статі, що декларується у ряді документів, залишається гаслом, не підкріпленим конкретним механізмом реалізації. Внаслідок цього принцип рівності можливостей фактично зведений до забезпечення рівноправності за критерієм умов праці і до розширення системи пільг і гарантій, пов'язаних із материнством.

Хоч безробіття у однаковій мірі є проблемою як для жінок, так і для чоловіків, однак досвід засвідчує, що жінкам важче знайти роботу ніж чоловікам. Рівень зареєстрованого безробіття жінок є вищим від рівня безробіття чоловіків на 2,5 % і на 1,3 % – від загального зареєстрованого безробіття в Україні. Згідно із даними соціологічних досліджень, лише одна із 100 жінок відчуває себе нині абсолютно впевненою, 8–9 із 10 перебувають у постійній тривозі за завтрашній день, а частка тих, хто остаточно зневірився знайти будь-яку роботу, становить у структурі економічно неактивного жіночого населення 6,4 %.

Найбільш вираженою в Україні формою гендерної нерівності у сфері зайнятості є гендерна професійна сегрегація, негативним проявом якої є те, що жінки концентруються у тих секторах, де оплата праці є нижчою. Вони займають близько 80 % робочих місць в освіті, охороні здоров'я і соціальній сфері, приблизно стільки місць у готельному та ресторанному бізнесі, більше половини місць в оптовій та роздрібній торгівлі, у сфері фінансових послуг. Чоловіки переважають у промисловості, сільському господарстві, у державному управлінні і бізнесі. Отже, значна частина

робочих місць для жінок є у галузях, які не гарантують їм необхідного матеріального забезпечення.

Гендерна професійна сегрегація посилюється ще й тим, що збільшення обсягу «материнських» соціальних пільг і гарантій для жінок зачіпає економічні інтереси роботодавців. Варто сказати, що при вирішенні даної проблеми необхідно виходити із сучасних економічних і соціальних умов, а не використовувати «шаблони» зарубіжних країн, що практикується на даний час.

Узагальнюючи, можна сказати, що на шляху до встановлення гендерної рівності у нашому суспільстві стоять наступні чинники:

- Стереотипи масової свідомості, які й досі розглядають жінку, як слабку у порівнянні з чоловіком істоту, що є другорядною в суспільному, політичному та економічному житті. Чоловіча ідеологія є породженням тоталітарної системи, але виховання спроможне змінити гендерну ментальність.

- Кризова економічна ситуація (і особливо безробіття, яке часто штовхає жінок на заробітчанство, що нерідко призводить до продажу жінок та подальшої сексуальної експлуатації) та переважаючий на ринку праці попит на працівників-чоловіків, а не жінок.

- Відсутність національного механізму щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків в усіх сферах суспільного життя.

Ситуація в сьогоденній Україні потребує створення і реалізації державної програми подолання гендерної нерівності, адже зміни у становищі жінок в Україні можливі лише за умови послідовної державної гендерної політики.

Одержано 27.03.2012

#

УДК 316:624

Бобро Роман Сергійович,
курсант групи ФПТ-09-4 ХНУВС
Науковий керівник: Белих О. Є.

СПЕЦИФІКА ТА СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

***Анотація.** Кіберзлочинність зростає паралельно з розвитком науково-технічного прогресу і відсталістю правових норм протидії. Наряду з відомими наслідками неправомірного використання інформації, одна із головних загроз кіберзлочинності полягає в тому, що вона надає значної матеріальної підтримки організованим злочинності для здійснення насильницьких видів злочинів, зокрема терористичних актів.*

Тенденції вибору нашою країною шляху на інтеграцію до світового співтовариства, перспективи вступу до Європейського Союзу та НАТО

зумовлюють необхідність брати участь в процесах створення та вирішення єдиних принципів формування інформаційного суспільства, законодавчого регулювання та управління інформаційною сферою. Проте інформаційні технології викликали появу нових умов, які використовуються криміналітетом для скоєння злочинів на національному, міжнародному і транснаціональному рівнях. Злочинні об'єднання, окремі «фахівці» кримінального бізнесу повною мірою використовують новітні технології для «відмивання» грошей, здобутих злочинним шляхом, несанкціонованого доступу до інформаційних систем і т. ін.

Незважаючи на прийняті національні законодавства по боротьбі з кіберзлочинністю у ряді країн, у тому числі й в Україні, її «уніфікований» склад до цих пір чітко не визначений, оскільки як можливості технічних засобів, програмного забезпечення, засобів телекомунікацій, так і кримінальні хитрування самих кіберзлочинців, безперервно зростають з розвитком науково-технічного прогресу і відсталістю правових норм протидії.

Злочини у цій сфері ще у 1992 році були внесені ООН до списку 14 видів транснаціональних організованих злочинів, поставивши їх в один ряд із «відмиванням» грошей, терористичною діяльністю, організованим наркобізнесом, крадіжкою витворів мистецтв, інтелектуальної власності, незаконною торгівлею зброєю, захоптом повітряних суден, морським піратством, заволодінням наземного транспорту, шахрайством, екологічними злочинами, торгівлею людьми, людськими органами.

Наслідки неправомірного використання інформації можуть бути різноманітними: це не тільки порушення недоторканності інтелектуальної власності, але й розголошення відомостей про особисте життя громадян, майнова шкода у вигляді прямих збитків та не отриманих прибутків, втрата репутації фірми, різноманітні види порушень нормальної діяльності підприємства, галузі тощо. Одна із потенційних загроз кіберзлочинності полягає також і в тому, що вона надає значної матеріальної підтримки організованій злочинності для здійснення насильницьких видів злочинів, зокрема терористичних актів.

Переваги Інтернет можуть незабаром зникнути на фоні всезростаючої кримінальної активності, а саме поняття «Інтернет» буде асоціюватись у користувачів з діяльністю шахраїв: найближчим часом прогнозується збільшення випадків вимагань грошей у компаній; все більше і більше комп'ютерних вірусів застосовуватимуться злочинцями з конкретною метою – одержати гроші, а не з метою вандалізму, як було минулих часів. Віруси і шпигунські програми все частіше гіпотетично використовуватимуться також і в політичних цілях; організовані злочинні угруповання активніше використовуватимуть нові технології, шляхом шантажу та підкупу направлятимуть в університети молодих людей, які стануть фахівцями в цій сфері, що збільшать кількість злочинів в Інтернет, вчинюваних організованими злочинними угрупованнями, які ведуть свою діяльність в міжнародних масштабах; зростання кількості Інтернет-магазинів,

супермаркетів, які пропонують свої послуги та товари через Інтернет, спровокує кількість шахрайств у цій сфері діяльності.

З огляду на зазначене, а також, враховуючи провідну роль інформатизації в економіці України та її стрімку криміналізацію, сьогодні особливої актуальності набуває внесення значущих змін і доповнень до чинного законодавства і відомчих нормативних актів, які забезпечили б нормальне функціонування інформаційних систем і мереж, створили б умови для мінімізації криміногенних процесів, своєчасного виявлення і попередження кіберзлочинів. Криміногенна ситуація у сфері використання інформаційних технологій вимагає комплексного підходу як з боку правоохоронних органів, так і з боку інших зацікавлених відомств.

Одержано 31.03.2012

#

УДК 316:624

Домашова Ірина Володимирівна,
курсант групи ФПТ-09-4 ХНУВС
Науковий керівник: Белих О. Є.

СОЦІАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНА РОБОТА З НЕПОВНОЛІТНІМИ ДЕЛІНКВЕНТАМИ В УКРАЇНІ

***Анотація.** Профілактика правопорушень і злочинності у підлітковому середовищі є одним із пріоритетних напрямків соціальної роботи спеціальних установ для неповнолітніх.*

Різкі зміни цінностей в нашому суспільстві, відсутність єдиної національної ідеї, слабка патріотичність громадян привели до того, що неповнолітні мешканці України, намагаючись знайти шлях в самовираженні, отриманню матеріальних цінностей, усе частіше стають на шлях вчинення протиправних діянь. Останнім часом посилилася кримінальна активність неповнолітніх від 14 до 18 років, причому характер цієї активності має загрозливі риси зухвалості, жорстокості, цинізму.

Таке становище обумовлює своєчасність проведення цілого комплексу заходів, направлених на недопущення проявів негативних тенденцій в неповнолітньому віці. Проте необхідно враховувати той факт, що групи неповнолітніх не є єдиними й однозначними соціальними об'єднаннями, при роботі з якими можна було б рекомендувати якісь універсальні заходи психолого-педагогічного, медичного, правового або адміністративного впливу. Кожна група має багато особливостей, й може чинити опір, протидію і навіть вживати відповідні контрзаходи тим виховним впливам, що спрямовані на припинення її діяльності або руйнацію її структури. Визначити правомірний і найбільш ефективний засіб впливу на групу підлітків – значить переключити її увагу й енергію на інші суспільно корисні цінності, перекрити канали соціально-негативного впливу, допомогти їй членам створити сприятливі можливості для поліпшення свого становища в соціально корисних групах і зміни їх

мікросередовища в цілому. Одиначними заходами домогтися цього неможливо. Тут потрібний комплекс конкретних психолого-педагогічних, правових, адміністративних заходів, спрямованих на зміну ідеологічного і морального змісту групової діяльності, відносин і спілкування.

Опитування підлітків, що скоїли правопорушення, показує, що багато з них посилаються на незнання правових норм, що забороняють ту або іншу поведінку. Недоліки виховання правової свідомості є однією з безпосередніх причин, що породжують злочинність. Тому одним із напрямків у профілактиці правопорушень повинно бути правове виховання підлітків. У навчальних закладах (школах, профтехучилищах, притулках і т. д.) необхідно щомісячно проводити день правових знань, куди запрошувати з лекціями і бесідами робітників міліції, прокуратури, суду.

Фахівці у галузі профілактики злочинності неповнолітніх давно рекомендують, за досвідом багатьох зарубіжних країн, організувати психодіагностичні центри (наприклад, при комісіях у справах неповнолітніх у великих містах), що забезпечуватимуть соціально-психологічну діагностику особи підлітків, які скоїли злочин, і давати органам попереднього слідства і судам прогноз щодо їх ресоціалізації.

Соціально-профілактичну роботу необхідно здійснювати не тільки з дітьми та молоддю групи ризику, а й з їхніми батьками та найближчим оточенням. Основна мета цієї роботи – подолання кризи в сім'ї та запобігання їх розпаду, налагодження контактів між членами сім'ї, відновлення їхніх виховних можливостей, враховуючи неповторність кожної родини, кожної дитини.

Профілактику правопорушень і злочинності у дитячому та молодіжному середовищі доцільно здійснювати через пропаганду здорового способу життя: через профілактику тютюнопаління, алкоголізму, наркоманії, ВІЛ/СНІДу, захворювань, що передаються статевим шляхом; величезний вплив мало б залучення підлітків до спортивних та творчих клубів та гуртків.

Таким чином, профілактика правопорушень і злочинності у підлітковому середовищі є одним із пріоритетних напрямків соціальної роботи спеціальних установ для неповнолітніх. Головну увагу пропонується зосередити на добробуті сім'ї та добробуті дитини, запобіганні бездоглядності, попередженні злочинності неповнолітніх. Для цього необхідно вивчати підлітково-молодіжну субкультуру, яка може бути агентом криміногенної соціалізації неповнолітніх; підвищити роль держави і соціальних служб у запобіганні злочинності серед неповнолітніх; враховувати психологічні особливості неповнолітніх правопорушників; посилити роль судів у попередженні злочинності серед неповнолітніх, у тому числі за рахунок застосування покарань, альтернативних засудженню до ув'язнення.

Одержано 31.03.2012

#

УДК 316.259

Колеснік Олександр Євгенович,
студент групи СОдср-09-1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. соц. наук Бутиліна О. В.

ВПЛИВ СУБКУЛЬТУРИ «РАСТАМАН» НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ

***Анотація.** Розглянуто вплив субкультури растаманів на соціалізацію особистості.*

Сучасне інформаційне суспільство розвивається швидкими темпами. Не встигає освоїтись нова цінність, як на заміну приходить вже нова. Формуючи своє ставлення до життя, починаючи з раннього юнацтва, свої цінності та норми, молодь шукає своє унікальне місце в соціумі. Це і призводить до формування різноманітних неформальних об'єднань та молодіжних субкультур в цілому в оточуючому нас суспільстві.

У даній роботі буде розглянута субкультура растамани та проблема впливу цієї субкультури на соціалізацію особистості через мозок.

На початку 1990-х років в пострадянському просторі утворилась особлива молодіжна субкультура, представники котрої називались растаманами. При цьому вони частіше за все не є прихильниками оригінальної релігійно-політичної доктрини африканської переваги, а відносять себе до цієї групи, в першу чергу, за ознакою вживання марихуани. Деяким цього достатньо, але дехто більш наближені до растафаріанської концепції – багато слухають Боба Марлі та музику реггі в цілому, використовують для ідентифікації комбінацію кольорів, зелений-жовтий-червоний (наприклад в одязі), дехто носить дреди.

Основа растафаріанства – любов до ближнього і відмова від західного суспільства, яке растамани прозвали «Вавілон». Однак мало хто щиро відстоює ідею повернення американських чорношкірих в Африку, дотримується растафаріанського поста «айтал» і т.д. Однак багато хто з віруючих українських растаманів вважають, що репатріація і панафриканізм просто безглуздий, по причині того, що українські растамани жодного відношення до чорношкірих та Африці, не мають.

Так звані «наші», а саме українські растамани, панафриканізм замішують ідеєю «Сіону усередині себе». Говорячи, що до Сіону потрібно прагнути добром та любов'ю, поступками, думками. Сіон виступає первісною батьківщиною.

Оскільки головним «апаратом», що впливає на соціалізацію індивіда, є його організм, котрий регулюється мозком людини, саме мозок і є головним механізмом сприйняття навколишнього світу. Мозок регулює сприйняття, обробку, освоєння інформації, що є головними факторами соціалізації, то можна сказати, що не нормальне сприйняття «світу», приведе до неправильної обробки, а послідовно і до неправильного освоєння інформації. Це все підкреслює неправильний механізм соціалізації.

З точки зору невропатології, марихуана впливає на розумові здібності, здібність до розуміння, навчанню і на ближню пам'ять. В залежності від сили речовини та сприйнятливості споживача марихуана може викликати стан паніки, турботи і токсичні психози. Довгострокове споживання марихуани

може призвести до структурним та функціональним змінам. Куріння марихуани може оказувати вплив на розумові та фізичні реакції, порушувати координацію, й підвищувати час реакції. Порушується відповідна реакція людини на світлові та звукові сигнали, погіршується здатність до виконання послідовних операцій та степінь сприйняття.

При довгому споживанні марихуани, відбувається повільна деградація особистості, котра може дати скачок для переходу до більш тяжким наркотикам.

Одержано 27.03.2012

#

УДК 316.624

Орешкіна Яна Андріївна,

студент групи СОдср-09-1 ХНУВС

Науковий керівник: д-р соц. наук, проф. Рущенко І. П.

ФАКТОРИ, ЩО ЗУМОВЛЮЮТЬ ЗЛОЧИННІСТЬ ДІТЕЙ

***Анотація.** У доповіді аналізуються причини, що зумовлюють поширення злочинності серед дітей, у т. ч. виокремлюються біологічні, психологічні, мікросоціальні, інституційні і макросоціальні фактори.*

Злочинність дітей знаходиться завжди в фокусі соціологів та кримінологів з огляду на особливу небезпеку для суспільства криміналізації молодіжного середовища. Відомо, що більшість кримінальних кар'єр починається у дитинстві. Під злочинністю дітей, згідно міжнародного законодавства, ми будемо розуміти усю масу деліктів, скоєних особами до 18 років. Пошук факторів має практичне значення, бо розуміння причин дозволяє впливати на криміногенну ситуацію шляхом усунення відповідних обставин, умов, які пов'язані зі злочинністю прямим кореляційним зв'язком.

Отже, мета доповіді: розкрити основні причини, які негативно впливають на протиправну поведінку дітей.

До теми факторів злочинності, зокрема, причин девіантної поведінки дітей зверталися відомі вчені, а саме:

- соціологи – Роберт Мертон, Еміль Дюркгейм, Ричард Кловард и Ллойд Олін та ін.;
- психологи – Михайло Кондратьєв, Віктор Пиріжков та ін.;
- кримінологи – Едвін Сазерленд, Сергій Познишев та ін.

Під причинами злочинності вчені розуміють соціальні, економічні, психологічні та інші об'єктивні та суб'єктивні фактори, які породжують і постійно відтворюють злочинність, тобто вони створюють причинно-наслідкові ланцюжки.

Аналіз текстів наукових праць дозволяє нам виділити п'ять основних блоків факторів:

1. Блок біологічних та спадкових факторів (зміни в генетичному коді, зайва хромосома у чоловіків, різні патологічні відхилення в структурі мозку, травми голови, що отримані у наслідок падіння або бійки тощо).

2. Психологічні та особистісні фактори (психологічні травми та їх наслідки, слабка адаптованість до навколишнього середовища, затримки у психологічному розвитку і проблеми з соціалізацією особистості, намагання самоствердитися, компенсуватися шляхом агресії).

3. Група мікросоціальних причин (неблагополучні та неповні сім'ї, поганий економічний стан родини; негативні вплив родичів та близьких друзів, які можуть належати до кримінального середовища, зловживати наркотиками або алкоголем тощо).

4. Інституційні фактори (дисфункція соціальних інституцій, які відповідають за виховання особистості або соціальний контроль, хибна кримінальна політика, яка породжує нових девіантів або штовхає на рецидив, наприклад, рання стигматизація правопорушників, що сприяє спіралі девіантності).

5. Макросоціальні причини (політична та економічна нестабільність в країні, моральна деградація, хибний вплив масової культури, пропаганди жорстокості в ЗМІ, порнографії тощо).

Очевидно, існують і інші фактори, так само, як зазначені причини мають здебільшого комплексних характер, вони складаються з багатьох складових елементів, які потребують окремого вивчення.

Діти – це майбутнє нації, на сьогодні центральним завданням стає не боротьба із дитячою злочинністю у розумінні здійснення каральної функції, а широка профілактика, тобто виключення факторів, умов, що підштовхують дітей до злочинної діяльності.

Суспільство мусить зробити так, аби діти жили в комфортному для них середовищі, дорослі приділяли їм достатньо уваги, слідкували за їх поведінкою, дослуховувалися до них, допомагали рішати власні дитячі проблеми, і тоді можна очікувати на зниження відповідного рівня злочинності.

Одержано 27.03.2012

#

УДК 316:624

Сокол Валентин Андрійович,
курсант групи ФПТ-09-4 ХНУВС
Науковий керівник: Белих О. Є.

ПРИЧИНИ ТА ПРОФІЛАКТИКА СУЇЦИДУ В ОВС УКРАЇНИ

***Анотація.** Практичне рішення проблеми профілактики суїцидальної поведінки серед співробітників органів внутрішніх справ можливо лише на основі комплексного підходу, основною ціллю якого повинне бути запобігання самій можливості появи суїцидальних переживань.*

Суїцидальна поведінка громадян останнім часом перетворилась в одну з найгостріших проблем сучасного суспільства. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, самогубство займає 4 місце як причина смертності після серцево-судинних, онкологічних захворювань і травматизму. Щорічно в світі позбавляють себе життя близько півмільйона людей, тобто більше 1000 чоловік на добу, а загальне число, що намагалися покінчити з собою, перевищує 5000000. Збільшення частоти суїцидів та спроб самогубства, негативно відбивається на стані суспільства, економіки, громадському порядку, моральних і духовних устоях. Несприятлива соціально-економічна ситуація в Україні, зростання психічної патології, падіння рівня життя значної частини населення, наркотизація, зростання злочинності, девіантна поведінка та багато інших негативних соціальних та психологічних факторів впливають на суїцидальну активність різних вікових груп населення. До особливої «групи ризику» належать співробітники органів внутрішніх справ України, як особи, що працюють у специфічних та екстремальних умовах.

Більш ніж в 61 % випадків, в матеріалах службових перевірок є вказівки на те, що самогубства вчинені при умові, коли керівники підрозділів, працівники кадрових апаратів недостатньо надавали увагу виховній роботі з підлеглими (особливо з молодими співробітниками), рідко цікавилися їх проблемами поза службою, не проявляли належної уваги до організації побуту і дозвілля співробітників і т.п. Ні є рідкістю випадки порушення вимог про обов'язковий лікарський огляд осіб, що приймаються на службу до органів внутрішніх справ. Близько 8 % осіб, що вчинили суїцидальні акти, були прийняті на службу без проходження ними ВВК або всупереч її рішенням.

Практичне рішення проблеми профілактики суїцидальної поведінки серед співробітників органів внутрішніх справ можливо лише на основі комплексного підходу. Основною ціллю даного підходу повинне бути запобігання самій можливості появи суїцидальних переживань, своєчасне розпізнавання станів соціальної напруги, ліквідація умов, що породжують думки про самогубство.

В умовах діяльності органів внутрішніх справ профілактика самогубств серед особового складу включає наступні етапи діяльності: ретельний кадровий і медико-психологічний відбір осіб для роботи в органах внутрішніх справ, тобто проведення спеціального психо-професійного відбору; проведення заходів щодо усунення причин і умов, сприяючих виникненню станів соціально-психологічної дезадаптації, що приводить до розвитку суїцидальної поведінки; розвиток особи співробітника, формування у нього психологічної стійкості до різного роду

стресовим ситуаціям. здійснення роботи по об'єднанню службового колективу та створення належного соціально-психологічного клімату; своєчасне виявлення суїцидальних тенденцій і дій у співробітників, які знаходяться в стані соціально-психологічної дезадаптації; підтримка інституту наставництва.

Особливо повинні насторожувати суїцидальні думки, вислови. Поява постійних ідей про самогубство, прямі або символічні «прощання», збуджена поведінка або «зловісний» спокій і т.п. Зафіксувати наявність таких висловів іноді досить важко, про них, як правило, знають найближчі люди, на очах яких розвивається конфлікт в предсуїцидальний період і які, на жаль, не завжди повідомляють про них керівництву, наставнику або до медичних установ.

Таким чином профілактика суїцидальної поведінки серед співробітників органів внутрішніх справ України вимагає не тільки проведення комплексу затверджених сумісних заходів, перерахованих вище, а й особистої уваги, відчуття емпатії, як з боку керівництва до особового складу, так і працівників один до одного.

Одержано 31.03.2012

УДК 316

Стригунов Віктор Ігорович,

студент групи СО-дср 09-1 ХНУВС

Науковий керівник: д-р соц. наук, проф. Саппа М. М.

«ЧОРНИЙ ПІАР» ЯК СОЦІАЛЬНА ТЕХНОЛОГІЯ МАНІПУЛЮВАННЯ

***Анотація.** В роботі розглянутий «чорний піар», як соціальна технологія, показано, що вказана технологія суперечить головним принципам «паблік релейшн», не може бути віднесена до її арсеналу, а представляє собою технологію маніпулювання громадською думкою.*

PR – це наука і мистецтво, встановлення взаємного розуміння й доброзичливості між особистістю або фірмою чи установою та громадськістю. PR-технологія – це реалізована засобами PR соціальна технологія, що представляє собою сукупність послідовно застосовуваних процедур, прийомів і способів діяльності, спрямованих на найбільш оптимальну й ефективну реалізацію цілей і завдань суб'єкта діяльності в певний час і в певному місці, найголовніша ціль якої встановлення довірчих відносин з об'єктом впливу.

PR має провідне значення у роботі із громадськістю, використовується в системах управління інформування та формування громадської думки щодо людей, організації у створенні атмосфери довіри між індивідуумом і групою, групою і суспільством в цілому.

Разом з цим в практиці використовується й термін «чорний піар», під яким розуміється соціальні технології спрямованні на громадськість, метою яких є створення позитивного або негативного іміджу організації (особи, фірми, установи), який не відповідає дійсності. Ціллю роботи є з'ясування сутності соціальної технології «чорний піар» як окремої діяльності.

В існуючій практиці закріпилося тлумачення «чорного піар» як поширення інформації, спрямованої на створення штучного образу особи, групи людей, організації, який не відповідає дійсності. В цьому ми вбачаємо принципову відмінність від «паблік рілейшн», ціллю якого є достовірне інформування громадськості.

Створення недостовірної іміджу організації та подання недостовірної інформації методами «чорного піар» має на меті введення в оману громадськості для того, щоб примусити її виконувати певні дії, наприклад: голосувати на виборах за певну людину, не брати участь у роботі певних політичних сил, висловити довіру (або не довіру) певним діям владних структур або інших організацій. «Чорний піар» – потужна зброя. Тому він знаходить все більше застосування в інформаційних війнах, які ведуться в сучасному світі. Інформаційні війни зародилися як політична технологія, яка полягає в пропагандистському впливі на споживача інформації з використанням засобів масової інформації. Особливість інформаційної війни як різновиду «чорного піар» полягає в тому, що перемогою в інформаційній війні є поразка суперника на виборах. Таким чином технологія «чорний піар» яка на нашу думку не має ніякого відношення до «паблік рілейшн», слід охарактеризувати як технологію маніпулювання громадської думки.

Одержано 27.03.2012

#

УДК 316

Щербак Максим Андрійович,
студент групи СОдср-10-1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. соц. наук Бутиліна О. В.

РОЛЬОВІ КОНФЛІКТИ СПІВРОБІТНИКІВ ОВС

***Анотація.** У тезах розглядаються рольові конфлікти, що мають місце у професійній діяльності співробітників ОВС. Аналізуються їх різновиди, функції та соціальні наслідки. Визначаються передумови виникнення професійних деформацій.*

Рольовий конфлікт – це протиріччя, пов'язані із суперечливими вимогами соціального оточення, які обумовлені одночасним виконанням двох чи більше соціальних ролей. Головними особливостями рольового конфлікту є відсутність чітких етапів розвитку конфлікту і вплив на конфлікти міжособистісні. Як відомо, конфлікт завжди складається з передконфліктної ситуації, початку конфлікту, його ескалації, вирішення та постконфліктного періоду. Рольовий конфлікт має тенденцію переростання

в особистісну кризу, оскільки індивід стикається з напруженими відносинами у спробі виконувати вимоги несумісних ролей, наприклад, правоохоронця та батька.

Функції рольового конфлікту діляться на позитивні і негативні. До позитивних функцій відносяться здатність рольового конфлікту стимулювати розвиток особистості, можливість у ході вирішення конфлікту усунути у правоохоронних органах ті, недоліки, які призводять до виникнення рольових труднощів. Негативні функції рольового конфлікту стосуються можливого відхилення в поведінці індивіда, професійних деформацій, виникнення міжособистісних конфліктів.

Часто внутрішні протиріччя і конфлікти співробітників впливають негативно на їх міжособистісні відносини з колегами. Бувають випадки, коли рольові конфлікти не усвідомлюються ними і тоді вони приносять неприємності без видимих причин.

Життєвих ситуацій, в яких відбуваються рольові конфлікти, дуже багато. Їх можна класифікувати в залежності від певних параметрів, покладених в основу класифікації, а саме, за ступенем проблемності, складності, контексту, в якому вони відбуваються. Отже, основні типи ситуації в залежності від взаємовідносин основних параметрів ролей:

1. Неприйняття рольової поведінки інших людей.
2. Неприйняття власної рольової поведінки іншими.
3. Неможливість одночасно задовольнити очікування різних людей.
4. Неможливість виконувати роль, яка не відповідає власній Я-концепції.
5. Несумісність різних ролей.
6. Суперечливість чи несумісність різних вимог до виконання якої-небудь ролі (рольова неоднозначність).
7. Недостатність ресурсів для виконання якої-небудь ролі (рольове перевантаження).

Враховуючи специфіку професійної діяльності співробітників ОВС, – а це, передусім, робота з людьми – можна стверджувати, що виникнення та розгортання рольових конфліктів, пов'язаних з виконанням професійних функцій, може стати реальною причиною появи різних форм професійних деформацій. «Професійна деформація – це процес та результат визначеного за характером зовнішнього впливу, що виявляється у зміні характеристик об'єкту впливу і, як наслідок, викликає зміни в механізмах реалізації його функцій. Деформація виступає як якісне відхилення від соціального орієнтиру, норми (тобто девіація), котре призводить до змін у поведінці, діяльності і визначається соціальними та психофізіологічними детермінантами».

Можна припустити, що стійка статусна ідентифікація сприяє повноцінному виконанню професійних функцій, наданих особі, що володіє статусом правоохоронця. З іншого боку, існування рольових конфліктів у співробітників ОВС може призвести до складних наслідків, одними з яких є професійна деформація та професійна девіація.

#

Наукове видання

**Актуальні проблеми
сучасної науки
і правоохоронної діяльності**

*Матеріали XIX науково-практичної конференції
курсантів та студентів*

(м. Харків, 28 квітня 2012 р.)

Відповідальні за випуск *О. М. Головка, О. С. Мірошніченко,
І. О. Святокум*

Комп'ютерне верстання *Ю. І. Гекової, П. О. Білоуса*

Формат 60x84/16. Ум.друк.арк. 12,6. Обл.-вид.арк. 12,65.
Тираж 140 пр. Зам. № 2012-3

Видавець і виготовлювач –
Харківський національний університет внутрішніх справ,
просп. 50-річчя СРСР, 27, м. Харків, 61080
Свідectво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.